

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr. Marjan Chełmickowski, za inne działy odpowiada Zdzisław Antoniewicz, wszyscy w Poznaniu.

Wydawnictwo: Drukarnia Polska Spółka Akcyjna
w Poznaniu, św. Marcin 70

Nr. 495 Wydanie P

Poznań, niedziela dnia 27 października 1935

Rok 30

PROMIENNA DROGA

Święto Chrystusa-Króla stało się próbą mobilizacją i przeglądem sił katolickich. Należy więc korzystać z dorocznej sposobności, aby wnikać w sprawy katolickie tak ważne i rozstrzygające nie tylko dla jednostki, ale i społeczeństwa.

Czynić to trzeba z dużym spokojem i umiarem. Jeżeli bowiem sprawy armii, szkoły, polityki zagranicznej omawia się ze zrozumiałą rezerwą ze względu na subtelność zagadnienia, tem więcej należy taką metodą traktować dziedzinę religijną, najdelikatniejszą ze wszystkich. Bezceremonjalność, z jaką się nieraz tematy z nią zrosłe rozstrząsa, nie świadczy szczególnie ani o takcie, ani o kulturze inicjatorów czy uczestników dyskusji.

Położenie Kościoła — określenie to więcej mówi, aniżeli tak często używany, a więcej do oderwanej doktryny czy ideologii odnoszący się „katolicyzm” — jest obecnie nad wyraz ciekawe i różnorodne.

Wyraźnie do zniszczenia, a conajmniej do usunięcia Kościoła z powierzchni życia dążą masoneria i komunizm.

Pierwsza czyni to w masce dobrotliwego uśmiechu, ostentacyjnie głosząc wzniosłe hasła tolerancji, nie skapiąc przedstawieliom Kościoła wersalskich pokłonów, niemniej jednak stanowczo i wytrwale.

Komunizm, zwłaszcza bolszewizm, zasilałszy szczerze totalne i totalizujące państwa Europy swoimi metodami, jest szerszy. Nie tai, że jest i chce być antytezą wszelkiej religii, szczególnie jednak katolickiej.

Nie uznając ani nie rozumiejąc czynników nadprzyrodzonych, przypisuje Kościołowi jakąś niesamowitą potęgę oraz umiejętność organizowania i sugerowania mas. Intuicyjnie wyczuwa, że jego sercem jest papieństwo ze związaną z niem hierarchją. Dlatego też kieruje w to serce groty swych brutalnych fizycznych ataków i wyrafinowanej intrygi.

Europa przechodzi obecnie — zresztą nie po raz pierwszy — tym razem przybrany w draperje uszczęśliwienia mas, totalizm państwowy, najznośniejszy w bolszewizmie, najbrutalniejszy w bolszewizmie i coraz mniej od niego różniącym się w metodach działania hitleryzmie, sentymentalnie ucharakteryzowanym na bohatera pragermańskiej sagi.

Czai się w tem odwieczna nienawiść ducha sprzeciwu i kłamstwa, wojującego z Chrystusem i Jego Kościołem. Nie dobrze czuje się Kościół w dusznej i zatrutej atmosferze intrygi i podchodów, doskonale zato w narzuconej sobie, ale dotychczasowej i jasno postawionej walce. Budzi się wtedy w nim młodzieńcza moc i odporność. Ustala i umacnia linję swego frontu i broni jej, mobilizując równocześnie nowe siły i przegrupowując je w miarę potrzeby.

Czasy obecne są takiego procesu

świadkiem. Narastają nowe siły.

W starczym uwiadzie, rozpadający się konserwatyzm oddaje swoje pierwiastki gnijłemu państwu totalnemu. Co w nim jeszcze zostało zdrowego, ratuje się pod skrzydła Kościoła.

Coraz wyraźniej także odsuwa Kościół od siebie przyczepiającą się do niego plutokrację, chcącą zrobić z niego stróża swoich wytwórni i trezorów mamonny. Kościół odzyskuje inteligencję i szerokie masy. Odrzuca naloty obce. Z dnia na dzień przywraca samostarczalność z pierwszych okresów chrześcijaństwa.

Zadziwiający rozmach rekolekcyjny odnawia i zbroi dusze. Akcja Katolicka prowadzi je w karnych szeregach na pole pracy i walki, która już może w następnym pokoleniu przybierze rozmiary gigantyczne.

Łudzi się, kto sądzi, że taki rozwój rzeczy da się powstrzymać mizernymi środkiem intrygi, czy gwałtu.

Jednym z dowodów rosnącej mocy Kościoła jest dawno niewidziana niejako nagminność świętości i rzeczywistego męczeństwa czasów obecnych.

*

Biedna Polska, przeznaczona do wielkich rzeczy, tak często słusznie i niesłusznie określana jako papuga narodów, chwile się między totalnością wschodu i zachodu.

Nie jest przytem zupełnie wyraźna linja w zasadniczych sprawach katolickich. W szczytach, nadających ton, nie brak ludzi, będących w osobistym konflikcie z zasadniczymi nakazami i zakazami Kościoła.

Niezależnie jednak od tego potężne prądy, idące od skały Piotrowej, znalazły w Polsce ogromny odzew. Nic dziwnego! Polska w rdzeniu swym jest naturalnie katolicką. Zresztą najważniejszą w niej niezniszczoną siłą jest Kościół.

Wśród nieszczęsnej szarpaniny nowej historii Polski on jedynie i niezmiennie stoi przy swoim warsztacie. Odnawiając życie wewnętrzne Polaków, wprowadzając w nie pierwiastki łaski i równowagi duchowej, uzdrawia i odradza cały naród.

*

W tem zbawiennym zadaniu współdziała wybitnie obóz narodowy. Czyni to bezinteresownie, ustosunkowując się do Kościoła od wewnątrz, z pobudek wyższych. W tym właśnie kierunku rozwija obóz narodowy podziwu godną wytrwałość.

Hasło katolickie, stawiane bez obślonek przez Romana Dmowskiego, wypisał na swoim sztandarze i nie pozwała się niczem z obranej drogi sprowadzić.

Nie potrafią go zachwiać brzydkie insynuacje, podejrzenia i potwarze. Nie zraża go też rezerwa ze strony, której zrozumienie znaczenia uczciwego ruchu i wymownych znaków czasu tak bardzo jest pożądane.

Toż obóz narodowy wykazuje stale rosnące wpływy w całym narodzie, wpływy zdobyte ofiarnym, niezależnym trudem, samodzielnym i szlachetnym w doktrynie i metodzie. Więcej to warte, aniżeli słabości i niedociągnięcia, od których żadne dzieło ludzkie nie jest wolne.

Gdy odpowiedzialność za Polskę przesunie się w jego ręce, wykaże czynem szczerłość swego stosunku do Kościoła. Z czcią i oddaniem będzie się odnosił do Głowy Kościoła i hierarchji. Wychowanie oprze nie na frazesie, ale na systemie katolickim. Nie będzie dążył do sproletaryzowania duchowieństwa, będącego przecież z krwi i kości częścią narodu. Kościół Katolicki poczuje się rzeczywiście religją panującą.

A stanie się to bez nicyzej krzywdy. Ani Kościół bowiem, ani naród nie pragną ucisku sumienia. Z czego nie wynika, aby pod płaszczykiem odprysków chrześcijańskich mogły się kryć judaizm, komunizm, albo nareszcie zbroczenie moralne w rodzaju marjawityzmu.

Zagadnienie żydowskie nie ma oblicza religijnego, ale polityczne i gospodarcze, to też Kościół ingeruje w niem o tyle, o ile chodzi o dobro duszy i sumienia.

Tak w skrócie wygląda stosunek obozu narodowego do Kościoła: uczciwie, lojalnie, serdecznie. Nawet mniej może doświadczona młodzież narodowa rozumie dobrze, że niezdarności tego czy innego działacza ruchu katolickiego (np. harców prezesa Akcji Katolickiej w czasie wyborów na Wołyniu) nie można utożsamiać z Kościołem.

To też nie pozwoli się ona takim albo podobnym czynnikiem zepchnąć do roli katolika drugiego rzędu. Z wewnątrznego przekonania będzie szczerbiec narodowy zawsze czcił ewangelję i stawał w jej obronie, jak to było ojców obyczajem.

Młodzież narodowa wie również do-

brze, że zasady religii trzeba znać dokładnie, że należy z Kościołem być w rzeczywistym związku łaski i przez Sakrament św. być żywym członkiem mistycznego ciała, że z karnym i mądrym entuzjazmem trzeba siły swoje oddawać do rozporządzenia Akcji Katolickiej.

Przyszłość bowiem bierze się w posiadanie nie górnymi tylko aspiracjami, tem mniej zaś żałami i rozrachunkami, ale czynem ofiarnym zdecydowanym, pełnym poświęcenia.

Potęga obozu narodowego jest jego kościec moralny, jego bezkompromisowość i bezinteresowność.

Nie obiecuje tłustych garnców i suchych stołów. Wymaga napięcia woli. Stawia wysokie wymagania moralne.

Są to rzeczy bardzo wielkie, wspinałe, a nie pozbawione w osiągnięciu trudności. Niechże się także staną chociaż przyrodzoną, ale szlachetną pobudką w święto Chrystusa-Króla do uewnętrznienia życia.

Latorośl narodu zaszczerpiona na nadprzyrodzonym pniu łaski, przyniesie Królestwu Chrystusowemu i Polsce cudowne a bogate owoce.

*

Hasłem tegorocznym na święto Chrystusa-Króla, tak ważnym i dogłębnym, że nie wahano po kilku zaledwie latach ponownie sięgnąć po nie, jest „Rodzina”.

Ona dzisiaj więcej, aniżeli kiedykolwiek, jest pierwiastkiem, decydującym o przyszłości narodu. Trzeba ją więc otoczyć duchem Bożym i rodzimych tradycjach narodowych, aby spełniła ciążące na niej zadanie.

Rodzina oddana Chrystusowi-Królowi jest najpewniejszym zadatkiem zdrowia i stałej odnowy narodu.

Oto promienna droga narodu, świadomego swego wielkiego posłannictwa!

X. JÓZEF PRĄDZYŃSKI

Cisza przed burzą w Abisynji?

Posel włoski opuścił Adis Abebę — Przygotowania do wojennej rozprawy — Nieustępliwość negusa — Rewje wojsk, zdążających na front

London (Tel. wł.) Posel włoski hr. Vinci opuścił w sobotę o godz. 9,30 w specjalnym wagonie stolicę Abisynji. Odjazd jego nastąpił niespostrzeżenie. Wagon przyczepiono dopiero w ostatniej chwili do normalnego pociągu. Ostatni przedstawiciele handlowi Włoch wsiadą do tego pociągu w Modzo.

W kołach dyplomatycznych Adis Abeby panuje przekonanie, że obecny spokój na frontach, jest ciszą przed burzą. Z krwawymi walkami liczą się tu z początkiem listopada.

Korespondent „Timesa” donosi z Adis Abeby, że przy obecnym stanie rzeczy niemożliwym będzie znaleźć wspólną płaszczyznę do rokowań celem zlikwidowania zatargu. Negus nie chce oddać bez walki ani pięćdziesiąt procent prowincji Tigre. Jest on podobno zdecydowany na zawieszenie broni, lecz tyl-

ko na podstawie nienaruszalności Abisynji oraz jej niepodległości. Odstąpienie prowincji Tigre Włochom oznaczałoby nie tylko koniec dynastji, ale również koniec państwa, jako niezależnego kraju. Zdecydowana wola utrzymania prowincji Tigre objawia się w tem, że wojska abisyńskie pierwszy zdecydowany opór stawiają przed Makale.

Paryż. (PAT). Wymarsz wojsk regularnych z Harraru do Ogadenu odbył się wśród wielkiego entuzjazmu ludności. Dowódca naczelny wojsk na froncie południowym ras Nasibu dokonał przeglądu w obecności przedstawicieli władz i duchowieństwa.

W następnym numerze porannym podamy jeszcze szczegóły z przemówienia wicepremiera Kwiatkowskiego.

Dokoła pokojowych zabiegów

Jeszcze jedna wersja propozycji Mussoliniego — Wielka Brytania nie chce zaognić sytuacji

Paryż. (PAT.) „L'Oeuvre“ donosi na podstawie informacji z Rzymu, iż Mussolini chcąc za wszelką cenę uniknąć sankcji gospodarczych, gotów byłby pójść na następujące ustępstwa:

1. Stanąłby na stanowisku, że wycofanie dwóch dywizyj z Libiji nie wymaga w odpowiedzi wycofania jednostek floty wojennej brytyjskiej z Morza Śródziemnego.

2. Zobowiązałby się do wstrzymania kroków wojennych do czasu uzyskania odpowiedzi brytyjskiej.

3. Do tego czasu również zostałyby wstrzymane dalsze wysyłki wojsk.

4. Gdyby Wielka Brytania uznała projekty włoskie za możliwe do przyjęcia, odesłano je do rozważenia przez organy Ligi Narodów.

Londyn. (PAT.) W brytyjskich kołach rządowych w dalszym ciągu twierdzą, iż nie wiadomo o propozycji pokojowej Mussoliniego, a premier Laval żadnych tego rodzaju projektów nie komunikował ambasadorowi brytyjskiemu.

Koła poinformowane interpretują to w ten sposób, że Mussolini faktycznie podał pewne dezyderaty włoskie, jako warunki rokowań pokojowych, lecz dezyderaty te wydały się Lavalowi do tego stopnia niemożliwe do przyjęcia, że nawet nie przedstawił ich formalnie ambasadorowi brytyjskiemu.

Poruszone w prasie francuskiej rzekome warunki Mussoliniego traktowane są w brytyjskich kołach oficjalnych jako nienadające się do rokowań, mimo to jednak angielskie czynniki rządowe przyznają, iż w stosunku do postulatów, jakie Mussolini wysunął w okresie rozmów paryskich, oraz w odpowiedzi na sugestje komitetu pięciu, dezyderaty obecnie notowane stanowią pewnego rodzaju postęp.

Wśród decydujących czynników istnieje tendencja do utrzymania atmosfery odprężenia i nie podejmowania niczego, co mogłoby sytuację zaognić. Za odprężające zarządzanie uważać można ogłoszone przez admiralicję brytyjską wycofanie z Morza Śródziemnego pancernika „Resolution“. Pancernik ten ma 29.150 tonn wyporności, a dopiero około 10 listopada przybędzie na jego miejsce „Ramilles“, pancernik tej samej wyporności.

Traktować można powrót pancernika „Resolution“ w pewnej mierze jako odpowiedź na wycofanie kilkunastu tysięcy żołnierzy włoskich z nadgraniczy libijsko-egipskiej. Gdy Włochy

załadują te wojska i odesłają, spodziewać się można, że admiralicja brytyjska znajdzie jeszcze jeden taki pancernik, który już od 2 lat znajduje się na Morzu Śródziemnym i wycofa go.

Pozostaje jeszcze sprawa, kiedy sankcje gospodarcze miałyby wejść w

życie. W tej mierze możliwe jest dokonanie jeszcze jednego gestu na rzecz odprężenia, a mianowicie, gdyby zbierający się w Genewie dnia 31 października komitet koordynacyjny nie spieszył się zbyt z zastosowaniem sankcji.

Z obrad nad pełnomocnictwami dla rządu

Warszawa. (Tel. wł.) Posiedzenie komisji w sprawie pełnomocnictw zakończyło się około godz. 12,45 w nocy.

W toku obrad, gdy pos. Miedziński spostrzegł, że jego zastrzeżenia przeciwko pełnomocnictwom i rządowi wywołują reakcję wśród obecnych, wycofał się i oświadczył, że nie miał zamiaru zgłaszać wniosku o ograniczeniu czasu pełnomocnictw do 1-go grudnia, tylko wysuwał tę kwestję pod rozwagę. Lecz wspomniany wniosek zgłosił pos. Maleszewski, prezydent m. Wilna.

W toku rozprawy pos. Krukowski,

urzędnik prywatny z Warszawy, zgłosił poprawkę, domagając się usunięcia z pod działania pełnomocnictw ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych, emerytur, rent, inwalidzkich, oraz sprawy zmniejszenia lub opodatkowania uposażeń pracowników, o ile ich zarobki nie przekraczają 400 zł miesięcznie.

Po rozprawie, w której zabierali głos również premier i wicepremier, poseł Maleszewski cofnął swój wniosek, a poprawkę Krukowskiego odrzucono. Cały projekt przyjęto w brzmieniu rządowym i będzie on przedstawiany we wtorek Sejmowi. (w)

Strajk górników w Anglii?

Londyn. (PAT.) Usiłowania ministra w kierunku porozumienia między górnikami a właścicielami kopalni speliży na niczem. Wobec tego 11 listopada zarządzony będzie plebiscyt wśród górników w sprawie strajku.

Londyn (Tel. wł.) Konserwatywna „Morning Post“ w obszernym artykule omawia propagandę komunistyczną wśród górników w południowej Walji. Jeżeli władze nie wkroczą energicznie, pisze dziennik, należy się spodziewać rozruchów jeszcze przed Bożem Narodzeniem.

Przywódca komunistów angielskich Artur Horner ma szansę zostania wiceprezesa związku górników.

Teror znany z czasów strajku generalnego znów hula. Komuniści oświadczyli, że w czasie ostatnich trzech lat wydali kilka tysięcy funtów sterlingów na przygotowanie rozruchów. Walka pomiędzy prawem i komunistyczną rewolucją musi być w południowej Walji przeprowadzona. Im prędzej się to stanie, tem lepiej.

Rokowania francusko-niemieckie?

Warszawa (Tel. wł.) Korespondent berliński „Kurjera Warszawskiego“ podaje jakoby miała nastąpić zmiana ambasadora francuskiego w Warszawie.

Amb. Noel, który jest mężem zaufania Laval'a, miałby wrócić do Paryża i objąć w jego najbliższym otoczeniu specjalne stanowisko. Naczelnym redaktorem „Figara“ Romier miałby pójść na jedną z placówek dyplomatycznych w Warszawie albo Berlinie.

W stolicy Rzeszy bawili w tych dniach hr. de Brinon, osobisty przyjaciel Laval'a, redaktor naczelnym paryskiej „L'Information“. Brinona łączą bliższe stosunki z Ribbentropem i podczas pobytu w Berlinie był jego gościem.

Francuskiego dziennikarza przyjął Hitler i odbył z nim dłuższą rozmowę w obecności Ribbentropa. Zdaje się, że te rozmowy mają przygotować drogę do rokowań francusko-niemieckich.

Kongres radykałów w Paryżu

Paryż. (Tel. wł.) Na kongresie radykałów francuskich dzień wczorajszy poświęcono obradom w komisjach i wydziałach.

W komisji dla spraw polityki zagranicznej i ogólnej Bastide przedłożył rezolucję, którą zaaprobowano.

Na plenum kongresu dłuższe sprawozdanie z międzynarodowej sytuacji politycznej przedłożył również Bastide, który nakreślił program partii, domagając się m. i. lepszej kontroli państwowej nad prowadzonymi systemem monopolowym przedsiębiorstwami, oraz instytucjami państwowymi. Program ten ujęty w rezolucji, żąda m. i. utrzymania współpracy z Genewą i reformy wyborczej.

W dalszym ciągu obrad kongresu zabrał głos min. Herriot, który wygłosił dłuższe przemówienie. Oświadczył on, że radykałi nie wypowiadają się przeciw Włochom. Obecnie nie jest aktualne pytanie, czy Francja opowie się za Włochami lub za Anglią. Zachodzi natomiast pytanie, czy

Francja pójdzie w dalszym ciągu po linii polityki genewskiej czy przeciw niej i czy pragnie zakończyć dotychczasowy kilkunastoletni okres współpracy z Ligą, by wrócić do systemu politycznych i wojskowych sojuszy, do polityki, która prowadziła zawsze do wojny. Herriot poświęcił szereg słów ciepłych Sowietom, wypowiedział się za współpracą z nimi, poczem omówił obszerniej obecny zatarg abisyński-włoski, domagając się bezwzględnie prowadzenia wspólnej akcji politycznej w myśl wskazań genewskich.

Przemówienie Herriota wywołało w kołach politycznych ogólne zamieszanie i różne domysły. Ogólnie tłumaczy sobie, że pomiędzy Herriotem a premierem Lavałem istnieje rozbieżność zdań co do prowadzonej obecnie polityki szczególnie w sprawie Abisynji. Ponadto Niemce przyjęli zwolennicy Laval'a ustęp, w którym Herriot w bardzo ciepłych słowach wyrażał się o Sowietach.

Katastrofa kolejowa

Białogród. (Tel. wł.) Poważna katastrofa kolejowa wydarzyła się w piątek rano na linii kolejowej Beograd — Nisz. Beogradzki pociąg pospieszny wpadł na stacji kolejowej Araczcizowo na stojący tam pociąg towarowy, zdążający do Beogradu.

Według dotychczasowych doniesień, obie lokomotywy

zostały całkowicie zniszczone; ponadto ciężko uszkodzoną zostały 4 wagony pociągu osobowego oraz 7 towarowych. Wobec zabarykadowania torów nastąpiła przerwa w ruchu. Z pod humowisk wydobyto czterech zabitych, 5 ciężko rannych oraz kilkanaście osób, które odniosły mniejsze obrażenia.

Z Beogradu wysłano na miejsce wypadku specjalny pociąg z pogotowiem sanitarnym i technicznym.

Na aneuryzm serca

Częstochowa (Tel. wł.) Na stacji w przedziale trzeciej klasy pociągu pospiesznego zmarł nagle na aneuryzm serca mieszkaniec Częstochowy Dawid Hoherman, właściciel fabryki luster w wieku lat 66. Hoherman wracał właśnie z kuracji z Wiednia do Częstochowy.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 26. 10. 1935 r.

Tendencja dzisiejszego zebrania giełdowego była bez zmiany.

Z pożyczek państwowych płacono za 5% poż. konwers. 66,—; pozatem obracano 4% premj. dol. po 52,50.

Z papierów lokacyjnych P. Z. K. obracano 4½% dol. listy zast. po 35½—36,— oraz 4% listy zast. konwert. po 36,50, natomiast 4½% złotowe listy zast. ofiarowano po 37,—.

Z akcji bankowych płacono za Bank Polski 92,—.

Cedula Urzędowa Giełdy Pieniężnej w Poznaniu

Kurs w procentach nominalu wzgl. w złotych za sztukę.

Papiery procentowe

5% państw. poż. konwers. 66,— P.
4% poż. premj. dol., serja III 52,50 +
4½% dol. listy zastawne serji K. z r. 1933
Pozn. Ziem. Kred. 35,50—36,— +
4½% złotowe listy zastaw. s. K. z r. 1933
Pozn. Ziem. Kred. 37,— O.
4% listy zast. konwert. ostempl. P. Z. K. 36,50 +

Akcje bankowe i przemysłowe
Bank Polski 92,— P.
Tendencja bez zmiany.

„EKSPORT SŁOMY“ Poznań, telef. 65-57
KUPUJE stale SŁOMĘ prasowaną.

zg 12 085

Urzędowa cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań, 26. 10. 1935 r.

Warunki: Handel hurtowy paryet Poznań, ładunki wagonowo, dostawa bieżąca za 100 kg. bieżących

STANDARTY:

1) żyto 715 g/l.
2) pszenica 756 g/l.
3) owies 420 g/l.

Ceny orientacyjne:

Żyto (Uspob. spokojne)	13,00—13,25
Pszenica (Uspob. spokojne)	18,00—18,25
Jęczmień browarowy	15,25—16,25
Uspobienie słabe	
Jęczmień 700—725 g/l.	14,00—14,50
Jęczmień 670—680 g/l.	13,50—13,75
Uspobienie spokojne	
Owies (Uspob. spokojne)	15,75—16,25
Maka	
Żytnia wyciąg 0-30% wł. w.	21,25—22,00
żytnia gat. I 0-45% wł. w.	20,50—21,25
żytnia gat. I 0-55% wł. w.	19,50—20,50
żytnia gat. II 45-55% wł. w.	16,25—17,25
Uspobienie spokojne	
pszena gat. IA 0-20% wł. w.	31,50—33,25
pszena gat. IB 0-45% wł. w.	30,75—31,25
pszena gat. IC 0-55% wł. w.	29,75—30,25
pszena gat. ID 0-60% wł. w.	28,75—29,25
pszena gat. IE 0-65% wł. w.	27,75—28,25
pszen. gat. IIA 20-55% wł. w.	27,25—27,75
pszen. gat. IIB 20-65% wł. w.	26,75—27,25
pszen. gat. IID 45-65% wł. w.	24,50—25,00
pszen. gat. IIF 55-65% wł. w.	22,50—23,00
pszen. gat. IIG 60-65% wł. w.	21,00—21,50
Uspobienie spokojne	
Otręby żytnie stand.	9,00—9,50
Otręby pszen. grube stand.	10,00—10,50
Otręby pszenne średnie st.	9,25—9,75
Otręby jęczmienne	9,75—11,00
Rzepak zimowy	42,00—43,00
Rzepak zimowy	40,00—41,00
Siemię lniane	38,00—40,00
Gorzycyca	35,00—37,00
Groch Viktorja	26,00—32,00
Groch Folgera	21,00—23,00
Mak niebieski	58,00—60,00
Koniczyna biała	75,00—95,00
Ziemiaki jadalne	3,00—3,75
Ziemiaki fabr. za kilo %	20½
Makuch lnian w taflach	17,75—18,00
Makuch rzepakowy w tafl.	13,50—13,75
Makuch słon. w tafl. 42/43%	19,50—20,00
Śrut Soja	19,50—20,50
Słoma pszena luzem	1,50—1,70
„ pszena prasowana	2,10—2,30
„ żytnia luzem	1,75—2,00
„ żytnia prasowana	2,25—2,50
„ owsiana luzem	2,50—2,75
„ owsiana prasowana	3,00—3,25
„ jęczmienna luzem	1,00—1,50
„ jęczmienna prasow.	1,90—2,10
Siano zwykłe luzem	6,50—7,00
„ zwykłe prasowane	7,00—7,50
„ nadnoteczkie luzem	7,50—8,00
„ nadnoteczkie pras.	8,00—8,50

Ogólne usposobienie spokojne.
Ogólny obrót: 2282,9 tonn. w tem żyta 595 tonn, pszenicy 357 tonn, jęczmienia 297 tonn, owsa 250 tonn.
Uwaga! Owies jednolity o wyższej wadze gatunkowej ponad notowanie.

Na zjazd ogólny

b. powstańców, ochotników pułków wielkopolskich

Zarządy towarzystw b. żołnierzy 1 pułku Strzelców Wlkp., 1 pułku Ułanów Wlkp., 14 pułku artylerji lekkiej, 7 D. A. K. Wlkp. i 7 P. A. C. Wlkp. wydały odezwę do swych członków, wzywając ich na zjazd ogólny, jaki się ma odbyć 3 listopada br. w Poznaniu. Zbiórka nastąpi przed pomnikiem poległych ułanów przy ul. Ludgardy narożn. Nowej o godz. 8 rano; o godz. 8.15 wymsarz na stadion miejski, gdzie odbędzie się uroczysta msza św. Uprasza się przybyć, ile możności, w historycznych mundurach powstańczych i pułkowych z r. 1918 i 1919.

Uczestnicy zjazdu korzystają z zniżek kolejowych 75 proc. na drogę powrotną.

Śmierć podczas kąpieli

Warszawa (Tel. wł.) Wczoraj w Pruszkowie pod Warszawą kąpała się 21-letnia Władysława Padłowska w wannie, zaopatrzonej w t. zw. ogrzewacz elektryczny.

W niewyjaśnionych okolicznościach wpadł do wanny kabel elektryczny, powodując wysokie napięcie i śmierć Padłowskiej. Dziś miał się odbyć jej ślub. (w)

Zast. szefa sztabu gł.

Warszawa. (PAT.) Na stanowisko p. o. zastępcy szefa sztabu głównego mianowany został płk. dypl. dr. Maciej Bardel.

Łódzki robotnik pionierem odrodzenia moralnego

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego“).

Łódź, 24 października

Przewodnią myślą „Gospodarki Narodowej” Doboszyńskiego jest twierdzenie, że uzdrowienie ustroju gospodarczego możliwe jest jedynie pod warunkiem odrodzenia moralnego społeczeństwa. Doboszyński w ten twierdzeniu nie jest odosobniony — myśl ta coraz częściej przewija się przez najpoważniejsze prace z dziedziny ekonomii. „Homo oeconomicus” zbankrutował doszczętnie, a wraz z nim i dziewiętnastowieczna ekonomja, uznająca jedynie mechaniczne działanie popytu-podaży. Już Marszałk! wysuwa religję na należne jej stanowisko i twierdzi, że jest ona czynnikiem conajmniej tak silnie kształującym życie społeczne, jak i dążenie do zaspokojenia potrzeb. Powojenny kryzys w całej pełni zrehabilitował czynnik moralny w życiu gospodarczym; najjaskrawszym dowodem tego są założenia ideowe rooseveltońskiej N. R. A.

Jednak stwierdzenie pewnych konieczności, a ich realizacja, to dwie różne rzeczy. Niejeden z czytelników „Gospodarki Narodowej” zadawał sobie zapewne pytanie: Jakimi drogami należy dążyć do owego tak pożądanego odrodzenia moralnego? Skąd to odrodzenie nadejdzie, skoro społeczeństwo jest aż tak zmaterializowane i tak przesiąknięte egoizmem, który pozornie nie tylko nie zmniejsza się, lecz rośnie z dnia na dzień?

Odpowiedź dało nam samo życie: w Polsce odrodzenie moralności nastąpi przez aktywizację wsi i elementu robotniczego oraz rzemieślniczego miast w przeciwieństwie do silnie zdemoralizowanych odłamów tak zwanej inteligencji i części zamożnego mieszczaństwa, które skutkiem zbyt długiego współżycia z żydostwem częściowo zatraciło swój kościec moralny, a przesiąkło materializmem i hedonizmem. Ten zanik moralności wśród sfer zamożniejszych i bardziej wykształconych był tem silnie szkodliwym w danej dziedzinie było współżycie z Żydami bliższe. Jeden z najpiękniejszych objawów odrodzenia moralnego możemy zaobserwować wśród robotników łódzkich.

Przed kilku dniami w fabryce braci Bukietów wybuchł strajk. Powodem strajku było nieprzyjęcie przez żydowskich właścicieli warunków, wysuniętych ze strony robotników w związku z częściową redukcją. Właśnie owe warunki są tym przykładem odrodzenia moralnego. Gdy dyrekcja fabryki zapowiedziała częściową redukcję, motywując to brakiem pracy dla wszystkich dotąd zatrudnionych, pozostawieni przy pracy robotnicy wysunęli żądanie pozostawienia przy pracy dotychczasowej liczby pracujących, godząc się jednocześnie na redukcję godzin pracy i zarobków. Jest to ni mniej ni więcej, tylko dobrowolna zgodna na zmniejszenie własnych zarobków, byle tylko za tę cenę uchronić zagrożonych utratą pracy od nędzy. Dla zrozumienia tego poświęcenia ze strony niezagrożonych redukcją, trzeba sobie uświadomić, jak niski jest po-

ziom zarobków robotników włókienniczych; wedle obliczeń teoretycznych, przeciętny zarobek tygodniowy robotnika włókienniczego wynosi około 26 złotych, w praktyce zaś nie przekracza 15 złotych. To też godząc się na redukcję godzin pracy, robotnik nie rezygnuje z zaspokojenia jakichś wyższych potrzeb, lecz dosłownie skazuje siebie i rodzinę na głód...

Czy jest do pomyślenia, aby w urzędzie, gdzie pracują „inteligenci”, pozostawieni przy pracy zgodzili się na odstąpienie części swej gaży zagrożonym redukcją? Mimo, że tam redukcja zarobków, choć bardzo bolesna, nie oznacza dosłownie głodu...

Oczywiście, protest robotników w fabryce Bukietów przeciwko zamierzanej redukcji nie wypływał tylko z pobudek czysto uczuciowych; w dużym stopniu odegrała tu swoją rolę i obawa przed ewentualnymi dalszymi redukcjami, których ofiarą padliby ci, co obecnie za cenę zrzeczenia się części własnych zarobków chcą zapewnić zredukowanym pracę i chleb. Nie wątpiłoby ten czysto praktyczny wzgląd odegrał dużą rolę, ale i poczucie solidarności też miało wielkie znaczenie. Okazuje się więc, że kryzys nie tylko nie łamie charakteru łódzkiego robotnika, lecz przeciwnie, wydobywa bardzo piękne i silne akcenty z jego duszy.

Wypadek ten nie jest odosobniony; podobne wypadki zdarzają się bardzo często i stały się jednym z zasadniczych składników etyki robotnika. Nie brak też i innych objawów wysokiego poziomu moralnego łódzkiego robotnika. Gdy jedno z pism narodowych zostało zagrożone w swych podstawach finansowych i wieść o tem dotarła do kół Stronnictwa Narodowego, rozpoczęła się tam zupełnie samorzutna akcja zbiórkowa na fundusz dla owego pisma. Datki były niewielkie, ale i te małe datki w budżecie robotnika stanowią bardzo poważną pozycję. A dawali nie tylko robotnicy pracujący — wpływały datki i od bezrobotnych! Udział w zbiórce na ten cel wzięli również i zamożni oraz inteligentni, tak zwani „sympatycy” ruchu narodowego, ale zrobili to po pierwsze dopiero na wezwanie władz Stronnictwa, a następnie w stosunku do dochodów ofiar ich często były znacznie mniej „dotkliwe”, od kilkudziesięciogroszowych ofiar bezrobotnych...

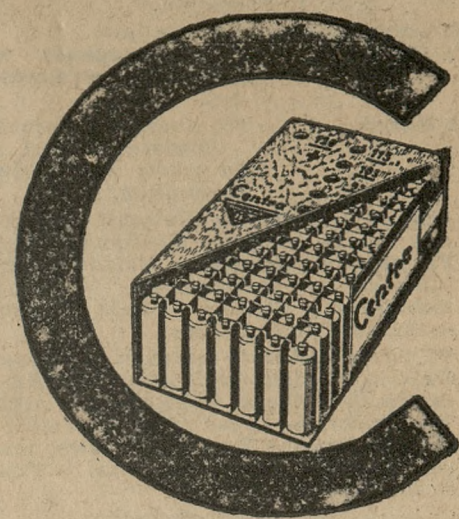
Aresztowanie, a tem samem utrata możności zarobkowania przez któregoś z członków Stronnictwa Narodowego bardzo często wywołuje taki sam objaw; na zebraniu samorzutnie rozpoczyna się doraźna składka na rzecz rodziny aresztowanego i znowu ofiarami są ludzie, dla których te kilkadziesiąt wyłożonych groszy stanowią bardzo poważną lukę w budżecie. Niemniej charakterystyczny jest stosunek do czynnej akcji politycznej wśród rzemieślników i robotników, a wśród inteligencji. Dużo mniejszy udział inteligencji i warstw zamożniejszych w ruchu narodowym tłumaczy się obawą przed utratą posady lub strachem przed szykanami; robotnik tego nie obawia się. Oczywiście zarówno wśród inteligencji nie brak ludzi odważnych, jak i wśród robotników wielu stroni od bezpośredniego udziału w akcji politycznej ze względu na obawę utraty pracy, — średnio jednak inteligencja znacznie jest niestety czulsza na względy natury materialnej.

Wypadek w fabryce Bukietów stanowi obok innych objawów niezbitą dowód, że naród w swych najszerszych warstwach jest moralnie zdrowy i szerzone z taką lubością przez żydostwo zasady w guście „grunt to forsa” nie znajdują drogi do duszy rzemieślnika, chłopca i robotnika. Aktywizacja polityczna tych elementów społecznych gwarantuje Polsce na przyszłość silne oparcie o zdrowe zasady etyczne. Poprzednio, gdy aktywna opinia publiczna opierała się na innych elementach i warstwach, była zbyt wyrozumiała na słabości ludzkie, które w gruncie rzeczy były podłożem i podłożami. Dziś wyraziście tej opinii społecznej gremjalnie znaleźli się w szeregach „czwartej brygady” i z dnia na dzień coraz bardziej tracą grunt w społeczeństwie, a rychło muszą utracić i swą rolę aktywu politycznego.

Razem z nimi odejdzie do lamusa cały szereg tak „niewzruszonych” kil-

ka czy kilkadziesiąt lat temu zasad, opartych o kult pieniądza i chęć użycia za wszelką cenę. Zasady te, wykute na nasz użytek przez usługą mniejszość, przeżywają obecnie swój zmierzch, a ich wyznawcy z coraz większym zdziwieniem spostrzegają, że świat nie chce kroczyć wedle wytkniętych mu przez nich formuł. Nawet w ekonomii zaczynają się dziać rzeczy, o których nie śniło się wyznawcom popytu-podaży. Do takich przykładów należy kurs marki niemieckiej, opartej nie o rezerwy złota, lecz o zdecydowaną postawę solidarnego i ambitnego narodu. Podobne obawy mnożą się coraz bardziej, a materialistyczni ekonomiści nie mogą zrozumieć, co stało się z ich „niewzruszonymi” prawami.

Tymczasem nowe prawa, które w istocie nie są niczem innym, jeno zasadami chrześcijańskiej moralności lub solidarności narodowej, zyskują na sile. Naród, zdeprawowany przez przybyszów ze wschodu, odzyskuje swe właściwe oblicze moralne i, zahartowany przez trudne warunki i ostrą walkę o swe ideały, na miejscu złotego cielca stawia z powrotem Boga. Oczywiście, honor — pojęcie, tak długo ośmieszane i zohydżane. W tej walce o odwieczną wartość z fetyszami przodują warstwy, będące podglembiem każdego narodu, jego fundamentem i ostoją — politycznie zaktywizowany drobny rolnik, rzemieślnik i robotnik Łódź jest jednym z najpotężniejszych ognisk tego odrodzenia i jej

precyzyjna praca
to
Centra

P 6 143 C 720

przykład działa coraz silniej. Obrońców zaś złotego cielca, sobkostwa i bezideowości czeka ciężki obrachunek.

KAZIMIERZ HAŁABURDA

OFIARY WOJNY

Zdjęcie wykonane samolotem z frontu wloko - abysyńskiego; sanitariusze opatrują rannych wojowników abysyńskich koło Makalle.

UWAGI

Pisaliśmy niedawno na innym miejscu o coraz częściej się powtarzających wypadkach adoptowania biednych dzieci przez aktorów i aktorki filmowe, zwłaszcza w Ameryce. Wiadomość ta, potraktowana pierwotnie — niczem tyle innych ploteczek z Hollywood — jako nowy kaprys mody świata filmowego, godna jest jednak uwagi nie wyłącznie tylko z punktu widzenia sensacji. Za kulisami „życia prywatnego” przelicznych gwiazdorów i gwiazd kryje się często problem społeczny, przeważnie nie różniący się wiele od tajników życia innych śmiertelników.

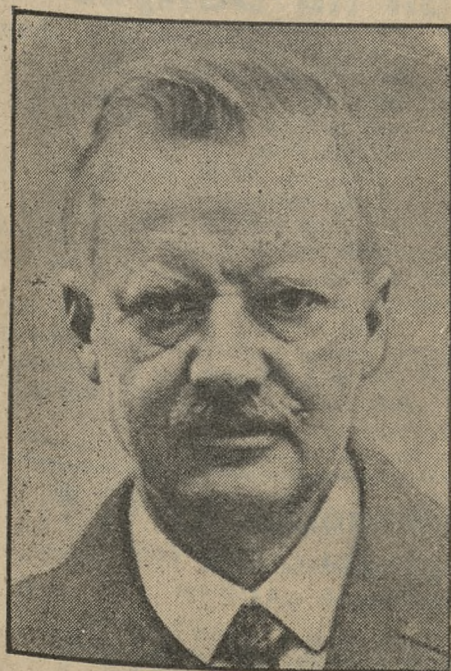
Owa fala adopcji, która owładnęła świat aktorski po tamtej stronie oceanu, jest — jak każda fala — fenomenem powrotnym. Zjawisko to znane było już nieraz i dotyczy ono nie tylko Ameryki. Zwłaszcza wśród narodów żeglarskich rozpowszechnione są adopcje od niepamiętnych czasów; stały się one ważnym regulatorem społecznym, chroniąc młode pokolenie od zguby. Gdy ojciec wędrował po morzach i częstokroć ginął w nieznanem, ratunkiem dla nieletniego potomstwa było, że ktoś z rodziny się nim opiekował i brał „za swoje”.

Jeszcze dziś jest adopcja wielce rozpowszechnioną zwyczajem wśród potomków Wikingów — Skandynawów. Zarówno wśród ludu, jak i w wyższych klas, reguluje ona często kwestję następstwa, wpływając w wielu wypadkach na bezbolesne załatwienie sporów majątkowych.

Wrodzona narodom północnym „ludzkość” w traktowaniu zagadnień rodzinnych, przyczyniła się do tego, że adopcja stała się instytucją o poważnych walorach demograficznych, niwelując ujemne skutki dotkliwego w krajach skandynawskich, podobnie jak we Francji, Anglii i Ameryce, spadku urodzeń.

Właśnie ów wzgląd, że adoptowanie dzieci może się stać ważnym czynnikiem w polityce ludnościowej państwa, skłania ostatnio także Niemcy do żywszego interesowania się tem zagadnieniem. Jakaż pokusa, aby na rodziny bezdzietne przelać część obowiązków wychowawczych — ale też i praw — z rodzin o nadmiernym ciężarze potomstwa! Iż możliwości, aby niejedno dziecko uratować przed nędzą, czyniąc zeń — po przeszczepieniu na inny pień rodzinny — zdrowszą i szczęśliwszą jednostkę w społeczeństwie! Narazie wszakże utrudnia procedurę adopcijną w Niemczech skomplikowana formalistyka urzędowa, wymagająca — jak podaje organ „Soziale Praxis” — w każdym wypadku aż 53 dokumentów, celem ważnego przeprowadzenia aktu adopcyjnego. Stąd żądanie odnośnych sfer niemieckich, by nowe prawo adopcyjne przeprowadziło reformę, wyzwalając pożyteczną tę instytucję od formalistyki papierowej.

LAUREAT NOBLA

Prof. Spemann z Fryburga w Bryzgowii, który uzyskał nagrodę Nobla z medycyny i fizjologii.

Zapisy do Kół Kobiecych LOPP, przyjmują Ośrodek Propagandy LOPP przy ul. 27 Grudnia 19 i Biuro Okręgu Wojewódzkiego LOPP, przy ul. Piędy

PRASA "Organ Polskiego Związku Wydawców Dzienników i Czasopism"

Wyszedł z druku zeszyt październikowy.

Treść zeszytu:

St. Krzywoszewski. Troska o jutro.
Fr. Głowiński. Rola propagandy w gospodarce wydawniczej.

St. Kauzlik. IV. Kongres Federacji Międzynarodowej Związków Wydawców Dzienników.

Memoriały Polskiego Związku Wydawców na IV Kongres Międzynarodowej Federacji Wydawców. — Narady dziennikarskie w Helsingforsie. — Prasa techniczna w Polsce. — Poczta a prasa. — Sprawy kolportażowe.

VI Ogólne Zebranie członków Polskiego Związku Wydawców Dzienników i Czasopism. — Prace Polskiego Związku Wydawców. — Organizacje dziennikarskie. — Kronika Krajowa. Ustawy, rozporządzenia i orzeczenia sądów. — Prasa na szerokim świecie.

Cena zeszytu zł. 1.—

Do nabycia w większych księgarniach i w kioskach „Ruchu” oraz administracji czasopisma „Prasa”, W-wa. Krak. Przedm. 40. zg 411

Hemoroidy

są przyczyną złego samopoczucia i t. p. Należy bezwzględnie usunąć te dokuczliwe cierpienia. Przy hemoroidach stosuje się

Ciepki **Anusol**
-Goedecke-

Do nabycia w aptekach.

TR 1672

Protest Japonji pod adresem Sowietów

Tokio. (PAT.) Rengo donosi, iż minister spraw zagranicznych Hirota wręczył ambasadorowi Z. S. R. R. notę, protestującą w związku z incydem granicznym, jaki miał miejsce dn. 12 października na północ od stacji granicznej. Nota japońska twierdzi, że patrol sowiecki strzelił do grupy żołnierzy japońskich i mandżurskich. — 6 żołnierzy zostało zabitych.

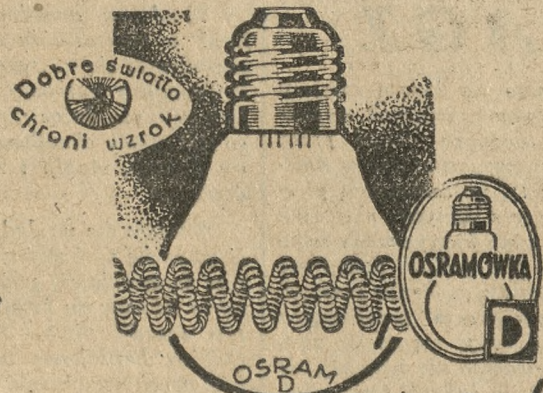
Nota domaga się ukarania winnych wypłacenia odszkodowania rodzicom i gwarancji, iż podobne incydenty nie powtórzą się.

MŁODZIEŻ WSZECH POLSKA S.S.U.P.

urządza w niedzielę, 27 bm o godz. 16 w sali Sniadeckich Coll. Medicum

Uroczystą Inaugurację Pracy

Przemawiają: X. Prałat Prądyński, Prof. Dr. Rybarski, Kol. Wołniewicz

Jeśli chcecie więcej światła!

Nauka i technika skonstruowały dla Osramówek nowy typ palnika z dwuskrotnego drutu krystalicznego. Żarówki z temi palnikami, tak zwane Osramówki-D, gazowane, wytwarzają w stosunku do zużywanego prądu i zależnie od typu, do 20% więcej światła, niż żarówki dotychczasowe. Ta nadwyżka światła nie więcej nie kosztuje.

Kupujcie przeto we własnym interesie

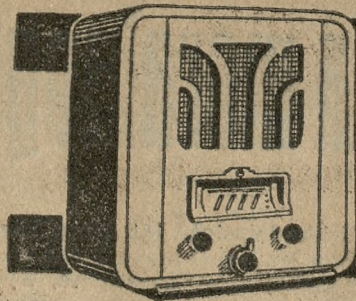
Osramówki-D

cechowane gwarancją wydajności światła w dekalumenach i poboru prądu w watach czego na żarówkach dawniejszej produkcji nie było.

Niema lepszych żarówek niż

OSRAMÓWKI-D

wyrobu polskiego

IDEALNA SELEKTYWNOŚĆ DZIĘKI 3 OBWODOM!

PHILIPS

44 A
MODEL 1936

NAJWYŻSZA SPRAWNOŚĆ DZIĘKI 3 PENTODOM

Ojciec św. w sprawie pokoju

Oficjalny organ watykański „Osservatore Romano” przypomina wszystkie oświadczenia Papieża z ostatnich lat, dotyczące pokoju

Miasto Watykańskie (KAP) Nawiązując do odprężonej naogół sytuacji międzynarodowej i wynikającej stąd nadziei, opartej na wysiłkach ludzi dobrej woli, „Osservatore Romano” ogłasza artykuł, w którym przypomina, co Ojciec św. oświadczył w sprawie pokoju.

W przemówieniu, wygłoszonym do kombatantów francuskich w bazylice św. Pawła, powiedział Pius XI, że modli się nie tylko o pokój dla wszystkich zmarłych, ale również o pokój dla wszystkich żyjących, jest bowiem namiestnikiem Jezusa Chrystusa, którego zwa Królem Pojednania i Księciem Pokoju, i modły o pokój stanowią obowiązek zasadniczy Papieża.

W mowie wigilijnej w r. 1930 napomniał Papież, że nie może istnieć zewnętrzny, jeśli brak wewnętrznego pokoju dusz świątłych, rozumiejących słusność sprawiedliwości, i pokoju serc, które sprawiedliwość łączy z cnotą miłosierdzia.

W roku 1931, również w przemówieniu wigilijnym, Papież, nawiązując do mnożących się zjazdów i kongresów pokojowych, zwracał uwagę, że brak w nich myśli o Bogu, a ludzie nie zdziałają nie mogą bez Boga. Stwierdziwszy przeto bezsilność zabiegów ludzkich, zwracał się do Boga z modlitwą o pomoc.

W nadzwyczajnym Roku Jubileuszowym 1933, przemawiając na uroczystość Bożego Narodzenia, Ojciec św. napomniał, iż obowiązkiem wszystkich, pożądających pokoju, zgody i powszechnego dobra dla całej ludzkości jest modlić się i to wezwanie do modłów powtórzył trzykrotnie.

W kwitniu r. b. na konsystorzu, Pius XI, odpowiadając na plynące z różnych stron błaganie o światło ulgi i nadziei, oświadczył, że z wytrwałą ufnością opiera się o pomoc Boga Mi-

łosiernego. Jeśli zawsze jest koniecznością pokładać ufność w Bogu, tem większą jest to potrzeba w tych czasach nieszczęsnych, aby wśród burzy „stało się ucieszenie wielkie”. Papież powtarza słowa Apostołów do Jezusa: „Domine, salva nos, perimus” (Panie, ratuj nas, ginimy).

Kończąc, „Osservatore Romano” oświadcza, z widoczną aluzją do wystąpień anglikańskiego arcyb. Canterbury: „skoro dochodzi się do wniosków,

iż trzeba walczyć o pokój, my, katolicy, nie zapominamy, że życie chrześcijańskie jest walką i że w walce tej zajmować musimy pierwsze placówki, wyposażeni w tę broń niezawodną, jaką jest modlitwa. Jedynie modlitwą wzywać można Boga i jakby zachęcać Go do przyjęcia i poparcia dążeń do sprawiedliwości i słusnych zamierzeń ludzi dobrej woli, skierowując je na drogi pokoju”.

Żeby wystarczyć muszą na całe życie!
Przedłuża żywot zębów, zapewnia śnieżną ich biel po krótkim użyciu
ELIKSIR : PASTA DO ZĘBÓW
VADEMECUM

Brak mleka i masła w Rzeszy

Berlin. (PAT.) Fabryki mleka skondensowanego w Rzeszy otrzymały wezwanie do możliwego ograniczenia swej produkcji, przyczem maksymalnej granicy jednak nie podano.

W ostatnim czasie — jak informuje prasa niemiecka — zauważyć się daje zwiększone zapotrzebowanie mleka skondensowanego w handlu. Widocznie ludność robi zapasy na wypadek, gdyby brakło mleka świeżego. Według zapewnień dzienników tego rodzaju ewentualność jest bezwarunkowo wykluczona, przyczem fabryki i sklepy są na dłuższy czas zaopatrzone w zapasy mleka skondensowanego.

Berlin. (PAT.) Według „Deutsche Allgemeine Ztg.” produkcja masła w Niemczech spadła w okresie od 12 do 18 bm. o 600 ctr., co wynosi 1,1 procent.

Pismo podkreśla korzyści, wynikające z zastosowania przez kupców ograniczonych przydziałów masła dla lud-

ności. W ten sposób przynajmniej zapewnione jest regularne zaopatrzenie, co wpływa na uspokojenie ludności.

Jednak — zaznacza „Deutsche Allgemeine Ztg.” — gospodynie niemieckie powinny okazać zrozumienie dla chwilowych trudności w zaopatrzeniu i oszczędnie masłem gospodarować.

MYDŁO i PUDER DLA DZIECI?
TO OCZYWIŚCIE
BEBE SZOFMANA
OD LAT 35 NA STRAŻY ZDROWIA DZ. ECKA
zg 14 989.

Gwałtowny orkan na Bałtyku

Berlin. (Tel. wł.) Niebywała wichura o sile orkanu, przeszła wczoraj wieczorem nad wybrzeżem niemieckiego Pomorza.

W Szczecinie, w dzielnicy portowej z powodu zalania niżej położonych miejsc musiano opróżnić domy, a ruchomość i bydło z okolicy ułokowano w miejscach, do których woda nie docierała.

Wielkie spustoszenie poczyniła wichura na skalistym wybrzeżu w pobliżu Usedom. W miejscowościach Koszerowo i Czempin z trudem ludzie ratowali się przed wzburzonymi falami. Wysilki rybaków, aby wydostać moto-

ry z zalanych łodzi spetzły na niczem. Na wybrzeżu Rugji straty ludności są ogromne. Wiele motorowych statków rybackich uległo rozbiciu przez wzburzone fale.

Gdańsk. (PAT.) Na wybrzeżu szalała silna burza, która zniszczyła falochrony i uszkodziła część pomostu w Sopotach tak, że statki kursujące między portami niemieckimi i Sopotami nie mogą przybijać.

Wielkie straty ponieśli również rybacy, którzy z powodu burzy nie mogli ściągnąć założonych na morzu sieci, tak, że sieci te uległy zupełnemu zniszczeniu.

Koło Prawników i Ekonomistów U. P.

urządza w niedzielę, dnia 27-go października 1935 roku o godzinie 20-tej w salonach „ADRJI”

WIECZÓR ZAPOZNAWCZY

zg 408

Mądra matka daje dziecku

BEBEDONT SZOFMANA

specjalna dla dzieci pomarańczowa pasta do zębów

Sejmik wojewódzki

Z wczorajszych obrad komisji

Przez cały dzień wczorajszy obradowały komisje sejmikowe. Uzupelniać wypada jeszcze skład kilku nie podanych przez nas komisji, obrazujący reprezentacje Stronnictwa Narodowego i Stron. Ludowego w sejmiku. Do rady Zw. Ochotniczych straży pożarnych wojew. poznańskiego wszedł p. Jan Cieślak (Str. Lud.), do wojewódzkiej komisji opieki społecznej pp. dr. E. Bartlitz (S. N.) i St. Drzazga (S. L.), do wojewódzkiej komisji melioracyjnej p. Wojciech Drożdżik (S. N.), do rady szkolnej okręgowej poznańskiej p. Leon Mocek (S. L.). Do dyrekcji wojewódzkiego Banku Pożyczkowego wybrano p. Fr. Sokołowskiego (S. N.).

Najdłużej trwały obrady komisji finansowo-budżetowej, które przeciągnęły się do późnego wieczora. Obrady te wobec wykonania 7/12 budżetu tegorocznego przez poznański samorząd wojewódzki miały w wielkiej mierze charakter teoretyczny. Komisji prawno-administracyjnej przewodniczył p. Dąbrowiecki, komisji rugów p. Jerzykiewicz, regulaminowo-organizacyjnej dr. St. Celichowski, budowlano-drogowej p. Stefanicki, rewizyjnej p. Taczanowski i budżetowo-finansowej p. Nowaczyński.

DRUGIE POSIEDZENIE

Otwarcie dzisiejszego posiedzenia plenarnego poprzedziły długie obrady klubu sejmikowego B. B. Głównym tematem tych przewlekłych narad była sprawa unieważnienia przez komisję rugów mandatów starostów i kom.

Z ZAKONNIKIEM PIGUŁKI REFORMACKIE

STOSUJĄ SIĘ:
JAKO REGULUJĄCE ŻOŁĄDEK,
PRZY CIERPIENIACH WĄTROBY,
NADMIERNEJ OTYŁOŚCI,
USMIERZAJĄCE HEMOROIDY
PRZY SKŁONNOŚCIACH
DO OBSTRUKCJI SĄŁOGIEM
ŚRODKIEM PRZECZYSZCZAJĄCYM
UŻYĆ 1-2 PIGUŁKI NA NOC

14 613

prezydenta m. Poznania. Sprawa ta też znalazła się jako pierwsza na porządku obrad otwartego po stwierdzeniu listy obecnych przez wicemarszałka sejmiku dr. Z. Czarneckiego.

Imieniem komisji rugów referował adw. dr. Zganiński z Gniezna. Wskazał na usterek wyborcze. W pow. mogileńskim stwierdzono np. że w głosowaniu brał udział, podobnie jak się to działo w innych powiatach, starosta powiatowy, który jakkolwiek wydziałowi powiatowemu przewodniczył, nie jest jednak jego członkiem. Twierdzenia te uzasadnił p. Zganiński, obowiązującymi ustawami. Wobec tego, że nie miało decydującego wpływu na wynik wyborów, komisja rugów nie wycofała wniosków.

Przystąpiono do sprawy unieważnienia mandatów starostów powiatow.

Przy zaparciu stolca, wzdęciu brzucha, nadkwaśności soku żołądkowego, bólach głowy, przeczuleniu, uczuciu strachu, ogólnym złem samopoczuciu i zmęczeniu łagodnie działająca naturalna woda gorzka **Franciszka-Józefa** daje łatwe wypróżnienie, uwalnia organizm od pozostałości w jelitach i w wielu wypadkach zapobiega zapaleniu ślepej kiszki. Zalecane przez lekarzy. Tg 1935

wych i tymcz. prezydenta Poznania p. Więkowski. Komisja doszła do wniosku, że należy unieważnić mandaty prezydenta nominata m. Poznania i starostów; w głosowaniu uchwały te przyjęto. Referent, uzasadniając je prawnie, wniósł o uchwałę sejmiku.

Do głosu zapisali się dr. Julian Trzeciński, przemawiający przeciw wnioskowi, oraz dr. Celichowski i Mikołajczyk (S. L.), jako popierający wniosek.

Dr. Trzeciński bronił stanowiska pozostawienia starostów w ten sposób, że dowodził, iż starostowie powiatowi i komisaryczny prezydent m. Poznania praktycznie nie wykonywują nadzoru nad samorządem wojewódzkim. Powołał się przy tem na to, że podpi-

sał ustawę jako wiceminister b. dzielnicy pruskiej i należy ją interpretować inaczej, aniżeli to uczyniła komisja rugów.

Adw. dr. Celichowski podkreślił, że ustawy interpretuje się nie tylko formalnie, ale również według ich ducha oraz przepisów, ściśle z niemi związanym. Z tych zaś wynika, że samorząd ma być odbiciem sił społeczeństwa, a obecny sejmik np. nie jest wcale wyrazem tych sił, gdyż niema np. robotników. Burzliwe oklaski towarzyszyły tym dowodzeniom. Dr. Celichowski nadmieniał w odpowiedzi na wtrąconą przez kogoś uwagę, że gdyby Stronnictwo Narodowe miało wejść do sejmiku w takiej sile, jak reprezentowane jest wśród szerokich mas społeczeństwa, to napewno zdołałoby i w poważniejszej liczbie wprowadzić do sejmiku przedstawicieli warstwy robotniczej. Oblicze sejmiku byłoby wtedy inne.

W samej interpretacji ustawy nie chodzi o to, czy starostowie wzgl. kom. prezydent są organem sprawującym nadzór, ale chodzi o to, że są urzędnikami państwowymi i podlegają wpływowi władz nadzorczych. Starosta jako urzędnik wchodzący do sejmiku nie jest w ścisłym pojęciu wykładnikiem sił społecznych.

Powotywał się tu na ustawę — mówił dr. Celichowski — p. min. Trzeciński jako podpisujący. Pozwolę sobie przypomnieć, że jestem współautorem, jeżeli nie autorem wspomnianej ustawy, podpisanej przez dr. Trzecińskiego w 1931 r.

Głos z B. B.: A „sanacji“ wtenczas jeszcze nie było.

Adw. Celichowski: Tem lepiej świadczy to o autorach, którzy wnieśli ustawę odpowiednią dla wszystkich rządów, bo jeżeli chodzi o ustawodawstwo, to zawsze przy tworzeniu ustawy wyraża się pewna zbiorowość. Zbiorowość ta wówczas była zdania, że starostowie wzgl. inni urzędnicy państwowi podlegać mogą zbyt niewpływowi władz nadzorczych. To do dzisiaj też się nie zmieniło i dlatego wnoszę o zatwierdzenie uchwały komisji rugów.

W jasnych i przekonywujących słowach mówił na zakończenie tej dyskusji członek Stron. Ludowego p. Mikołajczyk. Podkreślił, że mimo, iż nie jest prawnikiem, widzi także jasno, iż ustawa ta dotyczy urzędników w samorządzie. Po ostatnich wyborach i innych oświadczeniach klub jego nie może dojść do innego wniosku, jak tylko wyrazić zgodę z wnioskiem komisji rugów.

Po wyjaśnieniu przez wicemarszałka sejmiku pisma ministra spraw wewnętrznych z 1932 r. w sprawie wybieralności starostów przystąpiono do głosowania zwykłą większością.

Przeciw wnioskowi komisji rugów wyborczych głosowali także starostowie i kom. prezydent Więkowski. Za wnioskiem oświadczyło się 31 członków sejmiku. Wniosek ten jednak 37 głosami — w tem głosy p. Więkowskiego i starostów — odrzucono.

Wobec tego, że starostowie i kom. prezydent uczestniczyli w głosowaniu, dotyczącym ich osób, dr. St. Celichowski postawił wniosek o zaprotokółowanie tego faktu. W sprawie tej sejmik wniósł o rozstrzygnięcie do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

PRZYJĘCIE BUDŻETU

W toku dalszych obrad przyjęto wnioski przedłożone przez referentów komisji. Najdłuższą komisję wywołało przedłożenie budżetowe, które przedstawił sejmikowi jako referent gernalny prezydent m. Inowrocławia Jankowski. Budżet poznańskiego wojewódzkiego Związku Komunalnego na rok 1935/36 wyraża się w ogólnej sumie 11.622 tys. zł w wydatkach i dochodach zwyczajnych. Do budżetu zabierali głos p. Lewandowski ze Stronnictwa Narodowego i p. Mikołajczyk ze Stronnictwa Ludowego. Wyczerpujących wyjaśnień na zapytania udzielił starosta krajowy dr. Begale. Po dodatkowych wyjaśnieniach przez p. prezydenta Jankowskiego budżet przyjęto w wysokości proponowanej przez komisję. Obrady drugiego posiedzenia trwają.

O godz. 12,45 wyczerpano porządek obrad tegorocznej sesji sejmiku wojewódzkiego.

Z ruchu narodowego

Oborniki. W Kiszewie (pow. obornicki) odbyło się zebranie Str. Narodowego przy udziale 70 osób. Przewodniczył kierownik obwodowy p. Witamowski z Kiszewka. Po odśpiewaniu pieśni bojowej delegat wojewódzki wygłosił referat n. t. mniejszości narodowych. Drugi referent

p. Edmund Jarmuż z Ryczywołu mówił o spistości ruchu narodowego.

(Ko)
Kępno. Zebranie Str. Narodowego odbyło się w Siemianicach (pow. Kępno) w wypełnionej po brzegi sali. Referat wygłosił p. Jan Tomczak z Kępna. Sprawy organizacyjne omówił prezes pow. Jan Berski. (rk)

Oborniki. Zebranie Str. Narodowego w Tarnowie (pow. obornicki), odbyło się przy licznych udziałach członków. Przewodniczył kierownik placówki p. Jan Grac. Referat o wierze katolickiej wygłosił p. Marjan Walicht. Zebranie zakończono odśpiewaniem hymnu Młodych.

DLACZEGO KOSMOS ?

bo Kosmos typ K 81 model 1936 r. jest 3-lampowym odbiornikiem o nowoczesnej, wszechstronnie wypróbowanej konstrukcji. Wbudowany supresor eliminuje lokalną stację. Dodatkowy regulator selektywności znakomicie ułatwia strojenie. Idealną czystość dźwięków zapewnia wbudowany głośnik dynamiczny. Cena zł. 220.- przy dogodnych warunkach płatności.

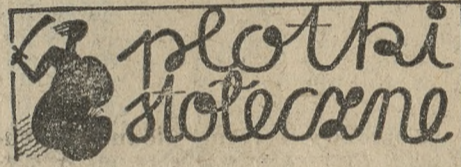
C. JORDAN

KOSMOS RADJO

WYSOKIEJ JAKOŚCI POPULARNE W CENIE

Bezpłatne prospekty oraz adresy firm w których odbywa się sprzedaż odbiorników „Kosmos” wysyłamy na żądanie. C. JORDAN „Kosmos-Radjo” Warszawa, Warecka 1.

Tg 1942

Druga sesja czwartego Sejmu Rzplitej, a pierwszego na zasadzie nowej ordynacji wyborczej. Pierwszego, który ma wprowadzić nowe obyczaje i usprawnienie parlamentaryzmu. Dlatego galerje przepełnione publicznością, zwłaszcza, że wszyscy z zacięciem oczekują wystąpienia premiera.

Mowa premiera nie dotyka zagadnień międzynarodowych. Wspomniał raz tylko o nich wicepremier Kwiatkowski. Zresztą o nich się milczy. Minister Beck ciągle choruje. Pono drogę samolotową z Genewy do Berlina miał tak fatalną, jak ongiś min. Eden, gdy wracał z Pragi do Londynu; wicher rzucał samolotem gwałtownie, z wysokości 1300 m na 300. Wszyscy pasażerowie chorowali.

Wiceminister Szembek spaceruje po hallu, ale na tem koniec. Kiedy p. Beck wyzdrowieje, jeszcze niewiadomo. Nie pokazał się jeszcze przyszły podsekretarz stanu w prezydium Rady Ministrów dr. Grzybowski, którego wyjazd z Pragi prasa niemiecka już interpretuje jako nowe zadrażnienie wzajemnych stosunków polsko-czeskosłowackich.

P. Kościatkowski izba słucha z dużym zainteresowaniem. Niektóre ustępy są oklaskiwane. Kiedy skończył, posypały się oklaski z całej izby. W centrum siedziała trójka: pp. Sławek, Podoski i Miedziński; p. Podoski dał parę oklasków, dwaj inni milczeli.

Marszałek zapowiada „rozprawę”. Nie „dyskusję”, lecz „rozprawę”. Nowe obyczaje obejmują nawet nową stylizację. Ale do rozprawy nikt się nie zgłasza. Wogóle Sejm nie lubi mówić. Była już raz „rozprawa” nad nowym regulaminem. Ale ograniczyła się ona tylko do... milczenia. Tj. marszałek ją zapowiedział i nikt głosu nie zabrał... Pocz? Wszak regulamin w celu usprawnienia prac parlamentu ogranicza czas przemówień.

Zato nikt się nie spostrzegł, że na czoło spraw spornych wysuwa się teraz kwestja — powołania w skład komisji. Warto przypomnieć, że gdy była na pierwszym posiedzeniu mowa o komisji regulaminowej, zaraz powstał jakiś poseł i wymownie dowodził, że trzeba w skład komisji powołać jak najwięcej posłów. A teraz w skład komisji marszałek proponuje 25 kandydatów. Wstaje zaraz jeden poseł po

drugim i zgłasza własne kandydatury. Było to z awisko osobliwe, niewidziane dotąd w sejmie polskim. Poseł X, siedzący obok posła Z, podnosi rękę z wyciągniętymi dwoma palcami i prosi o głos. Wstaje i zgłasza kandydaturę pp. Z i Y, swoich towarzyszy.

Taki był popyt kandydatów, że nawet zgłaszano po dwa razy te same nazwiska. Aż się takiego bezholowia przeraził p. Miedziński i skromnie zaproponował, żeby nasamprzód określić liczbę członków komisji. A że było 38 kandydatów, więc ktoś proponuje 38 członków, a drugi 30, a trzeci tyle, ile chciał marszałek tj. 25. I na 30 się ogranicza.

Nastaje czas wyborów. Trwa to cztery godziny i kwadrans. Tej pułapki życia autorzy nowych obyczajów się nie spodziewali. 200 posłów pisze 30 nazwisk, więc pada 6 000 głosów. Ież czasu pochłania obliczenie! Naturalnie niema odrazu zdecydowanej większości. Drugie głosowanie na 18 kandydatów, więc obliczanie 3600 głosów. Aż trzeba losowania nad dwoma, posiadającymi równość głosów.

*

Pod koniec pierwsza „zajawa ukraińska”. Pos. Peleński stwierdza, że nikt z ukraińskiej reprezentacji parlamentarnej nie wszedł do komisji. Panowie natychmiast błęd swój prostują: na posiedzeniu komisji powołują przedstawiciela mniejszości ukraińskiej i żydowskiej w skład komisji, dając mu prawo przemawiania i zgłaszania wniosków.

Pardon! Ależ przecie „nowe obyczaje” nie uznają ani klubów, ani specjalnych reprezentacji! Więc dlaczego tu zmiana i inna metoda postępowania? Ktoś tu posiada przywileje...

*

Posłowie są nieszczęśliwi. Nie wiedzą, co mają z sobą począć. Wcześniej zjawiają się w Sejmie, pilnie siedzą w sali, bo nic innego im nie pozostaje. Gmach Sejmu, posiadający tyle sal, — pusty. Na szczęście ogrzany. Centralnym punktem jest bufet. Bogu dzięki, że on istnieje. Na drzwiach bufetu urząd pocztowy wywiesza zawiadomienia, że do tego czy innego posła nadeszły listy i przesyłki. Przynajmniej jest sposób i teren porozumiewania się. Bo innego niema.

Chyba gdzieś na mieście, w kawiarni, w klubie towarzyskim, w mieszkaniu prywatnym albo na jakimś konwentyku czy konspiracji... Czy tego niema?...

To też nowe obyczaje...

WARSZAWIANIN

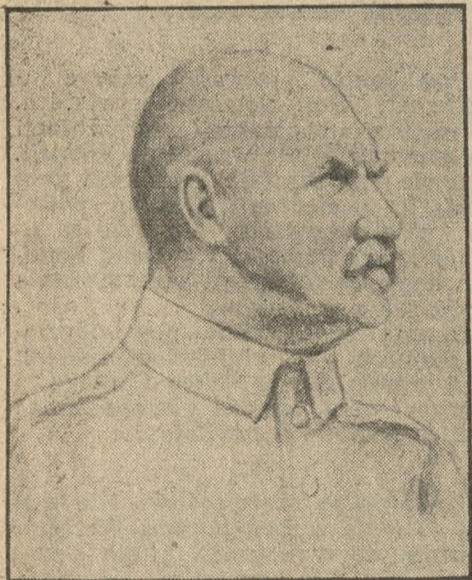

Finlandja - Suomi

Finlandja (po fińsku: Suomi) ma obszar prawie równy naszej Rzeczypospolitej, zato ludność jej wynosi zaledwie 3,5 miliona. Z krajem tym większą część narodu polskiego, bo cały b. zabór rosyjski, w ciągu przeszło 100 lat złączony był wspólną niedolą: niewolą moskiewską. B. Królestwo Polskie bowiem w r. 1815, a Finlandja w r. 1809 zostały „po wieczne czasy” poddane pod panowanie carów moskiewskich. Owe „wieki” skończyły się jednak stosunkowo dość prędko, bo z końcem wielkiej wojny i z upadkiem caratu.

Finlandja jest bodaj jednym z najciekawszych krajów, nie tylko Europy, ale całej kuli ziemskiej, — i te właśnie sto lat przeszło niewoli rosyjskiej dają nam szereg zjawisk, zdawałoby się, najkategoryczniej wzajemnie się wyłączających. Zwróćmy tylko uwagę na cały łańcuch kontrastów: wielka, brutalna i potężna Rosja, tradycyjnie łamiąca wszelkie swe najsolenniejsze obietnice i przysięgi, wielokrotnie usiłując odebrać Finlandji autonomię i rusyfikować ją na modłę Polski i innych podległych jej krajów, — i oto potęga ta za każdym razem rozbiła się o niezwalczony opór ludności, która, bez względu na kierunki poszczególnych partji, wie i rozumie, że tylko wierne i niezłomne trwanie przy sztandarze narodowym może ją uratować od zuby. I chociaż liczy wśród siebie bardzo wielu socjalistów, ludowców, demokratów, agrarjuszów i t. d., a ponadto składa się z dwóch całkiem obcych sobie językowo i nawet rasowo narodowości: Finnów (około 88 proc.) i Szwedów (około 12 proc.), to jednak wszelkie właśnie i różnice programowe wilkną z chwilą, gdy ojczyzna jest zagrożona, — gdy zaborcy wyciągają rękę po zagwarantowane prawa obywatelskie i polityczne. Niema wtedy ugodowców, — niema Finnów czy Szwedów, a są tylko Finlandczycy, gotowi do najdalej idących kroków, celem samoobrony.

Więc też wielokrotnie w ciągu XIX i XX stulecia powtarzające się zakusy samodzielnego Rosji pozbawienia tego kraju wolności napotykały na tak scementowane politycznie społeczeństwo, na tak konsekwentny, bierny, a w ostateczności czynny opór wszystkich warstw, a zarazem na taką wyższość kulturalną, że próby w tym kierunku, czynione od samego początku XIX w. aż do ostatniej powrotnej

P. E. SVINHUFVUD
prezydent Finlandji

fali reakcji moskiewskiej tuż przed samą wojną, owoców nie dawały żadnych i Finlandja nie tylko zdołała we współzyciu z autokratyczną, ciemną i zachłanną Rosją utrzymać aż do końca swą autonomję, ale nawet w ciągu tej niewoli rozwinęła znakomicie swoją kulturę, a przedewszystkiem oświatę ludową i stanęła pod tym względem na poziomie najwyższej rozwiniętych państw świata.

Dość powiedzieć, że w roku 1917, a więc w chwili uzyskania niepodległo-

ści, Finlandja posiadała szkół powszechnych 105 i zawodowych 5 na 100.000 ludności, podczas gdy Polska w r. 1930/1 miała ich tylko 86,3 i 2,5. Poza tem posiadała Finlandja 3 uniwersytety, politechnikę, akademię handlową etc. Uniwersytet w Helsinkach powstał w r. 1640. Oprócz tego nieskonczona ilość najrozmaitszych kursów sezonowych, moc nauczycieli wędrownych i t. p., szerzyło oświatę ogólną i zawodową, przyczem wszystko to było oparte na zdrowych, uczciwych zasadach narodowych, których nie śniło się żadnemu rozumnemu Finlandczykowi traktować jako jakiegokolwiek programu partyjnego. Rzecz prosta, że na tak przygotowanym gruncie analfabetyzm należał do nadzwyczaj rzadkich wyjątków i że czytelnictwo zarówno książkowe, jak i prasy było bardzo rozwinięte. Zrozumiałe jest również, że w każdym, najmniejszym miasteczku, tak, jak u nas w Wielkopolsce, na Pomorzu i na Śląsku, wydawano gazety, nieraz po parę i kilka nawet. Fenomenem jest tutaj to tylko, że rozwój ów miał miejsce pod zwierzchnią władzą Rosji, tego klasycznego państwa ciemnoty.

Parlament w Helsinkach

Przechodząc w r. 1809 pod panowanie Rosji, jako „Wielkie Księstwo Finlandzkie”, kraj ten posiadał ustrój konstytucyjny, ale z sejmem, oraz całą strukturą społeczną, opartą na różnicach klasowych z przywilejami dla szlachty i duchowieństwa i z upośledzeniem mieszczaństwa i chłopów. W sejmie każdy z tych stanów obradował oddzielnie. Mimo tego ustroju i mimo, iż suwerenna Rosja zasadniczo nie znosiła żadnych reform, Finlandja zdołała w r. 1907 grutownie zmienić tę strukturę wewnętrzną. Poszła w tej dziedzinie bardzo daleko, m. in. przyznała kobietom bierno i czynne prawo wyborcze do sejmku, oraz dostęp do

wszelkich stanowisk państwowych i samorządowych. Po raz pierwszy więc na ławach poselskich zasiadły w Helsinkach kobiety przy otwarciu zreorganizowanego sejmku w lipcu 1907 r.

Było to prawdziwe, wielkie święto i triumf gorących, narodowych uczuć Finlandczyków obu języków, gdy otworzono ten sejm pod łaską marszałka („talmana”) Svinhufvuda, dziś prezydenta Rzplitej Finlandzkiej. I jakby na ironję, ten wiekopomny dzień małego, wówczas niecałe 3 miliony ludności liczącego i podległego krainy, niemal zbiegł się z rozpadem przez potężną Rosję tuż obok, bo w Petersburgu, drugiej Dumy, jeszcze jako tako opartej na zasadach parlamentarnych! Jak wiadomo, przed zwołaniem trzeciej Dumy, pozbawiono ją wielu praw, a przedewszystkiem okrojono ogromnie liczbę posłów z b. Królestwa Polskiego i całkowicie uniemożliwiono wybór Polaków na kresach wschodnich.

Na uroczystość otwarcia sejmku w Helsinkach, ówczesne Koło Posłów Polskich w II Dumie wysłało delegację w osobach posłów Bryndzy-Nackiego z Podlasia, oraz śp. Henryka Dembińskiego

nawca była całkowicie skoncentrowana w senacie, podzielonym na departamenty: spraw wewnętrznych, oświaty, skarbu, etc. Ponieważ były one najzu-

GEN. MANNERHEIM
bohater Finlandji, odparł nawałę bolszewicką

pełniej niezależne od ministerstw Petersburskich, więc faktycznie same były ministerstwami finlandzkimi, a ich zwierzchnikiem, czyli premierem, był wiceprezes senatu (prezesem z urzędu był generał-gubernator, faktycznie tylko „obserwator”).

Religią panującą i wyznawaną przez 98,5% obu narodowości jest luteranizm z pewnymi pozostałościami katolickimi w szatach liturgicznych, w tytułach biskupich itd. Około 1,5% stanowią prawosławni, zgrupowani około Wyborga, która to dzielnica należała do Rosji od czasu wojen szwedzkich Piotra I-go. Żydów liczy Finlandja zaledwie parę tysięcy Niemniej, kiedy spytaliśmy w r. 1910 wiceprezesa senatu, znakomitego działacza i patryotę finlandzkiego, senatora Leo Mechelina, czy Finlandja ma u siebie kwestję żydowską, otrzymałem odpowiedź potwierdzającą.

— A ilu Żydów zamieszkuje tutaj?
— O, dosyć! Około 2 000.
— Tylko w Helsingforsie?
— Ależ, Broń Boże! W całej Finlandji!

Na zakończenie należy dodać, że w Helsinkach (po szwedzku Helsingfors) posiadamy bardzo oddanych i szczerych przyjaciół w osobach pana Mikko-la, prof. un. w Helsinkach, oraz jego małżonki, pani Maili Mikkola, która nie będąc nigdy w Polsce, doskonale wyuczyła się naszego języka i od szeregu lat przyswaja literaturę fińską wszystkie najznakomitsze utwory naszego piśmiennictwa.

WŁODZIMIERZ DWORZACZEK.

Przymus szkolny prawie na całym świecie

Międzynarodowe Biuro Pracy w Genewie ogłosiło dane, dotyczące przymusu szkolnego w różnych krajach, z których wynika, iż w większości państw przymus ten istnieje dla młodzieży do lat 14. Na 45 krajów, w których istnieje obowiązkowa szkoła początkowa, tylko w 10 przymus szkolny obejmuje granicę wieku poniżej czternastu lat. Są to: Francja, Luksemburg, Panama, gdzie przymus szkolny obowiązuje do lat 13; Hiszpanja, Grecja, Węgry, Italja, Portugalia, gdzie granica ta sięga lat 12; a w Jugosławji 10.

Obowiązująca granica 14 lat istnieje w następujących krajach: w Niemczech, Australji, Austrii, Belgji, Brazylii, Bułgarii, Danji, w San Domingo, Estonji, Finlandji, W. Brytanji, Guatemali, Haiti, Holandji, Irlandji, Japonji, Łotwie, Nikaragui, N. Zelandji, Paragwaju, Polsce, Rumunji, Sjamie, Szwecji, Czechosłowacji, Urugwaju, Wenezueli. W Szwajcarii obowiązek nauki szkolnej trwa do 14 lub 15 lat, zależnie

go z Warszawy Parlamentarna prasa polska wydelegowała jednocześnie piszącego te słowa.

Po tej radykalnej reformie ustroju wewnętrznego, Finlandja jeszcze raz została dotknięta powrotną falą reakcji i zakusów rusyfikatorskich w latach 1910 — 14. Przetrwiała jednak i tę ostatnią próbę, do ostatka zachowując swą autonomję z własnym sejmem, z granicą celną, oddzielającą ją od Rosji, z własną monetą (marka = frankowi), pocztą, administracją, sądownictwem, szkolnictwem i językami urzędowymi: fińskim i szwedzkim. Generał-gubernator był jak gdyby przedstawicielem rządu rosyjskiego, — władza zaś wyko-

od kantonu. W Kanadzie, w trzech prowincjach, istnieje przymus szkolny do 15 lat, w 4 prowincjach do 14 lat, w jednej do 14 lat i w jednej do 12 lat.

W Chili, Hondurasie, w Norwegji, Z. S. R. R. przymus szkolny istnieje do 15 lat; to samo w Unji Południowo-Afrykańskiej, ale tylko dla dzieci białych.

Wreszcie w Stanach Zjednoczonych prawo wymaga, aby młodzież szkolna uczyla się do 16 lat.

Cztery konwencje międzynarodowe, zawarte w latach 1919, 1920, 1921 i 1932 określiły wiek 14 lat, jako minimum zozwalające na przyjęcie do pracy w przemyśle, rolnictwie, marynarce i w zawodach nieprzemysłowych.

Groźba wydaleni górników polskich z Belgji

Wśród emigracji polskiej w Belgji wielkie zaniepokojenie wywołały ostatnie zarządzenia rządu belgijskiego w sprawie wydalania górników cudzoziemskich. Według zamierzonego u-

przednio planu wydalonych miało być około 300 górników cudzoziemskich, obecnie zaś rząd belgijski zdecydował wydać 1500 cudzoziemców. Dalsze zarządzenia w tej dziedzinie oczekiwane są z dużym niepokojem zwłaszcza w zagłębiach Charleroi, Centre i Mons w których przedewszystkiem nastąpić mają wydalenia.

Gdyby górnicy polscy wydalenii byli na tych samych zasadach co inni górnicy cudzoziemscy, musiałoby opuścić Belgję około 600 rodzin polskich. Dotychczas wśród zwolnionych przez kopalnie 500 górników cudzoziemskich liczba Polaków jest nieznaczna, nie przekracza ona 50 osób. Zwolnieni w niektórych wypadkach nie wyjeżdżają z Belgji, lecz szukają pracy w innych okęgach. Mimo, że nie wolno zasadniczo przyjmować do pracy zwolnionych robotników, niektóre kopalnie, odczuwając brak sił fachowych, przyjmują ich chętnie.

Termin zwolnień robotników cudzoziemskich mija z dniem 23. listopada r. b. i wtedy dopiero można będzie zorientować się w sytuacji górników polskich.

Akademja Związku Fabrykantów

z okazji 25-lecia istnienia organizacji

Wiceprezes Związku Fabrykantów w Poznaniu, p. Maciejewski, dokonuje w auli W. S. H. otwarcia jubileuszowego posiedzenia.

Dzisiaj, przed południem o godz. 11, w pięknej auli Wyższej Szkoły Handlowej w Poznaniu rozpoczęły się uroczystości jubileuszowe z okazji 25-lecia Zw. Fabrykantów w Poznaniu.

Uroczystości, w której wzięli udział przedstawiciele władz administracyjnych, wojskowych, sądownictwa i organizacji gospodarczych, zaszczytliwi swoją obecnością J. Em. ks. kard. Prymas Hlond, oraz ks. biskup Dymek.

Zebrań rozpoczęła występ chóru, poczem wiceprezes Zw. Fabrykantów, p. Maciejewski przemówił w imieniu złożonego niemocą prezesa Związku p. Seweryna Samulskiego, witając do-

stojnych gości. Następnie zaproponował na marszałka zebrania zasłużonego przemysłowca p. Kasprowicza z Gniezna. Marszałek podziękowawszy za wybór, udzielił głosu p. Maciejewskiemu, który w swym przemówieniu przedstawił działalność Związku Fabrykantów, podkreślając przytem zasługi szeregu wybitnych jednostek dla Związku.

W zakończeniu swego przemówienia podniósł, że Zw. Fabrykantów musi dziś rozpocząć ofensywę, rozbudować warsztaty pracy, aby w ten sposób przyczynić się do likwidacji bezrobocia z myślą o chwale dla dobra państwa i narodu, poczem wznosił okrzyk

na cześć Rzeczplitej i jej Prezydenta.

Zkolei rozpoczęły się przemówienia delegatów. I tak w imieniu tymcz. prezydenta m. Poznania przemówił p. dr. Szulc, w imieniu rektora U. P. p. prof. Jonscher, w imieniu Izby Przem-Handl. p. radca Szulc, który wręczył też Związkowi dyplom honorowy za wybitne zasługi na polu gospodarzem. w imieniu prezydium Izby Przem-Handl. w Gdyni i Zw. Fabrykantów w Bydgoszczy p. Kasprowicza, w imieniu Zw. Kupiectwa Polskiego p. prezes Otmianowski, dalej przedstawił Zw. Przemysłowców Polskich w Warszawie, przedstawiciel Banku Polskiego w Poznaniu.

W pielęgnacji
cery
najważniejsze
jest mydło

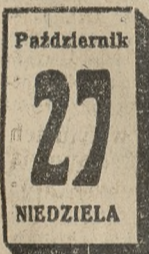
Nie osiągnie Pani dobrych wyników w pielęgnacji cery, używając nieodpowiedniego mydła. Więcej nawet: złe mydło przedstawia poważne niebezpieczeństwo dla skóry. Dobre mydło Elida 7 Kwiatów przez swe własności kosmetyczne jest nieodzownym warunkiem pielęgnacji cery. Wybitnie łagodne, zbadane i polecane przez specjalistów, czyni cerę piękniejszą, czystsza, delikatniejszą.

MYDŁO

BADANE DERMATOLOGICZNIE

Pr 5 879-62.500

Kalendarz rzym.-kat.
Niedziela: Sabiny, Wincentego
Poniedziałek: Jez. Chr. Króla
Kalendarz słowiański
Niedziela: Witomila
Poniedziałek: Władysława
Środa: wachód 6.37 zachód 16.34
Długość dnia 9 g. 57 min
Księżyc: wachód 6.52 zachód 15.59
Faza: Now o godz. 11.

Stan wody w Warcie według notowań Inspekcji Dróg Wodnych w Poznaniu: plus 0,10 mtr.

Przewidywana pogody na niedzielę: Nieznaczna poprawa pogody, rozzerwanie pokrywy chmur, prawdopodobnie bez deszczu, lecz nadal chłodno.

NOCNA SŁUŻBA APTEK

Śródmieście: Apt. pod Eskulapem, pl. Wolności 13. — Apt. Sapiężyńska, pl. Sapiężyński 1. — Apt. pod Lwem, Stary Rynek 75. — Apt. na Chwaliszewie, Chwaliszewo 76. — Jeżyce: Apt. pod Gwiazdą, ul. Kraszewskiego 12. — Łazarz: Apt. przy Parku Wilsona, ul. M. Focha 47. — Wilda: Apt. pod Koroną, Górna Wilda 61. — Solacz: Apt. ul. Mazowiecka 12. — Główna: Apt. ul. Główna 10. — Staroleka: Apteka miejska.

Poradnia przedślubna Polskiego Towarzystwa Eugenicznego Collegium Medycy, Fredry 10, udziela bezpłatnych porad w poniedziałki o godz. 19-ej — kobietom, we wtorki o godz. 18-ej — mężczyznom, zg 10 386

KRONIKA POZNAŃSKA

KRONIKA KOŚCIELNA

Nabożeństwa w kościele S. S. Karłowickich Bosych (ul. Niegolewskich 23). W niedzielę 27 bm. nabożeństwo ku czci św. Teresy. O godz. 10 msza św. za dobrodziejów, o godz. 17 nabożeństwo z wystawieniem Najśw. Sakramentu i kazaniem.
Sodal. Marjańska Stud. U. P. W niedzielę 27 bm. o godz. 9 nabożeństwo mies. z komunią św. w kaplicy O. O. Jezuitów, ul. Szewska 18.
Wolny Cech Szewski. W niedzielę 27 bm. o godz. 8 msza św. z okazji św. Patronów w kościele farnym.

WYKŁADY

"Polityka kolonialna Włoch i sprawa Abisynji". Pod powyższym tytułem wygłosi odczyt prof. dr. St. Paw-

łowski, w poniedziałek 28 bm. o godz. 20 w sali 17 Collegium Minus (Uniwersytet).

WYCHOWANIE, KURSY

Kurs Sióstr Pogotowia Sanit. P. C. K. ma na celu zapoznanie jak największej liczby kobiet z podstawowymi zasadami pielęgnowania chorych, a zarazem przygotowanie uczestniczek kursu do samarytańskiej służby w razie potrzeby Ojczyzny. — Kurs jest bezpłatny. Ostateczny termin ogłoszeń do 31 bm. w biurze Okr. Wlkp. P. C. K., Waly Zygm. Augusta 2, tel. 31-09.

WYSTAWY

Z Muzeum Wielkopolskiego. Od 26 bm. nowa wystawa graficzna, przygotowana przez Tow. Artystów Grafików w Krakowie. Udział biorą najwybitniejsi graficy wymienionego towarzystwa. Są to: Acedańska, Acedański, Bielecki, Brandel-Srokowska, Dybowska, Gutkowska, Huthowa, Komorowska, Korpak, Kowalski, Kratochwila, Król, Nowotnowa, Pochwal-ki, Zofja Staniewicz i Szwarz.

Z Tow. Przyj. Sztuk Pięknych pl. Wolności 18. Wystawa emalii Jadwigi Rutterówny, obrazów Wojciecha Podlaszewskiego, porcelany Felicji Ebinowej i bieżąca kończy się w przyszłym tygodniu. Salon otwarty w dniu powszednie od godz. 11—17, w niedziele i święta od godziny 12—15. Wstępne 1 zł, bilet zniżkowy dla urzędników i młodzieży 50 gr.

KOMUNIKATY RÓŻNE

Na linii Bydgoszcz — Inowrocław nastąpiła zmiana rozkładu jazdy poc. osobowego nr. 234 następująco: Bydgoszcz odj. 11.15. Inowrocław przyj. 12.18, gdzie uzyskuje się połączenie z poc. posp. nr. 305 do Poznania, Inowrocław odj. 12.33.

Do Krakowa pociąg popularny. — Odjazd w czwartek 31 bm. o godz. 19.50, przyjazd do Krakowa 1. 11. o godz. 5.10. Powrót z Krakowa 3. 11. o godz. 14.35, w Poznaniu o godz. 23.38. Pociąg zatrzyma się w Środzie, Jarocinie, Pleszewie, Ostrowie Wlkp., Ostrzeszowie, Kępnie i Wieluniu. — Cena 13,70 zł.

KRONIKA MIEJSCOWA

Zamknięcie Ogrodu Botanicznego dla publiczności na okres zimowy nastąpi 1 listopada.

Pożar kościoła w Przecznie

Cenny zabytek gotycki pastwą płomieni

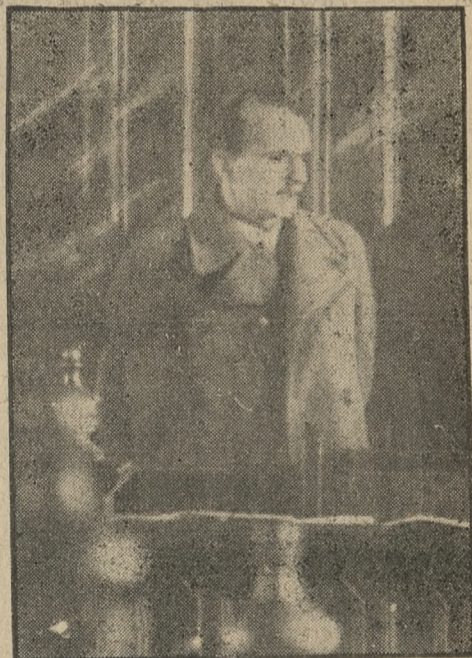
Toruń, 25. 10. Dziś w nocy w zakrystji kościoła parafjalnego w Przecznie (pow. toruńskiego) powstał pożar, który zniszczył całe urządzenie zakrystji wraz z wszelkimi sprzętami liturgicznymi. Wskutek gorączki zostały uszkodzone w kościele ołtarze, obrazy i chorągwie. Pożar powstał od iskier z trybularza przy rozpalaniu

węgla. Kościół w Przecznie należy do cennych zabytków gotyku na Pomorzu i został zbudowany w XIII wieku. Straty wynoszą ok. 15 000 zł, które w wysokości 8 000 zł pokryje ubezpieczenie. Na szczęście został ocalony sam kościół dzięki pełnej poświęcenia akcji ratowniczej robotników z Przecz-

Waga skazany na 2 lata

Dziś, w sobotę, o godz. 10.30 sąd okręgowy w Poznaniu ogłosił wyrok na Wilhelma Gustawa Wagę, oskarżonego w 16 wypadkach o oszustwa, sprzeniewierzenia itd.

Waga skazany został na 2 lata

Wilhelm Gustaw Waga na ławie oskarżonych

więzienia bez zawieszenia, z zaliczeniem aresztu śledczego od marca r. b.

Waga zaświadczony został za następujące przestępstwa: za przedłożenie fałszywych dokumentów z politechniki gdańskiej przy staraniu się o posadę w dyrekcji kolei. Dalej, że w wrześniu 1934 r. podczas starania się o posadę w Państwowej Szkole Budowy Maszyn przedłożył sfałszowane świadectwa z firmy „Stella” i „Kruski”, że napisał bezpodstawnie paszkwil na Irenę Neymann, że przywłaszczył sobie kwit lombardowy na szkodę Pertakowej. Ze dopuścił się oszustwa na szkodę Pelagii Janiszewskiej, u której ubiegał się o rękę jej córki Wandy, i jakkolwiek nie był stanu wolnego, a nawet proces rozwodowy z prawowitą małżonką jeszcze się nie zaczął.

Uznano w dalszym ciągu Wagę winnym sprzeniewierzenia kilimu na szkodę Mayera Kreslera, winnym sprzeniewierzenia książek na szkodę firmy Trzaska, Ewert, Michalski oraz książki p. t. „Kotły parowe” własność Państw. Szkoły Budowy Maszyn.

Za wszystkie te przestępstwa sąd wyznaczył mu łączną karę 2 lat więzienia, przyjmując jako okoliczności łagodzące to, że oszustwa jego były stosunkowo małej wartości.

Z dalszych zarzutów sąd Wagę uniewinnił.

Składki i pokwitowania

W administracji naszej złożono w naszym ciagu:

Na pomnik Najśw. Serca P. Jezusa: S. C. z prośbą o zdrowie 3 zł; — razem z poprzednio pokwitowaniami 106 zł.

Po procesie przeciw działaczom b. ONR

W procesie przeciwko działaczom b. ONR przemawiał jako ostatni adw. Howorka, który w dłuższych wywodach podał krytyce zeznania funkcjonariuszów pol. śledczej, przeważnie opierające się na doniesieniach konfidencyjnych. Jako takie, nie mogą one budzić zaufania. W konkluzji obrońca domagał się uwolnienia oskarżonych, gdyż przewód sądowy nie dostarczył dowodów, wystarczających do wydania wyroku skazującego.

Po przemówieniach obrońców przewodniczący zwrócił się pokolei do wszystkich oskarżonych, z pytaniem, co mają do powiedzenia w ostatnim słowie.

Oskarżeni w krótkich słowach nadmieniali, że przychylają się do wywodów obrońców.

O godz. 23,30 sąd udał się na naradę.

O godz. 1.15 po północy sąd wszedł na salę rozpraw i ogłosił wyrok, którego treść podaliśmy już.

W uzasadnieniu wyroku sąd stwierdził m. in., że materia dowodowa, który posłużył do wydania wyroku skazującego, opiera się na zeznaniach funkcjonariuszów policji śledczej, Drodziewskiego, Przybysza i Nowaka, oraz na zeznaniach świadków Łukaszewskich. W stosunku do oskarżonego Lecha Neymana sąd nie znalazł dowodów, przemawiających za jego winą, wobec czego sąd uniewinnił go.

Przewodniczący wiceprezes Sosiński zarządził zwolnienie wszystkich oskarżonych z aresztu zapobiegawczego i o godz. 2-iej po północy zamknął posiedzenie.

ZWOLNIENIE

Dziś, w sobotę, o godz. 10.30 rano, oskarżeni opuścili więzienie przy ul. Mińskiej, w którym przebywali od 20 sierpnia b. r., a więc zgórą dwa miesiące.

KRONIKA SĄDOWA

— **Proces Streicha i towarzyszy powtórnie odroczone.** W dniu dzisiejszym miał się odbyć przed sądem apelacyjnym w Poznaniu raz już odroczony proces przeciwko osk. Kazimierzowi Streichowi, b. urzędnikowi prokuratury sądu okręgowego w Poznaniu, oraz 7 współoskarżonym, którym osk. Streich ułatwiał niszczenie dokumentów w ich sprawach sądowych. Po otwarciu rozprawy sąd stwierdził, że nie stanęli świadkowie poprzednio zgłoszeni i dopuszczeni: Koszrzewski, Przybylski i Koziński. Ponadto obrońcy zgłosili wnioski o powołanie świadków Grotwińskiego, Dziurkiewicza i Nowakowskiego, sekretarzy w sądzie okręgowym. Z powyższych względów sąd po naradzie rozprawy ponownie odroczył, z tem, że mają być również zawiadomieni świadkowie ostatnio zgłoszeni. (m)

— **Proces o zabójstwo ojczyma.** Jak już pisaliśmy, w dniu 21 bm. toczył się przed sądem okręgowym w Poznaniu proces przeciwko 20-letniemu Alfonsowi Ritterowi, zam. w Węglewie pow. Chodzież, oskarżonemu o to, że dnia 23 sierpnia rb. w Węglewie zabił dwoma strzałami rewolwerem, następnie trzykrotnym uderzeniem motyka w głowę, swego ojczyma Franciszka Florkego. Przypominamy, że komplet sądcy stanowią: wiceprezes sądu okręgowego Sosiński — przewodniczący, jako wotancji występują sędziowie Długolecki i Włodarczyk. Oskarża prokurator Elznerowicz, broni adwokat Ślawski. Rozprawa została odroczona w dniu 21 bm. w celu powołania na rozprawę dalszych świadków.

Dziś przed sądem zeznawali świadkowie: Azałat Czyżak, Waleria Godurkiewicz i Edward Mitzalski. Z zeznań ich wynika, że zabity Florke był gwałtownego usposobienia, często wszczywał z rodziną kłótnie, bił swą żonę i jej synów. Na rozprawę nie stawili się 3 świadków. Adwokat Ślawski postawił wniosek o powołanie tych świadków, sąd jednak sprzeciwił się temu. Prokurator Elznerowicz w swoim przemówieniu podkreślił, że sprawa jest jasna i prosta. Osk. Ritter zabił swego ojczyma, na swą obronę nie może nic powiedzieć. Dalej prokurator omówił zeznania świadków i w konkluzji żądał surowego wymiaru kary.

Po naradzie sąd ogłosił wyrok, uznając winnym Alfonsa Rittera zabójstwa w uniesieniu i skazując go na 2 lata więzienia z zaliczeniem aresztu tymczasowego.

Kiedy wolno używać broni palnej

organom ochrony kolei

Ministerstwo komunikacji wydało ostatnio tymczasową instrukcję o używaniu broni palnej, przez organ ochrony kolei. Określa ona dokładnie te wszystkie wypadki, w których wolno funkcjonariuszom kolejowym posługiwać się bronią.

I tak dozwolone jest jej użycie w razie osobistego niebezpieczeństwa dla życia, niebezpiecznej napaści lub zamachu na pasażerów i usiłowania pozbawienia lub ograniczenia wolności osobistej funkcjonariusza, uprawnionego do noszenia broni, w celu przeszkodzenia w wykonaniu czynności służbowej.

Również mogą organa ochrony kolei posługiwać się bronią, gdy napastnik usiłuje pozbawić wolności podróżnych, a to dla dokonania czynu występku. W powyższych wypadkach należy przed użyciem broni wezwać wprzód jednorazowo napastnika do zaniechania czynu, chyba żeby zwłoka groziła niebezpieczeństwem życia dla napadniętego, wówczas bowiem wolno strzelać odrazu.

O ile chodzi o zagrożenie mienia kolei (zamach na budynki kolejowe,

tabory, mosty, telegraf, telefon, sygnały i t. p.), napad lub zamach w czasie katastrof lub klęsk żywiołowych, rabunek i kradzież dokumentów państwowych, ładunków z magazynów i wozów kolejowych, wolno użyć broni po trzykrotnym wezwaniu napadającego do wstrzymania się od czynu występnego.

Instrukcja zezwala na strzelanie tylko w tych wypadkach, kiedy po wyzerpaniu wszelkich rozporządzalnych środków nie można przeskodzić w wykonaniu czynu. W razie gdy zachodzi konieczność strzelania, należy mierzyć w ręce lub nogi, chodzi bowiem o to, aby unieszkodliwić napastnika z jak najmniejszą dla niego szkodą. Podczas napadu na pociąg w biegu, funkcjonariusz kolejowy winien oddać dwukrotny strzał ostrzegawczy w górę. Z uwagi na bezpieczeństwo osób trzecich, wskazana jest w myśl instrukcji, jak najdalej posunięta ostrożność przy strzelaniu. W tym celu powinno się unikać, o ile to tylko możliwe, większych skupień ludności względnie zabudowań. (sk)

Napad na zagrodę rolnika

Toruń, 25. 10. W Rogówku, pow. toruński, nieznanymi sprawcy dokonali napadu rabunkowego na zagrodę Władysława Krzywdzińskiego.

Przy użyciu browningu napastnicy steroryzowali domowników, zabiera-

jąc 16 zł gotówką, zegarek, futro, oraz inne przedmioty ogólnej wartości 600 zł.

Policja toruńska zarządziła pościg na terenie całego powiatu za złościami.

Podpalenie z chęci zysku.

W styczniu rb. Teodor Ciura, mieszkaniec wsi Jedlno w pow. gnieźnieńskim dopuścił się podpalenia stodoły oraz chlewu w swem gospodarstwie, które uprzednio ubezpieczył na łączną sumę około 2000 złotych. Ciura chciał widocznie zaiknaśować potrzebną mu gotówką z ubezpieczenia. Sprawa wyszła jednak na jaw i zamiast pieniędzy dostał się Ciura na ławę oskarżonych. Sąd okręgowy w Gnieźnie wyrokiem z dnia 8 kwietnia rb. skazał go na półtora roku więzienia oraz pozbawienie praw publicznych i honorowych na lat 3. Oskarżony apelował. Sąd apelacyjny po rozpatrzeniu ponowna sprawę w dniu dzisiejszym, wyrok pierwszej instancji uchylił, zmieniłac kwalifikację prawną winy osk., i skazał go na 1 rok więzienia. (m)

— **Za uderzenie nożem.** Przed sądem okręgowym w Poznaniu stanął 45-letni Jan Rogala, zam. w Prągnocinie pow. Miechów, oskarżony o to, że uderzeniem nożem spowodował u Bolesława Bielickiego trwałe zeszpecenie twarzy. Mianowicie dnia 28 lutego rb. przybił oskarżony do składu kolonjalnego niej. Urbania-kowej, mieszczącego się w jego domu przy ul. Chwaliszewo 36 i zażądał od niej uregulowania zaległego komornego. Na tle tem wynika między nimi kłótnia, w czasie której wszedł do składu Bol. Bielicki, red. czasopisma „Rewja Mód”. Słyszac ostre słowa z ust oskarżonego, zwrócił uwagę na niewłaściwość zachowania się. Oskarżony zdenerwowany chwycił na stole leżący noż, i uderzył nim w czoło Bielickiego. Sąd skazał osk. na 6 miesięcy więzienia. (m)

— **Przebieżunek przyłapczki kosztował 170 zł.** Przed sądem grodzkim toczyła się rozprawa przeciwko Zygmunтови Wiśniewskiemu, zam. w Tarnowie Podgórnem pow. Poznań, oskarżonemu o kradzież pieniędzy. Dnia 7 sierpnia rb. do zakładu fryzjerskiego oskarżonego w Tarnowie Podgórnem przybił Stanisław Rzeziński. Po krótkiej pogawędce przyjacielskiej stanęło na stole pół litra wódki. Gdy w głowach ich zaczęło coraz bardziej szumieć, podochoceni przyjaciele zaczęli się ścisnąć i calować. W tym to momencie osk. Wiśniewski wyciągnął Rzezińskiemu portfel, w którym znajdowało się 170 zł. Na rozprawie oskarżony nie przyznał się do winy, dowodząc, że Rzeziński wogóle nie miał pieniędzy. Niestety nacożny świadek Jan Goroski zeznał, że widział, jak oskarżony wyfagał portfel, wobec czego sąd wymierzył Wiśniewskiemu 7 miesięcy więzienia. (m)

Z WIELKOPOLSKI

— **Września.** Stow. Pań Miłosierdzia urządziła wentę w pierwszą niedzielę listopada.

— W związku z zjazdem Powstańców, Strazy Lud. i t. d. w Poznaniu, 3 listopada, odbędzie się w piątek dnia 25. bm. zebranie o godz. 19 w Hotelu Polskim.

— Ubezpieczalnia Społeczna podaje do wiadomości, że biuro czynne jest z dniami 1. bm. tylko w dni targowe — czwartki, jarmarki oraz 15 i ostatniego każdego miesiąca.

— Na otwarcie sezonu pięciarskiego organizuje sekcja bokserka Sokola w niedzielę, 27. bm. w sali Odeon „Pierwszy krok bokserki” celem wyeliminowania zespołu na mecz towarzyski z Gniezmem w dniu 10 listopada br. Młoda drużyna Sokola trenuje pod kierownictwem p. Lesniaka z Gniezna. Poza kilku nowicjuszami, na ringu ujrzymy znanych bokserów jak Niezelski, Siudziński, Nowak II.

— **Para dni temu** podczas przetwarzania wa-

Choroba prezesa Samulskiego

P. Seweryn Samulski, który zabił przed kilku dniami, udał się dziś — celem dalszego leczenia — do szpitala Elżbietanek w Poznaniu.

CO MÓWIĄ NAZWY ULIC W POZNANIU

IX Ul. Emilji Sczanieckiej

Ulica Emilji Sczanieckiej — dawniej ul. Jagowa — znajduje się na Łazarzu i jest prawą poboczną ul. M. Focha.

Emilja Sczaniecka urodziła się 20 maja 1804 r. w Brojach b. pow. bukowskiego, z ojca Łukasza i matki Weroniki Za-

Ul. Emilji Sczanieckiej na Łazarzu

krzewskiej. Wcześniej osierocona, wychowywała się od 14 roku życia pod opieką babki Anasztazy z Skórczewskich Sczanieckiej, a później na pensji w Dreźnie. Młodzieńcze jej serce, pełne najwznieślej-szych ideałów, rwało się zawsze do wol-

EMILJA SZCANIECKA

W ostatnich latach życia Emilja — jak ją ogólnie zwano — skazana została na ciężkie kary, lecz dzięki petycji sejmowi prowincjonalnego została ulaskawiona przez „wzgląd na miłosierdzie chrześcijańskie, okazane w lazaretach”. W roku 1848 pełniła panna Emilja znow obowiązek siostry miłosierdzia w Śremie i w Książu, a w r. 1863 stanęła w Strzelnie na czelu opieki nad rannymi. Gdy 1864 r. podczas procesu moabickiego weszła jako świadek na salę rozpraw, wszyscy obecni, nawet Niemcy — wobec jej dostojności — powstałi z swych miejsc. Również jak jej praca dla sprawy narodowej, była poświęcająca jej działalność społeczno-charytatywna. Popierała hojnie wszystkie polskie stowarzyszenia w kraju i zagranicą, a szczególnie opiekę „Ej cieleży” Tow. Pom. Nauk. dla dziewcząt i Tow. Czytelni dla Kobiet. Starła się też usilnie o szkolnictwo i o oświatę wśród ludu wiejskiego. Przychodziła z pomocą sierotom, kalekom i chorem i nie zrażała jej przytem nawet epidemia cholery.

Gdy świetlana ta postać zgasa dnia 11 maja 1896 r. zał w całej Polsce był żółty. Znamienna była jej ostatnia wola, by włożono ją, ubraną jak zwykła, do prostej trumny. Potrzeb miał się odbyć bez ozdobzeń w dziennikach, bez zjeżdżania się dalej i bez przemówień. Zyczyła sobie dalej, by pochowano ją nie w grobowcu lecz wśród ludu na cmentarzu; ciało miało być przewiezione „bez pomp”, na zwykłej bryczce. Uszanowano ostatnią jej wolę we wszystkim. Zwłoki tej złożono na cmentarzu miechowskim, a po modlitwach archybiskupa Stablewskiego, towarzysze broni z roku 1863 złożyli na trumnie krzyż cierniowy, symbol jej życia. (pt)

KSIĘGI STANU CYWILNEGO

Zapowiedzi:

Dnia 25. bm. wywieszono następujące zapowiedzi (osoby, przy których nie jest podana miejscowość, mieszkają w Poznaniu). Weronika Rędlach: stud. W. S. H. Stef. Szary i Regina Zamysłowska; rob. Józ. Mierzwiński i krawc. Marianna Switońska; rob. Stef. Nowicki i Antonina Balcerek; ogródn. Leon Fietz i Kazim. Braciszewska; fryzj. Stan. Rybaszewski i służ. Kazim. Łopaniak; rob. Józ. Gendera i rob. Zofia Kędzierska w Targownicy; rob. Stan. Cywiński w Dziekmierowie, pow. śremski i Marja Golińska w Kórniku; drogerz. Leon Szwabczyński i kasj. Stan. Miłoszyńska, oboje w Śremie.

Zgony:

Dnia 25 października 1935 r. zapisano następujące zgony: Mieczysław Staniław Maleski, 5 dni; Jan Bryczek, 5 lat; Franciszek Kolenda, robotnik, 27 lat; Jan Klimek, emerytowany urzędnik skarbowy 60 lat; Zuzanna Dzierżyna, z d. Wasielewska, wdowa, 90 lat.

JARMARKI

— **Chodzież.** We wtorek, 29. bm. jarmark kramny, na bydlę, świnię i konie.

— **Grodzisk.** We wtorek, 29. bm. jarmark na konie, bydlę, świnię i towary kramne.

Restauracja w Hotelu Polonia, Gran-waldzka 18, poleca bezcennie salę nowo-odrestaurowaną i pokoje klubowe na wszelkie uroczystości. Kuchnia wyborowa. Ceny niskie. Wieczorem dancing. dg 3124

DZIAŁ GOSPODARCZY

Reforma podatku od lokali

Obecnie coraz więcej się mówi o reformie podatku od lokali. Wynika to stąd, że rzeczywiście ministerstwo skarbu opracowuje obecnie projekt dokonania zmian w tym podatku, aczkolwiek jeszcze nie ustalono, co i jak ma być zmienione. Pewne wskazówki znajdujemy w przemówieniu sejmowym premiera Kościłkowskiego.

Mówi się przede wszystkim o zwolnieniu od podatku od lokali mieszkań jedno- i dwuizbowych. Przemawiałoby za tym ciężkie położenie finansowe tej kategorii płatników oraz wynikające stąd trudności ściągnięcia podatku. W miastach, liczących powyżej 20 tys. mieszkańców, ilość mieszkań jedno- i dwuizbowych wynosiła w 1921 r. 484 tysięcy na ogólną ilość mieszkań 749 tysięcy. Zwolnienie ich zmniejszyłoby znacznie wpływy z podatku od lokali.

Drugą zmianą, o jakiej się mówi, jest ulgowe traktowanie lokali, będących lokalami przedsiębiorstw. Byłoby to całkowicie słuszne. Podatek od lokali jest przecież swojego rodzaju podatkiem spożywczym. Dlatego pobieranie podatku od lokali, służących za siedzi-

by przedsiębiorstw, nie jest słuszne. Jeśli już dziś nie można całkowicie zwolnić tych lokali od podatku, to wydaje się słusznym obniżenie stawki.

Myśli się również o zmianie podstawy wymiaru w podatku od lokali. Dotychczas wymiar podatku opiera się na ustawowym komornym z 1914 r. Niezawsze to ustawowe komorne odpowiada komornemu rzeczywistemu. Ułatwia jednak niewątpliwie wymiar podatku, przyjęcie zaś rzeczywistego płatnego komornego mogłoby prowadzić do nadużyć i fikcyjnych umów, a w każdym razie skomplikować wymiar.

Wysuwane są również projekty obniżenia stawki dla większych mieszkań w wysokości 8 proc. Nie wydaje się to słusznym, gdyż pewna, istniejąca dziś progresja jest w zasadzie słuszna. Raczej wydawałoby się wskazaniem jednolite obniżenie stawek od wszystkich mieszkań.

W ten sposób przedstawia się narazie projektowana reforma podatku od lokali. Najbliższa przyszłość pokaże, jaką przybierze ostatecznie formę. J. K.

Koszty wojny abisyńskiej

Włoskie min. skarbu ogłosiło ostatnio liczby, dotyczące wykonania budżetu za m. wrzesień br. oraz za pierwszy kwartał roku budżetowego 1935/36, który jak wiadomo, we Włoszech rozpoczyna się w dn. 1 lipca każdego roku. W zestawieniu tem, po raz pierwszy wydatki na kampanję we wschodniej Afryce zostały wydzielone z budżetu zwyczajnego i przeniesione do budżetu nadzwyczajnego. W ten sposób deficyt budżetu zwyczajnego uległ wprawdzie pewnej redukcji stosunkowo niezbyt dużej w porównaniu z liczbami w ub. r. Bez względu jednak wielkość deficytu budżetowego — o ile do deficytu budżetu zwyczajnego do da się wydatki na kampanję wschodnią w Afryce — jest bardzo poważna i wykazuje szybki wzrost ku końcowi pierwszego kwartału.

W budżecie zwyczajnym za wrzesień wpływy wyniosły 1.616 milionów lirów wobec 1.569 mil. w sierpniu, natomiast wydatki 1.747 milionów lirów wobec 1.766 mil. lirów w sierpniu (bez wydatków na cele wojenne we wschodniej Afryce). Niedobór budżetu zwyczajnego wyniósł we wrześniu 131 mil. lirów wobec 167 mil. lirów w sierpniu i 231 mil. lirów we wrześniu ub. r. Deficyt budżetu zwyczajnego za pierwszy kwartał b. r. budżetowego wynosi 424 mil. lirów wobec 547 mil. za ana-

logiczny okres czasu r. ub.

Budżet nadzwyczajny dla kantonu i Afryki Wschodniej wyniósł 633 mil. lirów wobec 337 mil. lirów w sierpniu. Wydatki budżetu nadzwyczajnego za pierwszy kwartał br. budżetowego wyniosły 1.245 mil. lirów. Liczbę tę należy dodać do deficytu budżetowego zwyczajnego (424 mil. lirów) dla otrzymania całkowitego niedoboru budżetowego Włoch w ciągu pierwszych trzech miesięcy r. budż. 1935/36. Deficyt ten wyniósł więc 1.769 mil. lirów.

Środki płynne skarbu włoskiego zmniejszyły się z 1.331 mil. lirów (w sierpniu) do 950 mil. lirów we wrześniu. Jak widać, środki płynne skarbu poważnie się zmniejszyły i przy obecnym tempie wydatków na kampanję we Wschodniej Afryce mogłyby w najbliższym czasie całkowicie zniknąć. Brakowi płynnych środków w kasach skarbowych zapobiec ma niewątpliwie nowa 5 proc. pożyczka, która w razie powodzenia powinna dostarczyć paru miliardów płynnej gotówki.

Cały publiczny dług Włoch pozostał we wrześniu prawie niezmienny i wyniósł 107.078 mil. lirów. Liczba ilustrująca ten dług nie jest jednak kompletna, gdyż nawet według źródeł włoskich całkowite zadłużenie wraz z pożyczkami nieuchwytnymi sięga blisko 150 miliardów lirów.

Z KRAJU

(k) **Zniżka dolara i funta.** Na wczorajszych giełdach walutowych pewne osłabienie wykazały dewizy na Londyn i Nowy Jork. Dewiza na Nowy Jork osłabła bardzo nieznacznie. Dewiza na Zurich w dalszym ciągu wykazuje pewne osłabienie, które przejawia się również we wzmocnieniu niektórych walut na giełdzie w Zurichu. Dewiza na Amsterdam zwiększyła w Warszawie. Na innych giełdach miała ona tendencję niejednorodną. Pozostałe dewizy bez większych zmian.

(k) **Komisja do badania w terenie aktualnych problemów gospodarczych.** W wykonaniu uchwały komitetu ekonomicznego ministrów w najbliższym czasie ma wyjechać do ważnych ośrodków kraju specjalna komisja, która odbędzie szereg regionalnych konferencji z przedstawicielami samorządu gospodarczego. Komisja ta będzie badała na miejscu aktualne bolączki życia gospodarczego, odczuwane w zakresie handlu wewnętrznego i zagranicznego, spraw podatkowych komunikacyjnych, społecznych, kredytowych i administracyjnych. Badania objąć mają ponadto szereg specyficznych zagadnień regionalnych i branżowych. Uzyskane w tej bezpośredniej drodze materiały mają być wykorzystane w dalszych pracach rządu.

(k) **Dalszy wzrost wskaźników cen hurtowych w Polsce.** Ogólny wskaźnik cen hurtowych we wrześniu br. wyniósł 54,2 wobec 53,6 w sierpniu br. i 55,0 we wrześniu r. ub. (podstawa: rok 1938 = 100). Poniżej podajemy wskaźniki cen hurtowych we wrześniu br. dla poszczególnych grup specjalnych (w nawiasach: 1 liczba oznacza wskaźnik z sierpnia br., druga z września r. ub.): żywność i używki 51,4 (50,3 — 51,8), nabywane przez spożywców — 58,3 (57,0 — 58,8); artykuły rolne krajowe 46,4 (45,1 — 46,5), sprzedawane przez rolników 47,0 (36,7 — 36,4); artykuły przemysłowe — 56,8 (56,6 — 58,0), surowce — 53,6 (53,9 — 55,7), półfabrykaty — 55,9 (55,3 — 55,6), wyroby gotowe — 60,4 (60,2 — 62,4); surowce i półfabrykaty przemysłowe — 55,0 (54,7 — 55,7), uzależnione od zagranicy 41,7 (42,5 — 40,5), skartelizowane — 83,0 (83,1 — 87,6), pozostałe — 47,5 (46,9 — 47,1); materiały budowlane — 51,1 (50,9 — 48,7); artykuły, nabywane przez rolnika — 66,8 (66,5 — 69,0). Na podkreślenie zasługuje wyraźny wzrost wskaźnika żywności i używek w porównaniu z sierpniem, jak również wzrost wskaźnika artykułów rolnych, sprzedawanych przez rolników, który to wskaźnik wzrósł nie tylko w porównaniu z sierpniem r. b., ale był wyraźnie wyższy, niż we wrześniu r. ub.

(k) **Giełdy węglowe w Warszawie i Łodzi.** Aby ukrócić bolączki handlu węglowego, w którym odrywa rolę nieuczciwa obsługa rynku, projektuje się utworzenie Związku hurtowych sprzedawców węgla z siedzibą w Warszawie, mającego współdziałać z polską konwencją węglową, kontrolowaną znów przez departament hutniczy min. przemysłu i handlu. Związek ten miałby przyczynić się do znormalizowania warunków zbytu oraz do reorganizacji giełd węglowych w Warszawie i Łodzi, mających dotychczas charakter prywatny. Realizacja projektu ulega zwłoce, wobec tego, że min. przemysłu i handlu nie zatwierdziło jeszcze statutu Związku hurtowych sprzedawców węgla. (1)

(k) **Wzmożony wywóz drobiu.** W r. b. wywieziono z Polski drobiu w ilości 174 000 kg., w tem 65 000 kg. drobiu żywego, resztę zaś bitego. W stosunku do całego r. ub. wywóz zwiększył się o 47 000 kg., w stosunku do 8-miesięcznego okresu ub. r. zaś o 126 000 kg. t. i. więcej niż dwukrotnie. Drób żywy wywieziono głównie do Austrii, Belgii i Palestyny. (1)

(k) **Skutki narzuconego porozumienia z olejarniami dla przemysłu mydlarskiego.** Jak wiadomo, w czasie ostatnim nastąpiło porozumienie między Zw. Olejarni w Polsce a przemysłem mydlarskim, na podstawie którego poszczególne fabryki mydła zobowiązane są do nabycia 15 proc. oleju lnianego krajowego każdorazowo zużywanego oleju kokosowego. Istnieje szereg fabryk, szczególnie w przemyśle mydła toaletowych, które wogóle nie mogą w swej produkcji używać oleju lnianego. Wskutek tego porozumienia koszty własnej produkcji w przemyśle mydlarskim podniosą się o 15 proc. W związku z tem pójdzie w górę olej kokosowy o blisko 17 proc., tak że fabryki krajowe będą produkowały mydło o jakże 32 proc. drożej niż dotychczas. (AZ)

(k) **Plenarne zebranie Izby przemysłowo-handlowej w Poznaniu** odbyło się dn. 22 bm. pod przewodnictwem prezesa p. S. Samulskiego, w obecności delegata min. przemysłu i handlu plk. Kwiatka, dyr. biura inspekcji izb p.-h. Sprawozdanie z półrocznej działalności Izby, przedstawione przez dyr. izby dr. Waszkę, zostało przyjęte do aprobowanej wiadomości. Powzięto uchwałę o zaciągnięciu dwóch pożyczek

w Banku Gospodarstwa Krajowego na skonwertowanie zadłużenia Izby, powstałego w związku z budową gmachu Wyższej Szkoły Handlowej w Poznaniu. W sprawie utworzenia przez Izbę — fundacji Wyższej Szkoły Handlowej w Poznaniu nie powzięto ostatecznych uchwał, przekazując sprawę pod obrady komisji prawniczej Izby. Na członków Sądu Honorowego Izby powołano 15 radców Izby w składzie: B. Bystrzycki, W. Czajka, A. Grandkowski, B. Kasprzowicz, F. Maciejewski, inż. W. Piński, dr J. Piotrowski, H. Zak, T. Adamczewski, A. Ciesielski, Ks. Gadebusch, S. Kałamański, J. Metelski, D. Splitt, A. Thomas. Do komisji prawniczej w miejsce p. Weissa, który ustąpił z komisji, powołano p. B. Webera. Na członków Sądu Półubownego powołano 30 kandydatów przedstawionych przez komisję mandatową Izby w składzie: dr. T. Borne, F. Ks. Cygański, M. Domagalski, K. Donat, W. Konkiewicz, Ks. Gadebusch, J. Klinge, A. Grandkowski, B. Bystrzycki, L. Jagielski, J. Deierling, W. Karge, W. Ciaciuch, J. Kuglin, St. Hedinger, T. Kujawa, L. Nalaśkowski, M. Nowak, inż. W. Piński, St. Prymke, M. Rotnicki, St. Nyka, J. Metelski, F. Szulc, Z. Szulc, B. Weber, W. Zakrzewski, St. Zapłata, K. Greger, H. Serwa. W wolnych głosach poruszono szereg aktualnych spraw obchodzących regionalne kółka przemysłowo-handlowe.

Oszczędnie i szybko

czyści

VIM

Odrobina Vimu na wilgotnej szmatce / tylko aluminium czyści się na sucho / wystarczy, aby wszystko w kuchni błysnęło czystością.

UNIERSALNY ŚRODEK DO SZOROWANIA I CZYSZCZENIA W PRAKTYCZNEJ PUSZCE

Tr 5 867-62.378

Z ZAGRANICZY

(z) **Możliwość międzynarodowego porozumienia naftowego.** Rokowania największych światowych koncernów naftowych, jak Standard Oil, Royal Dutch, Shell, Angli - Iranian oraz trustu naftowego Z. S. R. R., rozwijają się pomyślnie. Wobec tego, że szereg najważniejszych spraw został już ułożonych, należy się liczyć w niedługim czasie z zawarciem ostatecznego porozumienia.

(z) **Redukcja zapasów złota i wyższe cen kauczuku.** W kolach londyńskich zadowolenie wywołuje ciąga wyższe cen kauczuku, zaobserwowana od czasu gdy międzynarodowy komitet kauczuku obniżył procent kontyngentu eksportu tego surowca z krajów produkcji. Przyczyną wyższej cen jest podniesienie przez Indję Holenderskie cel wywozowych na kauczuk, oraz opłat za pozwolenie wywozu z drugiej strony przyczyniły się do tego duże zakupy ze strony krajów europejskich, głównie Rosji i Włoch, co spowodowało obniżkę zapasów na rynku londyńskim.

Krótkie informacje gospodarcze

— W dniach od 18 do 22. bm. odbyły się w Plocu ogólnopolskie targi owocarsko-szkółkarskie.

— W najbliższym czasie ma być zwołana w Kopenhadze międzynarodowa konferencja w sprawie rybołówstwa na Bałtyku. W konferencji mają wziąć udział Niemcy, Polska, kraje skandynawskie i bałtyckie.

— W pierwszych 3 kwartałach b. r. wydobyto w czeskosłowackich państwowych kopalniach złota 200 kg tego kruszcu. Cała ta ilość została dostarczona do Czeskosłowackiego Banku Narodowego.

— Traveller-Bank w Amsterdamie ogłosił upadłość. Przedsiębiorstwo to jest filją banku paryskiego, noszącego te same nazwę. Wszystkie wierzytelności obywateli holenderskich mają być uregulowane.

— 12 wielkich banków litewskich otrzymało prawo handlu dewizami i walutami zagranicznymi pod kontrolą Litewskiego Banku Narodowego.

— W Krasnojarsku na Syberji buduje się olbrzymią fabrykę wagonów kolejowych. Fabryka ta produkować będzie 10 800 wagonów rocznie.

— Rząd norweski zamierza w najbliższym czasie przeprowadzić konwersję pożyczek dolarowych, oprocentowanych na 5 i 6 proc. Pożyczki te skonwertowane były na nową pożyczkę, oprocentowaną na 4 lub 4 1/2%.

KRONIKA GOSPODARCZA

Uzupełnienie przepisów wykonawczych do prawa celnego

Przepisy wykonawcze z dnia 9 października 1934 r. do prawa celnego zostały obecnie (Dz. U. z dn. 23 października br. nr. 77 poz. 481) uzupełnione rozp. min. skarbu z dnia 7 października br. w ten sposób, że w paragrafach, dotyczących zgłoszeń na piśmie lub zgłoszeń ustnych towarów do ostatecznej odprawy celnej przywozowej dodano nowe ustępy, stanowiące, że jeśli w związku z wykonaniem umów między państwowych, bądź w związku z regulowaniem płatności z tytułu obrotu towarowego z państwem obcym. obrót ten, naskutek wprowadzonej w państwie obcym reglamentacji dewiz, podlega specjalnej kontroli w całości lub części, wntczas strona przy odprawie celnej (ostatecznej) towarów, przywiezionych z tego państwa, powinna przedstawić zaświadczenie, stwierdzające dopełnienie wymagań tej kontroli. Nie wymaga się przedstawiania tych zaświadczeń przy towarach: 1) objętych umowami o ułatwieniach w małym ruchu granicznym, 2) przewożonych w ruchu podróży, 3) stanowiących używane zwykle w handlu wewnętrznym jak i zewnętrznym opakowania, które są wolne od cła, 4) niektórych towarów zwalnianych od cła na podstawie art. 22. Wykaz państw, z których przywóz podlega specjalnej kontroli, wykaz instytucji uprawnionych na polskim obszarze cełnym do wystawiania zaświadczeń wyżej wymienionych oraz wzory tych zaświadczeń — będzie ogłaszał min. skarbu w „Monitorze Polskim”.

Odpowiednio uzupełnione zostały postanowienia dotyczące zgłoszeń na piśmie lub zgłoszeń ustnych przy ostatecznej odprawie celnej przywozowej, oraz przy odprawie warunkowej, dotyczącej obrotu u szlachetniejącego czynnego lub biernego, bądź obrotu reparacyjnego czynnego lub biernego.

Omawiane rozporządzenie wprowadza możliwość zażądania przez urzędy celne

podczas odprawy celnej nowego typu zaświadczeń, któreby udowadniały, że import danego transportu towarów podporządkował się przepisom odnośnie clearingu i innych metod kontroli obrotu z temi państwami, które zastosowały u siebie ograniczenia dewizowe.

Rozporządzenie będzie wykonane dopiero wtedy, gdy odnośne obwieszczenia wykonawcze wskażą na kraj i na typ zaświadczenia, którego w tym celu ewentualnie będzie się wymagało. M. in. np. jeżeli z jakimś krajem dojdzie do skutku umowa clearingowa, obwieszczenie wykonawcze do ogłoszonego już rozporządzenia wymieni daną kraj i wprowadzi obowiązek żądania przez urzędy celne zaświadczeń clearingowych, chyba że dana umowa clearingowa będzie zawierała inne postanowienia, co do metody obrotu z danym krajem.

Podobnie przedstawia się sprawa przy ustalaniu możliwości żądania w przyszłości podobnych zaświadczeń przy eksporcie do krajów, które wprowadzą u siebie reglamentację dewizową. W danym wypadku, jeżeli inne metody nie będą zastosowane, będzie się również wymagało zaświadczeń o podporządkowaniu eksportera kontroli obrotów z danym krajem, zależnie od tego, jak orzeknie obwieszczenie wykonawcze.

PODATKI I OPŁATY

(p) **Stosunek służbowy, a stosunek najmu pracy.** N. T. A. wyrokiem z dn. 22. 5. 1935 r. I. rej. 4966/32 wyjaśnił, że pojęcie pracy najemnej nie może być zacięzione do takich stosunków, wynikających z umów o pracę, w których istnieje wyraźna zależność służbowa. (K)

(p) **Opłaty socjalne, przejęte przez pracodawcę za pracownika.** N. T. A. wyrokiem z dn. 13. 3. 1935 r. I. rej. 8752/32 wyjaśnił, że opłaty socjalne, ponoszone przez pracodawcę za pracownika są dodatkowo wynagrodzeniem pracownika. (K)

O miliardowy spadek po hr. Strzeleckim

Czynione są starania, by odzyskać dla Polski i Polaków schedę wart. 15 miliardów zł

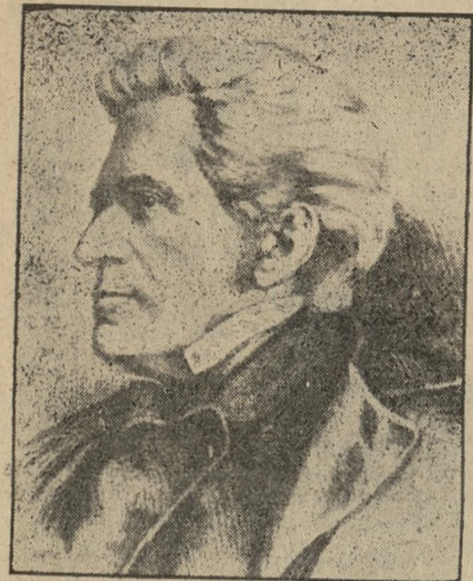
Prasę polską obiegła ostatnio nadzwyczaj ciekawa wiadomość o czynionych obecnie staraniach, mających na celu rewindykację olbrzymiego spadku, pozostawionego przez Polaka, Pawła Edmunda hr. Strzeleckiego (1796—1873) sławnego podróżnika i geografę.

W ostatnich dniach uwagę opinii polskiej po raz drugi skierowuje się na odległy kontynent australijski. Po starciu majora Karpińskiego do lotu Polska — Australia, dowiadujemy się teraz, o próbie odzyskania dla Polski miliardowego spadku po hr. Strzeleckim, spadku, którego lwią część znajduje się w Australii.

Hr. Strzelecki był rodowitym Wielkopolaninem i obecni jego spadkobiercy wywodzą swój ród z Wielkopolski. Jest to jeszcze jeden powód więcej, by zająć się bliżej historią hr. Strzeleckiego i powstania jego fortuny, którą polscy sukcesorowie pragną teraz wyrwać z rąk angielskich i australijskich.

W najbliższej przyszłości będziemy świadkami wielkiego procesu spadkowego, jaki toczyć się będzie przed sądami angielskimi.

Proces wytaczają skarbowi Anglii spadkobiercy wielkiego uczonego polskiego Pawła Edmunda hr. Strzeleckiego, który zmarłszy w Londynie w roku 1873 bezpotomnie i pozostawił

Paweł Edmund hr. Strzelecki według starej litografii

olbrzymi majątek, obliczony wówczas na 17 milionów funtów szterlingów. Fortunę tę przejął na podstawie fałszywych dokumentów, osobisty sekretarz naszego rodaka, John Lamps Sawyer.

Trzy lata po śmierci hr. Strzeleckiego, w r. 1876, odbył się przed sądem admiralicji w Londynie głośny na cały świat proces, który przyniósł fortunę hr. Strzeleckiego polskim spadkobiercom, reprezentowanym przez adwokatów z b. zaboru pruskiego. Wyrok ten obalili sąd II instancji i uznał, że Anglik J. L. Sawyer przedłożył władzom oryginalny testament, na podstawie którego sekretarz hr. Strzeleckiego nabył wszystkie prawa po swoim chlebodawcy.

Według pozostałych w Polsce dokumentów, hr. Strzelecki nigdy nie myślał ofiarować swego majątku osobom obcym, a temniej Polakom. Bolało go bardzo, że nie może jako wygnaniec wrócić do kraju i rozporządzić majątkami, znajdującymi się głównie na terenie b. zaboru pruskiego.

Proces, wytoczony w Londynie przez spadkobierców hr. Strzeleckiego, kosztował około miliona złotych. Nie jeden krewniak hr. Strzeleckiego utracił przez to cały swój majątek. Z powodu olbrzymich kosztów spadkobiercy w Polsce zrezygnowali wówczas z dalszego dochodzenia swoich praw.

W przyszłym roku mija 60 lat od chwili krzywdzącego orzeczenia sądu angielskiego. Jeszcze tylko rok czasu, a pretensje spadkobierców będą na zawsze przedawnione.

Obecnie, żyjący w Polsce spadkobiercy, a jest ich jeszcze około trzydziestu, za pośrednictwem adwokata warszawskiego Stanisława Malewskiego, po uzyskaniu odpowiednich dokumentów z Anglii i Australii, dotyczących procesu, postanowili wznówić starania u władz angielskich o obalenie wyroku II instancji.

Do spadkobierców należą rodziny: Światopełk - Słupskich, Douglasów,

Putjatyckich, Szydlańskich i hrabiów Strzeleckich.

Suma, której domagać się będą spadkobiercy od Korony Brytyjskiej jest olbrzymia i wynosi 630 000 000 funtów szterlingów. Cyfra ta bierze się stąd, że dotychczas z kopalni wellingtonskich wydobyto kruszców, którego wartość wyraża się w przybliżeniu tak wielką sumą. Prawo do eksploatacji kopalni srebra i miedzi w okręgu Wellington przyznała w roku 1851 Pawłowi Edmundowi hr. Strzeleckiemu królowa Wiktorja za jego odkrycia. Osoby, roszczące sobie teraz pretensje do spadku, chcą żądać zwrotu tej sumy, która w złotych wyniesie 15 miliardów, od dominium Australii.

Aczkolwiek niewiadomo jeszcze, kto finansuje i finansować będzie wzniesienie tego olbrzymiego procesu o obiekt wartości 15 miliardów złotych (dla porównania roczny budżet państwa Polski wynosi 2 miliardy zł), pretendenci do spadku, w razie pomyślnego zakończenia procesu, zamierzają większą część schedy przeznaczyć na umożliwienie masowej emigracji do Australii i założenie tam kolonii polskich.

Zanim przystąpimy do omówienia tła procesu spadkowego, który jest traktowany zupełnie poważnie, przyjrzyjmy się niezwykle ciekawej postaci, jaką był Paweł Edmund hr. Strzelecki, wielki podróżnik i odkrywca.

Rodak nasz był wielkopolaninem, urodził się bowiem w Kiekrzu pod Poznaniem, w roku 1796, z rodziców Wątróbka-Strzeleckich, herbu Oksza.

Już we wczesnej młodości okazywał chęć podróżowania i rozślawiania imienia Polski. Służył przymusowo w wojsku pruskim i osiągnął stopień oficera. Służba ta tak mu jednak obrzydła, że uciekł przez granicę prusko-rosyjską i dostał się na Wołyń. Tam zakupił niewielki majątek i pragnął oddać się wyłącznie pracy naukowej.

W r. 1830 wybuchło powstanie listopadowe, w którym hr. Strzelecki wziął czynny udział, za co mu groziło zesłanie na Sybir. Uciekł więc zagranicę do Anglii, gdzie na uniwersytecie w Oxfordzie ukończył studia geologiczne i geograficzne, rozpoczęte swego czasu w niemieckiej uczelni w Heidelbergu.

W kraju pozostawił brata Piotra, pułkownika wojsk napoleońskich i adiutanta króla Joachima, i siostrę Izabellę, wychowankę prymasa Raczyńskiego. Z rodziną prowadził stale korespondencję, w której wyrażał nieukojoną tęsknotę za swoimi, jaka go na obczyźnie pożerała. Bardzo serdeczne stosunki utrzymywał także z będącą w kraju Andyną Turno z Objezierza (pow. Oborniki), w której się kochał. Była to miłość obopólna. Do małżeństwa jednakże nigdy nie doszło. Strzelecki nie mógł przekroczyć granicy niemieckiej w obawie kary za dezercję, a Andyna Turno obiecywała sobie stale, że pojedzie do Anglii. Co stanęło na przeszłość jej zamiarom — niewiadomo. Oboje więc do końca życia przeżywali cichą tragedję. Na pamiątkę swojej narzeczonej Strzelecki nazwał w Australii, jeden ze szczytów Gór Niebieskich, sąsiadujący z Górą Kościuszki, Górą Andyny.

Strzelecki, chcąc ukoić swój ból, zabrał się z pasją do podróżowania i pracy naukowej. Zwiedził obie Ameryki, Indie Zachodnie, wyspę Jawę, Indostan, Chiny, Egipt i Australję. W owym czasie — czwarty dziesiątek XIX w. — Australia była jeszcze nieznaną dla reszty świata. Tajemnice jej odkrył — prawdę rzekłszy — jako pierwszy nasz rodak. W roku 1840 zbadał i wymierzył pasmo gór Niebieskich. Najwyższy ze szczytów australijskich, wznoszący się 2,241 metrów nad poziom morza, nazwał: „Mount Kosciusko”, t. zn. Górą Kościuszki.

W pracy hr. Strzeleckiego w Australii pomagali mu rodacy, którzy również zmuszeni byli do przebywania na obczyźnie i w roku 1839 podróżowali z głośnym już wówczas w świecie geografem. Odkrywszy bogatą kopalnię złota, hr. Strzelecki eksploatował drogocenny kruszec na własny rachunek z towarzyszącymi niedolami.

Historja odkrycia pokładów złota w Australii jest bardzo ciekawa. Gdy wiadomość o istnieniu złota dotarła

do gubernatora stanu, Gippsa, ten prosił Strzeleckiego, by o swem odkryciu nikomu nie mówił. Gubernator obawiał się, iż gorączka złota może wywołać wśród wszystkich mieszkańców niepożądane odruchy. Do próby tej zastosował się Strzelecki nawet wtedy, gdy wrócił do Anglii. Wydał on dzieło, opisujące w niem swoje zdobycze naukowe, ale ani słowem nie wspominał o istnieniu złota w Australii.

Mimo to wkrótce wieść o złocie dotarła do wszystkich. Dziejopis kolonizacji Australii pisze, że w pasterwie, w rolnictwie, w rzemiosłach zabrakło rąk do pracy, bo wszyscy woleli złoto kopać. Kolonia Wiktorja pozostała całkiem bez policji, bo wszyscy policjanci opuścili swe posterunki, aby szukać złota. Z tego samego powodu okręty w portach australijskich pozostały bez marynarzy.

Na podstawie pracy Strzeleckiego, opartej na ścisłych badaniach porównawczych z pasmem gór Uralu, stwierdzono, że Australia ofituje w cenne kruszce.

Dorobiwszy się znacznej fortuny, hr. Strzelecki wrócił do Anglii, gdzie szczegółowe sprawozdanie o pracach geologicznych złożył w królewskim Towarzystwie Geograficznym w Londynie. W dowód uznania otrzymał medal złoty i godność członka honorowego.

Kopalnie oddał hr. Strzelecki do dyspozycji rządu brytyjskiego, przy czem otrzymał od królowej Wiktorji w dowód uznania za pracę naukową przywilej wydobywania metalów.

W Londynie hr. Strzelecki zabrał się do dalszej pracy naukowej, nie uchylając się również od pracy w organizacjach społecznych. W roku 1847 wybuchła w Irlandji klęska głodu. W Londynie utworzyło się towarzystwo pomocy dla dotkniętych klęską. Jedno z czołowych miejsc w tej organizacji otrzymał hr. Strzelecki i z tej racji jako komisarz rządowy wysłany został do hrabstw irlandzkich Slige i Mayo, w okolicy najwięcej dotkniętych klęską. Z zadania swojego tak się nasz rodak wywiązał, że jeszcze dzisiejsze pokolenia Irlandczyków pamięta jego dobroczynność. Kilka rodzin Irlandczyków hr. Strzelecki przesiedlił na upatrzone przedtem miejscowości w Australji.

Niebawem oznaczony został przez królową Wiktorję dwoma najwyższymi odznaczeniami, a mianowicie orderami „Podwiązki” i św. Michała. Od tego czasu datuje się jego wielka przyjaźń z królową i wybitnymi członkami rządu brytyjskiego.

Do końca swego życia — zmarł w Londynie 6 października 1873 r. — był niezwykle czynny we wszystkich organizacjach naukowych i społecznych. Wszystkie czołowe instytucje naukowe zasięgały u niego rady. Po dziesięć jego dzieła naukowe nie straciły na swojej wartości. Darwin, w niektórych wypadkach powoływał się na prace hr. Strzeleckiego.

Najwcześniejsza drukowana wiadomość o naszym rodaku ukazała się w Wielkopolsce w r. 1844, w „Przewodniku Rolniczo-Przemysłowym”, wydanym w Lesznie. Pismo to tak pisało o hr. Strzeleckim:

„Imię jego znane jest w Ameryce i w Nowej Holandji jako najznakomitszego inżyniera. Urządza teraz w Vandiemensland piękne irygacje, a główny zrobił rezerwar pod Macpureau, którym przy-

legle zalewa pastwiska. Zwiedził on przed kilku laty część puszczy N. Holandji, i zdjąwszy plan, wypracował drugi podług niego z oznaczeniem przy-

Pierwsza polska drukowana wzmianka o hr. Strzeleckim, zamieszczona w r. 1844 w leszczyńskim „Przewodniku”. Australję nazywano wówczas „Nową Holandją” z tej racji, że żeglarze holenderscy odkryli ten kontynent w podróżach z lat 1605 i 1644.

legle zalewa pastwiska. Zwiedził on przez lata część puszczy Nowej Holandji, i zdjąwszy plan, wypracował drugi podług niego z oznaczeniem przyszłego miasta, gościńców murowanych, kanałów irygacyjnych, oraz pojedynczych folwarków. Plan jego przyjętym i wykonanym został. Przesłano go jako ciekawość i arcydzieło znakomitego inżyniera do Londynu. Majętny obywatel z Sidney — pisze autor notatki — z którym podróżowałem, mówił mi o panu Strzeleckim z wielkim szacunkiem. Jest on, ile słyszałem, rodem z W. Polski.”

Śmierć zastała hr. Strzeleckiego osamotnionym. Przed śmiercią tęsknił do swoich krewnych, których jednakże nigdy już nie zobaczył. Prawą ręką w jego pracy w ostatnich latach był jego sekretarz osobisty, John Lamps Sawyer. Nieuczciwy Anglik ten po śmierci chlebodawcy tak się wywdzięczył, że podrobiwszy rozmaite dokumenty, a nawet sfalszowany testament, zawładnął olbrzymią fortuną naszego rodaka. A przecież nie obce mu było to, że hr. Strzelecki miał swoich bliskich krewnych w Wielkopolsce.

A oto szczegóły z życia bliskich hr. Strzeleckiego.

Brat wielkiego odkrywcy, Piotr, ożenił się i miał dwóch synów, Władysława i Bolesława. Władysław w powstaniu styczniowym w r. 1863 został zamordowany, a Bolesław zmarł w stanie bezżennym, zapisując cały swój majątek na cele naukowe. Piotr hr. Strzelecki zmarł w Trzemesznie w r. 1869, gdzie dotąd jego prochy spoczywają.

Siostra hr. Strzeleckiego, Izabella, wyszła za mąż za Józefa Światopełk-

Izabella hr. Strzelecka

siostra sławnego podróżnika. Od niej wywodzą się obecni pretendenci do spadku.

Słupskiego. Zmarła w roku 1868, w osiem lat po śmierci swego męża. Z małżeństwa tego znano w Wielkopolsce dwie bardzo popularne postaci, a mianowicie Zygmunta Światopełk-Słupskiego, wybitnego krajoznawcę, publicystę i rysownika, zmarłego przed kilku laty, — oraz Feliksa Światopełk-Słupskiego, artystę-malarza, obecnie zamieszkałego w Warszawie. Przez Izabellę Światopełk-Słupską, z domu hr. Strzelecką, spokrewnione zostały z sławnym odkrywcą rodziny Douglasów, Putjatyckich i Szydlańskich.

Według twierdzeń nieżyjącego Zygmunta Światopełk - Słupskiego, po śmierci Bolesława Strzeleckiego wygasła gałąź rodu Wątróbka-Strzeleckich. Dziwnem jest wobec tego wydatk, że na liście spadkobierców znaleźli się — jak nam donoszą — pułkownik L. Strzelecki, ks. Bolesław Strzelecki i hr. Mieczysław Strzelecki. Koligacje ich z właścicielem miliardowej fortuny nie są nam bliżej znane. Możliwe, że są oni potomkami jakiegoś stryckiego brata, Pawła Edmunda hr. Strzeleckiego.

Warto dodać, że majątki ziemskie hr. Strzeleckiego w Polsce rozparcelowane zostały przez rządy zaborców.

Spadkobiercy, jak pisaliśmy, domagają się chcą we wznawionym procesie zwrotu 630 milionów funtów szterlingów, co w polskich złotych wyniesie 15 miliardów. Jakkolwiek majątek, pozostawiony przez hr. Strzeleckiego obliczony był na 17 milionów funtów szterlingów, to fortuna ta urosła z tej racji, że wlicza się do niej obecnie zyski, osiągnięte z przywileju, który wyraźnie mówi, iż hr. Strzelecki miał prawo pierwszeństwa wydobywania kruszców z kopalni wellingtonskich.

Jak Polska — Polska i świat — światem nie było jeszcze nigdy procesu o spadek o tak zawrotną wartość.

Nadmieniamy, że o przygotowawym procesie zbieramy dalsze materiały, z którymi już niebawem podzielimy się z naszymi Czytelnikami.

Feljeton ogrodniczy

Jak prezimować kwiaty pokojowe

Kilka rad praktycznych

Wydawałoby się napozór, że zima jest największym wrogiem roślin. W rzeczywistości tak nie jest. Staje się nim jednak wówczas, skoro człowiek stworzy zimne warunki tej roślinie, którą wyrwał z jej ciepłych pieleszy rodzinnej ziemi, by ją przenieść do swego mieszkania. Wówczas musi tym gatunkom stworzyć w przybliżeniu przynajmniej takie warunki życiowe, do jakich były przyzwyczajone w swym macierzystym kraju.

Szczególnie zimową porą potrzebują nasi nicodstępni przyjaciele wiele troskliwości i opieki, w tym czasie bowiem wchodzi one w okres odmiennej vegetacji. Każda prawie roślina wchodzi w pewien stan spoczynku t. zn. poza niewielkimi wyjątkami przestaje rosnąć. Jest teraz zupełnie zrozumiałe, że w parze z tem idzie mniejsze zużycie wody.

Jak przedstawia się kwestja podlewania? Roślina mówi sama za siebie: skoro w doniczce wyschła ziemia, należy ją zwilżyć. A więc zwilżyć — a nie przemaczać — i to jest najważniejsza wskazówka na okres zimowy. Wilgotność ziemi zależna jest od stopnia nagrzania pokoju. W ciepłym pokoju zużycie wody jest większe, niż w chłodniejszym.

W czem tkwi przyczyna, że nasze rośliny tracą w porze zimowej swą świeżość w wyglądzie? Przyczyn można tu wskazać wiele. W pierwszym rzędzie kurz — kurz jest największym wrogiem — zatyka pory i roślina nie może swobodnie oddychać. Dlatego tak ważnym jest częste zmywanie ulistnienia gąbką. Bezwzględnie nie będą się chowały rośliny tam, gdzie jest oświetlenie gazowe. Gaz zabija rośliny. Podobnie zabójcze są dla naszych współtowarzyszy kaloryfery. Związana z tem sucha atmosfera działa na nie niezmiernie szkodliwie. Aby rośliny zabezpieczyć, należy wstawić między żebra kaloryferów blaszanki z wodą, która, parując, zwilża suche powietrze — szkodliwe nie tylko dla roślin, ale i dla człowieka. Nawet w wypadku, gdy mamy do czynienia z normalnym piecem kaflowym, musimy o tem pamiętać. Najwdzięczniejsze będą nam rośliny wtedy, kiedy będziemy je, jak najczęściej skrapiać.

Skoro mowa o piecach — należy jeszcze dodać, że uchodzące dymy i gazy są również bardzo szkodliwe. W takim wypadku należy pokój natychmiast przewietrzyć. Przewietrzanie jest dalszym warunkiem egzystencji flory pokojowej. Również unikać przewiewów, które oziębiają organizm nagie i jednostronnie. Szczególnie wrażliwe na to są palmy, głównie Kentia i kokosowa.

W okresie zimowym należy przewietrzać pokój w dni cieplejsze, słoneczne, — kiedy ustępuje mróz. Oczywiście chłodne powietrze nie może płynąć wprost na rośliny. Najlepiej przepuszczać je z sąsiedniego pokoju.

Najlepszym miejscem do prezimowania kwiatów są jasne i słoneczne piwnice. Wiadomo, że w piwnicy u-

trzymuje się prawie przez całą zimę mniej więcej jednakowa temperatura. Pamiętać musimy szczególnie w tym wypadku o częstem przewietrzaniu. Przy silnych mrozach nie należy pozostawiać roślin na oknach ani w ich pobliżu, lecz przesunąć na środek pokoju.

Na zakończenie podam sposób prezimowania kilku charakterystycznych i zaprowadzonych gatunków. Znany wszystkim zwisający szparag, asparagus nie lubi zbyt ciepłej a suchej atmosfery. Przechowuje się najlepiej w atmosferze wilgotnej, młającej około 18° C. — wytrzyma do 5° C. Ukośnice cz. begonie potrzebują zimą stosunkowo mało wody. Bielikrasę (Calla) wstawia się począt-

peratura, odpowiednia dla wszystkich gatunków, jest temperatura 15° C. Pamiętając o prostych wymogach tych dobroczynców dla zdrowia ludzkiego — możemy być przekonani, że doczekają się zdrowo i szczęśliwie wiosny, a nawet całe lodygi, co się objawia w postaci wędnięcia lub namarznienia — dalej fuksje, hortensje, mirty, drzewka laurowe cz. wawrzynowe, oleandry i wszelkie rośliny iglaste.

W przeciwnieństwie do nich cieplejszą temperaturę, t. j. około 10—15° wymagają: draceny cz. smokowce, figi (Ficus), chryzantemy, tradescancje cz. trzykrotki, heliotrop, oraz lipa afrykańska, zwana domową. Najwięcej ciepła, t. zn. 15—18° wymagają ta-

Gatunki różnych stref pokojowych. Od lewej: 15—18° — tłustosze (Crasula Cricoides), kaktusy i palmy — 10—15°: trzykrotka (Tradescancia) i

kowo do chłodnego pokoju, a następnie do małego temp. 15—18° C. W temp. 10—12° C. przechowuje się gdułę europejską zw. fiołkiem alpejskim (Cyclamen europaeum). Cibora, czy. papirus (Cyperus papyrus, alternifolius) musi stać w cieniu i stale w wodzie przy temp. 12—15°. Pelargonje znoszą dość suche powietrze i naogół przystosowują się do wszelkich warunków — nie nadają się jednak do przechowywania w piwnicach — znoszą dobrze temp. 3—5°. Przy tej temperaturze mogą stać takie gatunki, jak męczennica (Passiflora), agawa, azalja, kamela (5—7°), skalnica chińska (Saxifraga sarmentosa) cz. tak zw. broda żydowska (5—7°).

Najniższą temperaturę, bo 2—3° znoszą następujące gatunki: pierwiosniki chińskie, laki (Cheiranthus cheiri), popielniki (Cineraria) araukarje, które w cieplejszych pokojach gubią swe igły. 6—7°, drugie w cieplejszym (10—15—18° C. — średnio 14—15°). Średnia tem-

5—10°: agawa i ukośnica kłęczowa (Begonia) oraz nad nią wznosząca się pelargonja, przystosowująca się do wszelkich warunków.

kie gatunki, jak kaktusy, paprocie, filodendrony i palmy.

Widzimy stąd, że nasze rośliny możemy w ogólności podzielić w tym wypadku na dwie kategorie: — jedne z nich należy prezimować w pokoju chłodniejszym (3—7—10° C. — średnio przysparzając nam niejedną niedostrzeżoną korzyść zdrowotną.

WITOLD ALKIEWICZ.

Z CECHU FRYZJERSKIEGO

W porozumieniu z Zarządem Cechu Fryzjerskiego m. Poznania odbędzie się w niedzielę, dnia 27. bm. o godz. 4 po poł. w salach Izby Rzemieślniczej przy ul. Ratajczaka narożnik Wałów Zygmunta demonstracja nowoczesnego aparatu elektrycznego do trwałej ondulacji oraz pokaz modnej fryzury. Uprasza się o łaskawe masowe przybycie.

zg 12 086

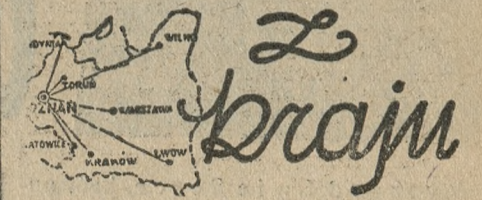

Niektóre gatunki, lubiące chłodną atmosferę (3—5°), jak iglaste: (od lewej strony: żywotnik zachodni (Thuja occidentalis columnaris), najwyższa: araukarja (Araucaria excelsa), poniżej strzelisty jałowiec chiński (Juniperus spec.), oraz karłowata forma cyprysiku — cyprysik tepolistny (Chamaecyparis obtusa nana gracilis Hort.). Dalej idą gatunki pokoi cieplejszych (10—15°): drzewo kauczukowe (Ficus elastica), lipa afrykańska i cibora papirusowa (Cyperus papyrus).

Od lewej: Cyperus papyrus, dwie jednoroczne palmy daktylowe o wąskich listkach, między niemi żywotnik zachodni (Thuja occidentalis columnaris), palma kokosowa, palma wachlarzowa na tle Cereus'a Jamacaru, mały Pilocereus Celsianus, duża Opuntia a nad nią Araukarja i Aloë arborescens

Prz 5 873 62.436

BUDOWA NOWYCH MOSTÓW

Program budowy mostów drogowych w okresie budżetowym 1935/36 przewiduje wykonanie szeregu mostów, mających doniosłe znaczenie komunikacyjne i gospodarcze. Największy most buduje się obecnie na Wiśle we Włocławku. Jest to most stalowy, spoczywający na filarach betonowych. W Białobrzegach buduje się most żelazobetonowy również na Pilicy, składający się z czterech łuków. Z ważniejszych mostów, ukończonych już i oddanych do użytku publicznego, należy wymienić mosty stalowe w Stryju i w Łabuziu na Wiśle, żelbetowe na Bernardynce, na Prósnie w Wieruszewie i na Wildze w Garwolinie, oraz mosty drewniane na Niemnie pod Bielimą i na Szczerze w Wielkiej Woli.

ARESZTOWANIE HURTOWNIKA ŻYDOWSKIEGO

Na skutek skargi pewnej firmy francuskiej aresztowano w Warszawie właściciela hurtownego składu włóczki i wełny Abrachama Alfabeta, który za pobrane towary wystawił jej czeki nie mające pokrycia. Czeki te i weksle opiewają na kilkadziesiąt tysięcy złotych. Przy aresztowaniu nie znaleziono żadnej gotówki, a w t. ku śledztwa wyszło na jaw, że nieruchomości swoją był przepisał na jednego ze swoich krewnych.

ZJAZD LEKARSKI W ŁODZI

W dniach 1, 2 i 3 listopada r.b. odbędzie się w Łodzi V Zjazd Polskiego Tow. Pedjatrzyckiego i VI Zjazd Mikrobiologów i Epidemiologów Polskich. Na zjazdzie te przybędą przedstawiciele nauki i lekarze z całego kraju. Pierwsze dwa dni zjazdów będą miały charakter ściśle naukowy, natomiast trzeci dzień Zjazdu Pedjatrzyckiego poświęcony będzie zagadnieniom społecznym w związku z opieką nad dzieckiem. Zgłoszenia przyjmują i informacji udzielają biura zjazdów w Łodzi, ulica Moniuszki 4a.

MAGISTER FILOZOFJI PRACUJE JAKO ROBOTNIK

Z Białegostoku donoszą, że pomiędzy robotnikami, zatrudnionymi na dniówkę przez Fundusz Pracy znajduje się jeden eks pułkownik i jeden magister filozofji. ten ostatni, nawet, chcąc zdobyć kawałek chleba codziennego pracą fizyczną, musiał rzekomo zabiegać o to przez protekcję swego dawniejszego kolegi uniwersyteckiego.

ZE ŚLĄSKA

J. E. biskup śląski ks. Adamski wydał zarządzenie nakładające na wszystkich alumnów śląskiego seminarjum duchownego w Krakowie obowiązek noszenia przepisanych szat duchownych, nawet w czasie wakacyjnym i urlopowym.

Ostatnio powrócił z Francji do Mysłowic O rodzin robotniczych, które żyją w nędzy, a przedewszystkiem nie mają dachu nad głową. Dzieci ulokowano u znajomych i krewnych, starsi zaś eulają się gdzie można, na srychach, w porzuconych barakach i t. p. Niektórzy z robotników znaleźli pracę przy regulacji Przemyszy, zarabiając ok. 28 zł miesięcznie.

MILJONOWY ZAPIS DLA BIBLIOTEKI JAGIELLOŃSKIEJ

Wykonawca testamentu przemysłowca ś. p. Józefa Głazera, adw. Gruber, złożył w tym tygodniu ministerstwu oświaty testament zmarłego, zawierający milionowe zapisy na rzecz Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie. Zmarły zapisał bibliotecę wielki majątek ziemski, oraz nieruchomości w Bydgoszczy i wierzytelność wobec ordynacji Zamojskich w wysokości 55.000 dolarów. Łączna wartość zapisu sięga 1.500.000 zł. Powołanie nowej fundacji uzależnione jest od decyzji ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego.

Kobiety w ciałach Niemczech rozumieją doniosłość obrony przeciwlotniczowej. Kobiety w ciałach Niemczyń są zorganizowane do obrony Czy i ty jesteś przygotowana?

Film a historia

Kinoteatr „Słońce” w Poznaniu wyświetla obecnie film, reżyserowany przez Cecille B. de Mille, p. t. „Wyprawy krzyżowe”. Cecille B. de Mille, znany jako reżyser mas, operujący w filmach swoich tysiącami statystów, stworzył tym filmem niewątpliwie wielką kreację. Ponieważ sam jednak na wstępie podkreśla, że scenariusz niezawśnie jest zgodny z prawdą historyczną zamieszczamy poniżej historję głównych bohaterów trzeciej wyprawy krzyżowej.

Wyprawy Krzyżowe

Ryszard Lwie Serce, król angielski, wstąpił na tron w r. 1189 po ojcu Henryku II. Był jednocześnie hrabią Poitou i księciem Normandji. Zostawił państwo na łasce losu, udając się na wyprawę krzyżową. Przechodząc przez Sycylię, poślubił Berengarję, księżniczkę nawarską. Podbił Cypr, oblegał i zdobył Akre. Wskutek błędów krzyżowców opuścić musieli Palestynę i dostał się do niewoli Leopolda, księcia austriackiego, który go wydał cesarzowi Henrykowi VI. Wynaleziony przez wiernego trubadura Blondela de Nesle i w r. 1194 wypuszczony za cenę 100 tys. grzywien srebra, pokromił w Anglii stronnictwo brata Jana Bez Ziemi. Następnie wdał się w wojnę z królem Francji Filipem Augustem i poległ pod Chaluz w r. 1199.

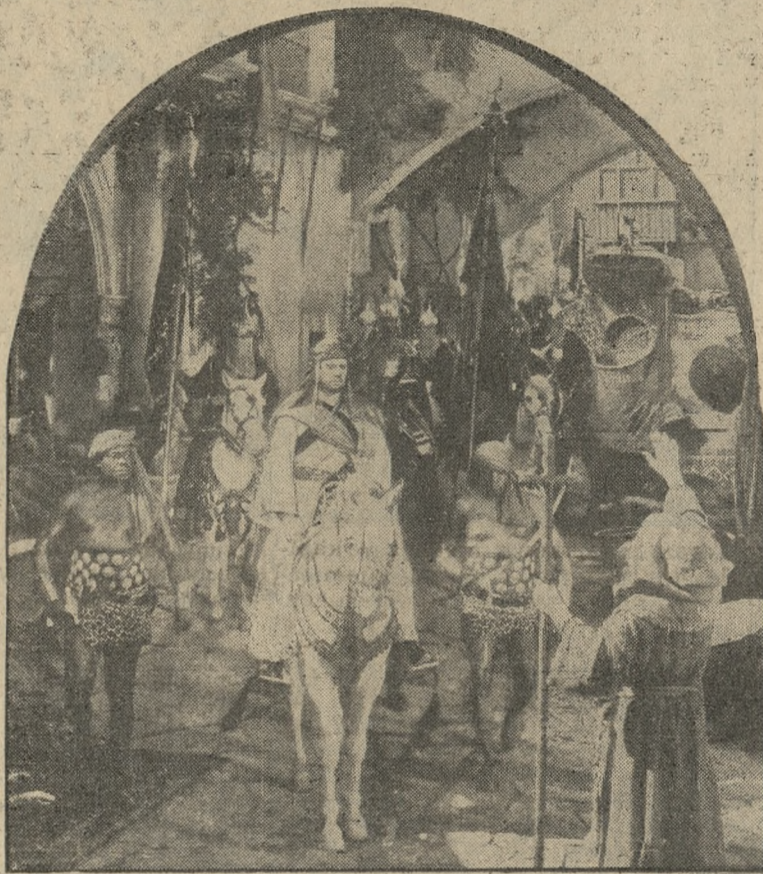
Filip II August, syn Ludwika VII, urodzony w 1165 wstąpił na tron Francji w 14 roku życia. Ożeniony z Izabelą z Heinaut, otrzymał w posagu hrabstwo Atezi. W r. 1185 przyłączył do Francji Vermandois. Nieporozumienia jego z Henrykiem II, królem Anglii trwały niedługo. Z Ryszardem Lwie Serce i Fryderykiem Barbarossą wybrał się na trzecią krucjatę i przyczynił się walcnie do zwycięstwa pod twierdzą Akra. Wkrótce potem opuścił Palestynę i złączywszy się z Janem Bez Ziemi, walczył przeciwko Ryszardowi. Wojna ta zakończyła się dopiero ze śmiercią Ryszarda. Następca jego Jan Bez Ziemi, zamordowawszy konkurenta, synowca Artura z Bretanii, powołany został przez sąd parów pod przewodnictwem Filipa Augusta i oddać musiał Normandję, Maine, Touraine, Andegawję i Poitou. Król angielski i hrabia Flandrii podburzywszy przeciwko Filipowi całą Europę, utworzyli ową koalicję, która zerwana została dopiero przez zwycięstwo pod Bouvines w r. 1214. Walka przeciwko Albignosom, w której Filip August nie brał udziału wypełniła ostatnie lata panowania tego monarchy. Umarł w r. 1223.

Wybrukowanie Paryża, nowe urządzenie sądownictwa, nowe prawa, założenie archiwów, wzniesienie wielu pomników i opieka udzielana uczonym i naukom są wybitniejszymi czynami Filipa Augusta.

Saladyn, Sala-Heddin bohater muzułmański z trzeciej krucjaty, syn Ajuba, był synowcem Szyrku, wodza Kalifa Nureddina. Był z rodu Kurdem a odznaczywszy się po śmierci Szyrku dużą odwagą, mianowany został przez Nureddina wielkim wezyrem, z tytu-

tem „zwycięskiego księcia”. Po śmierci Kalifa przywłaszczył sobie najwyższą władzę. Podbił Egipt, Syryję, Arabję, Persję i Mezopotamję, oraz założył dynastję Ajubitów. Chciał odebrać chrześcijanom Jerozolimę. Pobity pod Askalon odniósł świetne zwycięstwo pod Tyberjadą, poczem w r. 1187 Jerozolima otworzyła mu swe bramy. Po zwycięstwie chrześcijan pod Akra zawarł układ z Ryszardem Lwie Serce.

cuski jest w filmie Milla postacią u-symbolizowaną w osobie pustelnika. Rycerz francuski urodzony w XI wieku w Amiens w Pikardji, poświęcił się po stracie żony życiu religijnemu. W r. 1093 przedsięwziął wędrowkę do Jerozolimy, a po powrocie do Europy wyruszył przy pomocy papieża Urbana II z pierwszą wyprawą krzyżową na wschód. Z wojska jego, liczącego 40 tys. ludzi, wróciło do Europy zaledwie

Saladin, władca Islamu, zdobywca Jerozolimy, wjeżdża w mury Akry

Wkrótce potem zmarł, podziwiany przez chrześcijan a żalowany przez mahometan. Znany był ze swej rycerskości i szlachetności.

Piotr Pustelnik, rycerz fran-

3 tysiące. Po wzięciu Jerozolimy w r. 1099 wrócił do Pikardji i umarł w r. 1115 w klasztorze Neumouttier, który sam założył.

Ze Szwajcarii

Cudzoziemiec o kolejce w Tatrach — Wzrost bezrobocia w Szwajcarii — Suche kursy narciarskie

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego”)

Zurych, w październiku.

W ostatnich dniach wpadła mi w ręce ciekawa notatka, zamieszczona w „St. Galler Tagblatt”, odnosząca się do

budowanej u nas obecnie kolejki górskiej na Kasproy. Notatka jest tak charakterystyczna, że warto ją przytoczyć w całości. Tytuł jej: „Bergbahnen und kein Ende”.

„Jak gdyby Bóg chciał okazać, że nie zapomniał i o Polsce, stworzył wśród Karpat małą wyspę alpejską, Tatry. Piękne i romantyczne strzelają ponad bujne lasy Karpackie nagie ich skały z całą gamą piękności alpejskich od hal po poszarpane turnie, śniegi i lodowce (ich ślady — red.) z całym alpejskim światem zwierzęcym — wyspa skalna o rzadkiej i pierwotnej piękności. Jeden tylko ma błąd: jest dla wielkiej Polski o wiele zamata, tembardziej, że południowe jej stoki należą do Czechosłowacji. Tatry są marzeniem każdego Polaka. Z gorącej równiny ciągną latem setki i tysiące turystów, aby wypocząć wśród górskiej przyrody, w zimie zaś są Tatry rozkosznym terenem narciarskim.

„Czego nikt inny stworzyć nie potrafił, stworzyli Polacy: zamienili swoje Tatry na rezerwat ochronny, który w dodatku nie jest jedynym. Przy szybkim rozroście młodego państwa zrozumieli to Polacy wkrótce, że pod naporem modernizacji tylko przyrozie państwa uchroni się pierwotną przyrodę od zagłady. Stworzyli zatem

siedem wzorowych parków narodowych i ponad sto małych rezerwatów. Było to prawdziwym szczęściem, że właśnie małe Tatry z tak ciekawą ludnością, strojami, zwyczajami stały się terenem ochronnym. Ściągały one turystów ze wszystkich stron Polski, a w ostatnich czasach zaczęli i cudzoziemcy napływać coraz liczniej.

„I oto cakiem nieoczekiwanie grozi temu rezerwatowi zagłada. Ślodkiem jego ma iść kolejka górską, budowana na jeden z wyższych szczytów, a przecinająca park tatrzański na dwie części. Wielkie zdziwienie wywołał fakt, że rząd polski jest przychylny temu projektowi jakby nie rozumiał, że małe Tatry nie zniosą takiej kolei i koniecznego pudła hotelowego na szczycie. Napływ cudzoziemców był w ścisłym związku z pierwotnością tych gór. Z chwilą budowy kolejki Tatry jako takie przestaną istnieć. Z powodu tej budowy panuje obecnie w Polsce ogólne niezadowolenie, którego rząd udaje, że nie spostrzega. Przy udzieleniu koncesji na budowę nie zapytano nawet o zdanie czynników miarodajnych t. j. z ochrony przyrody, które nie mogły wobec tego dość skutecznie sprawy bronić. Dlatego też najzasłużeńsi dla ochrony przyrody ludzie zmuszeni byli ze stanowisk swoich ustąpić i związek ten jest chwilowo osierocony. Czy rzeczywiście Polska będąca przykładem w sprawie rezerwatów, miała ponieść ten cios? Wszyscy cudzoziemcy, którzy znają i odwiedzają polskie rezerваты, czują prawdziwy żal z tego powodu”.

Pogląd autora tej notatki, prof. dr. Brockmanna, pokrywa się w zupełności z sądem innego Szwajcara dr. Zbindena, który pojechawszy na trzy tygodnie do Worochty, bawił tam 8 miesięcy, napisał moc o Czarnochorze i zachwycał się nietkniętym pięknem polskich gór jako największą ich siłą atrakcyjną, najpiękniejszym atutem.

Jest to niestety już żal spóźniony, gdyż porąbane lasy i kosówki, powysadzane skały i płonąca na szczycie Kasorowego elektryczna lampka są smutnymi zwiastunami zwycięstwa interesu nad romantyzmem gór...

A teraz z innej materji: Bezrobocie w Szwajcarii rośnie niestety dość straszająco. Jak na mały kraj, liczący cztery i pół miliona, bezrobotnych jest wielu, bo 66 656. Obliczono świeżo, że cyfra ta, wyrażająca ilość bezrobotnych z końcem sierpnia br. wzrosła przez miesiąc o 2 467 osób czyli wyniosła z końcem września 69 123. Wreszcie roku ubiegłego wykazywał 51 387 bezrobotnych. Gdy zauważymy, że bezrobotni ci pobierają po 8 franków dziennie, zrozumiemy, że budżet państwa jest tem poważnie obciążony.

W związku z nadchodzącym sezonem narciarskim otwarto po miastach szwajcarskich szereg kursów, zwanych „Trockenskikurs” albo „Turnskikurs”. Są one dwójakiego rodzaju. Albo na wzór gimnastyki rytmicznej przy muzyce, albo czysto sportowe z nartami. Dla trenineu i ciekawości zapisałam się na taki dwumiesięczny kurs, oliczony jak na Szwajcarię bardzo tanio, bo na 8 franków, a odbywają się co poniedziałki i to późno wieczorem od 9-ej do pół do 11-tej.

Kapitałna była historia, gdy w ciepły wieczór jesienny ulica zarojła się od narciarzy i narciarek, niosących z dumą deski i zdających ch do udziału, gdzie normalnie odbywają się ćwiczenia na koniach, bardzo w Zurychu popularne. Jasno oświetlona owa uczęszczała wysypiana była czemś w rodzaju brunatnych, bardzo śliskich trocin. Profesor nasz powitał nas bardzo uprzejmie; poczem przystąpiliśmy do ski i zaczęła się oryginalna lekcja. Uczyl więc dobrej pozycji na nartach, zwrotów i ugięcia się w kolanach, trzymania kciuków, nachylania ciała przy ewolucjach itd. Dla początkujących była to trudna nowość, zpałansowani i uczyniali gładko wszystkie łamańce. Potem parami ruszyliśmy w nohód wokół wielkiej niezdłżalni najpierw krokiem, potem biegiem; wesołe bractwo śmiało się rżosno z uciechy i tego brunatnego śniegu.

Na zakończenie zaś tej nocnej lekcji brzoważna część kursu ruszyła do pobliskiej kawiarenki na gorąca lemonjadę i sportową pogawędkę. Oczywiście nie potrzeba wymieniać zalet takich kursów, przygotowujących znakomicie do jazdy w terenie. Narciarz wchodzi w zimę i sporty wymagające kowany i nie potrzebuje obawiać się „polamania”, zwanego tutaj „Muskol-kater”, koniecznego następstwa braku trenineu.

I tak jesienny Zurych zarojł się już narciarzami, co w zestawieniu z hiałem już Alpami zwiastuje rychłą zimę.

MARJA SANDOZ.

Berengarja, Ryszard Lwie Serce i Filip August na tronie

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

SAM NA SAM Z GŁOŚNIKIEM

Wędrujemy po muzycznych regionach — Symfoniczne Wilno i Kraków — Kto to był Jan Dawid Holland? — Symfonia w Nieświeżu — Ładnie i nieładnie — Karłowicz w galopie — Kasa Radia, czyli: są także inni...! — Sekretarka niewidomego i przejsca kapitana Burmestra — Mikrofon uczy się od ekranu.

Rozpoczął się w Radju pierwszy „wszechpolski” sezon muzyki orkiestralnej. Zmonopolizowana dotychczas przez Warszawę symfonia schodzi na właściwy sobie plan. Z za niej wynurza się cała rozległa kraina, o której słuchacz radja nie miał prawie żadnego wyobrażenia.

Jest to kraina żywa. Przez głośnik okazuje się, że w centrach dzielnicowych mamy ciała symfoniczne, pracujące sumiennie pod dobrymi batutami — czasem nadszpiewanie brzmienie i zdyscyplinowane. Na pierwszym miejscu staje oczywiście Poznań, którego Miejska Orkiestra Symfoniczna ma prawo do honorowego tytułu „Filharmonji” (ale na serjo nie tak, jak w Niemczech, co zasłużeńszy muzyk dostaje z urzędu tytuł „Herr Professor”, chociażby nigdy nikogo nie uczył, ot honoris causa). Myślę, że pod batutą dyr. Latoszewskiego okazała się ona słuchaczom polskim jako zespół wysoce ukwalifikowany, nie potrzebujący bać się współzawodnictwa.

Z drugiej strony, kto był osobiście na tym transmitowanym koncercie, mógł zauważyć, iż dawno orkiestra nasza nie grała tak jednorodnie i z takim zaciekaniem. Jest to niewątpliwie zasługa fluidu, jaki ma w batucie dyr. Latoszewski, ale zaważyła coś na tem świadomość, iż Poznania słuchają w tej chwili dziesiątki tysięcy. Mikrofon ma wpływ. W takim małym blaszonym pudełeczku, które stoi sobie nad estradą, mogą ukrywać się czarodziejskie eliksiry, zdolne wpłynąć na psychikę zespołu jako tegi doping.

Wilno jest w radjofonii znane ze swego regionalizmu, który pielęgnuje z wytrwałością pomysłową, ładną i godną naśladowania. Porankiem symfonicznym z sali teatru na Pohulance drygował dzielnie p. Wyleżyński, program zaś był jednolicie „miejskowy”. Grano i śpiewano Moniuszkę („Paria”, „Milda”), śpiewano pieśni Każyńskiego (p. Wanda Hendrichów na przypomnieli się Poznaniowi ze swoim niezniszczalnie potężnym głosem), wykonano serenadę Karłowicza na instrumenty smyczkowe — więc mieliśmy samych „rodowitych Litwinów”, chociaż żaden z nich w regionie do końca nie wytrzymał, a Karłowicz wogóle się z niego wykorzenił, gdy idzie o mieszkanie. „Milda” ma w dodatku treść litewską.

Mnie najbardziej zainteresował tym razem homo ignotus, niejaki Jan Dawid Holland, zapewne Niemiec, a za króla Stasia kapelmistrz nadworny w Nieświeżu. Nic o nim nie znalazłem w leksykonach muzycznych, ale jego symfonia jest bardzo miłym cackiem rokokowym i musiała gościom księcia Macieja Radziwiłła wybornie smakować po takim obiadku, jakie w Nieświeżu były tradycją. Orkiestrę więc musiał mieć dobra księża Maciej. Miło to pomyśleć, że nie tylko Esterhazyowie na Węgrzech, ale i Radziwiłłowie w Polsce porządnej kapeli potrzebowali. A chociaż Haydna nie miał Nieśwież kapelmistrzem, to muzykiem był imci Holland uczciwym i król Staś, Muz wielbiciel, musiał się cieszyć, gdy na jego przyjazd do Nieświeża wystawiono operę „Agatka”, z librettem samego księcia Macieja, a Hollanda muzyką.

Wilno ładnie postawiło się tym regionalnym przeglądem, który ukazał nam ciekawą styczność Każyńskiego z pieśniarstwem Moniuszki. „Lirnik wioskowy” miał coby prawda z ekspatriowanym do Petersburga Każyńskim inną styczność — oto ustosunkowany tam Każyński pomógł krajanowi urządzić koncert kompozytorski, co było bardzo ładnie z jego strony. Potem zaś obrócił na fortepian moniuszkowskiego „Kozaka” („Tam na górze stoi jawor...”) i wydał za swego, co już nie było tak ładnie.

Kraków o regionalizmie nie pomyślał. Na programie był sam Karłowicz („Rapsodia litewska”, „Koncert skrzypcowy”, „Odwieczne pieśni”). Nawet kapelmistrza zapisano sobie w Warszawie, p. Bierdajewa, wybornego zresztą dyrygenta, z którym tylko na tempa karłowiczowskie nie może być żadnej zgody. Wszystko szło niemal w

galopie, charakter przepadł. Tymczasem idzie o to, aby i batuty były miejscowe i zwłaszcza kompozytorzy. Kraków ma Żeleńskiego, Szopskiego, Walewskiego, mógłby sięgnąć po Mireckiego (tak, jak Wilno po Hollanda), mógłby przypomnieć swoich asów epoki Zygmuntońskiej. Do radja idą transmisje, co pewien czas. Dla Krakowa można by dać jądospis dowolny — dla całej Polski czysto krakowski. Lwów tak samo. Mamy poznawać się przez radjo, więc niechby każdy wystąpił we własnej osobie i z własnym językiem.

Może to zbyt wiele żądań odrazu, lecz niechże zostaną na hipotece. Spłaty częściowe także przyjmujemy z wdzięcznością. Radjo zaś należy się porządnie brawo za to, że odkryło przed głośnikami symfoniczną Polskę. I że jej chce pomóc.

Albowiem pomocy trzeba. Dr. Szelegowski odkrył przed czytelnikami „Anteny”, że wileńscy orkiestranci otrzymują z subwencji, za koncert i cztery próby, w sumie od 12 do 15 złotych, a koncertów jest miesięcznie dwa! Trudno sądzić, aby obcięcie do połowy subwencji Radja dla Filharmonji warszawskiej i rozdzielenie tej kwoty między „prowincję” było taką tragiczną krzywdą dla warszawskich muzyków, tak, jak to w karkołomnym zapale czasem się drukuje. Kasę Radja napelnia cała Polska. Czy czerpać z niej mają tylko warszawscy instrumentalści? I dlaczego? Czas było skończyć z tą anomalją i dobrze, że z nią skończono.

Do działu słuchowski, który jest dalej najstarszym punktem naszego radjowego organizmu — przybyła inowacja: słuchowska, przekładane z obcych języków. Rozesłana przed pewnym czasem „Sekretarka niewidomego” oraz czwartkowa historia o kapitanie Burmestrze — obie z niemieckiego — mają przebieg interesujący, kulisy dźwiękowe nie przesadne, nawet jest w akcji trochę psychologii.

„Sekretarka niewidomego”, to dzieło młodej chemiczki, która przy wybuchu w laboratorium została tak zszpecona, że nigdzie nie może znaleźć zajęcia: ludzie nie mogą na nią patrzeć. Filmowym trafem dostaje się na sekretarkę człowieka niewidomego, który rozkochoje się w niej „na niewidziane”, ale i po odzyskaniu światła uczuć nie zmienia, prawdopodobnie dlatego, że biedaczka utraciła piękność przy eksperymentowaniu z jego własnym wynalazkiem chemicznym. W zakończeniu — ślub.

Bardziej są skomplikowane przeżycia kapitana Burmestra, który dowodzi wielkim parowcem niemieckim, a jest nieugiętym służbistą, honor oficerski ceniącym nadewszystko. Poza jego plecami przemycano mu na statek „pasażera na gapę”. Jest nim... jego własny syn, który zabił zdradzając go cynicznie żonę, eks-kelnerkę z jakiegoś baru i ma przed sądem uciec do Ameryki. Wykrytego na pokładzie kapitan każe aresztować, lecz ktoś ułatwia mu ucieczkę, upozorowaną samobójstwem przez wskoczenie do morza. W końcu wszystko się wyjaśnia.

W obu scenariuszach uderza technika jakby filmowa. Podobieństwo nie ogranicza się do krótkich i filmowo pokazanych obrazów. Akcja i psychologia osób jest uproszczona zupełnie na sposób amerykańskiego melodramatu made in Hollywood. Dalszych eksperymentów z takimi przekładami będzie warto posłuchać. Ten rodzaj przestaje już być mgławicą, zarysowują się w nim pewne kształty, pewne chwytły techniczne, efekty, które mogą skryształizować się w jakiś typ, tak, jak to stało się w filmie. Uważnie powinni słuchać tych prób wszyscy, którzy sami zamierzaliby próbować się w pisaniu słuchowisk.

Witold Noskowski

Książki nadesłane

Dr. praw i fil. Karol Marcinkowski: „Stefan Czarnieki w dobie potopu szwedzkiego”. (Kampanja nad Wisłą i Sanem r. 1655/56). Kraków 1935. Nakł. Gebethnera i Wolffa.

ŻYCIE KULTURALNE

TEATRY WARSZAWSKIE RUSZAJĄ PEŁNĄ PARĄ

Z Warszawy donoszą nam (tw): Sezon teatralny musi się zawsze rozpędzić, tak jak lokomotywa. Dopiero przed paru tygodniami koła teatralne zrobiły pierwszy wielki obrót, gdy w teatrze Narodowym wystawiono „Pana Damazego” z Żelwerowiczem, w Narodowym „Króla Lira” z Węgrzynem i w Nowym nową sztukę Pawlikowskiej „Powrót mamy”. Ostatnio dołączył się do tego teatr Mały (w Filharmonji), wystawiając Shawa „Bohaterów”, pod nowym tytułem „Bohater i żołnierz”.

Grano te sztuki w Warszawie przed wielu laty, jeszcze gdy można było obsadzić ją w rolach kobiecych Mrozowska i Siennicka, a główną rolę męską oddać Żelazowskiemu. Z „Bohaterów” zrobiono w swoim czasie operetkę, która również miała w Warszawie olbrzymie powodzenie, dzięki Messalówni, wówczas młodzieńczej a tryumfalnej debutantce, a głównie dzięki temu, że ośmieszona przez Shawa dość trywialnie wojsko bułgarskie ma mundur zupełnie skopiowane na rosyjskich i publiczność, zaśmiewając się z „pulkownika” Morozowicza, miała na myśli zupełnie co innego. Pewną sensacją przyniosła tym razem nietyle sama sztuka, która po górach trupów Wielkiej Wojny wychodzi dość niesmacznie ze swym shawowskim blazowaniem — ile odkrycie dla Warszawy nowego, wybitnego aktora.

Sergiusza zagrał mianowicie po Kleczowski p. Janusz Zielewski, który przyniósł się do teatru Polskiego w Warszawie z teatru Polskiego w Poznaniu i od razu stanął tą rolą w pierwszym rzędzie

zespołu. Sukces miał niemal sensacyjny, zwłaszcza że potwierdziły go jednocześnie wszystkie miarodajne pióra. Lakończzw zwykle Grzymala-Siedlecki poświęcił Sergiuszowi aż kilkanaście najpochlebniejszych wierszy, p. Wierzyński nazwał tę rolę arcydziełem, podkreślając, że p. Zielewski samymi ruchami i mimiką wyraził cały charakter figury, tak iż „niepotrzeba było słów”. Świątek aktorski ma więc dużą sensację.

Teraz przyjdzie drugi obrót koła. W teatrze Narodowym będzie zmieniał się „Król Lira” z Żeromskiego „Przeziębłą” przyczem Osterwa przypomni swoją słynną kreację Przełęckiego, mając za partnerkę Modzelewską jako Smugoniową. Jako Smugon, będzie musiał walczyć p. Dominiak ze wspomnieniami nieporównanego w tej postaci Jaracza.

W teatrze Polskim, po „Żołnierzu i bohaterze” przyjdzie „Kordjan” w nowej inscenizacji L. S. Schillera. Kordjana będzie grał M. Wyrzykowski, w. ks. Konstatęgo Samborski. Niewiadomo dla czego scenkę Nieznajomego wydzielono znowu z roli Kordjana i dano Węgrzynowi. Omyłka ta zaszła w Krakowie na prapremjerze, lecz wznawiać ją niema potrzeby.

Wreszcie teatr Nowy zastąpi „Powrót Mamy” sztuką p. t. „Łańcuch”, napisaną przez p. Janinę Morawską. Przed paru laty p. Morawska wystawiła w teatrze Sołkiew na Żoliborzu sztukę „Sobowót”. Drugi ten debiut budzi zaciekawienie, zwłaszcza że ukazuje się na scenie Irena Sołska, zaś reżyseruje Stanisława Wysocka.

LITERATURA

Nowy Wasilewski. Donosiliśmy, że Zygmunt Wasilewski przygotowuje nowe dzieło, mające za przedmiot powieść warszawską po roku 1831. Dzieło to już się ukazało, a nosi tytuł „Aspazja i Aleybiades”. Znakomity krytyk przedstawia w nim, na głęboko zarysowanym tle epoki, atmosferę literacką Warszawy po powstaniu listopadowym. Omówiwszy dla przykładu nowelę Tyszyńskiego, zajmuje się wnikliwie i obszernie Zmichowska i jej „Poganka”, wplatając w swój niezmiernie zajmujący wykład mnogie szczegóły o Narwidzie. Dziełem tem, niepospolicie interesującym, zajmujemy się szczegółowiej. W przepięknej formie językowej przynosi ono długi szereg uwag i spostrzeżeń, które na omawianą epokę rzucają barwne światło. Polska krytyka literacka wzbogaciła się o nową pracę wysokiego gatunku i znaczenia.

MUZYKA

75-lecie Filharmonji w Bernie Morawskim zostało uczczone pamiątkowym koncertem. Wykonano dzieła Janaczka, który był przez pewien czas dyrygentem tej Filharmonji, oraz Axmanna.

TEATR

Czesi grają pisarzy sowieckich. W Pradze wystawiono sztukę Kawerina p. t. „Nawrócenie mr. Rowlinsona”. Polityczne zbliżenie między Czechosłowacją, a Sowietami, manifestuje się coraz mocniej w zakresie sztuki, jak świadczy m. in. niedawna wizyta w Pradze sowieckich literatów.

OCHRONA PRZYRODY

Ochrońskie mapki włączył prof. Eug. Romer w najnowsze wydanie swego atlasu geograficznego. W pierwszej klasie obowiązuje nauka o Polsce. Uczeń, który dowiaduje się o ochronie przyrody i zażytkowych, rzadkich gatunkach drzew i roślin, znajdzie w atlasie dwanaście mapek przyrodniczych. Dobrze się stało, że autor rozdzielił dawne dwie mapy: botaniczną i zoologiczną na szereg małych. Dla botaniki n. p. mamy pięć mapek wielobarwnych w opracowaniu prof. Wł. Szafara; wyraźnie malują nam one świat roślinny na ziemiach Polski. Są tam rozmieszczenia świerka, jodły, sosny, modrzewia polskiego, cisza, buka, grabu i różanecznika. Obszary te są różnie zabarwione, co jest wyraziste od dawnych linii zasięgow. Szósta mapka wskazuje parki narodowe i różne kategorie rezerwatów roślinnych, (szkoda, że żółta barwa „nie wyszła” i stepowe rezerwaty zniknęły z mapki). Pięć mapek opracował w tym atlasie prof. A. Jakubski dla zoologii. Widać z nich, gdzie żyją w Polsce bobry, chomiki, kozice, łosie, słowiki polskie, pliszki górskie, dwa ciekawe ślimaki, pstrągi, rzekotki i węże „Eskulapy”. Szósta mapka wskazuje znów na parki narodowe, rezerwaty zwierzęce i rezerwaty przyrody nieożywionej; tu również przydałyby się barwa inna, gdyż żółta jest nadto blade. Prof. Romer, nieustrudzony twórcą polskiej mapy szkolnej, znowu dał dowód, jak bardzo dba o doskonałość pomocy geograficznych, przez siebie opracowanych. (Dr. J. Mi.)

NAUKA

Krym w polityce Jagiellonów. Ostatni zeszyt Kwartalnika Historycznego, organu Polskiego Towarzystwa Historycznego (nr. 3 za rok 1935) przynosi ciekawą rozprawę dr. Ludwika Kolankowskiego omawiającą „Problem Krymu w dziejach Jagiellońskich”. Autor stwierdza, że wyprawy Tatarów na Polskę wpływały przede wszystkim z przyczyn ekonomicznych. Zbyt mały był Krym, ażeby wyżywić liczne ordy i z tego powodu ludzie głodni napadali na swych zamożniejszych sąsiadów. W odniesieniu do Rzeczypospolitej widzi dr. Kolankiewicz trzy fazy na przestrzeni dwuwiekowego panowania pierwszych chanów z dynastji Girajów. Początkowo stosunki są zdecydowanie wrogie i dopiero w początkach XVI wieku poprawiają się wobec pewnej wspólnoty interesów w odniesieniu do innych sąsiadów, a mianowicie Moskwy i Turcji. Obok tej rozprawy zamieszczono referat dr. Zajackowskiego o rozwoju historjografji litewskiej, oraz dziennik podróży Jerzego Radziwiłła do Włoch w 1575 r., opublikowany przez H. Barycza. Recenzje, polemika i kronika naukowa zamyka zeszyt. (J. St.)

W NAUKOWYM POZNANIU

Polskie Towarzystwo Filozoficzne odbędzie we wtorek, dnia 29. 10. 1935 r. o godzinie 20 w Sali Śniadeckich Coll. Med., ulica Fredry 10. II. LVII. zebranie naukowe. Na porządku obrad odczyt prof. U. P. dr. Zygmunta Zawirskiego p. t. „Wrażenia z pierwszego kongresu międzynarodowego filozofji naukowej w Paryżu”.

SZKOLNICTWO

„Młody zawodowiec”. Z początkiem roku szkolnego ukazał się nowy tygodnik dla młodzieży pod takim tytułem, wydawany przez Związek Nauczycielstwa Polskiego. Poruszane w nim tematy łączą się z programem klasy VII szkół powszechnych, np. w nr. 2 omówiono zagadnienie gimnazjów zawodowych, w nr. 3 — historia maszyn do zycia, o welnie, o powstaniu igły itp. Pożyteczne to czasopismo odda niewątpliwie usługi nauczycielstwu i szkole. (sn.)

Pisma nadesłane

„Przegląd Współczesny”. Nr. 162. Treść: U. Ojetti: „Carducci i my”. — V. Molé: „Ivan Mesztrowici”. — Z. Kasprzycka-Strauchowa: „Don Juan poznański — Ryszard Berwiński”. — W. Jabłoński: „Rozwój i drogi dziejopisarstwa chińskiego”. — M. Brahmer: „Ugo Ojetti”. — K. Wyka: „J. Sorel”. — F. Siedlecki: „Na marginesie „Stylistyki” Tomaszewskiego”. — S. Wędkiewicz: „Wśród książek i czasopism”. — Adres Red. Warszawa, Szpitalna 12.

„Głos”. Nr. 11. Treść: M. Suchocki: „Wielki mit narodowy”. — K. Dobrzyński: „Confiteor”. — A. Rogalski: „Walka z bezideowością”. — „Konflikt włosko-abisyński”. — „Symbol projców”. — A. Kościński: „Kluczem zórawi”. — R. Ney: „Pod światło”. — „Historyzm”. — „Droga do władzy”. — „Deflacja”. — Jubileusz „Myśli Narodowej”. — Nowy sezon teatralny w Poznaniu. — Recenzje książek. — Adres Red. Warszawa, Królewska 5.

na pokładzie ANIOŁA

Wśród najmłodszych marynarzy Europy

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego“).

Paryż, w październiku. „Lądzia wyspa“, znajdująca się Sekwanie między mostami Passy a Grenelle, służy za miejsce spacerów i sentymentalnych idylli Paryżan. Wyspę tę jednak upodobały sobie i dzieci, gdyż mogą na niej swobodnie przyglądać się rozmaitym statkom, przybywającym nawet z odległych portów morskich. I tak pewnego dnia, ku ogólnemu zdziwieniu zebranej na wyspie publiczności, zarysowały się na tle błędnego nieba wysokie kontury trójmasztowego statku. Był to „Anioł“ przylatujący z Hawru.

Udaje się na jego pokład; znajduje się bowiem na nim pierwsza i jedyna w swoim rodzaju... pływająca szkoła dla kandydatów na marynarzy. się bowiem na nim pierwsza

Na pokładzie wre życie. Około 80 chłopców, od lat 13, przyszłych wielkich kapitanów uwija się narazie nie przy zwijaniu żagli, ale koców. Benjamin zbliża się do mnie i pyta: „Vous désirez, Madame?“ Z niemielszą powagą odpowiadam: „Je voudrais voir l'officier de bord“.

Na te słowa zbliża się ku mnie p. Borgne. Wytrawny ten marynarz, który 25 lat spędził na morzu, w tem lata wojny na morzu Śródziemnym, jest założycielem tej ciekawej szkoły, noszącej miano „La Corvette“.

— „Rozpocząłem swój zawód w 14 roku życia, — powiada mi p. Borgne — i wiem z doświadczenia, jak dziecko w pierwszych latach jest wykołajone, gdy rozpoczyna życie marynarza w jakimkolwiek porcie. Dzisiaj we wszystkich zawodach panuje przepelnienie, wymaga się więc od kandydatów tem większych kwalifikacji. Nasza pływająca szkoła ma właśnie na celu danie uczniom jak największych szans w późniejszej służbie morskiej, a to zarówno przy wyborze specjalnego zajęcia, przy przejściu do wyższej szkoły marynarskiej, jak i później w zdobyciu awansów“.

— „Ale w jaki sposób odbywa się ogólne wykształcenie tych dzieci.“

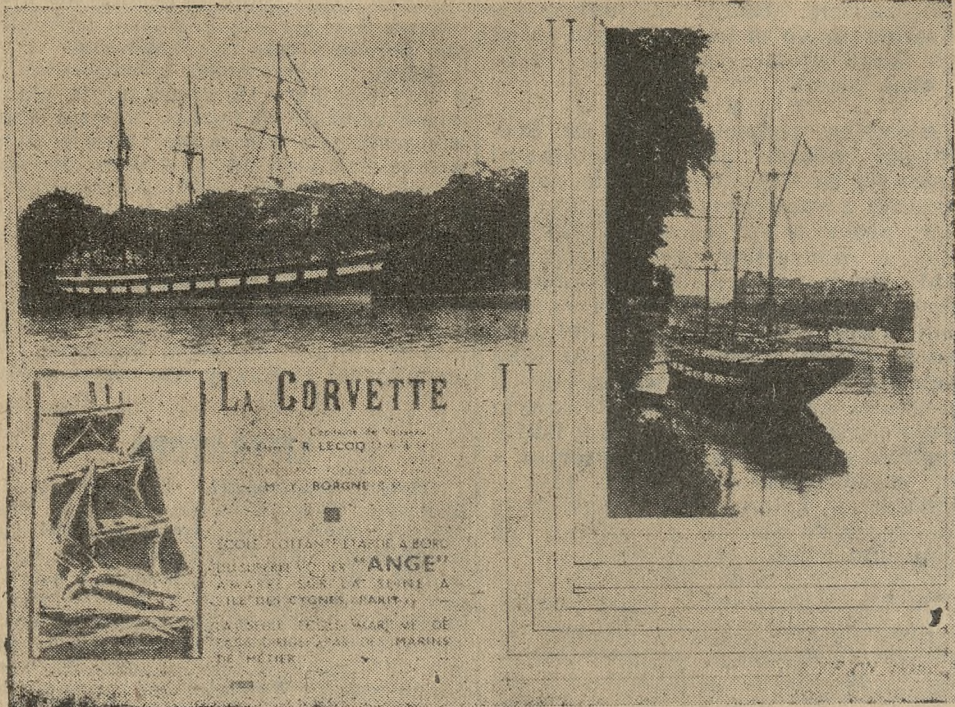
— „Zawsze na statku, odpowiada mi z uśmiechem stary marynarz. Istnieją na nim 4 klasy, przygotowujące nietylko do egzaminów specjalnie z marynarką związanych, ale wogóle do egzaminów, wymaganych w szkołach niższych. Oczywiście, że główny nacisk kładziemy na wszystko, co odnosi się do służby marynarskiej. Lekcje władania bronią wojskową odby-

ruchomy. Stoły składa się, a na ich miejscu... zawieszają się hamaki-lóżka. Na dzień złożone precyzyjnie, złożone są na spód, gdzie każdy przyszły marynarz posiada swoją własną szafę. Za refektarzem, recte sypialnią, znajdują się po obu stronach umywalnia i natryski.

Ale białe stoły jadalne nie służą jedynie do posiłków. Widzę bowiem, że z drugiej strony „Anioła“ zasiadło za nimi kilkunastu „mousses“. Tem mianem określa się chłopców okrętowych. Siedzą poważnie, zasluchani w

sportom. Zrozumiałem więc jest, że rodzice nie zawahają się powierzyć swych synów tej oryginalnej edukacji. Trzeba zresztą przyznać, że wszyscy chłopcy, których widziałam, wyglądają doskonale, czerstwo i zdrowo. A są to przecie wszystko mali Paryżanie, tak zazwyczaj blade i szczupli.

Jeżeli pływająca instytucja w przyszłości rozwinię się, p. Borgne nosi się z zamiarem nabycia drugiego statku. Na nim to młoda załoga, już dostatecznie wyszkolonych kandydatów-marynarzy, będzie mogła odbywać i

jakieś opowiadanie. Odbywa się lekcja. Dochodzą mnie tylko oderwane słowa wykładu: „był to statek wojenny“...

Jeden z uczniów wygląda przez okno. W oddali zarysowuje się wysoka postać „Wolności“, będącej kopją znanej statuy, znajdującej się w porcie nowojorskim. Może marzy już o podróży do Nowego Jorku.

Ciekawe jest z jakich środowisk rekrutują się ci uczniowie pływającej szkoły. Z różnych. Wielu z nich, to dzieci zamożnych robotników, biedniejszej burżuazji, sieroty, których ojcowie zginęli na wojnie. Jest ich już 66. Szkoła nie przyjmuje obecnie nikogo, gdyż wymagałoby to powiększenia i załogi i instruktorów. Pomiędzy tymi kandydatami część jest na pensji, płacąc 300 frs. z całym utrzymaniem. Inni, dochodzący płacą tylko 220 frs. Ale do szkoły „La Corvette“ mogą również uczęszczać i chłopcy nie zamierzający poświęcić się zawodowi marynarzy. Wykształcenie w niej jest takie same co w innych, a dające poza tem dzieciom możliwość życia na świeżem powietrzu i codziennemu oddawaniu się różnorodnym

dalsze podróże. A któż o nich dzisiaj nie marzy?

Zwiedzam jeszcze kabiny oficerów. Wszędzie panuje wzorowa czystość. Pływająca szkoła posiada zresztą i... centralne ogrzewanie.

Ale oto zbliża się już południe. Wchodzę na pokład. Liczni „moussailons“ zaprawiają się w manipulowaniu żaglami. Już zresztą język ich zdradza pewne znajomości morskie. Kapitan rezerwy Lecoq, prezes szkoły, który swego czasu komenderował znanym statkiem „Diderot“, z uśmiechem przypatruje się tej nowej załodze „Anioła“. Bo uprzednio na statku tym, i to przez lat 30, odważni rybacy Normandji zapuszczali się na dalekie połowy. Ileż to razy „Anioł“ walczył z rozhukanem morzem, wyprostowując jednak potem zawsze swe dumne maszty! To też napewno niejednokrotnie młodzi Paryżanie, spoczywając w hamakach na spokojnych wodach Sekwany, kołysani są wspomnieniami szalonych burz i wielkich wypraw dawniejszych mieszkańców statku, sławnych wilków morskich.

I. BRIARES.

WEZWANIE

Wedle słów orędzia J. Em. ks. kardynała Prymasa uczelmy spolem w niedziele Chrystusa Króla, „jako władce sumień, jako mocarza czasów i pokoleń, jako Pana społeczeństw, narodów i państw, jako Króla Monarchów i Sze-fów państwowych“.

Dopiero dziesięć lat temu od ustanowienia tego święta, a z rosnącym zdumieniem patrzymy na to, jak z każdym rokiem potęguje się kult Chrystusa Króla. Nazwane w encyklice „Quas Primas“, „z wszystkich świat najbardziej katolickim“, wyzwala ono z dusz niebywałe energie, rozwija utajony pierwiastek społecznej jedności nadprzyrodzonej w Chrystusie. „Do szlachetnego współzawodnictwa stają wsie i miasta, parafie ludne i te najmniejsze. W jedności chorał uwielbienia zlewają się nabożeństwa... i te manifestacje zewnętrzne i pochody, akademje, wieczornice, o programie coraz więcej doborowym, a coraz bardziej apostołskim kolorcie“ — pisze ks. Prymas.

Dochodzą wieści o żywiołowym, pełnym radości i entuzjazmu porwywie katolików wszystkich warstw i stanów, wszelkich przekonań, aby w dniu tym królewskim złożyć hołd godny majestatu Króla Wieków. Będzie to dzień objawienia, tej nowej „epifenji“ dwudziestego wieku, gdzie w pełnym blasku swej władzy królewskiej nad narodami staje Chrystus, a zewsząd przychodzą królowie, mędrcy świata, uczeni i ludzie prości, bogaci i biedni, wielcy i małuczy, przychodzą wszyscy, by pokłon Mu złożyć.

To objawienie władztwa Chrystusowego nad sumieniami, rodzinami i społeczeństwami ma się dokonać przez nas katolików. My, będąc „żywymi kamieniami“, budowanie Królestwa Bożego objawieć mamy dziś światu swoją wiarą, swoją ufnością, swoim męstwem przekonań i całym jestestwem swoim, że Chrystus jest „alfą i omegą“, sędzią żywych i umarłych, że w Nim jest też rozwiązanie wszelkich trudności wspól-

czesnego życia, w Nim żywot świata.

W tem powszechnym wyznaniu wiary, czci i hołdu niech więc nikogo nie zabraknie w święto Chrystusa Króla. Niech wypełnią się świątynie wiernymi pod sztandarami Akcji Katolickiej, niech u stołu Pańskiego zgromadza się tysiące na godach królewskich Baranka nieskazitelnego! A w podniosłych uroczystościach zewnętrznych, w pochodach, akademjach, wieczornicach i ofiarach naszych na cele Akcji Katolickiej pokażmy światu naszą zwartość i potęgę, ujawnmy teżyżnę ducha! Zawołaniem dnia niechaj będzie dla katolików dobrej woli:

„Wszyscy pod sztandar Chrystusowy!“

Stąpmy do apelu wszyscy wraz, do apelu przed swym wodzem Najwyższym! Niech na każdym katolickim domu załopocą sztandary popieskie i narodowe, niech jarzą się okna migotliwym światłem świec, harmonizując z blaskiem pochodni pochodów.

To „najbardziej katolickie święto“ musi znaleźć odpowiedni wyraz zewnętrzny. Społeczeństwo wielkopolskie nigdy nie zawiodło pokładanych w jego katolickości nadziei.

Oddając pokłon Chrystusowi Królowi, zadokumentujemy, że Polska „w programie królewskiej służby Chrystusowej... upatruje najprawdziwszy wyraz swych ideałów i posłannictw“.

Archidiecezjalny Instytut Akcji Katolickiej w Poznaniu

Sp. Feiiks Bader

Społeczeństwu wielkopolskiemu u był znowu jeden z zasłużonych pionierów na niwie pracy społecznej, honorowy obywatel miasta Buku sp. Feliks Bader, który zmarł w wieku 67 lat, dnia 12 bm. w Puszczykowie, gdzie w ostatnich latach po gorliwej pracy społecznej zażywał zasłużonego wypoczynku.

Sp. Feliks Bader zaskarbił sobie przez swą niestrudzoną działalność społeczną powszechny szacunek. Je-

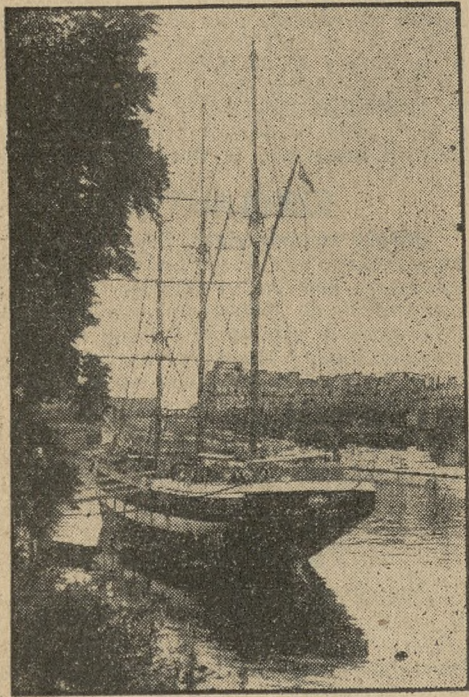
szcze za czasów zaborczych pracował czynnie nieomal we wszystkich organizacjach polskich; należał do założycieli tow. gimn. „Sokół“ w Buku, Och. Strazy Pożarnej i Tow. Spiewaczego „Harmonja“, a także dużo starań położył w

Tow. Przemysłowców i Bractwie Kurkowie; był przez przeszło 25 lat członkiem korporacji miejskich, gdzie w czasach zaborczych stał w obronie praw ludności polskiej. Piastował też przez szereg lat godność sędziego nioubownego na miasto Buk, członka d nadzorczych spółdzielni „Rolnik“ i Banku Ludowego, gdzie również przez pewien czas był członkiem zarządu. W czasie powstania wkp. należał do Rady Ludowej, a ostatnie lata powojenne piastował urząd wiceburmistrza miasta Buku.

Starsi obywatele miasta Buku pamiętają te lata walki o polskość, o ducha narodowego, którego wyrabiać i hartować trzeba było pokątnie i tajnie. Sp. Bader był jednym z najpięrszych, którzy nie szczędzili sił i ofiar, by hartować młodzież do wielkich czynów. Zmarły udzielał bezinteresownie lokali i ćwiczeń dla „Sokoła“ i wszystkich polskich organizacji, narażając się niejednokrotnie władzom pruskim. Sam zaś krzepił umysł i dawał otuchy. Miasto Buk, doceniając rolę, jaką s. p. Zmariy odegrał, mianowało go po 25 latach służby w korporacjach miejskich swym honorowym obywatelem, wręczając równocześnie piękny dyplom. Stowarzyszenia zaś, w których pracował, mianowały go swym członkiem honorowym.

W pogrzebie, który odbył się w Buku w ub. niedzielę, wzięło tłumny udział nieomal całe społeczeństwo miasta i okolicy, a ponadto wszystkie miejscowe organizacje ze sztandarami. Kondukt prowadził krewny Zmarłego ks. prob. Mrugas z Trłaga w asyście miejscowego duchowieństwa. Przed ratuszem, gdzie zatrzymał się orszak obywatela burmistrza p. Holland, wspominając pokrótce zasługi Zmarłego.

W smutku pogrążonej rodzinie, p. dr. Janowi Baderowi z Warszawy i córce p. Felicji Janaszkowej, żonie przemysłowca poznańskiego p. Erazma Janaszka, wyrażamy szczerą współczucie. (bm)

wają się na terenach wojskowych. Nie potrzebuję chyba dodawać, że w naszym wychowaniu specjalne miejsce zajmuje gimnastyka, której poświęcamy codziennie co najmniej godzinę. Ale zwiędzmy wnętrze statku, na którym naturalnie każde miejsce jest skrzętnie wykorzystane“.

Schodzimy. Robotnicy przybijają ostatnie deski na spodzie okrętu, zamienionym właśnie na sale gimnastyczny. Ponad nim znajdują się dwie galerje. Z jednej i drugiej strony ustawione są stoły z białego drzewa: to refektarz, ale, jak wszystko na statku,

RUCH KOBIECY

Walka ze złem

Opinię publiczną poruszył ostatnio opracowany projekt ustawy o nierządzie, który zawiera szereg norm, wprowadzających w zakresie walki z tą plagą społeczną, znaczne zmiany.

Prawodawstwo nasze już od wielu lat usiłowało znaleźć jaknajbardziej humanitarne i nowoczesne rozwiązanie sprawy walki z nierządem. Z trzech systemów zwalczania nierządu, stosowanych w szeregu państw, a więc reglamentacji, neoreglamentacji i abolicjonizmu wybrało system ostatni, jako najbardziej właściwy i skuteczny. Reglamentacja, tolerująca domy publiczne i koszarująca je w specjalnych dzielnicach, nie spełniła swego zadania na terenie walki z nierządem: wprowadza ona zasadę podwójnej moralności — innej dla kobiety, innej dla mężczyzny i ściga tylko kobietę, a w razie choroby tylko ją zmusza do leczenia. Istnienie domów publicznych wymaga zapotrzebowanie na wciąż „nowy i świeży towar”, sprzyjając w ten sposób rozwojowi handlu kobietami i sutensterstwa. Dowodem bezcelowości istnienia domów publicznych była ankieta, ogłoszona przez Ligę Narodów w r. 1934, która wykazała, że do r. 1933 skasowano domy publiczne w 43 państwach i że żadne z tych państw nie wróciło do tego systemu.

Również i neo-reglamentacja, która polega na zniesieniu domów publicznych i przymusowej rejestracji sanitarniej kobiet, uprawiających nierząd — nie wydała pożądanego rezultatu, choć stosują ją dotychczas Szwecja, Norwegia, Holandia i Polska. Przymus rejestracyjny nie usuwa wcale niebezpieczeństwa szerzenia chorób, gdyż liczba zarejestrowanych kobiet stanowi zaledwie mały procent kobiet, uprawiających nierząd.

Abolicjonizm

Natomiast abolicjonizm, którego ojczyną jest Anglja (stosują obecnie ten system: Anglja, Niemcy, Danja i Rosja), wysuwa na pierwszy plan zniesienie domów publicznych i wszelkiej rejestracji — policyjnej i sanitarnej, nie uznaje wyjątkowych obostrzeń przeciwko kobietom i rozciąga obowiązki leczenia na wszystkich obywateli. System ten wypowiada bezwzględnie walkę z czynnikami, sprzyjającym rozwojowi nierządu, a więc: handlarzom kobiet, stręczycielom i sutenierom, kładzie główny nacisk na akcję profilaktyczną, która ma chronić młodzież przed niebezpieczeństwem moralnym. System abolicjonistyczny jest jednak kosztowny, wymaga bowiem zorganizowanych urzędów instytucyj i zakładów społecznych n. p. domów noclegowych, tanich kuchni, schronisk, misyj dworcowych i t. p.

Nowa ustawa polska

Nowa ustawa polska, opracowana właśnie w duchu abolicjonistycznym, poraz pierwszy mówi nietylko o prostytucji kobiecej, ale i o nierządzie wśród mężczyzn (homoseksualiści). Wprowadza po raz pierwszy sankcje karne w stosunku do mężczyzn. Winni mają być karani aresztem od tygodnia do dwu tygodni. Ten punkt ustawy, podyktowany troską o moralne zdrowie młodzieży, jest niezmiernie ważny; jak stwierdzają bowiem statystyki oficjalne, ilość nieletnich dziewcząt wśród zawodowych prostytutek rośnie w ciągu lat ostatnich w sposób zaskakujący. Ponadto ustawa przewiduje, że osoby niepełnoletnie, które wbrew zakazowi uprawiać będą stale nierząd, będą umieszczane w domach pracy przymusowej lub specjalnych zakładach dla nieletnich na czas od roku do 2 lat.

Projekt ustawy ustanawia wyraźny zakaz utrzymywania domów publicznych. Właściciele lokalów, w których stwierdzone zostanie prowadzenie domu publicznego, utracą uprawnienie z mocy ustawy o ochronie lokatorów; eksmisje z takich lokalów będą mogły być dokonywane przez władze administracyjne, niezależnie od właścicieli domów.

Leczenie powszechne

Według nowej ustawy ustaje też rejestracja i kontrola sanitarna nad prostytutkami; natomiast istnieć będzie przymus leczenia chorób wenerycznych — do tego celu służyć będą bezpłatne, dla wszystkich dostępne przy-

chodnie lekarskie. Uchylenie przepisów o rejestracji i zapewnienie opieki i pomocy osobom, które weszły na złą drogę, ułatwi wielu nieszczęśliwym istotom porzucenie raz na zawsze hańbiącego procederu.

Jak widzimy, z ducha nowej ustawy wynika, że główną rolę w akcji zwalczania nierządu mają odegrać w przyszłości organizacje społeczne, samorządy, gminy, stowarzyszenia społeczne, kulturalne, m. in. także i orga-

Koło pań przy T. C. L'u

Świeżo powstała biblioteka dla młodzieży T. C. L'u z dyrektorem ks. dr. Milikiem na czele zawdzięcza w dużej mierze byt swój Kołu Pań przy T. C. L'u. Koło pań, działające z wielkim pożytkiem i mimo swego krótkiego istnienia włożyło w nową placówkę cały zasób swej pracy i energii i wzięło sobie za zadanie opiekować się biblioteką dla młodzieży. Poza stroną organizacyjną Koło pań dzielnie pracowało nad zasilaniem funduszu na ten cel przez urządzanie różnych imprez, zasilając go o 500 zł.

Każdy rozumie doniosłość tej kulturalno - oświatowej placówki — jak nieocenione przysługi odda ona młodzieży. Znajdzie tam młodzież godziwą rozrywkę pod postacią zdrowej lektury jak również dobrą opiekę. Znajduje się w bibliotece tysiąc książek dla młodzieży, a dla orientacji wyłożone są katalogi różnych działów.

Jest nadzieja, że Koło pań przy T. C. L'u również i na prowincji pomyśli o zakładaniu bibliotek dziecięcych, co dla naszego życia społeczno - wychow-

nizacji kobiece, którym te bolesne sprawy najbardziej, chyba leżą na sercu. Ze społeczeństwa świadomego groźnych skutków nierządu dla kultury i zdrowia moralnego narodu wyłonić się ma inicjatywa tworzenia placówek takich jak schroniska, domy noclegowe, zakłady dla nieletnich itp. — na tych placówkach oprze się profilaktyczna akcja zwalczania nierządu w myśl ustawy. Organizacje kobiece mają teraz przed sobą wdzięczne i rozległe pole do działania i dyskusji.

A. Orzechowska.

Warszawa, w październiku.

wawczego może mieć pierwszorzędne znaczenie.

Na marginesie tej imprezy ze wszęch miar poparcia godnej warto zaznaczyć, że próba ujęcia w odrębne ramy czytelnictwa dziecięcego podejmowane były już dawniej i to w okresie Wielkiej Wojny.

Placówka T. C. L'u na Łazarzu w Poznaniu, która pracowała z wielkim rozmachem dzięki inicjatywie kilku ideowych pań, utrzymywała stałą salę czytelnictwa dla dzieci, gdzie wyłożone były dostępne dla młodzieży i artystyczne zarazem ilustracje oraz książki.

Dziecięca ta czytelnia cieszyła się niebywałą wprost frekwencją a mieściła się nad wypożyczalnią T. C. L. przy ul. Matejki. Później trudności finansowe, wywołane okresem dewaluacyjnym oraz zmiana zarządu podcięły byt tej placówki, lecz już kilkoletnia próba ta wykazała, jak bardzo dzieci chcą i potrafią czytać.

Lucja Rydlewska.

Cztery Marysie

W warszawskich pismach czytamy: „Wiadomo, czym są w Polsce tak zwane uprzejmie „pomocnice domowe” — czyli przeważnie „popychadła do niczego”. Czem są „męczennice domowe” — jeszcze nie wiadomo. Niewiadomo dlatego, że ten termin ukuliśmy w tej chwili.

„Męczennice domowe” — to panie domu w Polsce. Właśnie z racji owych „pomocnic domowych”.

„Pomocnica domowa” — rzecz jasna, nie nie umie. Ale, co lepsze — niczego się nie chce nauczyć! W sezonie bieżącym „Związek Pań Domu” — obmyślił i zorganizował kursy kształcące dla początkujących „pomocnic domowych” — kursy, które miały dziećcom umożliwić jednoczesną pracę zarobkową, bo nauka, za zgodą pań domu, miała się odbywać w godzinach wieczornych. Proszę zgadnąć, ile na te kursy zgłosiło się Maryś, żadnych wie-

Cztery...

Na przeszło milionowe miasto, w którym pracuje kilkadziesiąt tysięcy dziewczyn „do niczego”!

Polska Macierz Szkolna maturzystkom

Polska Macierz Szkolna powzięła dobrą myśl, otwierając dla maturzystek roczny kurs przysposobienia do pracy społecznej.

Kurs posiada 2 działy: biblioteczarski oraz świetlicowy.

Kurs zatem ma przysposobić w możliwie najbardziej skromnym systemie i czasie pracowniczki społeczne, oraz instruktorki w instytucjach oświatowych o typie biblioteczarsko-swieclicowym.

Program obejmuje: zasady organizacji stowarzyszeń społecznych, stowarzyszenia oświatowe w Polsce i zagranicą, instytucje, formy i metody pracy oświatowej, metodykę i technikę oddziaływania żywym słowem w pracy społecznej, podstawowe wiadomości z prawa, księgowości, techniki prowadzenia biura i korespondencji, naukę organizacji pracy, pisanie na maszynach, bibliotekoznawstwo, bibliotekarstwo, organizację i metodykę pracy kulturalnej w instytucjach o-

światowych ze szczególnym uwzględnieniem pracy w świetlicach, inscenizacje, gry i zabawy świetlicowe, wychowanie fizyczne, zwiedzanie instytucyj i zakładów, miesięczną praktykę obranej instytucji.

Po roku nauki, gdy bibliotekarka-instruktorka zawita do jakiegoś koła, bądź oddziału, potrafi pokierować robotą, ułożyć regulamin, urządzić świetlicę, założyć księgowość, poprowadzić bibliotekę. Poza dobrymi chęciami przyniesie ze sobą zasób technicznych wiadomości, które pozwolą jej ująć w pewne ręce i umiejętnym chwytem puścić tryby tego koła, w którym jej danem będzie pracować. W obecnych czasach, gdy formy pracy świetlicowej znajdują uznanie we wszystkich instytucjach, gdy bliską może być realizacja ustawy bibliotecznej, znajdują z pewnością młode pracownice oświatowe pracę i kawałek chleba.

Dom

im. Wandy Malczewskiej w Warszawie

Stowarzyszenie Imienia Wandy Malczewskiej otworzyło od 1 października tymczasowy lokal dla kobiet samotnych.

Mieści o nsię przy ul. Marszałkowskiej nr. 72, narożnik ul. ks. Skorupki. Osoby zainteresowane zgłaszają się mogą po informacje w sekretarjacie organizacji, ul. Marszałkowska nr. 72, m. 8.

żeńskie gimnazja zawodowe

W r. bież. szkolnym utworzono, względnie przekształcono na gimnazjum zawodowe według nowych programów 11 zawodowych szkół żeńskich, które otrzymały nazwę gimnazjów krawieckich i bieliźniarskich.

Gimnazja państwowe krawieckie i bieliźniarskie są w Krakowie i Warszawie; krawieckie — w Lublinie, Lwowie, Katowicach, Łodzi, Poznaniu, Radomiu i Wilnie; bieliźniarskie — w Łodzi.

Ministerjum oświaty położyło nacisk na odpowiednie urządzenie warsztatów i zaopatrzenie szkół w potrzebne pomoce szkolne.

Napływ kandydatek do pierwszych klas nowootwartych gimnazjów był wszędzie bardzo liczny, przewyższając ilość wolnych miejsc.

Gimnazja zawodowe, w których nauka zawodu prowadzona jest w warsztatach przyszłolnych i przez wykłady teoretyczne, mają poziom gimnazjalny przedmiotów ogólnoszkolnych i pomocniczych, zapewniają zatem młodzieży odpowiedni rozwój umysłowy, dając zarazem wykształcenie zawodowe.

Uzupełnienie

Uzupełniamy, że artykuł w nr. 471 Kurjera Poznańskiego zatytułowany „Kobiety-Polki w Ameryce”, a zawierający szczegóły z życia Polek na obczyźnie — jest pióra Włodzimierza Jarochowskiej.

Z zagranicy

W Addis Abeba utworzony został batalion kobiecy, który w razie wojny będzie walczył i niósł pomoc rannym.

Abisyńczy ćwiczą z bronią w rękę.

Z Tow. Ziemiaków Wlkp.

W 10 rocznicę ustanowienia Święta Chrystusa Króla przyłożmy gorliwie starań do najuroczystszo obchodu tej wielkiej uroczystości, w roku kościelnym „Calaść Święta”, jak głosi Jego Eminencja Ks. Prymas Polski w swojej przepięknej odezwie ma „stanowić naturalną a przekonującą propagandę Akcji Katolickiej” której współpracowniczkami całym sercem się mienimy.

Przybywających do Poznania członków naszych zachęcamy do zwiedzenia czytelnia dla dzieci, urządzonej staraniem T. C. L. Adres: Aleje Marcinkowskiego 7, w podwórzu, od 1 do 7 wieczór.

Pod tym samym adresem znajduje się Biuro Opieki Polskiej nad Rodakami na obczyźnie, przygotowujące obecnie akcję gwiazdkowa, na której cele odbędzie się w wtorek, dnia 12 listopada b. r. pod protektoratem J. E. Ks. Prymasa recital fortepianowy, artyści z Paryża p. Stanisława Lewińskiego (sala koncertowa św. Marcina).

Zarząd Wlkp. Koła Mł. Ziemiaków zawiadamia, że dnia 30 października o godz. 10 odbędzie się zebranie Sekcji Kat. Stow. Młod. Żeńskiej, a o godz. 16 walne zebranie. Oba zebrania odbędą się w lokalu Klubu przy ul. Sew. Mielżyńskiego 26/27, parter, dom ogrodowy. W czwartek dnia 31 października odbędzie się Dzień Gospodarczy, którego tematem będzie przygotowanie „zimnej kolacji bridgowej”. Uczestniczki zbiorą się o godz. 14 w Szkole Gospodarczo-Zawodowej, przy ul. św. Marcina 69. O najliczniejszy udział w zebraniach prosimy, tak członkinie, jak i kandydatki.

Ostatnie zebranie gostyńskiego Koła Ziemiaków odbyło się w Gostyniu w końcu sierpnia. Po sprawozdaniu z sekcji ekonomicznej, omówiono nowozałożone Kółka Włościanek w powiecie, które powstały dzięki inicjatywie i staraniom przewodniczącej tamtejszego Koła Ziemiaków p. Jadwigi Kurnatowskiej z Dusiny. W roku bieżącym Koło nie zorganizowało samodzielnie kolonii wakacyjnej, lecz dopomagało w dożywianiu dzieci zamieszkałych u Sióstr w Piaskach.

Po załatwieniu kwestji biblioteki określonej, panie wzięły udział w kursie kulturalnym, przeprowadzonym przez p. Maronównę, instruktorkę Szkoły Gospodarczo-Zawodowej w Poznaniu.

ABISYNJA — kraj i ludzie: V

Dwadzieścia cztery godziny u czarnego „szarego człowieka”

W tukulu, jak po amhar-
sku nazywa
się chata rol-
nika abisyńskiego, przebywa rodzina
tylko nocą i podczas pory dżdżystej.
Codzienne życie zawodowe toczy się
pod gołym niebem. Warsztatem więk-
szej części ludności jest rola i pastwi-
sko. Uprawa ziemi i hodowla bydła są
nieomal jedynymi źródłami dochodu
ciemnolicich mieszkańców cesarstwa
etjopskiego. Procent ludności trudnią-
cej się rzemiosłem, pozostającym dotąd
na bardzo pierwotnym poziomie, jest
nikły. Gospodarstwo domowe jest
w dużej mierze samowystarczalne.

Kupuje się artykuły niezbędnej-
sze i niewytwarzane na warsztacie do-
mowym na targach, odbywających się
we większych wioskach w określonych
odstępach czasu. Sól, tkanina baweł-
niana, z której szyją kobiety odzienie
dla rodziny, nici, igły i amunicja — oto
główne przedmioty handlu, uprawiane-
go przeważnie przez Greków, Egipcjan,
Arabów, Ormian i Żydów. Sami Abi-
syńczycy są wśród nagadi'ów (handlar-
zy) nieliczni. Dobytek wędrow-
nych kramarzy pozostaje pod bezpo-
średnią pieczę dedjamaczów (naczelnik-
ków wojskowych) negusa, oczywiście
tam tylko, dokąd jego władza sięga. Na
wszystkich targowiskach muszą naga-
di'owie uiszczać opłaty targowe na rzecz
gminy i jej potrzeb.

Placi się talarami, które
mają dziwną
historję za-
sobą. Nie jest to bowiem rodzima mo-
neta abisyńska, lecz pieniądz pochodze-
nia austriackiego. I to z epoki, poprze-
dzającej jeszcze pierwszy rozbiór Pol-
ski. W roku 1752 ujrzał światło dzien-
ne we Wiedniu w mennicy kierowanej
przez Mateusza Pawła Klemmera tak
zwany talar terezański.

Nazwa wywodzi się od cesarzowej
Marji Teresy, której podobizna zdobi
monetę. Pieniądz ten w ówczesnych
czasach powszechnych oszustw waluto-
wych zyskał sobie solidne imię. W krót-
kim czasie dostał się do obiegu na
Wschodzie, docierając również do Etjo-
pii. Tam z czasem stał się oficjalnym
znakiem obiegowym.

Lud znalazł sobie na określenie ta-
lara słowo abunokte, co znaczy dosłow-
nie — ojciec kropek. Za pełnowarto-
ściowe i prawdziwe monety uznaje bo-
wiem Abisyńczyk tylko te, na których
pozostał niezamazany i niestarty w u-
życiu rysunek kropek na spince pod-
trzymującej na ramieniu cesarzowej
szatę oraz na diademie ryciny z mo-
nety.

Do niedawna, zanim nie wprowa-
dzono dziesiątego podziału do abisyń-
skiego systemu monetarnego, talar (ok.
2 zł) dzielił się na 32 jednostki. Mehe-

przedmioty codziennego użytku: sól i
amunicję. W wielu częściach kraju te
dwa artykuły stanowią miernik warto-
ści i środek zapłaty. Sól jest monopo-
lem państwowym, obłożona wysoką da-
niną na rzecz negusa, a amunicję trze-
ba za drogie pieniądze sprowadzać z za-
graniczy wobec zupełnego braku prze-
mysłu wojennego w Abisynji.

Wsi abisyńskie buduje się
zdala od wa-
skich i nie-
wygodnych ścieżek i szlaków wydepta-
nych przez muły i wielbłądy karawan
kupieckich. Dopiero bowiem przed kil-
ku laty zniósł Haile Selassie uciążliwy
obowiązek, ciążyący na każdej gminie,
udzielania dachu nad głową i zaopa-

ka z lyka. Na taki sprzęt narzuca się
skórę owczą lub kozią i... łoże gotowe.
abisyński u-
biera się w
spodnie, któ-
rych oryginalny krój znany jest już te-
raz szeroko z kina i rycin. Mniej nato-
miast wiadomo, że ze spodniami nie
rozstaje się czarny dżentelmen nawet
na noc. Jakby były przyszyte do skóry.

Elegant Poniekąd tak jest: skoro bowiem ku-
puje się spodnie, krawiec zaszywa no-
gawki na ich właściciela, bacząc, aby i-
nieodzowna część stroju męskiego
szczelnie przylegała do kostki. Nie jest
to bynajmniej jakiś fason elegantów,
lecz wzgląd na roje robactwa wszędobyl-
skiego, któremu przylegająca bawełna u-

ETJOPOWIE ERYTREJSCY PALĄ

W przeciwieństwie do poddanych negusa, Etjopowie zamieszkujący włoską Erytreę
palą tytoń którego z nakazu Menelika II nie wolno palić w Abisynji.

trudnia dostęp do ciała od strony nóg.
Czystość tych spodni z punktu widze-
nia europejskich pojęć estetycznych
wręcz przeraża. Wierzchnia szata —
szama — jest fantazyjnie narzuconym
kawalem tkaniny bawełnianej, prze-
ważnie japońskiego pochodzenia.

Młodożęcy, zawarłszy
związek, prze-
prowadzają
się do własnego tukulu. Nie buduje go
budowniczy. Każdy czyni to sam, we-
dług umiejętności. Sciana okrągłej
chaty powstaje przez wbicie w ziemię
prętów bambusowych lub też pewnego

Klimat wyżyn abisyńskich, bardzo
urodzajnych, sprzyja trzykrotnemu żni-
wowaniu w ciągu roku. Żyzną ziemię
uprawia się jedynie pługiem domowej
konstrukcji, przypominającym staro-
słowiańską sochę. Jako materiału do te-
go narzędzia rolniczego używa się nie-
omal wyłącznie drzewa. Na tej ziemi
rodzi się pszenica, jęczmień i owies.
Nieznane jest zupełnie żyto. Uprawia
się również kilka odmian roślin strącz-
kowych i oleistych. Wraz z jarzynami
stanowią one podstawę wyżywienia.

Na kobiecie ciąży obowią-
zek utarcia
ziarna na mą-
kę. Praca niezwykle trudna, gdyż do-
konywana przy pomocy starego sprzętu
kamienno. Mąkę pszenną zarabia się
z kwasem i wypieka jako chleb o kształ-
cie i grubości pięciocentymetrowego
placka. Smaczne jest ciasto niekwaszo-
ne z domieszką olejów i mąki z pewne-
go gatunku roślin strączkowych, przy-

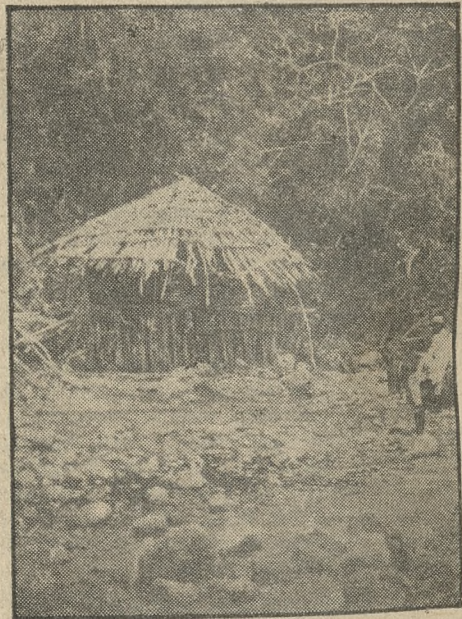
kromki indycery. Złośliwi utrzymują,
że Abisyńczycy dlatego jadają tak ostro
przyprawione potrawy, aby móc bez
grzechu pochłaniać nieprawdopodobnie
ilości talla (piwo warzone z jęczmie-
nia, chmiel zastępują liście i kora pew-
nego krzewu) oraz też, smaczny napój,
otrzymywany po stosunkowym zmiesza-
niu miodu z winem. Tedz oszałamia i
pobawia przytomności bardzo szybko
nieprzyzwyczajonych do tego pozornie
niewinnego napoju.

Podatki, pochłaniające
do połowy
żniw wieśnia-
ka, wpływają, że uprawia się tylko tyle,
ile trzeba dla rodziny do życia. Im więk-
sze są zbiory, tem większe trzeba u-
iszczać daniny na rzecz negusa. Temu,
jako jedynemu właścicielowi wszelkiej
ziemi, musi rolnik uiszczać ghabber
(daninę) w wysokości czwartej części
plonu. Dziesięcinę z całego dorobku po-
biera kościół koptyjski. Podatki placi
się ponadto na rzecz gminy do rak szu-
ma (sołtysa), który musi częstę wpływów
odprowadzać na rzecz administracji te-
rytorjalnej z rasem na czele.

Inaczej wygląda codzienność abisyń-
ska od strony stolicy, Adis Abeby, ina-
czej zaś w głębi niedostępnego kraju.
Kształcenie dzieci, zorganizowana nau-
ka szkolna, to są przywileje większych
skupień ludzkich. Wiadomo, że miast
jest w Abisynji niedużo.

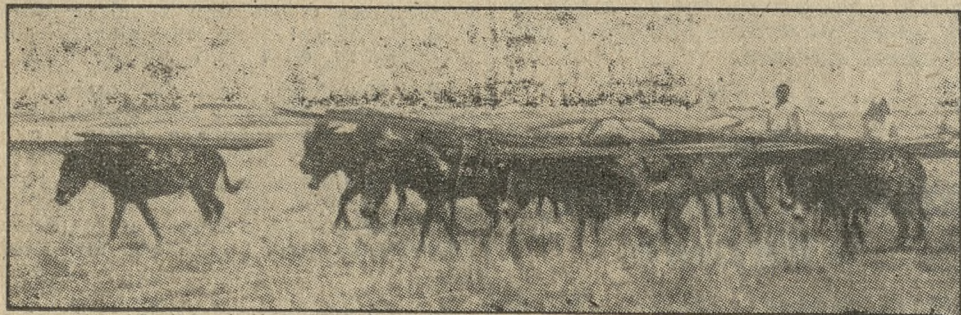
Dzieci stepów i gór nauczy-
niekiedy czy-
tać i nieco pi-
sać wędrowny kapłan lub mnich, który
rożności się w jakiejś okolicy
chrześcijaństwa, błogosławi małżeństwa i
t. p. Obecność jego bywa wszechstron-
nie wykorzystywana. Na zapas.

Zresztą wszyscy rosną pod okiem
przyrody, miłującej tylko osobników
zdrowych i silnych. Słabi giną. Niema
bowiem lekarzy ani aptek. Znachorzy
i czarownicy, których jest pełno, nie
przejmują się zgonami swych ofiar. Dla
podniesienia higieny ci ludzie nie uczy-
nili niczego. Więc ludźk żyje w brud-
zie i niechlujstwie. Nie broni się w
swych tukulach, krytych liściem palmo-
wym lub słomą na kształt stożka, przed
szczurami, pchłami i dziesiątkami pa-
sorzytów. Lęka się jedynie dzikiego,

TUKUL CHŁOPIA ABISYŃSKIEGO

wielkiego zwierza. W obawie przed nim
otacza domostwo ostrokołem obłożo-
nym cierniem. Przezeń nie przedrze się
żaden zwierz, który mógłby pożreć czło-

TRANSPORTY DRZEWA NA MUŁACH

W terenie wysokogórskim konie i wielbłądy nie nadają się do przenoszenia ciężarów.
Wyręczają je cierpliwie muły, na których grzbietach transportuje się nawet deski.

lak lub piaster nazywano najmniejszą
monetę, składająca się z dwóch jedno-
stek; szesnastcie mehelaków lub pia-
strów stanowiło talara. Dla ułatwienia
obrotów handlowych wprowadzono
później jeszcze besa, odpowiednik war-
tości jednostki monetarnej.

Na zapadłej prowincji etjopskiej pla-
cenie talarami lub też monetami zdaw-
kowemi należy wciąż jeszcze do rzad-
kości. Przeważnie dokonuje się tran-
sakcyj wymiennych. Rolnicy przynoszą
dorobek z swego gospodarstwa, a więc
pszenicę, jęczmień, skóry, miód, kawę
itd. Wzajemnie otrzymują najcenniejsze

gatunku trzciny. Następnie przeplata
się między luźno sterzącymi prętami
giętkie witki wikliny. Im szerszej
tem lepiej. Dla ochrony przed wiatrem
„tynkuje” się budowlę rozcynem bło-
ta z krowieńcem. Okna i drzwi są luk-
susem rzadko spotykanym. Posadzkę
chaty ubija się po uprzednim zwilże-
niu ziemi przemieszanej z gliną i kro-
wim nawozem.

Jedynym sprzętem domowym jest
łóżko. Oczywiście równie pierwotne jak
cały tukul. Ramę z czterech desek,
wspartą na czterech grubo ciosanych
podporach, objają gęsto upleciona siat-

ARTRETYZM powstaje skutkiem zlej prze-
miany materji. Stosujcie ziola **CHOLEKINAZA**
Żądać bezpłatnych broszur w aptekach i składach apt. **H. NIEMOJEWSKIEGO**
ng 16 715

pominających wyglądem nasz bób. Wo-
bez słabego rozpowszechnienia kartofli,
znanych wśród Abisyńczyków zaledwie
od dziesięciu lat, indycera — ów chleb
kwaszony — stanowi podstawę ży-
wienia biednych i bogatych.

Z sztuki pieczonego mięsa (na roż-
nie) ucina każdy biesiadnik kawał od-
powiadający jego apetytowi. W glin-
ianych naczyniach — jeśli ucztą nie od-
bywa się na dworze negusa lub jakiego
bogacza — obnosi się różne sosy o bar-
dzo ostrej przyprawie. Pieprzu turec-
kiego nie szczędzi się do żadnej potra-
wy. Europejczyk rzadko kiedy przeł-
knie ostre sosy, w których macza się

wieka lub zwierzę domowe.
Na tem tukulu, a już przeważnie na
szczepowem osiedlu, kończy się świat
większości mieszkańców ostatniego ce-
sarstwa. Ruszają w wielki świat, gdy
ich poderwa dźwięki wielkich bębnow,
głoszących nakaz chwytania za broń
dla obrony cesarza, ich pana i chle-
bodawcy.

NIEZAWODNA JEST W DZIAŁANIU
w niektórych niedomaganiach żołądka,
jelit i watroby — **SÓL MORSZYŃSKA** lub
WODA GORZKA MORSZYŃSKA. Żadajcie
w aptekach i składach aptecznych.
ng 16 123

OD WYSIEWU ZIARNA AŻ DO ŻNIW

Obraz abisyńskiego malarza, przedstawiającego prace rolnika w polu i tukulu.

Kobiety abisyńskie

Kobiety abisyńskie, zwłaszcza czystej rasy, mają rysy regularne i w typie podobne są do rasy semickiej, z którą kontakt Abisyni od początku ery chrześcijańskiej był bardzo bliski. Koloryt cery mają Abisynki jaśniejszy od mężczyzn, są bardzo wytrzymałe na trudy i zmęczenie fizyczne.

Przed ślubem dziewczyny abisyńskie żyją bardzo swobodnie, bez szczególnych skrupułów. Po ślubie jednak zamykają się całkowicie w ognisku domowym, stają się wiernymi małżonkami. Wychodzą z małżeństwa w 14—15 roku życia, a że życie małżeńskie nie szczędzi im trudów fizycznych, już koło trzydziestki wyglądają starszo. Abisynki są bardzo cenione w haremach arabskich. Zwłaszcza dziewczęta ze szczepu Galla do dziś dnia

stanowią największy kontyngent transportów żywego towaru przez porty na morzu Czerwonem.

Włosy mają Abisynki czarne, gęste i kędzierzawe. Wiąza je w cieniutkie warstwy, które tworzą ramę dla doskonałego owalu ich twarzy. Włosy obficie skrapiają tłuszczem, który, zostając w nich przez długie tygodnie i nawet miesiące, jęczy i wydaje odrażający zapach.

Garderoba Abisynki jest bardzo niebogata i niewyszukana. Składa się z długiej koszuli do kolan, której brzegi znikają w haftowanych „dessous”, bardzo obcisłych i zapiętych na nodze srebrnymi guzikami. Poza tem nosi Abisynka suknię ozdobioną haftem i srebrem. — Abisynki z wyższych sfer noszą przeważnie suknie koloru karmazynowego i granatowego, plebs lubi kolory narodowe — czerwony, żółty, zielony.

Największą pasją Abisynek są klejnoty i ozdoby wszelkiego rodzaju. W uszach noszą złote kolczyki, we włosach grzebienie i szpilki złożone, na rękach bransoletki, na szyi amulety, naszyjniki i t. p. Stopień szlachectwa i bogactwa kobiety abisyńskiej mierzy się w Abisyni ilością obrączek i bransolet na palcach i ramionach, zawsze obnażonych. Przepadają Abisynki za perfumami, zwłaszcza olejkami indyjskimi, esencją różaną, olejkiem cynamonowym, a ostatnio używają nawet perfum paryskich. M. D.

A JEDNAK...

przekonują się wszyscy, że Dom Handlowy F. Woźniak jest istotnie najwłaściwszym źródłem zakupu bławatów, materiałów męskich, futer, konfekcji damskiej, bielizny, trykotaży, galanterji, firan itp. Nie zdarza się, by w firmie tej ktokolwiek towar przepłacał. Tam wybór tak wielki, że każdy z łatwością dobiera co potrzebuje. Firma gwarantuje jakość towarów i niskie ceny. Adres: Dom Handlowy F. Woźniak, Poznań, ul. Rynkowa, nr 16 769/70

Obłożony język....

brak apetytu... Zwróćcie uwagę na działanie żołądka. Zażyjcie kilka razy ziola francuskie The Chambard, które niezawodnie regulują wypróżnienie. Cena torebki 35 gr.

ng 16 716

Irlandzkie Lourdes

Od roku 1879 odbywają się stale liczne pielgrzymki do irlandzkiej miejscowości Knock, w hrabstwie Mayo, wstawionej wielu cudami, za przyczyną Matki Najśw. doznanej przez pańników, przybywających nietylko z Irlandji, ale i z Anglii, a nawet z Ameryki.

Jak donosi „Daily Mail”, powstało w Knock biuro lekarskie dla badania cudów, analogiczne do tego biura, które od lat pracuje w Lourdes. Biuro powołane do życia w Knock, składa się z pięciu lekarzy, z których tylko trzech jest religji katolickiej. Zaznaczyć należy, że władze kościelne aż do roku 1933 odnosiły się z rezerwą do wypadków w Knock, wyczekując na dalszy rozwój spokojnie. Od połowy r. 1933 zaczęły się jednak mnożyć uzdrowienia cudowne w Knock tak bardzo, że zainteresowały się nimi sfery lekarskie. Owocem tego zainteresowania jest wspomniane wyżej biuro lekarskie badań, wzorowane na Lourdes. (KAP)

Podatek na analfabetów

W Chinach istnieje ogromna liczba analfabetów, co tłumaczy się częściowo tem, że nauczanie się czytania i pisanie po chińsku połączone jest z wielkimi trudnościami. Wszelkie próby zmniejszenia liczby analfabetów speliły na niczem, tak iż do dziś dnia tylko co drugi Chińczyk umie czytać i pisać. W celu przeciwdziałania analfabetyzmowi rząd w Nankinie wydał zarządzenie, zapomocą którego osiąga od razu dwa cele, a mianowicie nalożył na każdego Chińczyka analfabeta od pierwszego maja 1936 osobny podatek. W pierwszym rzędzie podatek ten dotknie szare masy biedaków, nie umiejących czytać, ale też nie mogących płacić. Od wymienionego terminu organa bezpieczeństwa, pełniące służbę na ulicach, posiadaczą będą specjalnie przez rząd wydaną książkę z czytankami dla analfabetów. Posterunkowi ci będą mieli prawo zatrzymać przechodnia i poddać go egzaminowi z czytania. Kto egzaminu nie zda, musi na miejscu uiścić karę wysokości 75 centa. Suma ta wprawdzie nie jest wysoka, ale stanowi w budżecie uboższego Chińczyka bądź jak bądź poważną

Religia i zabobony w Indjach

Obrznięcia część ludności hinduskiej, może około 80%, wiernie oddaje się praktykom, które na pierwszy rzut oka zdają się być zabobonami, w rzeczywistości zaś dyktowane są względami higienicznymi; naodwrot inne, pozornie służące higienie, są prawdziwie zabobonami.

Kłątwa, rzucana na tych, co jedzą mięso wołowe i krowie, chce te tak pożyteczne zwierzęta zachować dla pracy w polu, dalej jako siły pociągowe i zwierzęta domowego użytku, dające mleko. Woły i krowy byłyby już dawno znikły z powierzchni Indji, gdyby tam wolno było jeść wołowinę, zwłaszcza, że Hindusom często dokuczają posuchy i głód. Poza tą racją ekonomiczną przemawia za zakazem względ higieniczny: mięso wołowe zbytnio ogrzewa krew i dlatego może w krajach tropikalnych łatwo stać się powodem ciężkich chorób, nawet trądu.

Używanie mierzwy krowiej, którą Hindus pokrywa podłogę swego mieszkania, wydaje się urażać naszymi pojęciami o higienie. Tymczasem jest to środek dezynfekcyjny, zabijający mikroby. Indje są jednym z krajów, gdzie epidemie są bardzo liczne.

Inną praktyką Hindusów jest picie wody z Gangesu, której przypisuje się siły magiczne. Uczeni stwierdzili, że woda ta ma właściwości lecznicze i dlatego można ją bez obawy pić. Wody rzeki Dżamna posiadają niezliczoną ilość mikroobów, ale tam, gdzie Dżamna wpływa do Gangesu, mikroby ulegają zniszczeniu. Taksamo zwyczaj polania wodą z Gangesu ziemi, na której spożywa się posiłek, jest podyktowany higieną, choć Hindusi są przekonani, że woda ta ma moc nadprzyrodzoną.

Ekscentryczny zakład

Kołodziej w małej osadzie bawarskiej zobowiązał się, że w ciągu 24 godzin zetnie drzewo w lesie, zwiezie je bez niczyjej pomocy do domu, tam wyrobi z niego koło, nie posługując się przytem żadnym innym narzędziem, prócz noża i piły, poczem gotowe koło przetoczy tam i z powrotem 10 km między dwoma osadami. Wszystko to miało być dokonane w ciągu 24 godzin. Kołodziej wygrał istotnie zakład, otrzymując zato sto marek, dwa worki mąki, pięćdziesiąt kilo sera, dziesięć kilo masła i dwadzieścia kilo kielbasy. Konkurs odbył się pod nadzorem dwóch sędziów z jury. Zwycięzcę powitano owacyjnie na ulicach osady.

List miłosny do sędziwego króla

Ze Sztokholmu donoszą, że sędziwy król szwedzki Gustaw był mocno zdziwiony, gdy w swej codziennej poczcie znalazł onegdaj naperfumowany list następującej treści: „Najdroższy! Oczekuję cię napewno w poniedziałek o godzinie 6 wieczorem na placu Odyna. Bądź punktualny. Twoja Stella”.

Po bliższem zbadaniu koperty okazało się, że list był przeznaczony dla marynarza A. Svensona z krążownika „Król Gustaw V”. Poczta umieściła swój stempel w ten sposób, że czytelne zostało tylko „król Gustaw”, wobec czego list ten znalazł się na biurku królewskiem.

Niemniej interesującym jest dalszy ciąg tej sprawy: kancelarja królewska tak śpiesznie przekazała ten list komendzie statku z poleceniem udzielenia urlopu adresatowi, że ten prawdopodobnie był punktualny.

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA

regulują, żołądek, usuwają, obstrukcję

Z najnowszej mody paryskiej: Piękny kostjum z wełny koloru śliwkowego z szalem gronostajowym. (Fot. d'Ors)

Wiktorja Pastówna

artystka operowa, znana mezzosopranistka, która z dużym powodzeniem występowała na scenach polskich i zagranicznych, wystąpi w koncercie Stow. Polsko - Jugosłowiańskiego w niedzielę 27 bm., oraz w Rozgłośni poznańskiej 28 bm., i wykona szereg pieśni baszkirskich i tatarskich oraz arje operowe jugosłowiańskie i włoskie.

MAGGI^{ego} ZUPY

1 kostka na 2 talerze

20 groszy

GATUNKI SPECJALNE

Angielska
Grzybowa
Ogonowa

1 kostka 25 groszy

nr 16 504/5

pozycję, zwłaszcza, jeżeli częściej nadzieje się na taki egzamin uliczny. Czy wynik kulturalny odpowiadać będzie wynikowi materialnemu, trudno przesądzić, w każdym razie zarządzenie to, jak na stosunki europejskie, jest bardzo oryginalne. (WIP)

Przyjęcie towarzyskie w domu zamożnego Abisyńczyka (Do korespondencji na stronie 16-tej)

Yesień, stała, zimno...
Zaopatr się w tabletki
Togal
Togal stosuje się w cierpieniach reumatycznych, podagrze, grypie i bólach nerwowych.
Do nabycia we wszystkich aptekach.

Obecnie zniżona cena zł 1.50 za rurkę.

nr 16 738/9

DLA OCHRONY PRZED GRYPĄ
ANGINA
i CHOROBYMI Z PRZEZIĘBIENIA
POLSKIE TABLETKI
PANACIN
LABORATORIUM FARM. MAC A. BUNOWSKI SUK. WARSZAWA

nr 16 277

Jak odziedziczyłem Kancjonał Pruski

W wykładzie swym „Na tropie Smetka”, wygłoszonym w tych dniach w Poznaniu, p. Melchior Wańkowicz przedstawił wrażenia ze swej podróży po Mazowszu Pruskim, wrażenia, które napawają nas smutkiem i troską o lud mazurski. Zwrócił uwagę na moc i potęgę, którą posiada u Mazurów słowo polskie. Sądzę, że w Polsce odbija się radosnym echem to, co powiedział o „magji polskiej mowy”. Nie jest to stwierdzenie nowe, wiedzą o tem wszyscy, którzy kiedykolwiek zetknęli się z ludem mazurskim, tam, na ziemi jego ojców, na Mazowszu Pruskim, lub też na obczyźnie, dokąd lud ten dla chleba tak licznie emigrował. Słowa p. Wańkowicza przypominały mi pewne smutne przeżycie, które potwierdzi w całej pełni „magję polskiej mowy”.

Było to wiosną w 1918 r. Zastępowałem w Szpandawie jednego z lekarzy miejscowych. Szalała wówczas w całej pełni śmiertelność gypa (t. zw. hiszpanka), która wśród ludności cywilnej i wojskowej zbierała obfity plon. Pewnego dnia przybył do mnie robotnik szpandawskiej fabryki amunicji p. Szczęsny, jak się okazało Mazur, i zawezwał mnie do swej chorej żony.

Chora zastałem w łóżku. Stwierdziłem ciężkie grypowe zapalenie płuc, które nie wróżyło nic dobrego. Mimo ciężkiej choroby twarz jej rozweseliła się na dźwięk powitania w języku polskim. Uśmiech szczęścia i radości nie zeszedł z jej oblicza w czasie mej wizyty. Dziękowała Bogu, że pozwolił jej jeszcze przed śmiercią usłyszeć mowę ojczystą, że przysłał jej lekarza Polaka. Mówiła wśród łez, że teraz spokojnie umrze. Scena była tak rozrzewniająca, że popłakaliśmy się wszyscy. W nocy chora zmarła.

Nazajutrz przybył do mnie jej mąż. Oświadczył mi, że chora umarła spokojnie, w wyrazem szczęścia na twarzy. „Sprawiła to Waści mowa polska”, rzekł do mnie. „Gdy pożegnała się już z nami, poleciła mi oddać Waści na pamiątkę „Kancjonał”, z którego modliła się przez całe swe życie i na łóżu śmierci”.

Książka, darowana mi przez zmarłą, jest „Nowo wydany Kancjonał Pruski” zawierający w sobie wybór pieśni starzych i nowych formatu 8x18 cm i ma stron 882 — 64 — 15 przydatków. Drukowana szwabachą w Królewcu — niżej wydanie pochodzi z 1900 r. —

zawiera prześliczne pieśni nabożne w przecudnej polszczyźnie, w której zachowały się liczne dawne słowa, poza tem przedmowę oraz dwa rejestry pieśni polskich i rejestr pieśni niemieckich na język polski tłumaczonych, których tytuły niemieckie podane są również w tekście polskim. Na uwagę zasługuje przywilej Fryderyka Wilhelma, króla pruskiego, z dnia 17 maja 1738, drukowany na wstępie Kancjonału w języku niemieckim treści następującej:

„Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König in Preussen... (następują dalsze tytuły) Urkunden und bekennen hiemit, dass wir dem Buchdrucker, zu Königsberg, in unserm Königreiche Preussen, Johann Heinrich Hartung, auf dessen bei Uns getanes allerunterthänigstes Ansuchen, privilegirt, und ihm erlaubet, die Polnische Bibel, das Polnische Neue Testament, das von Unserem verstorbenen Consistorial-Rath Rogall, herausgegebene Gesangbuch, so dessen Erben dem Collegio Friedericiano, zu gedachten Königsberg, überlassen, und dann endlich ein Polnisches Gesang-Buch zum Druck befördern zu können.”

Był to przywilej nadany Hartungowi, uprawniający go do wydawania i rozsprzedawania książek nabożnych, który nie zezwalał nawet na rozsprzedawanie przedruków wspomnianych książek, wykonanych w innych krajach. Chodziło tu zapewne o odebranie debitu na wieczne czasy przedruków, wykonanych ewentualnie w Polsce.

Wynikałoby z tego przywileju, że „Nowo wydany Kancjonał Pruski” jest przedrukiem Kancjonału, wydanego przez radcę konsystorza Rogalla.

Kancjonał Pruski przechowuję od-tąd jako cenną pamiątkę po zmarłej Mazurce, przedstawicielce ludu, który mimo długiej niewoli, zachował przywiązanie do mowy ojczystej i do ojczystych obyczajów, który mimo wiekowego odcięcia od pnia macierzystego, mimo złowieszczonego naporu fal obcej kultury, zachował przecudne piękno języka polskiego.

Prof. Aleksander Brückner, który przez długie lata z katedry berlińskiej-go uniwersytetu, uczył młodzież polską, w „Dziejach języka polskiego” (wydanie pierwsze przedwojenne) powiedział w przedmowie:

„Język mianowicie ojczysty — to nabytek czy spuścizna wieków, jedna z najcenniejszych i najżywniejszych; o język przedewszystkiem opiera się najelementarniejsze poczucie narodowe; język wyodrębnia nas od innych, a łączy między nami; ziomkiem moim jest nie ten, co go ta sama ziemia wydała, lecz raczej ten, co się do mnie w moim języku odzywa. Jeżeli stan społeczny, wyznaczenie, przynależność polityczna dzieli nas czy różni, język po-

ng 16 181

ownie nas łączy. Plemiona, skazane na zagładę, odżyły, pielęgnując najpierw tylko sam język; przyjąwszy tę podstawę, do-biły się później i reszty, np. Czesi. Plemiona, oderwane od pnia głównego, żyjące życiem wiekowym odrębnym, odnależły pierwotną łączność tylko na podstawie docho-wanego języka. Wobec takiej niespożytej potęgi, opierającej się nieraz przez długie wieki wszelkiemu naciskowi skutecznie, wobec takiej mocy istnie żywiołowej godzi się poznać te dzieje...” t. j. języka.

Stan języka polskiego po tamtej stronie granicy państwa, to stan naszego poza nią panowania. Siła i moc języka polskiego — to siła i moc zasięgu naszej kultury i naszych wpływów. O język ten wre dzisiaj zacięta walka na wszystkich ziemiach polskich niewyzwolonych, walka nieubłagana, walka na śmierć i życie. Całą grozę tej walki rozumie chyba ten tylko, kto ją odczuł w własnej skórze. Napór fali germanizacyjnej, szalejącej dziś więcej, niż kiedykolwiek, grozi podmyciem tym niezwykłym przez wiekowe bu-rze bastjonem polskości. W wymownych słowach dał wyraz niedoli ludu polskiego na Śląsku Opolskim Jan Wik-tor, przedstawił ciężką dolę ludu polskiego na Mazowszu Pruskim Mel-chior Wańkowicz. Czyżby i te głosy, wołające na alarm, miały przebrzmieć bez echa? Po stokroć nie! Lud tych ziem, oczekujący od matczynej pomocy, powinien ją otrzymać.

DR. KAZIMIERZ BROSS

Nowo wydany Kancjonał Pruski, Zawierający w sobie Wybór Pieśni Starzych i Nowych, Z ziemi Pruskiej i Brandenbur- skiej nymnichających, Z wyrofkami Witma S. nad Łąką Główną Z gorliwemi Modlitwami

W ziemi Pruskiej i Brandenbur-
skiej nymnichających,
Z wyrofkami Witma S.
nad Łąką Główną

Z gorliwemi
Modlitwami

Kościelnymi, polskimi i oświeceni-
myślnymi w obce Rządzący,
w 1800 r.

Z potrzebami Relektami

Z przedmową naukową

Wszystko to w Kancjonał Łąki Łą-
ki Główny w obce Rządzący,
w 1800 r.

W Królewcu.
Drukował księżka Hartung,
1800.

JESTEM!

Pytacie się mnie wszyscy, i ty, człowieku szary, jaka jest tajemnica dziecięcej, ufnej wiary... Najpierw, oddając Bogu wszystko, co oczywiste. Rzeknę: — „Jam niczem, Panie, lecz Ty mi jesteś wszystkim!” — I tak jak król rycerza przyzywa władnym gestem, gdy Chrystus-Król przywoła, z wdzięcznością rzeknij: — „Jestem!”

ELŻBIETA MARWEG-PIECHOCKA.

Na naszej trybunie

Jeszcze „malarstwo ciepłe” i „zimne”

Wypowiedziane niedawno na naszych łamach przez p. St. Pieńkowskiego poglądy na kolorystykę dzieł malarskich, znalazły wśród czytelników echo w postaci artykułu, który poniżej zamieszczamy: dołączona odpowiedź p. St. Pieńkowskiego zamyka dyskusję, która powinna obudzić zainteresowanie czytelników, jako przyczynek do estetyki malarstwa w popularnym ujęciu.

O wartościach estetycznych

Ukazał się w „Kurjerze Poznańskim” artykuł Stanisława Pieńkowskiego, który ze względu na swoją treść i na stosunek autora do omawianego przedmiotu wymaga dyskusji. Malarstwo „gorące” i malarstwo „zimne” można przyjąć za credo estetyczne p. Pieńkowskiego, ponieważ w syntetycznym skrócie daje odpowiedź na te wszystkie pytania, które pojawiają się zawsze wtedy, gdy do sztuki podchodzimy nietylko jako bierni widzowie, spragnieni rozkoszy estetycznych, lecz gdy interesuje nas także twórcza czynność artysty, samó dzieło, jako twór złożony z wielu elementów i wreszcie my, a raczej wrażenia, powstałe w nas pod wpływem rozpatrywanego przedmiotu. Nie trzeba przytem zapominać, że odpowiedzi na te podstawowe w każdej estetyce pytania mogą być różne, niekiedy kontrastowe.

Skąd to pochodzi i co z tego wynika? Źródło tych rozbieżności zawarte jest zapewne w tem, że, przystępując do badań ostatecznych, staniemy wobec dwóch metod, nawzajem się wykluczających. Trzeba prosto wybrać w metodzie obiektywizm lub subiektywizm. Wtedy jednak musimy już być w przeprowadzeniu swych rozważań konsekwentni; nie można naraz stosować dwu sposobów. P. Pieńkowski w pierwszych ustępach swego artykułu, mówiąc o roli kolorystyki w sztuce malarskiej stoi na stanowisku analityczno-obiektywnym, gdyż kolorystykę jest jednym z elementów formy, a forma należy do obiektu; później jednak określając wpływ „krwi” (?) na powstanie wartości estetycznych w dziele sztuki, czyni odstępstwo od poprzedniej metody. Zejście na teren psy-

chologii i krytyki to już jest subiektywizm. A do jakich wniosków, do jakiej syntezy to dochodzi? Pisze tak: „Człowiek mianowicie odczuwa wszystko, a więc i widzi poprzez krew swoją, a ta jest czerwona. Ponieważ artysta-malarz w dziele sztuki swojej wyraża swoje własne wrażenia, wzruszenia i wyobrażenia, więc musi w nich odzwierciedlić się żywoty stan jego krwi w postaci właśnie mniej lub więcej gorącego kolorytu”. Gdzieindziej mówi: „Kolorystyka jest nieomyślnym termometrem zdrowia malarskiego nietylko u twórcy, ale i w utworze jego”. Dalej objaśnia, że sztuka wpływa na otoczenie, urabiając je zależnie od tego, czy jest „gorąca” (z dużą zawartością czerwieni), czy „zimna” (z brakiem jej) zdrowa lub też chorobliwa. Kończy p. Pieńkowski swoje wywody następującą konkluzją, podaną w formie dogmatu: „kolorystykę zimną trzeba uznać za wadę, a gorącą za podstawową zaletę każdego dzieła sztuki malarskiej”. Wynikałoby stąd, że artystę, którego obrazy nie byłyby gorące, musimy uważać za człowieka o chorej psychice, a jego dzieła za nędzne bohomyzy.

Nie chcą wchodzić w to, czy człowiek naprawdę odczuwa rzeczy i przyjmuje ich wyobrażenia poprzez swoją czerwoną krew; pozostawiam zbadanie tego psychologom i medycynie. Mnie chodzi o wartości estetyczne malarstwa, które p. Pieńkowski uzależnił od chłodu i żaru. Dzisiejsza estetyka dawno doszła do tego, że wartości estetyczne, czyli pierwiastki piękna, są autonomiczne, tak jak autonomiczna jest sama dziedzina estetyki. Nie można zatem powiedzieć, że ilekroć zajdzie takie a takie ugrupowanie elementów składo-

wych w dziele sztuki malarskiej, to twór ten będzie piękny. W takim razie bardzo łatwo znaleźlibyśmy matematyczną wprost i nieomyślną formułę na stworzenie prawdziwego dzieła sztuki; powstałaby nowa branża handlowa, któraaby zajmowała się sprzedażą (hurt, detal, eksport) wzorów na arcydzieła, bo rozumie się, że recept na kicz i tandetę malarską niktby wtedy nie kupował.

Mereżkowski opowiada, że Leonardo da Vinci ustalił sobie typy ludzi i kolejno ponumerował ich cechy charakterystyczne, następnie ilekroć spotkał przypadkowo osobnika, który wydawał mu się ciekawy jako model, momentalnie klasyfikował jego typ i zapisywał sobie numery osobliwych cech, a potem w pracowni już sam z liczb tych malował jego portret. Wiedzieli o tem jego uczniowie i próbowali robić to samo, jednak bez skutku; tego, co namalowali, nie można nazwać było portretami. Rzecz zrozumiała, bo mistrz Leonardo, będąc artystą z bożej łaski, sądził, że jest rzemieślnikiem, a uczniowie jego, będąc rzemieślnikami, sądzili, że są artystami.

Ale wróćmy jeszcze do słów p. Pieńkowskiego, które mówią nam, że artysta z tem większą koniecznością wyrażać się będzie w kolorystyce czerwonym, gorącym, im silniejszą, bogatszą, żywszą ma krew, czyli im zdrowszy jest wewnętrznie, im większym jest optymistą. Wiadomo powszechnie, że czerwień jako dominanta kolorystyczna weszła w malarstwo dopiero z Rembrandtem. Przedtem stosowano ją nadszczaj skąpo i prawie nigdy na tyle, aby można powiedzieć, że obraz czy fresk jest gorący. A przecież żyli i działali wtenczas mistrzowie-artycy, o jakich nam się dzisiaj nie śni; chociażby wspomniany już Leonardo da Vinci, który znajdował dziwne upodobanie w kolorystyce zdecydowanie zimnym, dalej Michał Anioł Rafael, przed nim Giotto i cała plejada arystokracji malarskiej. A sam Rembrandt, kiedyż to zaczął używać czerwieni Właśnie wtedy, gdy zbankrutował, gdy wierzycciele sprzeda-

li jego dom i wszystkie przebogate zbiory, gdy jego, który tak kochał się w wykwincie, komforcie, w drogich kamieniach i zbytku, uratował od ostatniej nędzy syn Tytus i kochanka, Henryka Stoffels. Pozostało mu od tej katastrofy jeszcze 13 lat do śmierci, a były to lata smutku i determinacji. Powstaje w tym okresie cały cykl dzieł, które są triumfem czerwieni, które wprost ocaleją krwią, bo temat ich to cielska odartych ze skóry i zabitych wołów. Jest to sztuka wielka i prawdziwa, czego najlepszym dowodem jest to, że posiadaniem tych obrazów szczycą się muzea bogate w zbiory jak amsterdamskie i inne, ale nie dlatego, że na stworzenie ich Rembrandt użył najwięcej czerwonej farby, lecz dlatego, że są dziełami Rembrandta i piękno, jakie artysta w nich zaklął, potrafi w nas budzić rozkosz estetyczną. I tak będzie zawsze, bo mowy nie może być o jakimkolwiek uzależnieniu wartości dzieła sztuki od zgóry powziętych programowych czynników zewnętrznych. To prowadzi do zwyrodnienia, schematyzacji, do standardowego produkowania sztuki, a co zatem idzie, do jej upadku. Niekiedy można jeszcze zrozumieć taką tendencyjność i programowość w określeniu tematu, treści, lecz w dziedzinie formy? Nigdy! Ta musi być eksterytorjalna dla wszystkich czynników zewnątrz; a zresztą niepotrzebne są te zastrzeżenia, bo prawdziwy artysta, to duch wolny, niedostępny dla jakichkolwiek wpływów.

Poznań.

MIECZYSLAW WEJMAN.

Garsć wyjaśnień

Uważam to sobie za obowiązek, skoro szkic mój o zimnym i ciepłym kolorystyce wywołał polemikę, skorzystać z niej dla tem jaśniejszego oświetlenia sprawy, w takie witaminy podnieć bogatej. Dla oszczędzenia czasu i cierpliwości czytelnika odpowiedź swoją układam punktami — wylącznie według rzeczowych punktów zacytowania:

I. — Niema zjawisk przedmiotowych

Pieśń jesienna

Szary, napół jesienny zmierzch już zapadał.

Z lipy opadały złote liście. Mój przyjaciel, wielkiego wzrostu, bardzo mocny, pytał mnie o coś, ja mu odpowiedziałem:

— Oczywiście!

Na drodze szumiały liście, które wiatr rwał i rzucał w wir. Niebo było szare.

Gdy dyktowałem swemu przyjacielowi, który ma wielkie, szafirowe oczy, przyszedł mi na myśl brat Iwo, ładny, dobry marynarz a serdeczny przyjaciel, Piotra Lottiego.

Brat Iwo był mocnym człowiekiem, a przyjaciela swego bardzo kochał. I z tem przyszła mi na myśl Japonja, bo przecież wiadomo, że Lotti napisał najpiękniejsze rzeczy o Japonji. A jest gozdina zmierzchu, jest jesień i ja wspominam, jak wicher morski hula po ulicach Tokia. Było już po jedenastej w nocy, sklepy były zamknięte, kramarze stali na ulicy z swemi kramami, bo tam handel uliczny trwa do pierwszej w nocy. Tramwaje latają ulicą. Koło mnie przeszedł Japończyk w kałesonach, w „getach“, to jest w sandałach na bosych nogach, w „ulstrze“ i „kocioiku“ na głowie. Zaraz po nim minęły mnie dwie panićki, ubrane w bardzo kolorowe, ale cieniutkie kimono. Z wdziękiem skrobały „getami“ po bruku. Bo trzeba wiedzieć, że Japonka stara się „getami“ skrobać bruk tak, żeby to była muzyka, która cieszy serce kochanka.

Wicher dął, liście spadały z drzew, a z pobliskich herbaciarni dochodził mnie smętny dźwięk japońskiego fletu, szarpane akordy „banjo“, klaskanie w dłonie i monotonny śpiew młodzieńskich taneczek japońskich. Domyślałem się, że w herbaciarni jest zabawa, to znaczy, na niziutkim stoliku stoi wielka misa z owocami, ktoś siedzi na poduszce, na podłodze, rozumie się, bez trzewików, a trzy dziewczątka przed nim tańczą, przyspiewując. Ubrane są w kimono kolorowe, namalowane, bo to zwyczaj Wschodu, ale na głowach mają korony w kolorach krakowskich. Przytem zawsze jest jakaś dziewczyna, nie wiem jakiej rasy długonosa, która gra na klawirze, prócz tego starsza pani, z twarzą jak mosiężny imbryk, która robi humor i dba o to, żeby zabawa odbywała się moralnie. Dobrze, dobrze, ale ta tęsknota i ta melancholja japońskiej jesieni!

Gdy teraz myślę o tem, przypomina

mi się, jak pewnego dnia wyjechałem na dalszą wycieczkę — właśnie w Japonji. Widziałem posąg z brązu z złotem kołem na czole o średnicy metra i niesłychany spokój w pozie. Był to posąg Buddy.

Strasznie zmarzłem, gdy z tej wycieczki ki wracałem.

Ale spotkałem po drodze Anglika, który się kłopotliwie mordował z koniem. Robiło mi to.

Zdziwnie wróciłem do Jokahamy i ujrzałem w starych uliczkach pięknie malowane kobiety, siedzące na oświetlonych wystawach sklepu, popijające zieloną herbatę i jadające ciasteczka z grochu.

W NOTATNIKU

Wesoła historia z za kulis T. K. K. T.

Teatry stołeczne T. K. K. T. stanowiąc przedsięwzięcie pech. Co chwilę na coś się nadziewają. I wtedy dyrekcję albo bija, albo się z niej śmieją, co oczywiście dotkliwsze jest od bicia. Niedawno bili w Kadonów, Pomper-Pomirowskich, Szyfmanów itd., bili jak w bębna, za budżet za repertuar, za „Kubusia“ i za rozliczne inne grzechy. Obecnie śmieją się za „Zburzoną Jerozolimę“. Historję tę opisuje obszernie ostatni zeszyt „Merkurjusza Polskiego“. W kilku słowach przedstawia się ona tak:

Do kierownictwa teatrów T. K. K. T. wpłynął anonimowo egzemplarz sztuki nieznanego autora p. t. „Zburzenie Jerozolimy“. Wysoki areopag T. K. K. T., przeczytawszy sztukę, ryknął z zachwytu: „Odkryliśmy nowy talent! Nadzwyczajny! Świetny! Fenomenalny! Genjalny!“ I postanowiono utworzyć znakomitego debiutanta wystawić wspaniałe. By zaś debiut sceniczny młodego genialnego anonimowego autora bardziej uświetnić, zabiegano usilnie, ażeby „Zburzenie Jerozolimy“ wciągnięto do zamkniętego już konkursu Akademii Literatury i wpisano na listę utworów, konkurujących o nagrodę. Ale większość Akademików, mimo nacisku Kadena, jakoś na popełnienie takiej nieformalności się nie zgodziła.

I oto następuje drugi akt historii: Po długich poszukiwaniach i naleganiach udało się nareszcie genjalnego anonimowego autora „Zburzenia Jerozolimy“ skłonić do wyjścia z anonimatu i ujawnienia nazwiska. I co się okazało? Okazało się, że jest nim znany powieściopisarz i autor dramatyczny, któremu od szeregu lat dyrekcje teatrów stołecznych stale odrzucały sztuki, składane do wystawienia — Tadeusz Konczyński. Aby przelać uprzedzenie i opór dyrektorów, kierowników literackich i reżyserów, Tadeusz Konczyński chwycił się podstępny. I podstęp się udał. Doskonale.

I teraz kolej na epilog: Od chwili ujawnienia się autora, entuzjazm aeropagu artystycznego teatrów T. K. K. T. stracił na gorącości. Trudno się tak odrazu zaprzeć wypowiedzianych zachwytów więc powtarza się je teraz w redakcji coraz chłodniejszej. Małuczko, a temperatura opadnie poniżej zera i utwór „genjalny“ zredukuję się do rzędu „kiczowatych“. A przecież teatry stołeczne wystawiają „Kubusia“, a nie kicze. Więc wątpliwe, czy

I pomógł sobie wtedy: Po jakimś czasie tcn Anglik szarpał się z tym koniem? Po jakiego diabła jabrał marzłem przez jakieś dwieście kilometrów? Czy nie lepiej było siedzieć w chałupie?

Co było to było, ale teraz, gdy siedzę w chałupie, a wicher jesienny świszczy, myślę, że Japonja była dobra, ale jednak dobrze jest mieć swój kąt — choćby w karczmie, byle między swemi.

Niech wirują liście w wichurze jesienniej, niech niebo płacze — jestem wśród przyjaciół, wśród swoich i nie tęsknię. Chyba za tem, czego już nigdy nie zobaczę.

Otorowo

JERZY BANDROWSKI.

poufnem zaciszu i bez świadków. Współczesna literatura pornograficzna (inaczej nazwać jej nie wolno!) stara się nagwałt stać jawną i wyjść na światło dnia słonecznego. Cel oczywisty — trafić do tłumów!

„Najbardziej może podatnym gruntem byłaby młodzież. Jednakże jak doświadczony uczy, młodzież jak najmniej okazuje zainteresowania dla „tematów“ tak „postępowych“, jakimi darzą nas dzisiaj zgorzkniali starcy i zawiedzione historyczki.“ Autor artykułu rozmawiał na ten temat z grupą młodzieży z wyższych klas szkoły średniej, i usłyszał ostatecznie taką konkluzję:

„Jesteśmy głęboko przekonani, że... „pierniki“ nudzą się szybko i rozczarują, gdy się upewnią, że ich książek nie poprzemy!... To jest, proszę pana, „kał w apoteozie“, apoteozować zaś może tylko chorego człowiek. My, na szczęście, jesteśmy zdrowymi ludźmi!“

Brawo!

Gaffa profesora

W poznańskim „Głosie“ czytamy: W dobrym jak na odczyt, lecz zbyt symplifikującym jak na studjum, artykule prof. Romana Dybowskiego p. t. „Literatura i moralność“, umieszczonym w lipcowym „Marcholcie“, zaskakuje nas takie zdanie: „Odziedziczywszy po zakonie hebrajskim jego metafizyczne objawienia, a po Imperjum Rzymskim jego świetną organizację społeczną, chrześcijaństwo zjednoczyło świat wokół swego abstrakcyjnego dogmatu i swej praktycznej normy...“ Jakto, pytamy z niedowierzaniem, czyżby naprawdę chrześcijaństwo metafizyczne objawienia odziedziczyło po zakonie hebrajskim? Po zakonie hebrajskim, który był całkowitem zaprzeczeniem wszelkiej metafizyki i przez to właśnie stanowił taką głęboką przepaść między sobą a chrześcijaństwem? Ono dopiero przyniosło tę nowość, której nie mogło zrozumieć żydostwo, bo jego ideały religijne nie sięgały poza doczesność. W tem też tkwi główna przyczyna tragedji kalwaryjskiej. Tak, chrześcijaństwo wszystko mogło odziedziczyć po zakonie hebrajskim, tylko nie jego metafizyczne objawienia, których nie miał, których nie miał w najlepszym razie w takim stopniu, by je przekazać w dziedzictwie.

(„objektywnych“). Wszystkie zjawiska są przedmiotowe („subiektywne“). Istnieją tylko pewne cechy zjawisk, które człowiek umie zapomocą miar i ściślych metod naukowych określić. Dla wygody mowy, cechy te nazywamy przedmiotowymi, a to w przeciwstawieniu do pozostałych cech podmiotowych, do których ścisłość metod naukowych nie ma dostępu.

Jak wszędzie, tak i w sztuce znajdują się cechy wymierne i powszechnie, dla każdego człowieka, niewątpliwie jednoznaczne. Zaliczamy je sztucznie do kategorii przedmiotowych, a wszystkie inne pozostawiamy w ich przyrodzonej właściwości podmiotowej. Według obu wymienionych kategorii również i sądy nasze o zjawiskach i cechach dzielimy na sądy przedmiotowe i podmiotowe.

Wobec tej poznawczej jednorodności obu kategorii zjawisk i obu kategorii sądów, każda metoda naukowa ma prawo tak postępować, i w istocie tak postępuje, ażeby dany swój sąd, narazie podmiotowy, udowodnić zgromadzeniem wielu sądów przedmiotowych, a przez to uczynić go na równi z nimi udowodnionym, powszechnie przyjętym, sądem przedmiotowym.

Ścisłe te samą metodę naukową zastosowałem i ja w stosunku do swojego podmiotowego sądu o wartości zimnego i ciepłego kolorytu. Postawiłem tezę (podmiotową), że koloryt zimny jest wadą malarstwa, a ciepły — zaletą, zaś dokola tezy tej zgromadziłem i z nią powiązałem pewną ilość dowodów w postaci sądów przedmiotowych. Taka jest droga rozwoju każdej nauki, taki jest przebieg narodzin każdej prawdy naukowej.

Z tego wynika, że z punktu widzenia metodyki w omawianym szkicu moim wszystko jest w porządku. Niema w nim żadnego pomieszania metod, ani żadnego braku wynikliwości („konsekwencji“). A kto nie godzi się na moją tezę o kolorycie, ten przecie ma wolną drogę do obalenia jej razem z jej oświadczeniami, oraz do przeprowadzenia swojej tezy własnej.

II. — Zaznaczyć jednak muszę, że mój przeciwnik polemiczny z tej drogi wolniej nie skorzystał, a nawet postąpił przeciwnie, bowiem w toku rozważań swoich przytoczył dowód, który z całą potęgą, bo w formie żywego i jaskrawego przykładu, słuszność mojej właśnie tezy popiera.

Gdy ja, mianowicie, koloryt zimny łączę, jako z przyczyną, z chybieniem duchowem malarza, z jakąś chorobliwością jego krwi, albo z organiczną zimnokrwistością, przeciwnik mój przeciwstawia temu sądowi swoje zdanie w słowach następujących: „Leonardo da Vinci znajdował dziwne upodobanie w kolorycie zdecydowanie zimnym“.

Otóż, tak jest! Istotnie: wielki artysta da Vinci ma kolory „zdecydowanie“ zimny, ale zarazem wiadomo, że był on człowiekiem „zdecydowanie“ bezpłciowym. Każdy przyzna, że w skali patologicznej jest to chybienie jedno z najgłębszych. Nie mogło ono nie wywrzeć wpływu swojego na ducha genialnego artysty.

Poszczególnym objawem tego wpływu w dziedzinie malarskiej jest zimny koloryt da Vinci'ego. Nie było to „dziwne upodobanie“ artysty, ale naturalna jego konieczność. Przytem w sprawie kolorytu nie należy jednym tchem z da Vinci'm wymieniać Michała Anioła i Rafaela, których obu koloryt jest ciepły.

III. — Nie należy też tracić równowagi i w tragiczne wpadać ostateczności. Jedna wada w obrazie nie czyni zeń bohomazu. Łatwo sprawdzić, że istnieją skazy nawet w arcydziełach. Więc, np., obraz w kolorycie zimny niekoniecznie musi być „nędznym bohomazem“, bo może posiadać wiele zalet z innych wartości malarskich — w Ludowie, rysunku, bryle, pomysłu i t. d. aż do harmonji kolorowej włącznie, czego klasycznym dowodem niech tu raz jeszcze zabłysną nam dzieła Leonarda z Vinci. Również i w wypadku odwrotnym: obraz gorący w kolorze niekoniecznie musi być dobry, bo jeżeli poza tem w różne wady obfituje, to może być bohomazem.

Nie trzeba też kolorytu gorącego mieszać z „czerwonym“, bo to są dwie rzeczy różne. W szkicu poprzednim mówiłem o tem, że żar kolorytu zależy od obecności barwy czerwonej we wszystkich innych kolorach obrazu. Istnieją zatem niezliczone obrazy o kolorycie gorącym, gdzie jednak niema ani jednej plamki czerwonej. Obecność barwika czerwonego w plamach czarnych, niebieskich, żółtych, zielonych i t. d. zdradza się tylko tem, że te plamy są gorące. Wobec tego nie można powienia się kolorytu gorącego wiązać z powstaniem krwawo-czerwonych dzieł Rembrandta, bo ten koloryt istnieje już od tysiącleci.

Nie warto też utrudniać sobie zrozumienia rzeczy prostych przez zapuszczanie się w gąszcz filozofji, nie dla każdego bezpieczne. Więc np. wiadomo powszechnie, że niema i nie może być recepty na piękno w dziełach sztuki. Ale wcale z tego nie wynika, żeby człowiek nie miał doszukiwać się źródeł, z których ta czy owa zaleta lub wada artysty wypływa. Czynną to wszystkie filozofie sztuki, uczyniłem i ja, uzależniając wadę kolorytu od chłodu, a dalej — od chybienia krwi, zaś zaletę jego — od żaru, a dalej — od zdrowia krwi w artysty. Na takich (między innymi) poszukiwaniach i na świetem do nich prawie polega właśnie... „autonomiczność estetyki“ czyli — filozofji sztuki. Muszę przytem wyraźnie zastrzec się, że od chłodu i żaru uzależniłem tylko wadę i zaletę kolorytu, a nie wartości estetyczne wogóle, jak mi o mój przeciwnik przypisuje.

Wreszcie — jeszcze jedno „też“. Nie powinno się też mieszać pojęć o dołrum lub złym stanie krwi, o takim lub innym temperamencie z pojęciami optymizmu, dobrobytu, pesymizmu, smutku, „determinacji“. To są rzeczy niewspółmierne i od siebie niezależne. Każdy artysta pozostaje w swoim temperamencie i maluje w swoim kolorycie przyrodzonym bez względu na to, czy wśród katastrof, bankructw i nędzy, czy w szczęściu, bogactwach i podołach ży-

cie mu upływa. Moje wierzenia w poszukiwaniu źródeł kolorytu zimnego i gorącego odbywają się w gruncie psycho-filozofji, a zatem nie mają tu żadnego znaczenia przygodne stosunki społeczne, towarzyskie, gospodarcze i rodzinne artystów.

IV. — Po tych wyjaśnieniach moglibyśmy już bez obawy nieporozumień zejść do głównego szybu moich wierzeń estetycznych z powodu jednak braku miejsca muszę tę wycieczkę do najbliższej odłożyć przyszłości. Narazie i na zakończenie jedna jeszcze uwaga.

Osią wywodów mojego przeciwnika polemicznego jest walka jego przeciwko uzależnianiu wartości dzieł sztuki od jakichkolwiek „programowych czynników zewnętrznych“, od recept i formuł, z których powstałaby wtedy „nowa branża handlowa“ „do sprzedaży wzorów na arcydzieła“.

Pogląd ten jest całkowicie słuszny i dowcip trafny, ale, niestety, mylnie jest we mnie wymierzony. Bo proszę tylko spokojnie się zastanowić: duże wartości malarstwa — koloryt zimny i gorący, uzależniłem od duszy (wrażeń, wzruszeń i wyobrażeń), od temperamentu oraz od charakteru i stanu krwi artysty-malarza. Czy to są, czynniki zewnętrzne i programowe? Czy może być coś bardziej wewnętrzznego, niż dusza, krew, temperament? I coś od wszelkich programów dalszego? ...

A co do formuł i recept na wzory do arcydzieł malarskich, to proszę mi powiedzieć, jak wyglądałaby recepta na koloryt gorący, sporządzona według mojego szkicu o kolorytach? Wyglądałaby tak: „Zaopatrzyć się w kilka pokoleń przodków o dobrym stanie krwi i łujnych temperamentach. Albo (co najmniej) kupić sobie dwa litry krwi z doskonałą hemoglobina, a nadto pewną ilość odpowiednich hormonów“

Sądzę, że od takich recept nie wzbogaci się kupiectwo i nie zubożeje malarstwo.

STANISŁAW PIENKOWSKI.

Jutro w niedzielę, 27 bm. po poł. o godz. 3-ciej operetka „HRABIA LUXEMBURG” po cenach popularnych 50 gr do 2,00 zł

Pierwsze przedstawienie dla szerokiego kręgu odbędzie się jutro w niedzielę, dnia 27. bm. popołudniu o godzinie 3-ciej w Teatrze Wielkim. Ode-

grana zostanie wesoła operetka „Hrabia Luxemburg” w premierowej obsadzie z Haliną Dudyczówną na czele. — świetne dekoracje — urozmaicony balet.

ng 15 669

Niedziela na boiskach

W klasie A poznańskiego okręgu odbędzie się w niedzielę dwa spotkania w Poznaniu i dwa na prowincji.

O godz. 11 na boisku własnym przy ul. Chociszewskiego Korona walczy z rezerwowymi Zielonych. Zespołowo i technicznie lepiej przedstawia się drużyna Zielonych, która przy ofiarnej i ambitnej grze winna zdobyć dwa dla niej cenne punkty.

O tej samej godzinie na stadionie miejskim Legja spotyka się z silnym zespołem H. C. P. Zawody te od kilku lat budzą żywe zainteresowanie u sympatyków i zwolenników sportu piłkarskiego, gdyż z tych zespołów napewno wyłoni się mistrz naszego okręgu na wiosnę przyszłego roku.

W Ostrowie o godz. 14 Ostrowia gości K. P. W. (Poznań). Oba zespoły mają po 6 gier, Ostrowia 8 punktów, K. P. W. (Poznań) jeden punkt mniej. Sądząc według wyniku z ostatniej niedzieli nie można rokować wielkich nadziei na zwycięstwo gości.

W Lesznie o tej samej godzinie walczy Polonia z K. P. W. (Ostrów); zespoły sobie równe, zajmujące dotychczas 5 względnie 6 miejsce w tabeli jesiennej z tą różnicą, że drużyna kolejowa ma jedno spotkanie mniej rozegrane. Technicznie lepiej prezentuje się zespół ostrowski.

W klasie B i C pozostało tylko kilka spotkań, które z różnych względów przelożone zostały przez władze piłkarskie okręgu na tę i następną niedzielę.

O mistrzostwo klasy B w Poznaniu: o godz. 11 na arenie lazarskiej Unja — Szamotulski K. S.; na stadionie przy Cybinie Posańca — Admira; o godz. 14 na boisku własnym w Główniej Polonji (Cielna) — Sparta (Poznań); na boisku własnym przy ul. Chociszewskiego Korona II — H. C. P. II.

Na prowincji: W Gnieźnie Stella — K. P. W. II.

W klasie C w Poznaniu: o godz. 11 na boisku na Śródcie Sława — Pogoń (Środa); na boisku przy Cybinie Britania — Grom (Poznań).

Na prowincji: W Raszkowie Raszkowianka — Naprzód (Ostrów); w Śródcie Legia — Sokół (Jeżyce); w Obornikach Sparta — Szamotulski K. S. II; w Kępnie Sokół II — Viktorja (Ostrzeżów).

O puchar junjerów: o 14 na boisku w Górczynie Admira — Warta; o 15 na boisku własnym w Dębcu K. P. W. — Legja. Spotkania towarzyskie: w Śmiglu Pogoń — Korona komb. (Poznań); we Wrześni Viktorja — Warta II (Poznań); o 14.30 w Poznaniu na boisku ośrodka przy ul. Bukowskiej Pentaton — Czarni.

W Warszawie mecz o mistrzostwo ligi Legja — Warszawianka.

W Łodzi mecz ligowy ŁKS — Cracovia, trójmecz lekkoatletyczny Wima — Zjednoczone — Warszawianka.

W Krakowie nadwyznaczne walne zebranie Związku Polskich Związków Sportowych i mecz ligowy Wisła — Polonia.

We Lwowie mecz ligowy Pogoń — Śląsk.

W Wielkich Hajdukach mecz ligowy Ruch — Garbarnia.

W Katowicach mecz finałowy o wejście do ligi Dąb — Czarni.

W Gnieźnie Stella — Sokół, w Inowrocławiu Cuiavia — Warta II, spotkania o drużynowe mistrzostwo w boksie.

ZAGRANICA

W Pradze Czeskiej mecz piłkarski Czechosłowacja — Włochy.

W Genewie mecz piłkarski Francja — Szwajcaria.

Skład Ruchu na mecze z D. S. C. i Fortuną przedstawia się następująco: Chylja, Czempisz, Wadas, Dziwiz, Badura, Panhysz, Urban, Wostal, Peterek, Górka, Włodarz.

Międzynarodowy mecz Rumunja i Polska w dniu 3 listopada w Bukareszcie prowadzić będzie Jugosłowianin p. Rujicz.

Pięściarstwo

Przypominamy, że zawody o drużynowe mistrzostwo klasy A pomiędzy drużyną Cegielskiego oraz benjaminkiem Goplanją z Inowrocławia odbędą się w niedzielę, o godzinie 19.30 na sali K. S. H. Cegielski przy Górnej Wildzie 180.

Zawody zapowiadają się ciekawie, gdyż obie drużyny wystąpią w swych najsilniejszych składach. (kom)

Tenis

Oficjalną listę najlepszych tenisistów Polski ustalił Polski Związek Lawn - Tennisowy: Panowie: 1. Hebda Józef, 2. Tarłowski Kazimierz, 3. Wittman Ernest, 4., 5., 6. Majewski Andrzej, Popławski Ludomir, Spychała Czesław, 7., 8. Bratek Walenty, Kolcz Tadeusz, 9. Horain Witold, 10. Kolcz Stefan, 11. Pfahl Józef, 12. Herbst Kazimierz.

Niesklasyfikowano z powodu braku dostatecznych danych Tłoczyńskiego (nie grał przez cały letni sezon), Foerstera, dr. Stahla i Altschüllera.

Panie: 1. Jędrzejowska Jadwiga, 2. Volkmer-Jacobsenowa Gertruda, 3., 4. Jędrzejowska Zofja, Neumanówna Antonina, 5. Rudowska Marija, 6. Lilpopówna Elżbieta.

Niesklasyfikowano Cramer - Johnowej, Stephanówny, Orzechowskiej i Dubieńskiej.

Juniorzy: 1. Kurman (Lwów), 2. Gottschalk (Warszawa), 3. Tłoczyński Ksawery (Poznań), 4. Czajkowski (Kolomyja), 5. Strzelecki (Warszawa), 6. Kończak (Katowice), 7. Biechowski (Bydgoszcz), 8. Cieślowski (Lwów), 9. Kielkowski (Katowice), 10. Mieczysławiński (Poznań).

Z WIELKOPOLSKI

Bydgoszcz. Pierwszy w bież. sezonie wieczór muzyki kameralnej odbędzie się w niedzielę, 27. bm. o godz. 4.30 po poł. w salce Miejsk. Konserwatorium Muz. przy ul. Piotra Skarki 14. Wykonawcami będą profesorowie tej uczelni muzycznej. Wstęp bezpłatny.

K. S. „Polonia” zawiadania swoich członków, że ćwiczenia gimn. dla sekcji piłkarskiej i lekkoatletycznej odbywać się będą stale we wtorki i piątki od godz. 8-9 wieczorem w sali gimn. gimnazjum miejskiego im. Kopernika.

Na terenie posesji przy ul. Bernardyńskiej róg św. Florjana, znaleziono na głębokości 60-70 cm dwa szkielety ludzkie, które według przeprowadzonych badań prawdopodobnie przelały w ziemi około 150 lat. W czasach stwierdzone niewielkie otwory pochodzące niewątpliwie od kul. Przypuszczać należy, że są to szkielety jakichś ofiar z okresu zajęcia Bydgoszczy przez Prusaków za Fryderyka II.

Policji udało się aresztować niej. Pawła Mingego, który dokonał szeregu kradzieży w mieszkaniach i na strychach. Minge liczy lat 29 i jest narzeczonym niejakiej Szafrankiej, u matki której, w domu przy ul. Grunwaldzkiej 64, wykryto składnice skradzionych rzeczy. Ogólna wartość wykradzionych przedmiotów przekracza 5 000 zł. Mingego i niedoszłą jego teściową osadzono w areszcie śledczym.

W składzie obuwia Franciszka Paska przy ul. Gdańskiej 63, dokonano kradzieży w ten sposób, iż weszło do składu dwóch przyzwicie ubranych młodych ludzi. Jeden zaczął przymierzać obuwie, drugi zaś zrezygnował pod płaszczykiem parę bucików. Po chwili obaj wyszli ze składu, nie nie kupując. Wówczas właściciel spostrzegł brak pary wykwiutnego obuwia damskiego. Wybiegł na ulicę i przy pomocy napotkanego policjanta zdołał przytrzymać jednego ze złodziei, 26-letniego Edwarda Augusta. Jak wykazało dochodzenie, August, pochodzący z Łodzi, jest znanym w kronikach sądowych specjalistą od tego właśnie rodzaju kradzieży. Ponieważ nie chce on wydać swojego towarzysza, który zbiegł, istnieje przypuszczenie, że zjechała do Bydgoszczy na gwałtownie występienie licniejsza grupa złodziei sklepowych. To też policja za pośrednictwem prasy ostrzega właścicieli składów.

W tych dniach zakończył się specjalny kurs obrony przeciwgazowej, zorganizowany przez kolo L. O. P. P. przy miejskim gimnazjum żeńskim. Kurs ukończyło z wynikiem dobrym 55 uczemie.

Leszno. Święto Chrystusa Króla, połączone ze Świętem Akcji Katolickiej, obchodzone będzie w niedzielę 27. bm. w nast. progr.: przed południem kwesta uliczna. Komunia św. dla stowarz. A. K. o godz. 6.30. Uroczysta suma z kazaniem o godz. 10.30. Uroczysta akademja w kościele parafji, o godz. 17.30 z nast. progr.: a) śpiew chóru kościel. b) przemówienie, c) nabożeństwo z wystaw. Najśw. Sakr. i błogosławieństwo.

Walne zebranie Tow. Ogródków Działkowych odbędzie się w niedzielę, 27. bm. w sali Hotelu Dworcowego o godz. 10. Ze względu na szereg ważnych spraw uprasza się o liczny udział.

Bardzo dogodną inowację wprowadzono na tutejszym dworcu w postaci „poczty peronowej”, obsługiwanej przez specjalnego urzędnika, który obchodzi perony i załatwia wszelkie czynności poczty-telegraficzne. (h)

Zebranie cechu krawieckiego w niedzielę, 27. bm. o godz. 13.30 w lokalu p. B. Hiskiego, przy Rynku.

Zebranie Kołka Rolniczego odbędzie się 27. bm. w lokalu p. Hiskiego o godz. 12.

W nadchodzącą niedzielę odbędzie się w naszej parafji „Dzień Chrystusa Króla”.

Nieruchomość po p. Nawrockim, przy ul. Piłsudskiego, nabył drogą licytacji p. Voelkel, znany obywatel naszego miasta.

Uroczyste zebranie ku uczczeniu 75-roczyca urodzin I. Paderewskiego z referatem p. Sz. Majewskiego urządził Tow. Chóru Kościelnego. (h)

Jarocin. Wład. Zachmanowi, roln. w Wilczyńcu, skradziono większą ilość bielizny, garderoby damskiej i męskiej oraz rower damski, łącznej wartości 2 000 zł. — Carstowi Gerhardowi w maj. Dębno skradziono 1 parę szorów wyjazdowych. (jp)

W tych dniach obchodzili pp. Ignacy i Marianna z Mintów Drygasowie z Krzywosądowa, parafji Kuczków, wyjątkową uroczystość „Godów diamentowych”. Błogosławieństwo udzielił w imieniu Kościoła rozrzewnionym Jubilatowi syn k. prob. Antoni Drygas. J. E. ks. biskup Laubitz przesłał swe błogosławieństwo arcybiskupskie, a szereg kapłanów, biorących udział w uroczystości, składał serdeczne życzenia. (n)

Mogilno. W Chalupkach u roln. Alberta Płagensza dokonano w dniu 19. bm. kradzieży 12 kaczek. Zawiadomiona policja rozpoczęła po 10 godzinach poszukiwania przy pomocy psa policyjnego, które uwiecznione zostały pomyślnym skutkiem, mianowicie ujęto zawodowego złodzieja Wincentego Zawadzkiego we wsi Kopczyni, a jako współnika kradzieży Władysława Mitasa. Ten sam pies odkrył poza tem niej. Stanisława Nowakowskiego w Krzekotowie, u którego znaleziono skradzione ziemniaki.

Sąd grodzki skazał niej. Aleksandra Burdzyńskiego na 7 miesięcy więzienia za to, że łowił ryby na wędki, chwytając przy tej sposobności pływające kaczki gospodarzy i je sprzedawał.

Na szosie do Sławka Malego nieznany osobnik pochwycił 9-letnią córkę roln. Smolińskiego i zabrał ją na rower. Na krzyk porwanej dziewczynki, pracującej w pobliżu robotnicy puścili się w pogoń za rabusem, który porzucił dziecko i zbiegł. Policja prowadzi śledztwo w tej niecodziennej sprawie.

Do młyna motorowego niem. spółki w Orchowiu włamali się nieznani sprawcy i zabrali 4 pasy transmisyjne i 3 worki, wartości około 800 zł. (mm)

Mosina. Zakwitły jabłonie po raz drugi w tym roku w ogrodzie p. Blocha, Mosina-Nowe Krosna.

Plenarne zebranie miejscowego Koła Stronnictwa Narodowego odbędzie się w niedzielę, 27. bm. o godz. 8 wiecz. w lokalu p. Walkowiaka. Rynek. Z powodu ważnych spraw uprasza się o liczne i punktualne przybycie członków i sympatyków.

W noc z dnia 24. na 25. bm. w gospodarstwie p. Ignacego Mackowiaka w Zabnie wynikiła na tle nieporozumień rodzinnych bójką pomiędzy członkami rodziny. Na miejsce wypadku przywołano policję z Mosiny oraz lekarza dr. Jurdyńskiego, który zaopatrzył czercech rannych. Najdotkliwiej został pobity sam gospodarz oraz jego teściowa. Umeblowanie zostało częściowo zdemolowane.

Kradzieży usiłowało dokonać w składzie żelaza p. Telesfora Frackowiaka w Rynku. Złodzieje wybrali sobie drogę przez strych, gdzie włamali drewniana ścianę. W robocie

tej wczas im przeszkodzono. Złodziei jednakże nie ujęto.

Przy ul. Kolejowej, naprzeciw poczty woźnica firmy Waberski, rzucając koksem na zbierającą za wozem Sławińską, przeciął jej rękę tak, że musiano zawezwać pomocy lekarzskiej. (ms)

Ostrów. Wobec czeskich prowokacji odbędzie się tu w niedzielę 27 b. m. o godz. 13 w Teatrze Miejskim manifestacja.

Trupa młodej kobiety znaleziono w lesie szuszkim. Denatka nie miała przy sobie żadnych papierów, z których by można było nazwisko i pochodzenie ustalić.

Sąd grodzki skazał niej. Tadeusza Chojnackiego z Łodzi na 8 miesięcy więzienia za to, że nocą wybił tu trzy okna wystawowe i dokonał kradzieży.

Stację odzycwa (stołówkę) otworzyła tu przy ul. Towarowej nr. 5 Rodzina Kolejowa. Narazie wydaje się obiady dla 40 dzieci mniej zamożnych pracowników kolejowych.

Tutejszy wydział pow. przestrzega właścicieli większych własności ziemskich, którzy mają zobowiązania wobec swoich pracowników rolnych, a regulują je w ten sposób, że zezwalają im na wycinanie drzew przydrożnych. Ogólna gospodarka drzewami należy do zarządów drogowych, nawet w tych wypadkach, kiedy na podstawie nabytych praw drzewa są własnością adjutantów. Wycinanie drzew wymaga zezwolenia władzy, a samowolne usuwanie podlega karze.

Na zebraniu Katolickiego Koła Pań przemawiała tu panie Suchocka z Pleśzewa i Kubicka z Poznania.

K. S. M. Z. zakończyło cykl pogadanek o małżeństwie. Pogadanki przeprowadzali: z dziedziny życia domowego p. Dzieciakowska, z dziedziny higieny p. dr. Dubiski, z dziedziny religijnej i prawo-kościelnej ks. asyst. Andrzejewski. (os)

Rogoźno. Członkowie Stronnictwa Narodowego przystępują w uroczystość Chrystusa Króla do spowiedzi i wspólnej komunji św.

Stow. Mł. Misyjnej urządziło uroczyste zebranie pod przewodnictwem ks. wikariusza Gierczyńskiego. P. Feierabend odczytał referat na temat: „In hoc signo vinces”, potem przemówił prz. Napiecek i rozdał dyplomy.

Przetarg nieruchomości, zaplanowany w księdze wieczystej Gościejewo k. 114, będąca własnością małżonków Bauryców z Gościejewa, odbędzie się w dniu 15 listopada br. o godz. 9.30 przed tut. sądem. Suma szacunkowa 4 420 zł, cena wywoławcza 3 515 zł.

Włamali się nieznani sprawcy do biura niemieckiego kierownika prywatnej szkoły, gdzie skradziono większą ilość znaczków Tygodnia Propagandy Szkół Powsz. w wysokości 150 zł.

Włamano się również do zboru ewangelickiego, skąd zabrano obrus z ołtarza oraz inne przedmioty, wyrządzając szkodę około 200 zł.

Nieszczęśliwemu wypadkowi ziarniana reki uległ uczeń kl. V. tut. szkoły powszechnej, Antoniewicz Ł.

Tut. urząd pocztowy wykonuje funkcje swoje dla radjohonorantów w niedzielę i święta od godz. 9-11. Załatwia on wszelkie sprawy radjofonji, co jest wielkim udogodnieniem dla wiosek.

Z dniem 1 listopada br. mianowany zostanie lekarzem urzędowym w Rogoźnie p. dr. Ludwik Ręczkowiak. (rm)

Szamotły. Obchód kościuszkowski urządzają w niedzielę, 27. bm. o godz. 17 w sali hotelu Eldorado wspólnie żeńskie i męskie tow. gimn. Sokół. Program bardzo urozmaicony składać się będzie z referatu ks. Tomaszczyńskiego, występu kółka muzycznego, deklamacji i sztuczki p. t. „Dla ciebie Polsko”. Wstęp bezpłatny.

Królem zniwnym bractwa kurkowego w Szczeponowie został p. Józef Przewłoka, rzezami pp. Kaske i Girus Albin z Szamotul. Nagrody zdobyli pp. Girus, Bischoff sen. i Cieślak Józef.

Przez dłuższy czas grasowała w powiecie szajka oszustów. Ostatnio sąd skazał dwóch oszustów Miłoszyńskiego z Sremu i Marcinkowskiego z Poznania na kary więzienia. We wtorek stanął przed S. G. 11 razy karany Stanisław Kwocz, oskarżony o oszustwo i kradzież. Sąd skazał go w pierwszym wypadku na 1 mies. więzienia, w drugim na 3 mies. aresztu Trzecia rozprawa nie odbyła się z powodu niestawienia się świadków. (sc)

Swarzędz. Publiczne zebranie Stronnictwa Narodowego w Swarzędzu odbędzie się w niedzielę, 27. bm. o godz. 13-iej w sali Hotelu Polskiego. Uprasza się o liczne i punktualne przybycie.

Wieczornica ku czci Chrystusa Króla odbędzie się w niedzielę, 27. bm. o godz. 7.30 wiecz. w sali Hotelu Polskiego. (sd)

Środa, 21. bm. odbyły się rozprawy sądu okr. M. in. skazano bezdomną Zimną za dziesięćbojstwo na 8 mies. więzienia. Rozpatrywano również sprawę krwawej eksmisji w Pokwicy, gdzie rodzina Krajewskich pobila policję. W wyniku rozprawy skazano: Stefana Krajewskiego na 1 rok, Stanisława i Feliksa Krajewskich na 2 i pół roku więzienia z zaliczeniem aresztu śledczego. Oskarżonego Cyprysiaka uwolniono.

Akademja ku czci Chrystusa Króla odbędzie się w niedzielę o godz. 8 wieczorem w auli szkoły powsz.

„Sokół” odbywa ćwiczenia w każde wtorki od 19-20 i piątki od 20-22 w sali P. W. i W. F.

Zapowiedziane na niedzielę zawody mistrzowskie w piłkę nożną pom. tutejszymi klubami sportowymi „Pogoń” i „Legja” nie odbyły się, z powodu odmowy ze strony „Legji”. Sprawa ta ma swoje podłoże na tle ambicji sportowej i konkurencji.

Franciszek i Marianna Kapturkowie obchodzili 9. bm. złote gody małżeńskie. J. Em. ks. kard. Frymas Hlond przesłał jubilatowi arcybiskupskie błogosławieństwo.

W Kostrzynie ujęto 1 000 papierosów na szkodę p. Pocięniakowej. Władza policyjna na mocy dawniejszego wyroku sądowego odeśle go do zakładu wychowawczego w Szubinie.

Wagrowiec. Siostry Miłoszydzia obchodzą w niedzielę 50-ty rocznicę przybycia do Wagrowca.

W mieszkaniu p. Stelmacha w Łeknie wysypały się z pieca iskry do naczyń z torfem. Gryzący dym zbudził gospodarza, który ogień wczas ugasił.

Z niewykończonych jeszcze budynku p. Strzyżewskiego w Rażewinie skradziono trzy wmurowane w ścianę okna. (dw)

P. Z. B. zapłacił odszkodowanie Czechosłowacji

W związku z odwołaniem w ostatniej chwili meczu bokserskiego o puchar środkowej Europy Polska — Czechosłowacja, Czesi ponieśli straty w wysokości 3 tys. kor. czeskich, wydanych na przygotowania do meczu. Po otrzymaniu o tem zawiadomienia, Polski Związek Bokserski w Poznaniu niezwłocznie przesłał do Pragi wymienioną kwotę.

Lekka atletyka

W niedzielę, o godz. 9.30 urządzi K. S. KPW. na własnym stadionie w Dębcu wewnętrzne zawody lekko-atletyczne i gier sportowych z okazji zamknięcia sezonu z udziałem około 120 zawodniczek i zawodników w następujących konkurencjach: 100, 400, 800, 1500, 3000 mtr., skok wdal i w wyż. kula, dysk, oszczep i granat dla panów; 30, 100, 200, 300 mtr., skok w dal z r. i z. m., skok w wyż. dysk, oszczep i kula dla pań.

W czasie zawodów odbędzie się próba pobicia rekordu Polski przez Feliksa Edwarczyka w biegu na 30 klm. (75 okrążeń). Rekord Polski wynosi 2 godz. 1 m. W czasie biegu rekordu na 30 klm. będzie zawodnik usiłował pobić rekordu Polski na 20 klm. i 25 klm.

Ponadto zgłoszono próbę pobicia rekordu okręgowego pań w skoku w dal z miejsca. (kom)

Piłka nożna

P. Rutkowski, zaproszony został przez niemiecki związek piłkarski do prowadzenia meczu piłkarskiego Berlin — Oslo, który się odbędzie w Berlinie dnia 3 listopada.

Ruch wyjeżdża do Niemiec. W czasie od 30 października do 3 listopada wyjeżdża mistrz Polski Ruch na turniej do Niemiec, gdzie rozegra dwa spotkania: 31. bm. w Dreźnie z D. S. C. i 1. 11. w Düsseldorfie z Fortuna.

Do Niemiec wyjeżdża Ruch osłabiony brakiem Tatusia i Gemzy, przewidzianych do reprezentacji polskiej na mecz z Ru-

Lyzka zdrowia

szczególnie dla dzieci osłabionych po grypie, influency i t. p. chorobach zakaźnych, jest lyzka Emulsji Tranowej wyrobu firmy Scott & Bowne. Jest ona znakomitym środkiem wzmacniającym i odżywczym, zawiera obfitującą w witaminy A i D norweski tran leczniczy oraz sole wapniowo-fosforowe. — Emulsja Tranowa Scotta wzmacnia kości dzieci i dlatego zalecana jest w krzywicy. Wystrzegajcie się naśladownictwa. Żądajcie prawdziwej

EMULSJI TRANOWEJ
WYROBU FIRMY
SCOTT & BOWNE S.A.
WARSZAWA.
CENA FLAKONU ZŁ. 2.-

nr 10 736/7

Kacik kosmetyczny

P. Jola J. Mycie włosów w wywarze z chmielu jest bardzo dobre, szczególnie splókiwanie po uprzednim oczyszczeniu skóry szamponem ziołowym.

P. Walczak R. Postępowanie Pana miało się zupełnie z celem, mycie włosów o tak silnym środku odłuszczaającym wpływa na ich wyniszczenie, powodując jednocześnie tworzenie się łupieżu oraz swędzenie skóry. Nie mogę poradzić innego sposobu usunięcia tej dolegliwości jak przeprowadzenie racjonalnej kuracji przy zastosowaniu specjalnych preparatów odpowiednich dla tego rodzaju zachorzenia. Co do cery trudno mi radzić bez poprzed-

niego zobaczenia; w każdym razie należy twarz odłuszczać, a wyrzuty dezynfekować, aby nie rozszerzały się na większą przestrzeń.

P. Z. B. Pory można ściągnąć przez użycie odpowiedniego środka kosmetycznego. Na razie może Pani przecierać twarz spirytusem salicylowym, natura nie omijając oczodoli, aby nie spowodować powstawania zmarszczek.

P. Kubiakowska. Brodawki wypala się prądem elektrycznym, sposób ten jest bardzo prosty, mało bolesny i daje szybko dobre rezultaty.

„Sceptyk“. Naświetlania lampą kwarcową dają wyniki dodatnie, ale należałoby wziąć tych naświetlań przynajmniej kilkanaście, zaczynając od 3 min. do 15 i stopniowo przedłużając. Powinien Pan jednocześnie stosować specjalny płyn przeciwko wypadaniu włosów i na ich wzmocnienie. Codzień wieczorem należy włosy wyszczotkować miękką szczotką i uskutecznić lekką masaż. Za młody jest Pan na to, aby pozwolić na całkowite przerzedzenie włosów, mając to na względzie, że defekt ten ogromnie postarza i niepotrzebnie przysparza lat.

MG. KUNTZÓWNA

DZIŚ W KINACH

APOLLO i METROPOLIS

w nadprogramie

DO FILMU „UCIEZKA“

ukazuje się rewelacyjny krótkometrażowy dodatek filmowy, ilustrujący w niezmiernie ciekawy sposób o bezpieczeństwie przy stosowaniu elektryczności. ng 158.9

Prośba

Pragniemy zwrócić najserderczniejszą uwagę ofiarnego społeczeństwa na Towarzystwo Pomocy dla Inteligencji. Opiekuje się ono najbardziej doświadczonymi od losu, t. j. tymi, którzy w dostatku wzrosli, znajdują się teraz — zmiennymi losy fortuny — w najtrudniejszych warunkach życiowych. Towarzystwo Pomocy dla Inteligencji pragnie im dostarczyć: żywności, ubrania, opalu, znaleźć im pracę odpowiednią ich wykształceniu i pozycji społecznej. Przedewszystkiem zaś chce wnieść w ich rozbołałe dusze przeświadczenie, że Bóg, który jednych doświadcza, powołuje drugich do czynienia dobrze w najcięższej intencji, do ukojenia trosk i bólu bliźnich.

Więc w czasie nadchodzącej zimy niechaj żaden inteligent zamożniejszy nie zapomni o inteligencie zubożałym, niechaj jakkolwiek ofiarą zasili fundusze Towarzystwa Pomocy dla Inteligencji, a przyczyni się tem do powiększenia w Państwie Polskiem liczby osób zadowolonych, a tem samem wzmocni panowanie Chrystusa Króla na ziemi.

Zapisy na członków od 1 zł mies. i wszelkie ofiary prosimy kierować do biura przy ul. Podgórznej 10 a.

Komitet: Ks. Leon Misiołek Fr. Adamkowi. Zofia Begale. Anna Brzeska. Wanda Chlapowska. M. Chrzanowska. Dalska. E. Dziublińska. Alicja Gottowtowa. Helena Jagielska. Helena Jerzykowska. Kałamajska. L. Kreglewska. C. Korytowska. S. Kotowiczowa. Janina Kubicka. M. H. Lebińska. Wanda Orłowska M. Paczkowska. L. Pniowska. Helena Piwowarczykówna. Irena Solańska. Wellengerowa. Marja Wieczorkowa. Marja Wieczorkowa. B. Zakowa. S. Henryka.

Niedziela, 3 listopada, 11,30 przed połudn.

Kino-Teatr „SŁOŃCE“

Wspaniała Rewja Mód

ostatnich kracyj Paryża — Londynu — Wiednia. Modele demonstrują laskawie panie: Majorowa Stebnicka Irena — Leitgeberowa Bogdanowa — Pułkownikowa Szwedowa Bronisława — Wilczewska Wanda — Gawęcka Irena — Hubischtówna Marta — Zeifertówna Marja. W Rewji udział biorą pierwszorzędne firmy poznańskie, których spis podamy wkrótce. Rewję prowadzi Zygmunt Mąkowski. Bogata część artystyczna, w której wystąpią: Dudiczówna Halina, primadonna opery Warszawskiej i Poznańskiej; Wanda Bończa, i. asystentka słynnej Hulanickiej; Zbikowska Katarzyna, ceniona artystka teatrów poznańskich; Zawistowski Roman, znakomity artysta i reżyser Teatru Polskiego; Salonowy Taniec w Abisynji odtańcza Wanda Bończa — Z. Mąkowski, cehowy mistrz tańca; 5-ciu Panów 5-ciu! słynnych na całej kuli ziemskiej — Przy pianinie kapelmistrz Buchwaldt; Kaden Czesław, świetny komik; Ludomir Szeliga, popularny kompozytor-wirtuoz, jedyny wykonawca muz. lekkiej na organach; Curachaco, sensacja taneczna salonów Europy zademonstruje Wanda Bończa i Zygmunt Mąkowski. — 2 orkiestry. Setki niespodzianek dla P. T. Publiczności! **Cały dochód na cele Komitetu Budowy Domu Żołnierza im. Marszałka J. Piłsudskiego.** Bilety w cenie od 50 gr. do 3 zł wcześniej do nabycia w firmie Szrejbrowski, ul. Pierackiego, narożnik Fredry. ng 15 774

Spokojny sen jest oznaką zdrowia.

Swoj rozwój i zdrowie zawdzięcza dziecko mączce Nestlé'a

Mączka Nestlé'a dla dzieci jest pełnowartościową pożywką dla dzieci, wytwarzaną na zasadach naukowych.

Wszędzie do nabycia.

Tg 1 938

TEATRY

Z Teatru Wielkiego

Dziś w sobotę arcydzieło Gounoda „Faust“ w nowej inscenizacji Marji Janowskiej - Kopczyńskiej oraz nowych dekoracjach Zygmunta Szpingiera.

Jutro w niedzielę o godz. 15 pierwsze przedstawienie popołudniowe „Hrabia Luxemburg“ Lehara. Ceny popularne od 0.50 — 2 zł. — Wieczorem o godz. 20 przyjeta z niebywałym entuzjazmem na premierze opera Verdi'ego „Aida“ z świetną sopranistką dr. Stani Zawadzką w roli tytułowej.

Teatr Polski

Występy Marjusza Maszyńskiego mają się już kukołkowi. Dziś w sobotę i jutro w niedzielę wieczorem arcywesela komedja amerykańska „Dzień bez kłamstwa“, a w niedzielę po południu po cenach znizowanych odegraną będzie ostatni raz „Wszystkie prawa zastrzeżone“ z występem Marjusza Maszyńskiego.

Z Teatru Nowego

Dzisiaj w sobotę i jutro w niedzielę powtórzenie sensacyjnej nowości pod tyt. „Dżungla“ Maughama i Fodora.

W niedzielę po południu po cenach do połowy znizowanych, ukaże się po raz ostatni komedja L. Bus Fekete „Trałka pani generałowej“ z p. Koronkiewiczówną w roli tytułowej.

Modne tkaniny

Reprezentacyjny Dom Mody

W. SCHUBERT

Poznań, St. Rynek 85/86.

Pg 5 733 36.53

Program uroczystości ku czci Chrystusa Króla

Obok akademii na auli Uniwersytetu, odbędą się manifestacyjne pochody parafji św. Marcina, językiej, Bożego Ciała i archikatedralnej przed pomnik Serca Jezusowego. Spotkanie tych pochodów u pomnika przewidziane jest na godz. 18.

W parafji językiej o godz. 15,30 odbędą się nieszpory, poczem uformuje się pochód, który przejdzie ulicami: Dąbrowskiego, Jasną i Al. Piłsudskiego. Równie wspaniały pochód przejdzie z pod Katedry ulicami Chwaliszewo, Wielką, Starym Rynkiem, Nową, pl. Wolności, 27 grudnia, Fredry, Wałami Zyg. Staroego przed pomnik. Parafja św. Marcina uda się do pomnika procesją ulicami Ogrodową, Ratajską i św. Marcinem.

W Starolece po nabożeństwie uda się pochód do lokalu „Polonii“ na akademję. Na Górczynie o godz. 15 wyruszy procesja z przed kościoła ulicami Widok, Focha, Górczynską na plac, gdzie przed zbudowanym ołtarzem odśpiewane zostaną modlitwy. W parafji św. Wojciecha o godz. 15,40 uformuje się pochód na pl. Sapietzyński. Na Winiarach i Głównie pochody odbędą się po nieszporych. Na Wildzie w parafji Zmartwychwstania Pańskiego przewidziany jest również bogaty program. — W pozostałych parafjach odbędą się uroczyste akademje.

Slask

peastawa dzielnica Piastów jest siedzibą fabryki polskich żarówek „HELIOS“

W każdym polskim domu i przedsiębiorstwie

polska żarówka

HELIOS

pg 6 761

Napoleon

o władzy Chrystusa

„Chrystus domaga się od ludzi miłości, a więc tego właśnie, co najtrudniej od nich otrzymać. Chce tego dla siebie, pożąda bezwarunkowo. I swoje żądania wprowadza w życie. Z tego wnioskuje o Jego Boskości. Aleksander, Cezar, Hannibal, Ludwik XIV mimo całego swego geniuszu nie osiągnęli celu. Zdobyli świat, nie zdołali jednak pozyskać sobie jednego nawet przyjaciela.

Chrystus przemówił — i odtąd podane mu są wszystkie pokolenia.

Potrafiłem zapalić masy, które za mnie śmierć ponosiły... Do wywołania takiego zapalu trzeba było jednak mej obecności, mego zniewalającego spojrzenia; mój głos, moje słowo potrafiły rozpalać ogień w sercach. Tak! — posiadałem tajemnicę owej siły magicznej, która porывa duszę, lecz nie umiem nikomu jej przekazać... Żaden z moich generałów nie otrzymał tego odemnie, nie zdołał u mnie tego podpatrzeć. Nie posiadałem jednak tej tajemnicy, w jaki sposób można utrwalić na wieki me imię i miłość ku mnie w sercach, jak w tych sercach bez materialnej pomocy działał cuda.

A teraz, skoro muszę przebywać na św. Helenie... gdy samotny, do skały przybity stoję, kto za mnie stacza bitwy, kto dla mnie zdobywa państwa? Kto wogóle działa dziś dla mnie w Europie?... A po dziesięciu latach — kto zechciałby wogóle jeszcze za mnie umrzeć? Znam się na ludziach; to też powiem wam prawdę — Ten-ci (Chrystus) jest więcej niż człowiekiem“.

Z powodu nagłej niedyspozycji

JÓZEFA HOFMANNA dzisiejszy Koncert odwołuje się

Bilety z datą 26 października r. b. zatrzymują swoją ważność. Nowa data Koncertu ogłoszona będzie w najbliższych dniach. zg 12 072

Hurtownia Piv H. Lütke Nast., Poznań, Staszica 23. Tel. 61-32. Tg 1 937

Dwa rewelacyjne wieczory w Teatrze Wielkim

**dziś w sobotę „FAUST“
jutro w niedzielę „AIDA“**

Zapowiedziana na sobotę opera „Faust“ wywołala ogromne zainteresowanie naszych melomanów, którzy na ostatnim przedstawieniu „Aidy“ przekonali się na jak wysokim poziomie artystycznym stanął nasz teatr w nowym sezonie. „Faust“ otrzyma rewelacyjną oprawę dekoracyjną projektu art. malarza Zygmunta Szpingera. Pierwszorzędna obsada wokalna stanowią: Józef Wollński (Faust), Roman Wraga (Mefistofeles), Aleksander Karpacki (Walenty), Marja Kisielewska (Margorzata), Jadwiga Musielewska (Siebel), Marja Janowska-Kopczyńska (Marta) Dyryguje kapelmistrz Stefan Barański. Nowa inscenizacja Marji Janowskiej-Kop-

czyńskiej, balet układu M. Statkiewicza. Niedzielne przedstawienie „Aidy“, której premiera była sensacją dnia, odbędzie się w premierowej obsadzie z świetną sopranistką dr. Stani Zawadzka w roli tytułowej oraz Antonim Golebiowski (Radames), Zenonem Dolnickim (Amonatro), Dr. W. Roessler-Stokowską (Amneris) Karolem Urbanowiczem (Faraon) oraz Romanem Wragą (Ramfis) w rolach głównych. Kierownictwo muzyczne spoczywa w rękach dyr. Dr. Z. Latoszewskiego, którego za świetne ujęcie muzyczne darzyła publiczność na premierze owacjami Reżyserja Karola Urbanowicza, baletm. Maksymiljan Statkiewicz.

ng 15 668

rocznem rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej, t. j. 3 proc. w stosunku rocznym. Odsetki te płatne są z dołu 1-go kwietnia i 1 października każdego roku poczynając od 1 kwietnia 1935 r. O ile dłużnik odsetek nie płaci, należy je wyskarżyć i przymusowo ściągnąć. Odsetki prawne (za zwłokę) z wyroków, ugód i orzeczeń zostały z dniem 1. 10. 35 r. z mocy samego prawa obniżone do 6 proc. w stosunku rocznym. Ponieważ nowy dług wekslowy powstał dopiero w roku

1934 i żadnej ustawie ulgowej nie podlega, przeto Kasa Komunalna jest w prawie i może tak akceptantowi, jak i zyrtantowi wytoczyć skargę i przymusowo ściągnąć. — M. Ruge — Koźmin. Wystarczy adresować: Liga Obrony Praw Człowieka, Warszawa. (K)

Za ogłoszenia i reklamy odpowiada administracja w osobie Antoniego Łońiewicza w Poznaniu.

korespondencja

z czytelnikami

— „Apelacja“. Adwokatowi należy się za prowadzenie sprawy przed sądem okręgowym 640 zł jako zasadnicze wynagrodzenie, przed sądem apelacyjnym 60 proc. tegoż czyli 384 zł, za ponowne prowadzenie sprawy w pierwszej instancji, połowę zasadniczego wynagrodzenia, czyli 320 zł; za ponowne prowadzenie sprawy w drugiej instancji połowę od 384 zł, czyli 192 zł i za prowadzenie sprawy przed Najwyższym Trybunałem 75 proc. zasadniczego wynagrodzenia, czyli 480 zł. Prócz tego należy się zwrot opłat pocztowych, telegraficznych i telefonicznych i innych wydatków, które adwokat wyłożył przy wykonywaniu zlecenia klienta. Zmiana adwokata w poszczególnych instancjach nie wpływa na wysokość wynagrodzenia. (K)

— „Janko“. Równowartość wymienionej hipoteki, o ile to jest hipoteka zwykła, wynosi 222,20 zł, o ile zaś jest z reszty ceny kupna, wynosi 1481,50 zł, do czego dochodzą odsetki umówione za ostatnie 4 lata; reszta przedawniona. Hipoteka ta podlega ustawie oddłużeniowej i z mocy samego prawa rozłożona została na 28 równych półrocznych rat, z których pierwsza płatna będzie dopiero 1. 10. 35 r. Odsetki, które z dniem 1. 11. 34 r. obniżone zostały do 3 proc. rocznie, płatne są w półrocznych ratach z dołu, co 1. 4. i 1. 10. każdego roku. Wobec tego skargi wytoczać nie można, tylko trzeba czekać. (K)

— „Hymn lotniczy“ — Poznań. Gdy się ktoś puszcza, jako niefachowiec, na „kompozycje“, to jeśli już nie ma żadnego przygotowania fachowo-teoretycznego,

to jednak powinienby conajmniej umieć liczyć do czterech. Nadal Pan swemu hymnowi lotniczemu rytm marszowy, czyli takt 4-cwierzciowy, ale już w pierwszym takcie liczy Pan 5, a potem stopniowo w drugim takcie 6, w trzecim nawet 7, a dopiero w czwartym takcie liczy Pan normalnie na 4 ćwiercie. Później wyprawia Pan znów harce na 3½, 6 i 2 ćwiartki, znaczy to, że jest coś w nieporządku z rytmem, a warto Panu wiedzieć, że rytm jest wszystkim, że jest matką muzyki; pierwsi był rytm, a potem dopiero muzyka. Do każdego hymnu należy oczywiście słowa, bez których nie można ocenić kompozycji, chociaż w tym wypadku było to możliwe. Jednakże na wszystko jest rada; może Pan przy sposobności wstąpi do naszej redakcji. (pt)

— „Kupiec“. Za wspomniany dług odpowiada po myśli par. 1886 kod. cyw. tylko mąż i tylko jemu powódziwo wytoczyć może, chociażby żona sama towary pobrała. O ile mąż jest umysłowo - chory, winien on mieć kuratora, któremu też pozw doreczyć należy. Sprzeciw żony jest uzasadniony i radzimy nakaz zapłaty przeciwko niej cofnąć, jeżeli ona na rozprawę się stawi i poczyniony zarzut podtrzyma. Należy mieć na uwadze, że pretensja Pana jest po myśli par. 196 k. c. przedawniona i jeżeli dłużnik ten zarzut podniesie, sąd pozw oddali. Jeżeli Panu się uda uzyskać wyrok, może Pan prowadzić egzekucję w majątek li tylko męża. Ewent. akt darowizny należy zaczepić. (K)

— B. G. Ignacy Paderewski zamieszkuje w Morges (Szwajcaria). (K)

— A. B. — Puszczykowo 100. Należy sprawę tę przedstawić Wójtostwu wzgl. Starostwu. (K)

— J. P. 1883. Odsetki, prowizje, koszty i inne należności uboczne z tytułu długu rolniczego, należne za czas do dnia 1 listopada 1934 r., dolicza się do kapitału; spłata ratałna tegoż kapitału zawieszona została do 1. 10. 35 r. Obsługa jednak długów w postaci odsetek zostaje utrzymana w wysokości, ustalonej zeszo-

NOWOCZESNA STALÓWKA ANGIELSKA
„IRIDINOID“

BEZ NAPISU „IRIDINOID“ PODRABIANE!
Popularne rcdzaje:
Nr. 555 — Rondówka
Nr. 777 — Cienko pisząca
Nr. 888 — Spec. do kaligr.

SZESCIOKROTNIE TRWAŁSZA OD ZWYKŁEJ STALÓWKI.
ODPORNĄ NA KWASY ATRAMENTU — NIE RDZEWIEJE.
Zadać w każdym sklepie z materiałami piśmiennymi.

Cena stalówki: 1 szt. 30 gr. 1 grosz 20 zł.

Sprzedaj hurtowa: ng 16 406
L. Lück — Warszawa, Mokotowska 41 J. Woźnica — Łódź, Piotrkowska 126
Nasz Sklep „Ursyn“ — Warszawa, Sienna 15. A. J. Ostrowski — Łódź, Piotrkowska 55

Bogu na chwałę — z prośbą o błogosławieństwo
na resztę kosztów budowy Pomnika Na'ów. Serca Pana Jezusa w Poznaniu złożyli do dnia 14 października 1935

Ze Skarbonsy przy Pomniku wybrano:	M. Junca, Iuczacz	1-	Nadlesnictwo Sobibór	4.02
1. 10. 35	Sodalicia Pań. Ostrów Wlkp.	10.-	P. Asztalerz Cerkwica	5.-
2. 10. 35	M. Zabiocka Stansławów	2.98	St. Jurysowa, Kolaczyce	1.-
3. 10. 35	A. Radecki, Gol. wice	2.-	J. Brędy Kurowice	1.-
4. 10. 35	J. Kowalski, Kielce	1.-	W. Łukaszewski, Działdowo	10.-
5. 10. 35	I. Basiński, Poznań	1.-	W. Kalużny Fabjanów	2.-
6. 10. 35	Wl. Magański, Gnuzno	1.-	SS. Rodziny Marji Puzik	2.-
7. 10. 35	P. Osowicki, Chojnice	1.-	M. Straszewska Bydgoszcz	3.-
8. 10. 35	A. Siwicki, Smoleńc	3.-	Wl. Lagodziński, Kepno	2.-
9. 10. 35	A. Stankiewicz, Łańcut	1.-	M. Zielińska, Jastrzaw podz.	2.-
10. 10. 35	L. Wesolkówna, Jutcewo	3.-	J. Cal, Fonstobaby	2.-
11. 10. 35	Cz. Piatkowski, Nowe	3.10	J. Wilkowska Brześć	10.-
12. 10. 35	P. Czerwiński, Gowidłno	5.-	J. Cichy Buk	5.-
13. 10. 35	St. Mikołajewski, Dobrzyca	2.-	P. Turowska, Kepno	3.-
14. 0. 35	Wisiońska Henkówna, Grodzisk	1.-	P. Judycki, Wilno	2.-
N. N. Poznań	E. Widzowska, Poruń	2.-	R. Bogaczyk, Steszew	2.-
Al. Grzybowski, Poznań	J. Górka, Kraków	2.-	J. Owikłńska, Beżuń	15.-
St. Sobiakowski, Poznań	W. Lubańska, Chelmo	5.-	Kl. Szware, Kościan	11.90
pr. o zdr. i błę. Boże	B. Powalowski, Bydgoszcz	10.-	A. W. Gnieszno	10.-
Czarnecka, Poznań 4 rata	St. Skowronowa, Zagórz	2.-	R. Smorowski, Znin	5.-
Ks. L. R.	J. Żukowska, Skalań	2.-	J. Koza, Sieraków	7.80
J. Kleindinc, Poznań	W. Szeller, Ostrzeszów	3.-	A. Kochański, Rymanów	2.-
Sodalicia Marjańska Urzędników, Poznań	J. Schweizerówna, Kolomyja	1.-	P. Fira, Koziegłowy	2.-
J. Jedrzejczak, Inowrocław	Z. Kalmarczykówna, Leszno	1.-	J. Bazakowa, Skierniewice	1.-
H. Kamińska, Bydgoszcz	A. Anoch, Mokobody	3.-	Wl. Wazmuz, Bulowice 376	1.-
E. Kolodziej, Chorzów	Ed. Malicki, Chelmo	5.-	K. Kulczycka, Sambor	5.-
M. Kubiakówna, Ordżin	W. Dzioba, Wiktoszewko	4.-	E. Klimontowicz, Rybnik	5.-
St. Osowska, Ostrzeszów	J. Sobkowiakówna, Sroda	1.-	Sklenarska i Piławska, Biała Podlaska	5.-
W. Surdyk, Witowo	Z. Szumińska, Koronowo	3.-	L. Karaś, Raclawice	1.-
St. Kamecki, Murwana	St. Baczkowska, Chojnice	3.-	M. Kozłowska, Kolo	1.-
Gołsina	J. Kozicki, Kraków	1.-	B. Chmielewski, Skorosze	5.-
S. J. Mołno z podz. N.	J. Kotowicz, Jasło	5.-	Fr. Czarniak, Ludźmierz	3.-
S. J. za odebr. l. z najp. pr. udział, dal. blog. Bożego za całe rodziny	St. Kotowicz, Jasło	5.-	Nadlesnictwo Państwowe	60.-
	J. i L. Orzech, Rzeszów	1.-	A. Garwolin	10.-
			A. Cyliakówna, Zakrzew	10.-
			H. Wyganowska, Kalisz	20.-

Konto P. K. O. nr. 207 470. — Sekretarjat św. Marcin 69, m. 17.

Po długich cierpieniach, opatrzona kilkakrotnie Sakramentami św., zmarła dnia 10. bm. w Bielewie, 8. p.

Emilja z Kochanowskich Cichocka

Pogrzeb odbył się w dniu 23. bm. w Lublinie. Masa św. za duszę 8. p. Zmarłej odprawił się w kościele św. Marcina w środę, dnia 30. 10. o godz. 7 rano, o czym donosi

w smutku pogrążona rodzina.

zg 12 078

Wszystkim, którzy okazali nam tyle dowodów szczerego i serdecznego współczucia z powodu zgonu naszej najdroższej matki, 8. p.

Apolonji Zdanowiczowej

a w szczególności Przewielebnemu Duchowieństwu z Księdzem Prałatem Rankowskim i Księdzem Profesorem Skórnickim na czele oraz Siostram Zmartwychwstania Pańskiego, Przyjaciółom i Znajomym, składa z całego serca piąnąc

Bóg zapłać!

rodzina.

zg 12 081

Dnia 22. 10. 1:35 r. zginął śmiercią tragiczną, lat 26, 8. p.

Florjan Smorawiński

nasz nigdy niezapomniany najdroższy i najukochańszy syn, brat i wujek, pozostawił

ciężko strapiionych rodziców i rodzeństwo wraz całą rodziną.

Pogrzeb z kostnicy cmentarnej św. Marcjńskiej, ul. Bukowska w niedzielę o godz. 15 00.

zg 12 080

WROCILEM

Dr. med. A. K. WERNER

Specjalista chorób wewnętrznych

Mickiewicza 21/25 Przyjmuję w godz. 15-18

ng 12 089 Telefon 63-62

W czwartek, 24 października 1935 r., zaanęła w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., nasza najdroższa, najlepsza matczka, babcia i ciocia, 8. p.

Nepomucena z Luerów

Hektorowa Luerowa

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, dnia 28 października o godz. 4 po poł. z kaplicy cmentarza farnego, ul. Bukowska, o czym zawiadamiają Krewnych i Znajomych

w nieutulonym smutku pogrążeni dzieci i rodzina.

Poznań, Wągrowiec, Warszawa.
ul. Kopernika 3.

SLEDZIE

Crownbrands - Matties - Mediam i Mattfall w 1/2, 1/3, 1/4, 1/6 beczkach

ANGIELSKIE MATJASY w 1/2, 1/3, 1/4, 1/6 beczkach w wielkim wyborze poleca ng 16 603

ST. BAREŁKOWSKI

Hurt Kolonjalny

POZNAŃ, Woźna 18 Telefon 39-00 — 56 56

Specjalność: **SLEDZIE — RYŻ — KRUPY**

JASNY I SILNY PŁOMIEŃ

lampki nagrobkowe

POLO

daja

ng 5 871 42 432

Tak białą białą zną można mieć tylko piorąc PERSILEM, środkiem stosowanym przez miliony dobrych gospodyń. Wystarczy raz spróbować, aby się o tem przekonać.

Persil

PIERZE WSZYSTKO

Do noczenia bielizny: HENKO, soda do prania i bielienia.

P 6 139-P 706

Piece stałopalne

system ameryk

Wyrób krajowy, bardzo ekonomiczne wykonanie solidne, ceny przystępne stale na składzie

JAN DEIERLING, Poznań

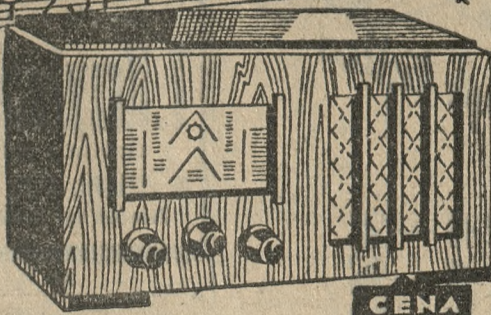
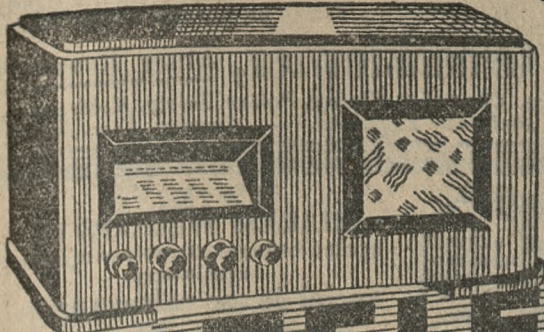
skład żelaza SZKOLNA 3 ar 1625-

telef. 35-18 telef. 35-43

AMBASADOR

4-LAMPOWY Z 5^{ty} PROSTOWNICZĄ
Arcydzieło radiotechniki. Obficie wyposażony w najnowsze udoskonalenia. Nowa linja akustycznej skrzynki. 3 zakresy fal. Zasięg wszechświatowy.

CENA
420
ZŁ

TELEFUNKEN
MISTRZ TONU, PRECYZJA I FORMY

SPECIAL

3-LAMPOWY Z 4^{ty} PROSTOWNICZĄ
O cechach odbiornika wysokiej klasy. Nowa linja akustycznej skrzynki. 3 zakresy fal. Zasięg wszechświatowy.

CENA
248
ZŁ

W czwartek, dnia 31 października 1935 r.
i w środę, dnia 20 listopada 1935 r.

biura nasze będą

zamknięte

Bank für Handel und Gewerbe Poznań
Poznański Bank dla Handlu i Przemysłu Sp. Akc.
Danziger Privat-Actien-Bank, Filiale Poznań
Gdański Prywatny Bank Akcyjny Sp. Akc. w Gdańsku
Oddział w Poznaniu. Tg 1943

Rzeźnictwo
z domem dobrze zaprowa-
dzone zaraz na sprzedaż
Adres wskaże Kurjer Pozn.
zg 12 080

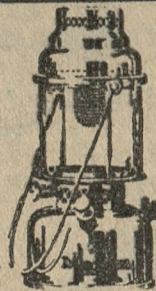
DRZEWO budowlane,
stolarskie
poleca Składnica d. zewa
i. Kowalkowicz, Poznań, Strzelecko 14a Tel. 14-95
dz 4 288

Hallo.. Hallo.. **Lieczy mówią!**

Przeszło 35 000 par pończoch sprzedaje rocznie. To najlepszy dowód, że pończochy moje są dobre, a ceny tanie. Już za zł 2,40 można nabyć dobre jedwabne pończochy, za zł 2,60 piękne matowe, a za zł 3,95 czysto wełniane. Wszelkie pończochy są pierwszej jakości. W żadnym wypadku nie prowadzę drugich gatunków lub towarów wybrakowanych.

KALAMAJSKI

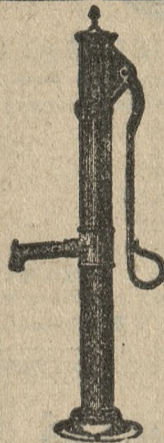
Pg 6169/70-43.73/74

Dla klinik

Lampy naftowo-żarowe
„Maxim“ niezbędne
jako rezerowe światło
podczas operacji.

Br. Śniegocki
Poznań - Fr. Ratajczaka 2
Cenniki na żądanie. Tg 6185-4, 50

STUDNIE

wiercone artezyjskie
POMPY ręczne, manetkowe
i mechaniczne
WODOCIĄGI automa-
tyczne
WIERCENIA BADAWCZE

J. Kopczyński i Sp.

Poznań, ul. M. Focha 127. Tel. 60-42
Przedsiębiorstwo wiercenia studni i zakłada-
nie wodo-igłów. Fabryka pomp. dz 4 206

Przezorni RODZICE

zaopatrują swe dzieci na zimę
w obuwie z podeszwami

z GUMY INDYJSKIEJ

(SUROWY KAUCZUK)

Chronią one przed wilgocią i zimnem i nawet przy
STAŁEM noszeniu przetrwają całą zimę.

Podeszew z gumy indyjskiej
przymocuje każdy szewc z ła-
twością nawet na stare obuwie.

Tg 1913

NOWOCZESNE PIECE STAŁE PALĄCE SIĘ SYSTEMU AMERYKAŃSKIEGO

WYRÓB KRAJOWY

Piece nasze wyróżniają się: este-
tycznym, nowoczesnym wyglądem
piękną emalą majolikową, wielką
wydajnością, równomiernym na-
grzewaniem powietrza

HERZFELD & VICTORIUS S A GRUDZIĄDZ

BIURO SPRZEDAŻY I WYSTAWA
w WARSZAWIE, NOWY ŚWIAT 31

Do nabycia w pierwszych sklepach artykułów żelaznych

Pg 60-2-42-57

Sprzedaż hurtowa
wszelkich towarów kolonialnych
i spożywczych
CYGAŃSKI i SEMMA
POZNAŃ, ul. Wielka 18. Telefon 33-32
Specjalność: wyborowe kawy palone z własnej
palarni, herbaty i kakao. dg 4570

W centrum Warszawy
Apteki - połowa
do sprzedania, druga połowa
do wydzierżawienia Zgłosze-
nia: Warszawa, ul. Tamka
44 m. 2. ng 16 745

**Drzewka
i Krzewy**
owocowe
ozdobne
alejowe
róże
i konifery
w wielkim wyborze
polecają
A. i J. JESKE
Szkółki Drzew
Jelonok, poczta Złotniki k. Poznania
telefon nr. 3.
Filja Emilji Szczęsnej
narożnik Gen. Bogusławskiego
linja tramwajowa 5.
zg 1467

TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ
uprawiające wszystkie branże poszukuje
2 urzędników organizacyjnych
Pierwszeństwo mają Panowie, którzy już pracowali
w branży ubezpieczeniowej. Szczegółowe oferty z po-
daniem warunków do „Par”, Poznań, Aleje Marcin-
kowskiego 11, pod nr. 56 437. Pg 61 621-56.437

Ktoż inny potrafi odgadnąć Twą przyszłość?
tylko najsłynniejszy Jasnovidz-Grafolog **WOMOUTH**
Mistrz Międzynarodowego Instytutu Wiedzy Tajemnej
uznany jako wszechświatowy fenomen, dysponujący mocą
sugestji - magnetyzmu oraz jasnowidzenia na odległość
Przy pomocy słynnego: jedyne na kuli ziemskiej Medium
„TAMAHRY” które posiada nadprzyrodzony dar promie-
niowania i wysyłania fluidu astralnego w transie jasnowidzi
bez różnicy oddalenia, za pomocą kontaktu pisma i kilku
włosów danej osoby.

Odkrywa wszelkie tajemnice życiowe każdego odgaduje przeszłość, teraźniejszość i przyszłość.
opracowuje horoskopy i analizy grafologiczne. Daje możliwość zdobycia miłości pożądanej osoby.
rady i wskazówki odzwyczajają od wszelkich naogów. Odnajduje zaginione osoby. Medium
„TAMAHRA” jest nieomyślne. Zestawia w transie szczęśliwe i pewne większej wygranej Nra
losów wskaże gdzie takowe można nabyć.
Napisz natychmiast do mnie, podaj pytanie, stan, datę urodzenia, załącz kilka włosów
i 1,- zł. znaczek, poczt. a otrzymasz w przeciągu 4 dni odemnie dokładne przeprowadnie horoskop,
który wprawi Cię w podziw i zachwyt.
Medium „TAMAHRA” wybierze dla Ciebie w transie szczęśliwy Nr. losu który pod
gwarancją będzie wygrany. Otrzymasz odemnie prawdziwy klucz nowego życia który przy-
czyni się do poprawy Twego bytu, materialnego i zadowolenia duchowego. Wiele wielkich
wygranych, to owoc mej pracy, dlatego też każdy zwracający się do mnie dziękuję.
Pisz zatem jeszcze dziś do mnie na adres: **Jasnovidz WOMOUTH, Kraków, Piłsudskiego 21.**

JADŁODAJNIA
Różycki, sw. Marcin 54
poleca tanio i smaczne obiady, kolacje i a la kart. Dla abo-
nentów zniżka. zg 2 83

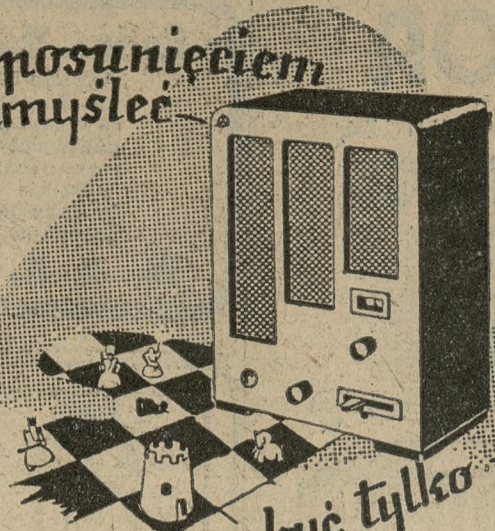
Międzynarodowi Ekspedytorzy
C. HARTWIG S.A.
Centrala w Poznaniu
Oddziały we wszystkich większych miastach
Polski.
Ekspedycja, cienie, inkaso, magazynowanie,
dz 2649 transporty mebli.

Poważna zarobkowa
Huta Szkła
poszukuje obrotowego kupca
z kapitałem od 3000 do 4000 zł
do założenia
składu fabrycznego
na własny rachunek. Zgłosze-
nia pod „Pewna egzysten-
ca” do Biura Ogłoszeń
„PAR”, Poznań Aleje Mar-
cinowskiego 11. Pg 6140-1555

Skład papieru
galanterji większy, również
na prowincji
kupię za gotówkę. Oferty
Kurjer Poznański zg 12082

Przed każdym posunięciem
trzeba się namyśleć

bez namysłu można nabyć tylko

ECHO

— 121 — Z
— 121 — S
— 131 — B

RADJOODBIORNIKI WYSOKIEJ KLASY W NISKIEJ CENIE

Na poczet należności przyjmujemy obligacje Pożyczki Narodowej w/g kursu emisyjnego po 1 obligacji 50-złotowej za odbiornik

typ 121-Z na prąd zm.	zł 170,—	zł 153,—	warunki normalne na raty	przy zapłacie należności 50 zł obligacją Pożyczki Narodowej
typ 121-S na prąd st.	zł 195,—	zł 175,50	za got.	dopłata
typ 131-B bateryjny	zł 160,—	zł 144,—		gotówka

Tem samemu prostujemy wysokości dopłat podane w poprzednich naszych ogłoszeniach. Sprzedaż: **BLOCK-BRUN**, św. Marcin 25; **POZNAŃSKIE TOW. TELEFONÓW**, Piekary 16/17; w większe sklepy radiowe na prowincji oraz **P. Z. T. Państwowe Zakłady Tele- i Radiotechniczne w Warszawie**.

M. PLONSK - POZNAŃ

Hurt tow. kolonialnych - ul. Szewska 8, tel. 3154

poleca po korzystnych cenach

KAWĘ-HERBATE-KORZENIE
KRUPY oraz **SMALEC**

W kościołach

i salkach parafjalnych, —
gdzie nie ma elektryczności, —
dają najlepsze i najtańsze światło
LAMPY NAFTOWO-ZAROWE
„Lumen“ i „Maxim“
B. Sniegocki - Poznań, Ratajczaka 2
Cenniki na żądanie.
Pg 6 184-43,29

Poważne Towarzystwo Ubezpieczeń

poszukuje do pracy akwizycyjnej we wszystkich działach ubezpieczeń
współpracowników
Znajomość branży ubezpieczeniowej nie wymagana. Panie i panowie otrzymują fachowe wykształcenie a po wykazaniu zdolności warunki stałe. Zgłoszenia wyszerpujące przyjmuje „Par”, Poznań, Al. Marcin-owskiego 11, pod nr. 56 438

Nieruchomość

ze średnim warsztatem fabrycznym, nadająca się na każdy warsztat pracy wraz z domem 7 pok. bardzo korzystnie do sprzedania. Komunikacja kolejowa i autobusowa 20 km. od Poznania autostradą. Zgłoszenia przyjmują:
KASA OSZCZĘDNOŚCI w KOSTRZYNI

NA GROBY

HURT	DO ILUMINACJI	DETAL
Lampki kolorowe duże z oświetleniem		tuz. 1,50
Lampki szklane białe z oświetleniem		tuz. 4,80
Lampki szklane kolorowe z oświetleniem		tuz. 5,80
Talercze iluminacyjne	szk. 1,40, 1,80 i 2,25	
Złotce 1-knotkowe		tuz. 2,00
Złotce 3-knotkowe		tuz. 3,70
Podstawki metalowe do lampek		tuz. 0,50
Świeczniki metalowe do świec		tuz. 2,40

Świec. w wielkim wyborze po znanych niskich cenach

SKŁAD GŁÓWNY
Centralna Drogerja J. Czepczyński, Poznań,
Stary Rynek nr. 6. Telefon zbiorowy 45-45
Telefony 33-24, 3-15, 32-38, 31-15, 32-39
ODDZIAŁ:
DROGERJA „UNIVERSUM“
Fr. Ratajczaka nr. 38 Telefon nr. 27-49

Tania sprzedaż TAPET!

Rolka już od 50 gr
u
Waligórskiego
Poznań, Poczta 31
Bydgoszcz, Gdańska 12
Pg 5 812

ORYGINALNE PROSZKI
„MIGRENO-
NERVOSIN“
R.M.S.W. 15199
ZNAK FABR.
z **KOGUTKIEM**
ZA ŚRODKIEM
KOJĄCYM BÓLE
ZASTOSOWANIE:
BÓLE GŁOWY
MIGRENA, NEURALGIA
BÓLE ZĘBÓW
GRYPA, PRZEZIĘBIENIA
BÓLE: ARTRETYCZNE,
STAWOWE, KOSTNE I T.P.
ŻĄDKI ORYGINALNYCH PROSZKÓW
ZE ZN. FABR. **KOGUTEK**
SPRZEDAJĄ APTEKI

Kanarki
całkowita wyprzedaż kanarków (śpiewaki) począwszy od 2 zł. —
Górna Wilda 29, m. 10.
zd 59 862

JEŻELI CZEKOŁADKI
i inne słodczyce
tylko firma
WALERJA PATYK
ul. 27 Grudnia 3
Aleje Marcinkowskiego 6
najstarsze polskie przedsiębiorstwo w Poznaniu.
Pg 5384-39,69

Aug. Hoffmann, Gniezno. Tel. 212
SZKÓLKI DRZEW I RÓŻ
Pierwszorzędne, największe zapasy gwarantowane odmiany zdrowych drzew owocowych, alejowych i krzaków. Niskie i piętne róże, konfery, rośliny na żywo-ploty etc.
Wysła się do każdej stacji pocztowej i kolejowej. Odznaczone pierwszemi nagrodami. Katalog i cennik bez płatnie.

Polecamy DO BUDOWLI!
I—Dźwigary, Żelazo
Żelazo do betonu
Gwoździe i śruby
Okucia do pieców i kuchni
Kuchnie westfalskie
Kotły do pralni
Piece żelazne
Zamki i zawiasy do drzwi i okien
Okna lano-żelazne
Siatkę ocynkowaną na płoty
Ceny najtańsze.
Cenniki na żądanie.
T. Krzyżanowski
Spółka z ogr. odp.
w Poznaniu, ulica Szewska 16.
Telefon nr. 30-38 i 36-09
nr 16 113

„DRZEWO“

Podłogowe deski,
listwy podłogowe, wy-
łogi, poręcze, i t. p.
Belki - kantówkę,
szalówkę iłaty oraz
deski stolarskie
po cenach korzystnych
poleca
Leon Żurowski,
skład drzewa i obróbka
Poznań, Raczynskich 6-8
przy pl. Bernardyńskim
Telefon 10-87
Pg 5 786-88,57

PRZETARG na dostawę mięsa
dla Kuchni Akademijskiej.
Oferty do 31 b. m.
WYDZIAŁ GOSPODARCZY
Wały Leszczyńskiego nr. 6
nr 12 088

Tragarze,
żelazo sztabowe, blacha, okucia budowlane i meblowe, piece, rury do piecy, podkowy, podkowce, narzędzia rzemieślnicze, widły, gwoździe, wagi decymalne, kuchnie westfalskie, naczynia emalowane, latarnie stajenne i powozowe najtańszej w firmie
Jan De erling
Poznań, ul. Szkolna 3
tel. 35-18, 35-43,
nr 15 577

Najmodniejsze wełny
na suknie, płaszcze i komplety
oraz na ubrania i palta męskie
Pg 5 325-7,69
W. Groszkiewicz, Stary Rynek 59
Długą, Chodniki, Firang, Płótka, Inlety, Koldry wato-
wane, pachowe, Podpinki. — Asygnaty Tow. „Kredyt“.

ZWYKŁYM MIAŁEM WĘGLOWYM
opalać możnaskutecznie wszystkie-
spalający
kocioł do centralnego ogrze-
wania pat. „Höntscha“
Zmniejsza się przeło znacznie koszty utrzymania.
Höntschi S-ka
Sp. z o. o.
Odlewnia kotłów ogrzewalnych
Poznań - Rataje VI. nr 14124

Energicznych przedstawicieli
na Poznań, Ostrów i Leszno poszukuje przedsiębiorstwo handlowe branży tekstylnej. Pierwszeństwo panowie z kaucją. Zgłoszenia z odpisem świadectw z ostatnich 2 lat oraz życiorysem i podaniem pierwszorzędnych referencji do Kurjera Poznańskiego zg 12 076.

Mareckiego — mieszanki, dropsy i śmietankowe groszowe to towar pożądanym i wyróżniony przez klienta
Fabryka Cukrów St. Marecki, Poznań
nr 14 623

FARBY LAKIERY
POKOSTY
Fabryki J. Perek, Leszno, po cenach fabrycznych tylko
Wodna 13, tel. 53-26, dawniej W. Garbary 39
Pokost czysto lniany zł 1,65 za 1 kg Pokost zwykły lniany zł 1,40 za 1 kg
nr 14 608

2 lokale
przy ul. Nowej 10 do wynajęcia 1 (po firmie Ebertowski) od zaraz, drugi (narożnikowy) od 1. 1. 36. Zgłoszenia: Zarząd Miejski, ul. Grunwaldzka 18, pokój 4.
nr 16 744

Kupno okazyjne
Samochód Praga - Picollo 4-cyl. 5/2 KM. rocznik 32, otwarty, 4 - 5 osobowy, oraz tensam model „Roadster“ 2-4 osobowy, tak nowe, sorzedam za gotówkę. Wiadomości: ul. Dąbrowskiego 7 — garaże — telefon 75-58
nr 12 0-4

PRZED ZIMNEM
Tysiące okien zabezpieczono uszczelniaczem z gumy porowatej **MORMIT**. Jedyny trwały i tani uszczelniacz. Bezpłatne prospekty do otrzymania w każdej drogerji.
Tg 1941 **MORMIT, Warszawa, Marszałkowska 118 m. 1.**

FABRYKĘ KONFEKCJI DAMSKIEJ
kompletnie urządzoną
WYDZIERŻAWIĘ
względnie przyjmie współn.ka.
FR. KASZEWSKI - GNIEZNO RYNEK NR. 19.
nr 13057

W czwartek, dnia 31 października 1935 r. o godz. 20 odbędzie się w sali Cechowej Domu Rzemieślniczego (wejście główne)
Walne Zebranie Domu Rzemieślniczego
Tow. zap. sądownie
z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie.
  - 2) Odczytanie protokołu z ostatniego Walnego Zebrania
  - 3) Sprawozdanie Zarządu Domu za czas od roku 1934-1934
  - 4) Sprawozdanie Rady Kontrolującej
    - a) rewizyjne,
    - b) bilansów.
  - 5) Dyskusja nad sprawozdaniami.
  - 6) Udzielenie absolutorjum ustępującemu Zarządowi i Radzie Kontrolującej
  - 7) Wybór nowego Zarządu i Rady Kontrolującej. dg 4558
  - 8) Wolne głosy.
  - 9) Zamknięcie.
- W razie nieprzybycia wymaganej ilości członków, następne Walne Zebranie odbędzie się w myśl statutu § 11 ust. 2 — 14 dni później, tj. w czwartek, dnia 14 listopada br. o godz. 20 w tej samej sali i z tem samym porządkiem obrad bez względu na ilość członków.
O liczne przybycie Szan. Panów członków uprasza
Zarząd:
J. Miklaszewski, prezes, C. Chwiłkowski, wice-prezes,
P. Kabaciński.

Przymusowa sprzedaż w Starolece.
WILLE o 2 mieszkaniach
po 3 pokoje i kuchni wraz z ogrodem z drzewami owocowymi o obszarze 3000 m²
DOMEK o 2 mieszkaniach
po 2 pokoje i kuchni wraz z ogrodem z drzewami owocowymi o obszarze 1500 m²
sprzedają się w drodze przetargu przymusowego przed Sądem Grodzkim w Poznaniu, pokój 45, dnia 20 listopada 1935 r. o godzinie 11. Informacji udzieli
nr 16 734/5
W. Kameronowski, adwokat
Poznań, ul. Fr. Ratajczaka nr. 19.

PALTA UBRANIA FUTRA

materiały z metra
Działy miarowe u szczytu doskonałości

Edmund Rychter POZNAŃ

ul. Fr. Ratajczaka 2
ul. Wrocławska 15
ul. Wrocławska 14
OSTRÓW wlkp.

3

serje
ceny

OGŁOSZENIA DROBNE
Ogłoszenia wśród drobnych:
1-linowy milimetr 50 groszy

Znak oferty na przykład: n 3695, z 21 025, d 1811
i t. d. = 1 słowo.
Drobne ogłoszenia w dni powszednie przyjmują się do godz. 11.10, w soboty i dni przedświąteczne przyjmują się do godz. 11.00.

1. DOMY-PARCELE

Kamienice
w najlepszym położeniu miasta powiatowego, 3 składy i mieszkania oraz przyległy wielki ogród sprzedam za 52 000 zł mieszkanie 6 pokoi i skład może być wolny. — Oferty „Par.” zdg 6111-56,359

Sołacz
Wolny, Winarska tramwaj 11. parcele. Wiadomość: Szczecińskiej 1. mieszkanie 19. telefon 74-15. zdg 53 069

Administracji domu
przyjmie rzetelną fachowiec za gwarancję. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 60 950

Kamienica
solidnej budowy, dochód roczny 25 116 (ustawowy) cena 155 000. Informacje administrator Dutkiewicz. Poznań, Chwalińszewo 70. Pg 6103-56,436

Kamienice
kupie, wpłace 30-50 tys. zł bez pośrednictwa. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 421.

Kamienice
komfortowa, nowa, wpłaty 100 tys. zł sprzedam. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 60 411.

Kamienice
nowa przy tramwaju, dochód 11 000 mieszkaniach komfortowych sprzedam 90 000 przecięcie amortyzacji. Krzywicki, Piekary 8. zdg 60 524

Parcele
idealna część 1400 m² między Aleją Wielkopolską sprzedam 1 m² 80 Grudzień. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 521

Kamienice
centrum składowe, dochód 9 000 sprzedam 80 000. wpłaty 60 000. Kossman, Fredry 6. zdg 60 512

Kamienice
2 składy, 4 mieszkania, ogród 1 1/2 morgi Ławica, cena 15 000 wpłata dozwolona, sprzedam. Zielce, Górna Włda 54 tel. 70-11. zdg 60 498

Parcele
kupie przy Poznaniu do 1 zł. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 394

Kamienice
najdłuższej ulicy Bydgoszczy (Gdańskiej) nadająca się do przemysłowego, drogerii, kolonialki, dochód 6 000, cena 35 000. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 358

Kamienice
nowa trzypiętrowa Łazarz 26 000 Nowakowski, Wielkie Garbary 48 m. 21. zdg 60 487

Wille
nowa dwumieszkanowa, śpiączka, 2 morgi ogrodu przy dworcu w Swarzędzu sprzedam. Oferty „Par.” pod n 43 67. Pg 6163-43,67

Kupię
dom lub wille przy wpłacie 15 000 zł. Agenci wykluczeni. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 58 990

Parcele
małe ośmiokątne sprzedam. Karol Rose Sołacz, ul. Wylom 42. zdg 59 072

Domok
3 pokoje, kuchnia i plac (przez 1 000 m²) ewentualnie także budynek na warsztat zaraz do wynajęcia przy ul. Bukowskiej 18.

Dom
w najlepszym położeniu i najnowocześniejszym i najczystszej pol. części wyl. Pozn. w którym mieszka się skład tow. kol. żelazna art. budowlanych oraz restauracja sprzedam ewentualnie ze składem. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdg 59 454

Dom
w Pleszewie (Rynek) sprzedam za gotówkę, Dobra lokata. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 60 170

2 domy
sprzedam Poznań dochód 4 800. Cena 26 000. — 9 000 amortyzacji wpłaty 15 000. — dochód 3 500. — Cena 18 000. — wpłaty 12 000. — Zgłoszenia Poznań, Rybaki 27, m. 4. zdg 60 246

Kamienice
średnio wielki składem. — podwórkiem, wjazd, wpłata 80 000. Kupie. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 670

Parcele

360 m² przy Koscielnym Winary sprzedam. Zgłoszenia Dahrowskiego 59 k osk. zdg 59 641

Willa
komfort 17 pokoi, garaż, ogród 6 pokoi wolne, w pięknej dzielnicy Poznania sprzedam 75 000 zł lub zamienie na dom. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 59 920

Wille
komfortowa sprzedam, wpłaty 20 tys. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 552

Wille
Sołacz lub blisko śródmieścia — wprost gospodarza kupie gotówką. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 417

Kupię wille
dom ewentualnie 2 mieszkanowy z jednym 7 pokojowym mieszkaniem, komfortowy w centrum możliwe okolica Onery. Kupię także parcele pod wille około 800 m². Szczegółowe oferty Kurjer Poznański zdg 59 313

Administracji
domu z ewent. stróżostwem — własną siłą poszukuje urzędnik zabezpieczenie własny dom. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdg 59 680

Kupię
dom wpłaty 10 000. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 858

Dom
nowoczesny 3 piętrowy z niekarnią składem dobrej prosy, w dużym mieście powiatowym i garnizonowym południa Poznańskiego — sprzedam lub zamienie na mniejszy dom w Poznaniu. Cena 40 tys. przy wpłacie 30 tys. w wypadku zamiany konieczna dopłata. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 694

Majetek
500 morg przy Poznaniu 130 000 sprzedam lub zamienie na Kamienice

Kamienice
Poznań, Bydgoszcz z dopłatą 30 tys., Ratajczak, Poznań, Jozwicka 12. zdg 59 786

Dom
Poznaniu, dochód 4 700 zł, za 30 000 sprzedam Dudek Włocławek, Garbary 84. zdg 50 345

Domok
2 000 kupie. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 084

Dom
mniejszym mieście, składem, ogrodem, kilkoma mieszkaniami, 8 000. — sprzedam. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 60 075

Sprzedam
natychmiast wille, gotówka 11 000 hipoteka 6 000. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 068

Najtańsze parcele budowlane przy Osiedlu Warszawskim
bardzo korzystnie położone, światło, wodociąg, Małcki, Drozda Debińska 11, Telefon 11-90. Pg 5781-2,28,9

Kupię
parcele na przedmieściu. Oferty Oredownik, Poznań dg 4219

Kupię
domek, ogródek, światło, woda, rejon Poznań 4 ys. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurjer Poznański, port, 2588.

Dom
w Pleszewie (Rynek) sprzedam za gotówkę, Dobra lokata. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 60 170

2 domy
sprzedam Poznań dochód 4 800. Cena 26 000. — 9 000 amortyzacji wpłaty 15 000. — dochód 3 500. — Cena 18 000. — wpłaty 12 000. — Zgłoszenia Poznań, Rybaki 27, m. 4. zdg 60 246

Kamienice
dochód ustawowy 16 000 sprzedam 90 000, wpłata 80 000. Gruszczyński, Poznań 80. zdg 59 229

Parcele

własne przy Poznaniu od 80 groszy m² sprzedam. Chwalińszewo 1. m. 4. zdg 60 228

Kamienica
w górnej części miasta (centrum) bardzo dobrze budowana za 90 tys. na sprzedaż. (Agenci wykluczeni). Oferty do Kurjera Poznańskiego zdg 60 087

Parcelo
willa Górczyn przy Szosie Okrężnej 1 500 m² na sprzedaż. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 165

Kamienice
nowa, wpłaty 10 000, dochód 3 200 Małcki, Rybaki 29a. zdg 60 015

Kamienica
dochód 22 000 wpłaty 100 000. — sprzedam 165 000. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 016.

Kamienica
nowa 95 000, gotówka sprzedam. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 018.

2. PIENIĄDZ

Zakład Malarsko-Dekoracyjny
— Pokostniczy — Laktiernicy oraz

Fabryka Deseni Malarskich Karol Romański, Kraków,
ul. Madalińskiego 13 firma istnieje lat 30, wyrobiona klientela rządowa i prywatna, poszukuje spółnika z gotówką 10 000—15 000 zł. Spółnik uczestniczyć może także przy wydaniu dzieła dla malarski. zdg 57 812

Sprzedam
cztery Pozyrki Narodowe po 50 zł. Adres wskazać Kurjer Poznański zdg 59 506

10 000,—
ulokuje. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 820

Czynnego wzgl. cichego spółnika — współpracownika
z 50 000 zł płynna gotówka poszukuje administrator rolny wysokich kwalifikacji fachowych i moralnych celem nadziewania majątku uprzedniozyskownego i dochodowego, dobra ziemia i komunikacja. Poważne zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod zdg 59 869

Wspólnik (czka)
inteligentna współpraca, antykwariat, kapitał 2 500 zł. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 696

2.000,— zł
pożyczki za pewną gwarancję poszukuje emeryt wojskowy. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 998

Kilka tysięcy
z współpracą do ulokowania w intratnym interesie. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 173.

Spółnika
(spółniczek) samotnej osoby do rzeźnictwa 3 000 lub cichego spółnika przyjmie. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 040

Wspólnika
ca. 2 000 poszukuje celem kupna maszyn. Kapitał, zysk gwarantowany maszynach oraz hipoteczność. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 60 257

Złoto
marki sprzedam. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 449

90 000 złotych
ulokuje majątek ziemski. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 391

Poszukuje
200—300 zł wysoki procent, krótki czas pewien zastaw. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 320

Kilkaset
złotych wkładu zastawianowane nadzwyczajne zyski. Podanie sumy. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 360

Restauracja

duża poszukuje współniczek lub sprzedaj. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 488

3. LETNISKA I UZDROWISKA
We dworze
ładnej okolicy znajdują pomieszczenie 2 osoby z utrzymaniem, praniem 3 zł dziennie. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 59 745

4. OSOBISTE
„Jadwiga”
Podgórze 10 a, najkorzystniejsza kapelusze damskie Pg 6141-43,7

Magazyn Obuwia Fr. Rogoziński
daje rekomendację dobrego zakupu. **tylko Stary Rynek 64 Kalosze Śniegowce Deszczówki** w wielkim wyborze. Pg 58012-40,36,37

Trwała
wodna — ondulacje wykonuje pierwszorzędnie salon „Helena” sw. Marcin 14. zdg 60 162

Popularna
Chiromantka „Pani Zofia” dawniej Zankowa — przyjmuje teraz tylko Seweryna Mielżyńskiego 25 m. 8 front. zdg 60 413

Unleważniom
weksle (przeznaczające) podpisem mojem w posiadaniu Hipolita Liry, Poznań, Kraszewskiego 26 i Wandy Mandlowej, Poznań, Ratajczaka 18 — Puszczkowo. Albin Ratajczak, Poznań, Półwiejska 3. zdg 60 504

6. OZENKI
Dla Nowożeńców
wyprawy pościelowe koldry, podpięcia, bielizna osobista gotowe i na zamówienia stolowa i z metra. Firany, półna, inletry najkorzystniejszej bo wprost z **Fabryki bielizny J. Schubert, Dom płócien** Poznań, Stary Rynek 76 Czerwony dom narzeczów odwachu. Pg 5809-41,53

Miła
inteligentna, przystojna Wlkp., średnim wieku, urzędniczka, powińca, posiadająca przeszło — 20 000.— poślubiaby kulturalnego pana zapewnionym stanowisku, wieku 36—48 sfer inteligencji. — Poważne nianonimowy, fotografia pożądana Kurjer Poznański zdg 57 510

Pani
do lat 30, kulturalna, wykształcona (matura) wzd. studia uniwersyteckie) z własnym domem i rodziny zastąpiła dwuletniej córce-cie matkę i pokierowała jej wychowaniem, poszukiwana. Oferty z podaniem życiorysu, przy dołączeniu fotografii oraz ewtl. świadectw do Kurjera Poznańskiego zdg 58 444

Przemysłowiec
ciemnonobliwy lat 33, rz. kat., wysokiego wzrostu, pozna panie inteligentną, młodego i osobistego, niezależną. Cel matrymonij. Posaz dla wspólnego dobra pożądan. Zgłoszenia nianonimowe li tylko z fotografią, która się zwraca rzeźnia pod dg 4555 do Kurjera Poznańskiego

Kawaler
lat 30, właściciel, przedsiębiorstwa zbożowego na prowincji pozna w celu matrymonijalnym panie w stosownym wieku z odpowiednią go. ówka. Pośrednictwo krewnych mile widziane. — Oferty proszę kierować Kurjer Poznański zdg 59 642

Skromna
szuka męża po pięćdziesiątce. — dobre stanowisko. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 59 894

Przystojna

wdowa bezdzietna lat 35, niezależna pozna pana na stanowisku. Cel matrymonijalny. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 907

Największy wybór
zamożnych, zdecydowanych pan, panów poleca jedynie Pcho. Poznań, sw. Marcin 68, tel. 50-30. zdg 59 919

Samotna
lat 34, wzrostu średniego, inteligentna pozna pana jako towarzysza. Cel matrymonijalny. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 706

Wznie się
w dobrym zaprowadzonym interes bawitny lub inny licze lat 37 posiadam gotówki 3 700 zł. Agenci wykluczeni. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 450

Która
z szlachetnych pan, wiek obojętny zapewni przyszłość kawalerowi. — 28 (sterota), zbroźnicownik, znajdujący się w przykrem położeniu, z dobrego rodziny. Cel matrymonijalny. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 432

Panna
inteligentna lat 27, posiada posaz szuka znajomości panów urzęd. etat. ewentl. kupców usamodz. Cel matrymonijalny. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 59 182

Wdowiec
emeryt mistrz 39, z 3 letnim dzieckiem poszukuje odpowiedniej partii. Zgłoszenia upraszam Kurjer Poznański zdg 59 683

Brunet
lat 35, posiadający kilka tysięcy gotówki szuka znajomości pan w wieku 25—35 lat, wdowy bezdzietnej z cóskami gotówką z zamłowaniem do interesu niewykluczone. Cel matrymonijalny. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdg 59 821

Dentysta upraw.
własna zaprowadzona praktyka mody przystojny poszukuje zamężnej partii. Koleżanki mile widziane. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 834

Dyskretnie
pod gwarancją każdego wyswata jedynie Biuro „Przyszłość”, Poznań, Strzelowa 3. zdg 59 983

Brunet
własny dom z placem budowlanym, szuka żony młodsza gotówką. Zgłoszenia Oredownik, Głonozno 211. nz 16 746

Dla
brata przemysł. kupca 47 lat, solidnego, pracowitego szukam skromnej gospod. żony. Dla obojnego, dobra posaz od 20 tys. i wyprawy ewtl. dom pożądan. Panie w pol. warunkach upraszam z całym zaufaniem zgłosić się. Agenci wykluczeni. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 137.

Panna
inteligentna, przystojna, muzykalna, lat 27, wyprawa 5 000 zł posaz szuka męża, urzędnika lub samodzielnego kupca. Oferty bezanonimowe do Kurjera Poznańskiego zdg 60 214

Akademik
za pół roku skończony zapewniłna posada, d. brw, zawrze znajomość matrymonijalna panna, która dostrzeże, ocen szczerze ogłoszenia, mogaz możliwość natychmiastow, m. styczna subwencją umożliwić u-ocenzenie. Wzajemność sympatii — zasadniczy warunek. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 60 248

Kawaler
lat 32, wysoki, przystojny inteligent, dobrze sytuowany, pozna odpowiednią panią, przyszła żona. Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 60 003

Kawaler
26 średni brunet, rzemieślnik, — posiadzie poszukuje odpowiedniej partii. Łaskawe zgłoszenia nraszam Kurjer Poznański zdg 60 393

Znajomości
towarzysko — matrymonijalne i-awia dyskretne „Wanda”, Rom. Szymańskiego 4 — 5. zdg 60 479

Dyskretna

swatka matrymonijalne sprawy złatwia szybko, solidnie dyskretne. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 002

Plekarz - cukiernik
kawaler, szatyn, lat 29, średniego wzrostu, religijny, bez nalogów, 2 000 zł got. szuka panny celu matrymonijalnym, do lat 32 z gotówką do trzech tys. zł, celem uruchomienia własnej piekarni. Wdowy nie wykluczone. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 269

Dla
inteligentnej Wielkopolanki, spokojnej, przystojnej, milej powierchowności, zdrowej jedy-naczki, gospodarnie wychowanej, wysokość 1,65, matura, muzykalna, trzypokojowe umeblowanie, 100 zł stałego miesięcznego wsparcia, poszukuje kandydata na męża. Emeryt, wyższy urzędnik, oficer rezerwy. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 461

Starszy
kawaler pozna panna do lat 30, cel matrymonijalny. Zgłoszenia z fotografią do Kurjer Poznański zdg 60 293

7. SPRZEDAŻE

Sprzedaje
kupuje meble maszyn i inne rzeczy. Dom Komisowy, Podgórze 2 Pr 5775-10,58

Futra
damskie, białe, lisy, najtańszej. Maszalarska 7 — 4. zdg 60 454

Sielawki
skrzynki 2 1/2 kg tanie Bałtyk Kuźnica, Składnica J. Rogoziński Plac Sapieżyński 4, telefon 12-25, zdg 60 456

Gramofon
sprzedam płytami Jeżycka 36—8 zdg 60 866

Rzeźnictwo
dobrze prosperujące przy ruchliwej ulicy z mieszkaniami, warsztatem sprzedam natychmiast Garstka, Kreta 24 m. 8. zdg 60 485

Książki
naukowe, powieści kupuje, sprzedaje korzystnie. Antykwariat, Strzelecka 2. zdg 60 467

Stoliki
herbaciane mahonjowe, brzożowe tanio. „Lamus”, Strzelecka-1. zdg 60 441

Nowoczesne
okucia do drzwi i okien narożniki do muru poleca L. Matysiak, Poznań, Piekary 19, telefon 29-18. zdg 59 665

Magazyn kapeluszy
do odstąpienia od zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 443

Urządzenie
składowe każdej branży. Dąbrowskiego 94. zdg 60 448

Gabinet
dentystyczny, egzystujący od lat 18 kompletnie urządzony aparaty narzędzia, z 3 pokojowym mieszkaniem, parter, centrum miasta. Sprzedam 4 000 zł, Wiadomość: Warszawa, Mokotowska 44. Kantor. Pg 5 890 62 502

Maszyna kuśnierska „Success”
Singera okrętka w dobrym stanie sprzedam Loka Licytacji Stary Rynek 46/47. Pr 6165-43,72

Skład
kolonialny najruchliwsza ulica, towarom bez spieszności sprzedam. Wskaże Kurjer Poznański zdg 60 400

Pianino
Nacjonalka, szafa żelazna, futra piżmowce, Domnińska 1 — 1 zdg 60 410

Motocwki
przyczepka B. M. W. bardzo dobrym stanie „Motor”, Dąbrowskiego 7. zdg 60 295

Przyjmę
wspólnika lub sprzedam staro-
prowadzony interes zbożowy. -
strutownicy, Gniezno, Moniuszki 8,
m. 2. ng 16 760

Resztówka
200 morg pieszno-buraczanej, 3
km od powiatowego miasta, stacji
kolejowej i 8 km gimnazjum, za-
budowanie masywne dom miesz-
kalny o 7 pokojach w ogrodzie
żywy i martwy inwentarz nad-
kompletny. Cena 45 000.- zł. -
wpłaty 25 000 zł. Zgłoszenia Mo-
drzejewski, Nowe Miasto n/Drwe-
ca. ng 16 766

Jadalnie
eleganckie tano. Stolarnia. Bu-
kowska 9. zdg 60 327

Limuzyna
czteropobowa najlepszym sta-
nie tano. Oferty Kurjer Pozn.
zdg 60 522

Centrum
skład krótkich, dwupokojowym
spowodu śmierci tano. Marcina
74. I. 18. front. zdg 60 514

Podłoga
kantówki, szalówki, drzewo eto-
larskie korzystnie poleca G. Ko-
walkiewicz, składnica drzewa,
Poznań, 1 zezeka 14 a, tel. 1495
zdg 60 513

Sklep
mleczarsko delikatesowy śród-
Globus
mieście sprzedam.
Marcinkowskiego 16. zdg 60 509

Futro
damskie karakulowe 600.- od
12-2. Prusa 2-7. zdg 60 363

Okazjal
salonik lustrem, 9 części 350 zł.
Marsz. Piłsudskiego 9, m. 8.
zdg 60 333

Towary krótkie
skład urzędem, towarem -
mieszkanem, 2 pokoje, kuchnia
1000 złotych spokojnie sprzedam.
Adres wskazuje Kurjer Pozn.
zdg 60 333

Stylowe
świeczniki, brązowe, kandelabry
zegary okazynie „Lamus” Strze-
lecka 1. zdg 60 440

Skład
cukierków r. chłwi ulica. Adres
Kurjer Poznański zdg 60 437

Maszyna
szycia okrągła. Focha 187a - 3.
zdg 60 436

Kraszewskiego
powieść 12 tomów oprawionych
18.- Antykwariat Woźna 19.
zdg 60 432

Radjo
Philipsa 5 la opowe na prad stały
Grunwaldzka 13, m. 8.
zdg 60 433

Solux
Lampa. Biblioteka. Piec gazowy
Ratajczaka 29 - 3. zdg 60 430

Cylindry
60 igłowe oraz
izly wszelkich
grubości. W.
Gierczyński i
Ska. Poznań,
św. Marcin 13.
Pg 6157-56.484

Piękna sypialnia
brzoza kanadyjska
najlepsze wykonanie

Gabinet mahoniowy
nowoczesny tano

Gabinet kombinowany
orzech kaukaski

Jadalnie polerowane
solidne wykonanie okazynie

Jadalnia dębowa
zegarem tylko 550.- zł.

Salonik Ludwika XVI
bardzo ładny oryginalny francu-
ski okazynie

Gabinet dębowy
nowy front polerowany bardzo
tano

Salonik mahoniowy
jak nowy 10 części tylko 500.- zł

2 fotele klubowe
solidne okazynie

Sypialnia orzechowa
marmurami tylko 200.-

Sypialnia dębowa
nowa bardzo ładna 550.- zł oraz
dużo innych przedmiotów kupisz
tano tylko. Poznański Dom Ko-
misowy

Dominikańska 3
Telefon 24-42. Pg 6166-43.66

Pomoczel
podróżnicy na samochód rekla-
mowy sprzedaj wina, soków, wódek.
Prowizja 15-20%. Koszty
eksploatacji sam ponosi. Może
zabierać również własny artykuł.
Oferty wódka „Par” Toruń.
Pg 6173-64.134

Ford 1929
4 osobowa karetka po remoncie.
Polski Fiat. Kanaka 10.
zdg 60 499

Książki
powieściowe, naukowe, podrecz-
niki uniwersyteckie, całe biblioteki
kupuje i sprzedaje najkorzyst-
niej

Księgarnia-Antykwariat
Pierackiego 20. Obszerne działy
naukowe - największa wypoży-
czalnia - ostatnie nowości -
abonament 150 miesięcznie.
zdg 60 387

Grzebień czdulacjny
„Nowości” daje piękne fale i loki
cena 250 c. z wszelkie przybory
dla fryzjera. Wenzlik. Poznań,
Aleje Marcinkowskiego 19.
zdg 4393

Magazyn futer Lehmann
zał. 1875 Poznań
Wrocławska 13.
tel. 22-95. Wszel-
kiego rodzaju
futra wykonuje
we własnej pra-
cowni pierwszo-
rzędnie, solidnie.
Stale wielki wy-
bór każdego ro-
dzaju gotowych futer oraz skórek
od najtańszych do najwykwint-
niejszych.

Fryzjerski
skład sprzedam. Oferty Kurjer
Poznański zdg 60 233

Fisharmonjum
tano. Podgórna 14. skład instru-
mentów. zdg 60 095

Fabrykę
świec korzystnie sprzedam.
Oferty Kurjer Pozn. zdg 60 167

Meble
różne. Mielżyńskiego 3 - 10.
zdg 60 274

Tapczan
20. Ratajczaka 14 - 22a.
zdg 60 272

Skład
węglu odstepie. Oferty Kurjer
Poznański zdg 60 024.

Platformę
tano. Różana 18 - 3.
zdg 60 312

Maszynę
krawiecką, kuśnierską. Nowy Ry-
nek 5. - 3. zdg 60 306

Radjo
4 lampowe bateryjne. Ratajczaka
20 - 17. zdg 60 286

Pianina
Fortepiany
światowej sławy
marki „Arnold
Ebbiger” Kalisz.
(dostawcy Pol-
skiego Radia i
Konservatorji).
Muzycznych stale zdobywały naj-
wyższe odznaczenia na wysta-
wach krajowych i zagranicznych.
Dostarcza po cenach fabrycznych
przedstawiciel A. Drygas, Poz-
nań, ul. Podgórna 10 a.
Pg 5 804 40.61

Szafa
łóżko, komoda. Złotona 1 m. 5.
zdg 60 061

Sprzedam
piec kafłowy, św. Marcin 62. -
m. 3. zdg 60 059

Trykotarska
saneczkowa 7x36 używana. Da-
browskiego 45, m. 5. zdg 60 053

Futro
damskie korzystnie sprzedam. -
Marsz. Focha 119, m. 9.
zdg 60 082

Najtańsze
źródło zakupu
na ubrania i płaszcze zimowe
poleca firma
Leonard Ligęziński,
Kom. Skład Sukna,
św. Marcin 63,
part. zdg 60 052

Szewska
maszynna słupkowa Singera ko-
rzystnie. Marcin 15, m. 1.
zdg 60 237

Futra
karakulowe, sealowe żrebce i róż-
nego rodzaju wielki wybór od 200
zł. oraz lisy biały wydry skóry
każdego gatunku sprzedaje bar-
dzo tano. Lajewski Pierackiego
20, tel. 13-54. Pg 5805-40.90

Nowoczesne
łóżka
metalowe - Tapcz-
ny - Le-
żanki -
Materace
sprężyno-
we

Białe
Meble

Asygnaty „Kredyt”
Sprzet Domowy
św. Marcin 9-10. ng 14 366

Najpierwszorzedniejszej jakości
pianina
firmy „T. Betting” Leszno po-
leca tano na raty. Kwiatkowski
Poznań, Pierackiego 15. dg 4436

Skład
kolonialno-delikatowy, centrum
sprzedam. Adres Kurjer Poznań-
ski zdg 60 252

Fortepian
koncertowy 150 duzi, czarny za-
graniczny. Skarbowa 4, m. 8.
zdg 60 244

Skład
papieru, tytoriu sprzedam. Adres
Kurjer Poznański zdg 59 973

Skład
spożywczy, urządzeniem, magiel,
mieszkanem sprzedam korzystnie.
Adres wskazuje Kurjer Poznański
zdg 60 157

Sprzedaj - Naprawa
wielkich piór
wielkich systemów
Skład Papieru. -
Montownia Wiecz-
nych Piór - Józef
Czosnowski - Po-
znań, Ratajczaka 2.
„Asygnaty Kredyt”
dg 3 104

Skład
kolonialno - delikatesowy, wódki
wina z urządzeniem i towarem
sprzedam, cena 1500 (ugodowa).
Oferty Kurjer Poznański
zdg 59 718

Posiadłość
miasto 17 morg ziemi, na każde
przedsiębiorstwo sprzedam. Zgło-
szenia Kurjer Poznański
ng 16 639

Wózki
tano wybór franczyńska, Pie-
rackiego 11 podwórze
zdg 31 328

Meble kuchenne
wprost wytwórni najkorzystniej
u Konieckiego, Piaskowa 3.
zdg 57 092

Skład
spożywczy nabiału korzystnie -
sprzedam. Al. Marcinkowskiego
nr. 15. zdg 53 732

Futro
męskie eleganckie prawie nowe
pizmowce, kolnier czarna wy-
dra sprzedam okazynie kuśnierz
Ignasiak, Szkolna 9, m. 6.
zdg 53 744

Kafle
piece, kucharki, przenośne, najta-
niej Milich, Dolna Willa 49.
zdg 53 833

Pianino
pierwszorzedne zagraniczne. Ro-
mana Szymańskiego 4 - 5.
zdg 59 390

Modne
Kapelusze
Koszule
Krawaty
tano. M. Paszek,
Poznań, Wrocław-
ska 90. zdg 50 394

Dom
mieszkalny, 1 m. i ogr., oraz 6 morg
ziemi, 3 km od Poznania tano
sprzedam. Oferty Kurjer Pozn.
zdg 59 134

Radjodbiorniki
części, przetw. okazyjne. -
Radjolabo. at rjum. Ma cina 56
II p. zdg 59 129

Piękna
jadalnie, panele, obrazy kryszta-
ły, lampy elektryczne sprzedam.
Szamarzewskiego 27 m. 16.
zdg 50 614

Fabryka świec
w mieście powiatowym korzyst-
nie na sprzedaż lub do wydzier-
żawienia. Oferty Kurjer Poznań-
ski dg 4537

Parasole
ogrodowe
słoneczne
deszczowe
wielkie re-
paracje wy-
konuje Wy-
twornia Pa-
rasoli Wie-
lka 27.29.
zdg 2 664

Opony najlepszych
marek
najkorzystniej firma Jabłoński,
Dąbrowskiego 18. Zadać ofert.
zdg 3655

Dodatki do ubrań
płaszczki w wielkim wyborze po-
leca
Andrzejewski,
Szkolna 13. dg 4042

Maszyny do pisania
małe i duże, nowe i używane, naj-
większy wybór, najniższe ceny.
gwarancja Skóra Ska A. L.
Marcinkowskiego 23. ng 16 165

Wytwórnia
i powabną
linję
daje tylko do-
brze dopasowa-
ny gorsel pas
leczniczy według
nieobciążonego
kroju Chrześci-
jańska Pracow-
nia Gossetów
Anny Biderfo-
wej Plac Wol-
ności 9 - Przyjmują wszelkie
przeróbki ceny niskie. dg 4 512

Lampki
wyprobowane jakości, oraz
świece i żaluzje. Drogeria Tea-
tralna, Fredy 2. zdg 60 192

Okazjal
Jadłodajnia, centrum, świetnie
prosperująca, pianino, radio, bi-
lardy gry, spowodów, rodzinnych
sprzedam, wszelkie przyje-
mnie, współnika większą kotówką. -
Oferty Kurjer Pozn. zdg 60 132

Świetna egzystencja!
Rzeźnictwo, warsztat, małe miesz-
kanie, śródmieście, obrót około
90 000 rocznie, miodem i małże-
stwem 9. Lajp. Chwałcisz-
ewo 9. zdg 60 126

Za 450 zł
skład nabiału spleźnie sprzedam.
Adres wskazuje Kurjer Poznański
zdg 60 123

Najtaniej
Płaszczki damskie
Dziewczęco
gotowe
wyrób własny
miarowe
pierwszorzedne
wykonanie
Szuster Stary Rynek 76, piętro,
naprzeciw odwachu. zdg 59 991

Dom
przy rynku we Wronkach z du-
zym skadem, nadającym się na
każdą branżę, wygodnym miesz-
kaniem zaraz korzystnie na prze-
daj ewentl. do wydzierżawienia.
Oferty pod skrzynką pocztowa 60
Wronki. Pg 6145-6-56.425/6

Samochód
szybki i ekonomiczny w dobrym
stanie tano. Auto-Traktor Da-
browskiego 87. zdg 59 759

Centralne
ogrzewanie w dobrym stanie na
mnie lub więcej ubikacji sprze-
dam. Oferty Kurjer Poznański
zdg 60 183

Pierze
Puch
dobre gatunki
pierze giesie 3.-
pierze kaczki 150
Poduszki sypial-
ne 550; pierzy-
ny 28.- spody
22.50

Koldry
na wacie 9.50; jedwabne 26.50;
na welnie 34.-; na puchu 79.-

Emkap M. Mielcarek
Poznań, Wrocławska 30, najwięk-
sza czyszczalnia pierza. ng 16 518

Materace
tapczany, leżanki, garnitury
klubowe najtaniej wprost pra-
cownia „Alkie Garbary 18, na-
roznik Woźnej, sutereua.
zdg 60 277/8

Skład
kolonialny powiatowe miasto,
ruchliwy punkt sprzedam. Adres
Kurjer Poznański zdg 60 403/4

lampki na groby
Muszyńskiego
Drogerja Farna, Poznań Wroc-
ławska 38, telefon 39-93, Prosimy
przekonać się. zdg 59 741/2

Mleko
majątku 200 ltr. dzennie dostar-
cza. Zgłoszenia Kurjer Pozn.
zdg 60 197.

Kolonjalke
centrum, powodu choroby bezcen
Wysoka 12 - 21, przy kościele
Marcinś m. zdg 57 706

Maszyny
do pisanja sprze-
daje, zamienia, na-
prawia korzystnie.

Marjan
Nowakowski,
Poznań, Półwiejska
40, tel. 37-57. zdg 60 160

Słusarnię
kolodziejową, dom g. ulica mi-
asto powiatowe, korzystnie sprze-
dam właściciel Henryk Orzów-
nik. Poznań zdg 59 016-17

Cieżarówkę
Chevrolet 6 cylindrowa, 3-tonno-
wa jak nowa, korzystnie sprze-
dam Poznań, Wrocławska 13,
mieszkan e b. zdg 59 227 8

Aparat radjowy
Telefunken 4 na baterje sprze-
dam bardzo tano. Górna Wilda
50, m. 8. Poznań dg 4544

Zakład fryzjerski
damsko-męski, większe powiato-
we miasto z powodu objęcia in-
nego przedsiębiorstwa zaraz ko-
rzystnie sprzedam. Oferty Ore-
downik. Poznań dg 4567/8

Skład kolonialny
z mieszkanem, dobrze zaprowa-
dżony przy ruchliwej ulicy sprze-
dam Garstka, Kreta 24, mieszka. 8.
zdg 60 199 200

Motocykl
marki „Gilet” 350 ccm w komple-
tnym stanie (oswieżenie elek-
tryczne syrena itd.) cotowy do
jazdy sprzedam za 550 zł. Fr.
Trawiński, Rakoniewice,
ng 16 753/4

Futra
lisy, biały, wydry oraz różne
skórki kupuje się najtaniej w
znanym ze swej taniości Maga-
zynie futer

Stanisław Pięrowski
Poznań, Szkolna 9. Własna pra-
cownia kuśnierska. dg 4505/6

Płaszczki
Ubrania Sp. dnie, Kurtki, Ma-
terjały i me a

Płaszczki damskie
najtaniej wprost w firmie
W. Janas,
Poznań Stary Rynek 42, Wroc-
ławska 20. dg 4533 4

Lampy
elektryczne
najkorzystniej wprost z
wytwórni, św. Marcin
27, telefon 29 95.
zdg 60 159

Kolonjalke
Jarocinie, Duchy 5 sprzedam
1.300 (powód bndowa).
zdg 60 174

Willa
2 mieszkaniowa 2 pokojowa z o-
grodem ok. 1 m. i budynkami;
gospodarzem w Kartuzach za-
raz za kotówkę do sprzełania.
Zgłoszenia Kurjer Pozn te 4 323

Resztówka
mał. 25 mory willa, ogród, po-
wiat poznański przy stacji sprze-
dam Zgłoszenia Kurjer Pozn.
ng 16 633

Pianino
salonowe, zagraniczne, Słowac-
kiego 38 - 16. zdg 59 910

Wózek
dziecięcy tano sprzedam. Adres
Kurjer Poznański zdg 59 915

Karakulowe
niska korpuletna figura /kor-
zystnie Rynek Łazarski 19. -
m. 8. zdg 59 917

Skrzypce
okazja, Wrocławska, skład mu-
zyczny. zdg 59 926

Cieżarówka
2-tonn rejestrowana tano Auto-
Traktor, Dąbrowskiego 87.
zdg 59 763

Radjogramofon
4 lampowe, prad stały na pro-
wincje dla hoteli lub kawiarni
okazyjne. Oferty Kurjer Poz-
nański zdg 59 933

Piec
emaljowany używany. Wenzlik,
Aleje Marcinkowskiego 19.
zdg 59 836

Skład
pryncypalna ulica Poznań, dzier-
żawa 120 zł sprzedam towarem
lub bez za 1500 zł Oferty Ku-
rier Poznański zdg 59 720

Gukiernię
kawiarnie w ruchliwym punkcie
Poznania z pracownia lub bez
sprzedam korzystnie. Oferty Ku-
rier Poznański zdg 59 707

Okucia
do drzwi: antaby
mos. kpl. od 2.70 do
okien oliwy mos.
kpl. 5.75 do piecy
kol. 9.60 zamki me-
blowe 20 gr.

**Zamki bez-
pieczne**
gwoździe, śruby, nitv narzędzia,
Stanisław Wewiór, Poznań św.
Marcin 27, założone 1897 r. tel.
34-31. ng 16 138/9

Skład
kolonialno - delikatesowy z miesz-
kaniem, dobrze prosperujący
z przy głównej ulicy z powodu wy-
jazdu sprzedam. Oferty „Par”
pod 56.421. Pg 6144-56.421

Wille
kamienice reprezentacyjna Byd-
goszcz, śródmieście sprzedam na-
tychmiast. Zgłoszenia „Gotów-
ka 34 hipoteka 20”. Warszawa,
Królewska 1, Larum. ng 16 730

Kamienice
trzypiętrowa w rynku, dochód 8
152, sprzedam za 65 000, wpłaty
50 000, reszta hipoteka amorty-
zacyjna. Wika, Nakło n. Notecią
ng 16 728

Gosnodarstwo
wzorowe 170 morg pod Toruniem
wykupić nowe na sprzedaż. -
wpłata 25 000 zł reszta hipoteka
14 lat, Zgłoszenia „Par”, Toruń
Gospodarstwo. Pg 6137 64.130

Piekarnia parowa
bardzo dobrze prosperująca, od
40 lat zarowadżona, we włas-
nym domu parterowym, z no-
wym piecem pat. (kanalowy) w
ruchliwym mieście Poznańskiem
z bogatą okolicą zaraz na sprze-
daj. Oferty „Par”, Poznań, pod
56.417. Pg 6136 56.417

Łóżko
metalowe dwuosobowe sprzedam.
Zgłoszenia Matejki 3, m. 4.
zdg 59 505

Drogerja
miasto powiatowe 10 000 miesz-
kańców, wojsko, szkoły, położona
w rynku na sprzedaż Poważni re-
fektanci zechca, złożyć Kurjer
Poznański zdg 59 456

Nowości
Wóz targowy wszystkich branż.
Express kawowy tano sprzedam.
Wskaże Kurjer Poznański
zdg 59 668

Książki
do nabożeństw, obrazy, krzyże,
lichtarze po niskich cenach pole-
ca Księgarnia Katedralna, Jezuic-
ka 5. zdg 59 814

Skład kolonialny
zaprowadzony towarem, urządze-
niem 3 pokoje sprzedam. Adres
Kurjer Poznański zdg 59 841

Futro
żrebce francuskie korzystnie. -
Działuńskich 7, part. prawo.
zdg 59 856

Maszynę
nowa damska luksusowa. Pół-
wiejska 18, m. 20. zdg 59 773

Niezwykła okazja
ogrodnictwo
20 morg maglebrskich blisko
Poznania, pierwszorzednie urza-
dzone, z oranż

10. MAJĄTKI

Majątek

kupie, wpłace 100 000 - i gotów-
wille, wartości 100 000 - i gotów-
wille, wartości 50 000. Reflektuje ty-
ka do 50 000. Zgłoszenia Kur-
jer Poznański zdg 59 925

Folwarczek

blisko Poznania ca. 300 mg. bura-
czanej ziemi z pełnym żniwem i
inwentarzem sprzedam korzystnie
natychmiast lub zamienię na ka-
mienie. Oferty Kurjer Poznań-
ski zdg 60 179.

11. KUPNA

Kupuje

wszelkie używane maszyny dla
przemysłu graficznego i papier-
niczego. Oferty z cenami do Biu-
ro Fuchsa, Łódz Piotrkowska 59
gdz. Maszyny" ng 16 675

Bezcki

od smoly i oliwy
Słodzówki,
poszed od k-ribu kupuje. Ed-
mund Czerniewicz, Poznań, Al.
Wielkopolska 6, tel. 1015
zdg 59 170

Foksterjera

kupie. Zgłoszenia Kurjer Pozn.
zdg 59 475

Tokarkę

małą kupie. Zgłoszenia z poda-
niem ceny do Kurjera Pozn.
zdg 59 493

Radjo

3-4 lampowy nowoczesny. prad
staly. Oferty cena Kurjer Pozn.
zdg 59 898

Kolonjalkę

czystością dwupokojowym miesz-
kaniem kupie. Oferty Kurjer
Poznański zdg 59 890

Gablotkę

szkloną oszkloną. Oferty Kur-
jer Poznański zdg 59 708

Maszynę

Sinera kupie. Oferty Kurjer
Poznański zdg 59 621

Wagę

uchylną mało używaną kupie o-
kazujnie. Zgłoszenia Kurjer Po-
znański zdg 59 650

Drzewo

doby jesiony, topole i inne li-
ściaste jak również opałowe ku-
pie stale. Kalisz, skrytka poczo-
towa 255. zdg 59 808

Kupie

skład kolonialny. Oferty Kurjer
Poznański zdg 59 857

Radjo

na prad zmienny 220 kupie Zwia-
zek Strzelecki, Urbanowo-Wini-
ary 36. zdg 59 692

Planino

używane kupie. Oferty Kurjer
Poznański zdg 60 606

Garderobe

obuwie, meble używane, maszyny
do szycia, rowery, kwity lombard-
owe, Słona Komisowy, Poznań,
Słusarska 6a zdg 60 064/5

Kupie

Wózek dziecięcy
mało używany. Prusa 20. m. 17.
zdg 59 181

Samochód

kabriolet roadster lub limuzy-
na kupie za gotówkę. Oferty
Kurjer Pozn. port. 2582.

Dobermana

lub innego czujnego kupie. Oferty
Kurjer Poznański zdg 60 243

Kupimy

wieksza ilość rur żebrowych, ko-
lan rur gazowych 1" i 1.5", wal-
ków transmisyjnych 45 mm, śred-
z łożyskami kulkowymi, konzoli
ściennych, prądnic, prądu stałe-
go 220 volt 70-80 amp., oraz ba-
terie akumulatorowa. Oferty
"Wawel", Lubasz pod Czarnko-
wem. zdg 60 028

Złoto

srebro, brylanty, kwity lombard-
owe, kupuje. "Lamas", Strzelec-
ka 1. zdg 60 442

Dom

z piwnicą kupie gotówkę. Oferty
Kurjer Poznański zdg 60 830

Z

rotó za 30 000 zł poszukuje kup-
na ewtl. dzierżawy przedsiębior-
stwa handl. lub przemysłowego.
Oferty z dokładnym wyszczególni-
eniem warunków Kurjer Poz-
nański zdg 60 424.

Łóżko

żelazne używane kupie. Oferty
Kurjer Pozn. zdg 60 418.

Trychinoskop

w dobrym stanie kupie. Zgłosze-
nia Kurjer Pozn. ng 16 759

Pinczerka

młodego kupie. Zgłoszenia Kur-
jer Poznański zdg 60 394

1-2

osobowy, czysty, elektr. spokoj-
nie. Jaskółskiego 40 - 8.
zdg 60 390

Kupuje

wojne, świeży zreb jeston szcero-
wy, błochy. Oferty Kurjer Po-
znański zdg 60 511

Kadzie

i bezcki debewa od 1000-10 000
l. kupie fabr. octu. "Octolux"
Górczyńska 27. zdg 60 506

Kupie

intro damskie długie, dobrze u-
trzymane oraz kilka krzesel. -
Oferty Kurjer Poznański
zdg 60 460

Kupie

okazyjnie sześć łyżek srebrnych.
Oferty Kurjer Pozn. zdg 60 505.

Gablotkę

stolową kupie ogeria Kościelna 1
zdg 60 371

12. DO WYNAJĘCIA

Czteropokojowe

słoneczne, Marynarska 6, m. 4
do wynajęcia. zdg 57 793

Trzypokojowe

małe, komfort, małej rodziny, go-
spodarz. Szczęśliwa 19.
zdg 53 207

Trzypokojowe

przynależnościami i czynsz bła-
żany. Wiadomości Pałacza 70,
m. 5. zdg 53 228

Mieszkanie

5-pokojowe, elektryka, łazienka,
centralne ogrzewanie, ogródek od
zaraz do wynajęcia. Grotzgera 2
wysoki parter. zdg 59 574

4-pokojowe

komfortowe, słoneczne śliczne do
oddania. Swarzędz, blisko dwor-
ca, czynsz 65 zł. Zgłoszenia Kur-
jer Poznański zdg 59 054

Czteropokojowe

komfortowe, ogród. Chelmoń-
skiego 15. zdg 59 067

6-pokojowe

mieszkanie komfortowe, III pr.,
ul. 27 Grudnia 19, zaraz tania do
wynajęcia. Wiadomości portier
Ostrowski. Pg 6148-43,40

2 pokoje

kuchnia 20.- mieszczynie. Jun-
kowo, Dworcowa 13.
zdg 59 540

Mieszkanie

czteropokojowe, komfortowe, -
część mebli, okolica Mickiewicza.
Adres Kurjer Pozn. zdg 59 912

Próżne

dwie komfort centrum. Oferty
Kurjer Poznański zdg 59 930

Trzypokojowe

od 1. 11. do wynajęcia. Czwar-
taków 20. zdg 59 932

6 pokojowe

mieszkanie na II w śródmieściu
od 15. 12. Informacje stróżka:
Kreta 4. zdg 59 714

Czteropokojowe

komfortowe I. p. Grunwaldzka
80. zdg 59 622

Do

wynajęcia 2 pokoje, kuchnia od
gospodarza wllli, przystanek
tramwajowy, czynsz zgóry. So-
lacz, Mazowiecka 6, gospodarz.
zdg 59 674

Mieszkanie

komfortowe dwupokojowe, kuch-
nia, balkon ewentl. ogród. Oste-
re Warszawska, ul. Kolska 20.
zdg 59 815

Pokój

kuchnia na stałej posiadzie zaraz
wynajmie. Sw. Wacloch 21, m. 14
zdg 59 845

Pięciopokojowe

komfortowe, centralne i Chel-
mońskiego 4. zdg 59 852

Mieszkania

poszukujecie spiesz do najsolid-
niejszego biura
"Jur" zdg 59 863

3 pokoje

komfort gospodarz. Zgłoszenia:
Sobczak, Focha 126. zdg 59 735

3

łazienka urzędnikowi, zwrot ko-
sztoów. Marsz. Focha 29, m. 31
zdg 59 730

3 pokoje

z przynależn. okolica Wierzbic-
cie I ptr. od zaraz, dzierżawa rok
zgóry. Oferty Kurjer Poznański
zdg 59 761

5

pokojowe, centrum miasta, kom-
fort, centralne ogrzewanie, II ptr.
do wynajęcia dla poważnego re-
fektanta od 1 stycznia na biura
lub mieszkanie. Zgłoszenia Kur-
jer Poznański zdg 59 760

Pokój

próżny z kuchnią dla samotnej.
Krzyżowa 5, m. 8 4-7.
zdg 59 752

3 pokoje

z kuchnią blisko placu Wolności
na biura handlowe do wynaję-
cia od zaraz wprost od gospodar-
za. Zgłoszenia do Kurjera Poz-
nańskiego pod zdg 59 701

Czteropokojowe

słoneczne, komfortowe zaraz -
Focha 72. zdg 59 938

Dwupokojowe

kuchnia. Zgłoszenia Kwiatowa 4
m. 4. zdg 59 945

2,

3 pokoje od gospodarza, Win-
ogrody 67. (Szczęli). zdg 4574

Pięciopokojowe

Stroma 27. zdg 60 009

1

pokój kuchnie, 1 pokój od listo-
pada do wynajęcia wzrost od go-
spodarza. ul. Słowackiego 36,
m. 4. zgłoszenia godz. 17 do 18.
zdg 60 242

4 pokojowe

komfortowe, nadające się także
na biura. Plac Sapiężyński. -
Oferty Kurjer Pozn. zdg 60 093

Trzypokojowe

komfort. III. Łazarz, czynsz 62.-
Półroczna gwarancja bankowa,
zwrot kosztów 350.-. Oferty Kur-
jer Poznański zdg 60 215

Dwupokojowe

Plac Sportowy 1, Grzeszkowiak.
zdg 60 262

4-5

pokojowego, okolica Starego Ry-
nku, poszukuje wyplacalni. Oferty
Kurjer Poznański zdg 60 220

Tow. ubezpieczeń

poszukuje 2-3 pokojowego miesz-
kania dla pracownika. Oferty
Kurjer Poznański zdg 60 216

3 pokojowe

z kuchnią o. gospodarza, dobry
płatnik. Oferty Kurjer Pozn.
zdg 60 247

Dwupokojowego

kuchnia, łazienka do 60 zł mie-
szczenie 1. 1. lub później poszu-
kuje wojskowy. Oferty Kurjer
Poznański zdg 60 007

3 wzgl. 2

pokojowego mieszkania, komfort.
śródmieście poszukuje urzędnik,
pewny płatnik. Oferty Kurjer
Poznański zdg 60 074

Pokoju

od gospodarza poszukuje. Oferty
Kurjer Poznański zdg 60 031.

Urzędnik

2-3 pokojowego wprost od gos-
podarza. Oferty Kurjer Poznański
zdg 60 276

Kierownik

szkoły szuka 3-5 komfortowego
Zgłoszenia Kurjer Poznański
zdg 60 326

Pokoju

kuchni względ. pokoju poszuku-
je młode małżeństwo do 22 zł
czynsz pół roku zgóry. Oferty
Kurjer Poznański zdg 60 321

Mieszkania

4-5 pokojowego, śródmieściu od
gospodarza poszukuje. Oferty po-
daniem warunków Kurjer Po-
znański zdg 60 422.

Mieszkania

4-5 pokoi Języcze poszukuje.
Oferty Kurjer Pozn. zdg 60 209

Mieszkania

2 pokoje poszukuje. Oferty Kur-
jer Poznański zdg 60 210

Pięciopokojowego

poszukuje pewny płatnik stycz-
nia. Oferty podaniem ceny Kur-
jer Poznański zdg 60 519

Małżeństwo

szuka próżno pokoiu. Oferty
Kurjer Poznański zdg 60 439

Małżeństwo

bezdzielne oboje na posiadzie po-
szukują pokoiu kuchni, pół roku
zgóry. Oferty Kurjer Poznań-
ski zdg 60 865

14. ZAMIANA

MIESZKANIA

4-pokojowego komfortowego,
pierwsze piętro, Kopernika na 2
lub 3 Oferty Kurjer Pozn.
zdg 59 943

15. POKOJE UMEBL.

używaniem łazienki, telefonu. -
Mazowiecka 7, parter.
zdg 59 477

Przy Zamku

niekrepujący nobilit. elektrycz-
ność. Wąły Jana III, 11-4
zdg 59 893

Jedno

dwuosobowy, dobrym utrzyma-
niem. Ratajczaka 15, m. 3
zdg 59 890

Pokój

do wynajęcia, centralne ogrze-
wanie. Adres wskaze Kurjer
Poznański zdg 59 906

Dwuosobowy

słoneczny. Rynek Łazarzski 19,
m. 8. zdg 59 916

Tanio

Strumykowa 38 - 7. zdg 59 927

Pokój

6x8 niekrepujący. Wielkie Gar-
bary 16 - 8. zdg 59 928

Pokoik

frontowy słoneczny 20 złotych. -
Adres wskaze Kurjer Poznański
zdg 59 881

Pokój

Górna Wilda 54 - 11.
zdg 59 882

Korzystnie

jednoosobowy, dwuosobowy. Ma-
tejski 1, mieszkanie 4. zdg 59 887

Szwajcarska

14 - 4. zdg 59 725

Frontowy

umeblowany lub nie. Matejski 5,
m. 9. zdg 59 721

Komfortowy

utrzymaniem. Wyspańskiego 12,
m. 5. zdg 59 716

Urzednikowi

urzędnicze 20.- Skryta 2 m. 1.
zdg 59 715

Przyjmę

gimnazjastkę, studentkę całym
utrzymaniem. Oferty Kurjer Po-
znański zdg 59 704

Dwuosobowy

Kanałowa 3, m. 2. zdg 59 589

Wierzblicie

30, m. 7, jedno - dwuosobowy,
czysty, balkonowy. zdg 59 543

Kraszewskiego

11 - 17. zdg 59 151

Klatki

elektryczność, kaloryfery, czysty
Łóżana 23 - 5. zdg 59 818

Wspólny

Wrocławska 19 - 15. zdg 59 828

Inteligentnych

na elegancki, utrzymaniem, bez.
fortepianem. Plac Sapiężyński
tania. Wielkie Garbary 44 - 10. 5 - 6.
zdg 59 823

Słoneczny

ciepły. Focha 74, m. 5.
zdg 59 824

Pokój, pokoik

Podgórna 4, m. 10. zdg 59 825

Pokój

Małeckiego 12, m. 13. zdg 59 826

Pokój

Łąkowa 4 a, m. 8. zdg 59 837

Pokój

Wielka 4/5 - 6. zdg 59 844

Kopernika

8 - 10. zdg 59 847

Dwuosobowy

przechodni, obiadam. Ratajczaka
9 - 10. zdg 59 848

Mlyńska

2, m. 7, elegancki, inteligentom.
zdg 59 851

Nowomiejski

6 a - 23

Jedno-
dwuosobowy, utrzymaniem, bez
zaraz. Kręta 12, m. 3. zdg 60 301

Dla
pani frontowy. Nowa 1, m. 12,
III. ptr. zdg 60 280

Elegancki
1—2 osobowy, telefon, łazienka,
utrzymanie dobre. Plac Sapieżyń-
ski 4, m. 4. zdg 60 254

Tanio
utrzymaniem. Rzeczypospolitej 4,
mieszkanie 5. zdg 60 283

Solidnemu
panu pokój. Fr. Ratajczaka 11 a,
m. 88. Matuszewska. zdg 60 256

Elegancki
niekrepujący, telefon panu. Mar-
cina 15, m. 7. zdg 60 255

Frontowy
słoneczny, elektryczność, łazienka.
Słowackiego 34, m. 10. zdg 60 445

Elegancki
przy Zamku utrzymaniem, bez.
Waly Jana 11 — 2. zdg 60 450

Pokoik
dla osoby solidnej. Długa 18, m.
3. zdg 60 327

Pokój
dobrze umeblowany elektryczność
łazienka utrzymaniem lub bez.
Spokojna 21, m. 8. zdg 60 322

Wspólny
studentowi albo gimnazjaście tanio.
Złogoszenia Kurjer Pozn. zdg 60 300

Próżny
Waty Jagiełły 2 a. m. 29. zdg 60 299

Frontowy
panu, małżeństwu, Wielkie Gar-
bary 34, mieszkanie 12. zdg 60 409

Starsza
samotna, inteligentna pani wy-
najmie sypialnię, przytulny pokój
starszemu urzędnikowi lub eme-
rytowi. Marsz. Focha 19, m. 1,
parter. zdg 60 352

Panom
Woźna 5 — 3. zdg 60 415

Czysty
ciepły. Focha 41 — 6. dg 4578

Próżne
2 pokojowe klatki, czyste, urzęd-
nikowi, ewentl. utrzymaniem. —
Siemiradzkiego 2 — 8. zdg 60 222

Próżny
panu, Piekary 13b, mieszkanie 12
parter. zdg 60 224

Skarbowa
11, m. 6, pokój tanio. zdg 60 225

Niekrepujący
komfortowy, ciepły. Ogrodowa 15
m. 7. zdg 60 314

Kulturalnemu
czysty. Przecznicza 10, m. 1.
zdg 60 344

Pokoik
Poznańska 42, m. 2. zdg 60 519

Jedno-
dwuosobowy, łazienka, centralne
utrzymanie. Bukowska 1, m. 18.
zdg 60 317

Klatka
centralna. Masztalarska 7 a — 3.
zdg 60 523

Gimnazjastkom
kursiem utrzymaniem opieką.
Marcinkowskiego 19, II. zdg 60 518

Ładny
pokój I. Marcina 74. — 18. front
zdg 60 515

Komfortowy
i mniejszy. Długa 4 — 6.
zdg 60 354

Eleganckiemu
panu dwa ładne pokoje (sypial-
nia i gabinet) niekrepujące w kul-
turalnym domu z wszelkimi wy-
godami — nocne światło — wy-
najmie od 1. 11. Kwiatowa 3, m. 5.
zdg 60 402

Pokój
frontowy, duży, słoneczny, Kosin-
skiego 13, m. 5. zdg 60 364

Próżny
Strzelecka 31 — 18.
zdg 60 389

Pokój
wspólny pani, Piekary 18. Gros-
man. zdg 60 385

Ciepły
elegancki utrzymaniem — bez.
Kossaka 21 — 3. Wypiańskiego
zdg 60 484

Młyńska
12 a — 10. zdg 60 481

Centrum
elegancki niekrepujący dwuosobowy,
jednosobowy, utrzymaniem — bez.
Marcina 56 — 6. zdg 60 474

Niekrepujący
Rzeczypospolitej 4, m. 10.
zdg 60 426

Matejki
67 — 9 dwóm solidnym panom
2-4. zdg 60 377

Dwucsobowy
oraz pokój. Słoty 10 — 1.
zdg 60 378

Matejki
68 — 1 jedno-dwucsobowy cen-
tralne. zdg 60 373

Dwucsobowy
Dąbrowskiego 43 — 16.
zdg 60 370

Solidnemu
panu. Poznańska 49 — 5.
zdg 60 367

Kraszewskiego
4—6 jedno-dwucsobowy, niekre-
pujący, stylum. zdg 60 368

Centralnem
łazienka, dla pani. Krainarska
19/20 — 8. Narożnik Pocztovej.
zdg 60 451

Komfortowy
panom na stanowisku I. 11. Aleje
Marcinkowskiego 1 — 7, II.
zdg 60 475

Ciepły
Jeżycka 45 — 6, przy Mickiewicza
od listopada. zdg 60 375

16. SZUKA POKOJU

Eleganckiego
komfortowego poszukuje cudzo-
ziemiec, okolica Kaponiery 1 grudnia.
Oferty Kurjer Poznański zdg 58 536

2
panów przyjezdnych poszukują
niekrepujących, eleganckiego po-
koju tylko z centralnym ogrzewa-
niem. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 663

Pokoju
niekrepującego dobrze umeblowa-
nego (łazienka) okolica Jasnej.
Fredry poszukuje oficer. Oferty
Kurjer Poznański zdg 59 521

Pokoju
klatki, niekrepującego, próżnego
lub umeblowanego dwóch panów.
Cena Kurjer Poznański zdg 60 302

Pokoju
na Jasnej lub poblizu. Oferty
Kurjer Poznański zdg 60 408.

Klatki
lub niekrepującego Jeżyce do II.
pietra do 30. — pani. Oferty Kur-
jer Poznański zdg 60 211

2
duże jasne pokoje w centrum.
Oferty Kurjer Pozn. zdg 60 517

Skromnego
poszukuje pan. Oferty Kurjer
Poznański zdg 60 500.

Emeryt
pokój 20. — Oferty Kurjer Pozn.
zdg 60 477

Aplikant
niekrepującego możliwie cen-
tralnym ogrzewaniem do 30 zł naj-
dalej 15 minut od sądów. Oferty
Kurjer Poznański zdg 60 473

Taniego
bez pościeli panowie. Oferty
Kurjer Poznański zdg 59 194

Próżnego
samotny na Wildzie. Oferty Kur-
jer Poznański zdg 59 830

Skromnego
do 10. — Oferty Kurjer Poznań-
ski zdg 59 832

Próżnego
Oferty Kurjer Poznański zdg 59 861

Pokoju
próżnego, niekrepującego w środ-
mieściu powien płatnik. Oferty
Kurjer Poznański zdg 59 901

Urzędnik
państwowy poszukuje niekrepu-
jącego pokoju. Szczegółowe oferty
Kurjer Poznański zdg 59 737

Pokoju
pani 20. — zł. Oferty Kurjer Po-
znański zdg 59 734

Studentka
oraz student pokojów po 25 zł
światłem, opalem, ewentl. wspólnie
studującymi. Oferty Kurjer
Poznański zdg 59 777

Pokoju
na stałe, okolica Placu Bernar-
dńskiego poszukuje Oferty Kur-
jer Poznański zdg 59 771

Pokój
duży, próżny, centrum z używa-
niem kuchni poszukuje pewny
płatnik. Złogoszenia Kurjer Pozn.
zdg 59 751

Łazarz
nowa dzielnica wzdł. Park Wil-
sona, czysty, jasny, elektrycz-
ność poszukuje. Oferty Kurjer
Poznański zdg 59 685

Pokoiku
2 panie do 25. — Złogoszenia Kur-
jer Poznański zdg 59 795

Pokoju
klatki schodowej, niekrepującego
Oferty Kurjer Poznański zdg 59 793

Pokoju
do 25. — Jeżyce, pan. Oferty Kur-
jer Poznański zdg 59 784

Pani
dużego komfortowego środkiemieście
i piętrowe, listopad bez utrzymania.
Oferty Kurjer Poznański zdg 59 949

Urzędniczka
pokój klatki schodowej, centrum.
Oferty Kurjer Poznański zdg 60 026

Panna
poszukuje taniego pokoju lub
wspólnego. Oferty Kurjer Poz-
nański zdg 59 668

Krawcowa
szuka pokoju umeblowanego lub
próżnego w centrum z elektrycz-
nością od 15. 11. Oferty Kurjer
Poznański zdg 60 023

Pani
poszukuje pokoju. Oferty Kurjer
Poznański zdg 59 999

Pokoju
czystego, słonecznego z fortepia-
nem. Oferty Kurjer Poznański
zdg 60 138

Dwa
pokoje dla Klubu, parter, lub
pierwsze piętro. Złogoszenia Kur-
jer Poznański zdg 60 236

Taniego
stałego dwie panienki. Oferty ce-
na Kurjer Poznański zdg 59 975

17. LOKALE

Skład z mieszkaniem
3 pokojowym, obszernym i jasnym
kuchnia, łazienka, niski parter, —
nadający się również na biura
wprost od gospodarza od 1. 11.
1935 r. do wynajęcia. Złogoszenia
J. Loga, Poznań, ul. Słowackiego
18 telefon 66-83. Pg 5816-42,55

Ubikacji
nadającej się na piekarnię, mie-
szkaniem, składem do wydzierżaw-
ienia. Oferty Kurjer Poznań-
ski zdg 59 908

Ubikacji
na warsztat malarski poszukuje.
Oferty Kurjer Poznański zdg 59 891

Skład
skór dobrze zaprowadzony pró-
żny oddam. Oferty Kurjer Poz-
nański zdg 59 196

Piętrowy
budynek oddzielny do wynajęcia,
przemysł. Górna Wilsa 84.
zdg 59 739

Składu
mieszkałem na kolonijalkę, po-
szukuje. Oferty Kurjer Pozn.
zdg 59 727

Piekarni
przepisowej mieszkaniem, w do-
brym punkcie poszukuje zaraz.
Złogoszenia podaniem warunków
Hauziński, Gniezno, Grzybowo 4.
n 16 747

Lokal
handlowy Główna 35 Rynek, wy-
najmie zaraz gospodarz. Złogosze-
nia dozorca. zdg 60 079,80

Handlowe
ubikacje 140 m² wynajmę, gospo-
darze. Poznańska 27. zdg 60 275

2 pokoje
frontowe na biura wydzierżawię.
Aleje Marcinkowskiego 21 m. 8.
zdg 60 423

Śpiężrz
165 m². Dąbrowskiego 38, wolny.
zdg 60 508

Skład
o 2 oknach z piwnicami przy św.
Marcinie 34 do wynajęcia. Infor-
macje Domagański i Ska. św.
Marcin 34. zdg 60 490.

Wydzierżawie
ubikacje na lekki przemysł w cen-
trum miasta, gaz, woda, elek-
tryczność na miejscu. Walenty
Wawrzyniak, Staszica 1.
zdg 60 555

18. DZIERŻAWY

Oddam
kuchnię restauracyjną na ra-
chunek kuchmistrzowi. Złogosze-
nia Kurjer Pozn. zdg 59 512

Dzierżawy
majątku 1000 do 1500 mórg, do-
brej ziemi poszukuje. Złogosze-
nia Kurjer Poznański zdg 59 133

Plac
na składnicę węgla i opału w
większym mieście zaraz do wy-
najęcia. Wskaże Kurjer Pozn.
zdg 60 492

Poszukuję rzeźnictwa
dzierżawy większym mieście na
Pomorzu lub Poznańskiem zaraz
od właściciela. Pośrednicy wy-
kluczeni. Oferty Fredro, Mogi-
no, Jagiełły 18. zdg 59 731

Plac
przy Focha do wydzierżawienia.
Oferty Kurjer Poznański zdg 59 779

Skład
mieszkanie wydzierżawie. Rac-
ławicka 55, Górczyn. zdg 59 774

Poszukuję
dzierżawy kolonijalki z mieszka-
niem, ruchliwej okolicy. Oferty
Kurjer Poznański zdg 60 304

Restauracja
w pełnym biegu z koncesją z po-
wodu śmierci właściciela natych-
miast do wydzierżawienia. Do
objęcia potrzeba 3—4 tys. zł. —
Oferty do „Par” Toruń
Pr 6171-64,132.

21. LICYTACJE

Okazyjne
kupna kompl. pokoi oraz pojedyn-
czych mebli pocięła w wielkim wy-
borze z różnych likwidacji mieszk-
alni. Brunon Trzczański, Lokal Li-
cytacji, Stary Rynek 46/47, tel.
21-26. (Przepraszam likwidację
urządzeń mieszkaniowych na
miejscu lub własnym lokalu).
Pg 6167-43,68

22. ZGUBY

Zaginął
polowczyk suczka, czarny, biały
spód, wynagrodze. Plac Święto-
krzyski 3, m. 12. zdg 59 914

23. ROZMAITE

Krawcowa
szuka posady w kawiarni lub
restauracji, dobre polecenia.
Oferty Kurjer Poznański zdg 59 494

Pończochy - skarpetki
dobre tanio tylko w firmie
„Haftoplis“
Stary Rynek 6 (Wiankowa).
Pg 5772-39,74

33%
rabatu na
guziki
za okazaniem tego ogłoszenia.
Koronowski,
narożnik Woźnej.
nr 15 718

Fotografie
portrety, Bracia Pecherscy, Aleje
Marcinkowskiego 8. dg 2663

Swędenie
oraz wyrzuty skórne usowa Krem
Lain-Age (z kokotkiem). — Nie-
szkodliwy kosmetyk, usuwający
wady naskórka. ng 14 635

Kursy kosmetyczne
i masaży leczniczego doktorów
medycyny Zofii i Feliksa Rost-
kowskich. Warszawa, Mokotow-
ska 51, telefon 899-29, uprawniają
do otwarcia gabinetu kosmetycz-
nego i masaży. Zapisy trwają.
Przyjmują się również prakty-
kanci celem uzupełnienia wiedzy
kosmetycznej i wyrobu kosmety-
ków. Mieszkanie zapewnione.
ng 13 924

Akuszerka
Krajewska Strzelecka 2 przy
Świętokrzyskim przyjmuje, udzie-
la porady pomocy. Pg 5357-56,217

Chiromantka
przepowiada całego życia prze-
szłość — przyszłość. Kraszy-
skiego 1 — 13. zdg 59 631

Gorsety
Biustonosze
poleca
Pracownia
Gorsetów
„Wanda“
Firma chrześcijańska Ratajczaka 27
parter. zdg 58 950

Futra
garbuje, farbuje wszystkie kolor-
y. Specjalność przebarwienie
noszonych futer. Farbiarnia,
Dąbrowskiego 88, tel. 68-31.
zdg 59 903

Uwaga
Podarki Gwiazdkowe!
Przyjmuje zamówienia z bezpłat-
ną dostawą własną ciężarówką
na wszelkie wyroby szklane bia-
łe, kolorowe po cenach konkure-
ncyjnych. „Skłopol”. Poznań-
Lasek, Łąkowa. zdg 59 724

Chiromantka
zagarancja jeszcze na krótki
czas. Fr. Ratajczaka 9 — 10.
zdg 59 723

Przedstawicielstwa
rozpowszechnionego artykułu po-
szukuje kupiec odpowiedzialny
składy szkła i sprzętów kuchenn-
nych własnym samochodem cie-
żarowym, sprzedając na razie
wyroby szklane własny rachunek
Oferty Kurjer Poznański zdg 59 732

Przyjdź!
Znam Twoją przyszłość. Pilsud-
skiego 5 — 8. Wrótka.
zdg 58 537

Paniom
zainteresowanym udzielam porad
i pomocy akuszerka Kowalew-
ska, Łąkowa 14. zdg 59 807

Akuszerka
Grobla 28, udziela porady, po-
mocy. zdg 59 846

Przepisuje
maszyną
„Jur“ zdg 59 866

Przepisuje
na maszynie tanio, terminowo —
bezbłędnie. Oferty Kurjer Pozn.
zdg 59 736

Sławną chiromantka
grafolog - fizjognomistka z długo-
letnią doświadczenia praktyką na-
podstawie badań nankowych zdu-
miejąco przewożąc losy loteryjne
i przyszłość, teraźniejszość i
przyszłość. Liczne serdecznie
podziękowania. Przyjmuję od
10-1 i od 3-8 wieczorem. Fr.
Ratajczaka 15, m. 10, II. piętro
II wejście w pasażu Apollo pra-
wo po schodkach. zdg 59 791

Krawcowa
wykonuje tanio wszelką garderobę
damską. W. Garbary 33.
zdg 60 109

Chiromantka
Al. Pilsudskiego 4, m. 12.
zdg 60 037

Dropsy
i
cukierki
Eukalyptusowo - Mentolowe w
torebkach i luzem oraz Słodowe.
Anyżowe Miódowe z pszczółką
Mieszkańki. Smietankowe z fa-
bryki

Roma — Poznań
to szyć dobroci. Zadać wszędzie
Pg 5 794/5-40,22

Krawiectwo
w teorii i praktyce
Podrecznik do użytku szkół zaw.
i dokształcających, egzaminów
mistrzowskich, czeladniczych.
Cena 2,50 za pobraniem 3. — Do-
nabyć u autora, L. Miklaszew-
ski, Poznań, Fabryczna 34.
zdg 59 711/2

Pończochy - skarpetki
dobre tanio tylko w firmie
„Haftoplis“
Stary Rynek 6 (Wiankowa).
Pg 6 156-43,01

Wykonuje
modernizuje garderobę damską,
dziecięcą, Frankowska, Wódna
17/18 — 7. zdg 60 145

Futra
przerabia, naprawia tanio. Skar-
bowa 15 — 7. zdg 60 265

Krawcowa
poza dom 2 zł. Strzelecka 31 —
32. zdg 60 088

Krawcowa
szyje tanio. Aleje Marcinkow-
skiego 15 mieszkanie 5.
zdg 60 017

Kwiaciarnia
Wódna 7, Kwiaty, wieniec, tanio.
zdg 60 014

Wynajmę
samochód kryty, podróżującym.
Oferty Kurjer Pozn. zdg 60 313

Słynna
chiromantka przepowiada przy-
szłość, teraźniejszość. Grobla 4,
mieszkanie 2. zdg 60 447

Stare kapelusze
czyści
fasonuje, przerabia 1,50 najmod-
niej. Czystzenie krawatów.
Hain,
Sapieżyński 1, podwórce, Focha
29 skład, Szamarzewskiego 1,
zdg 60 290

Wszystcy Panowie
noszą kolnierzyki z wysokim po-
lyskiem
Pralnia „Neptun“
Pasaż Apollo. zdg 60 393

Robótki ręczne
poduszki, serwetki, makaty, obru-
sy narysowane. Przyjmuje repara-
cje swetrów, wykonuje szybko
i tanio, szydełkuje krawatki
i czapki z wełny angorowej, wy-
rabiam pończochy wełniane, nad-
rabiam stopy ręcznie i maszyno-
wo. Oferty Kurjer Poznański
zdg 60 452

Obiady - kolacje
na czystym maśle 3 dania 80 gr.
Kuchnia Warszawska, Skarbowa
4. zdg 60 386

Robię
swetry, jumpry, tanio. Rynek Je-
życki 2-4. zdg 60 369

24. NAUKA

Studentki
udzielają korepetycji wszystkim
przedmiotów. Samopomocowa Or-
ganizacja Studentek Aleje Pił-
sudskiego 7, pokój 2. zdg 47 703

M-me Dygat -
Zakrzewska
donne Lecons de francais Gram-
maire — Conversation — Litté-
rature — Prix modérés s'adresser
Ogrodowa 12 m. 28. Préparation
au baccalauréat. zdg 49 381

Kursy
stenoграфии, pisanja maszyną,
księgowości. Strzelecka 33.
zdg 57 547

Syna
oddam w naukę fryzjerstwa. —
Oferty Kurjer Poznański
zdg 59 445

Szkoła tańców
Szczerkówny
Pocztowa 28, parter. zdg 59 478

Kroju — szycia
na kursach p mistrzyni na włas-
nym materiale, najdogodniejsze
warunki. Poznań, Marii Madza-
lany 1, m. 7. dg 4545,46

Student
udzieli pomocy matematyce, fiz.,
łacinie, polskiem wzajem obia-
dy pokoi. Łazarz, Jeżyce, Śród-
mieście. Oferty Kurjer Poznań-
ski zdg 59 923

Korepetycyj
udziela student przedmiotów
gimnazjalnych. Specjalność ma-
tematyka, fizyka. Oferty Kurjer
Poznański zdg 59 480

Studentka
udziela korepetycji. Oferty Kur-
jer Poznański zdg 59 462

Poszukuje
lekcji matematyki w śródmieściu
Oferty Kurjer Poznański zdg 59 776

Francuski
konwersacje, przygotowanie ma-
tury (dyplom paryski). Plac No-
womiejski 6 a, parter. zdg 59 754

Niemieckiego
lekcji i konwersacji udziela aka-
demik niemiecki. Oferty Kurjer
Poznański zdg 59 746

Student
doświadczony korepetytor udzieli
tanio lekcji. Złogoszenia Kurjer
Poznański zdg 59 790

Korepetytora
działnego filologa łaciny dla 8-
klasy, dam w zamian pokój
ewentl. utrzymanie. Oferty Kur-
jer Poznański zdg 60 104

Student
matematyki, fizyki poszukuje
lekcji. Złogoszenia Kurjer Poz-
nański zdg 60 112

Kursy
czterech
Jezyków
Marcinkowskiego 37,
zdg 60 119

Maturzystka
dobrej francuski potrzebna do
dwóch dziewczyn, 4 godzin
dziennie. Oferty Kurjer Pozn.
zdg 60 091

0,50
udzieli magister. Złogoszenia Kur-
jer Poznański zdg 60 238

Szkoła tańców
Szorskiego
Od poniedziałku rozpoczyna się
kursy dla początkujących, do-
starszych, dla akademików i
młodszych szkolnej, ceny zniżo-
ne. Pierackiego 12, tel. 38-08.
zdg 60 273

Szkoła Tańców
Kłedecka — Mikolajczak, św. Ja-
zefa 6. Komplet początkujących
piątego listopada godzina dwu-
dziesta. Pg 6164-58,455

Kursy stenografji
książkowości. Ogrodowa 18, II.
zdg 60 434

Kursy
kroju szycia. Nowak, kierownik,
Wrocławska 33. dg 4577

Kursy
handlowe L. Sawickiego, pl.
Wolności 2. Nowy kurs 4 listo-
pada. zdg 60 318

Niemieckiego
zakresie handlowym udzielam.
Oferty Kurjer Pozn. zdg 60 525

Niemka
wychowawczyni do dziesięciole-
niej poszukiwana do Warszawy.
Oferty Księgarnia Dippla, Po-
znań, plac Wolności 11.
zdg 60 455

Kursy angielskie
francuskie, rosyjskie, lekcje pry-
watne prof. red. Zarembiny. —
Płynna mowa 3 miesiące. Nowy
kurs angielski 4 listopada. —
Przeznica 6. zdg 60 553

— 50
francuskiego udziela. Oferty Kur-
jer Poznański zdg 60 476

25. MUZYKA

Skrzypce, gitary
mandoliny płyty gramofonowe,
struny i wszelkie przybory oraz
reparacje najtaniej w firmie „Li-
ra“ Podgórna 14. dg 4070

Pierwszorzedny
kwintet koncertowy - dancin-
gowy wolny pierwszego. Oferty
Kurjer Poznański Gdynia pod
„Humor”. ng 16 761

Duet
mieszany accordeonem lub trio,
śpiew wolny. Oferty Kurjer Po-
znański zdg 59 835

Śpiewu
początkującym udziela tanio dy-
plomowaną. Wierzbiciele 18. —
m. 10. zdg 3—4. zdg 59 839

Saksofonista
klarnet wolny. Oferty Kurjer
Poznański zdg 59 840

Nuty
Powiedz tylko tak — Symptom
choć odrobnie — Ja w nocy płacę
— oraz inne nowości tanecz-
ne i jazzowe poleca A. Cybul-
ski, św. Marcin 9/10. ng 16 742

Pianista
z akordeonem
saksofonista
klarnet, wolni 1 listopada. Ja-
błoński, Ostrów Wlkp. Koszar-
owa 15. zdg 60 172

Pianistka
repertuarem wolna. Oferty Kur-
jer Poznański zdg 60 181

Lekoje
fortepianu początkującym, za-
awansowanym. Ratajczaka 13.
zdg 60 164

Pracownia instr. muzycznych
B. Kaźmierczak
dawniej Poznań, Podgórna 14,
obecnie tylko

Nowa 11
I ptr. wykonuje naprawy instrum-
entów dętych, smyczkowych,
harmonij, bandonij i t. d. Ceny
konkurencyjne. zdg 60 446

Trio
lub duet od 1 listopada, pojanem
warunków. Hotel Polski, Leszno.
ng 16 765

Pianista
acordeon, rutynowany, młody zar-
ząd potrzebny. Krotoszyn, H. Ja-
Kapel'mistrz. ng 16 767

Pianista
rutynowany akordeonem wolny.
Jakubowski, Leszno, Lipowa 4.
zdg 60 459

26. SZUKA POSADY

Ogłoszenia do 30 słów dla poszu-
kujących posady w tej rubryce
obliczamy po jednej trzeciej cenę
drobnych

Książkowa
kasjerka dominianna z długoletnią
praktyką na większych majątkach,
zna sprawy podatkowe, szkła o-
sady zaraz lub później. Złogosze-
nia Gniezno, Dalki 40. ng 16 764

Bilansista
rutynowany poszukuje pracy. —
Prowadzi księgowość codziowo
już za 20 zł miesięcznie. Zło-
szenia Kurjer Pozn. zdg 56 216

Gorzelań - kasjer
lat 26, dobry fachowiec poszuku-
je zaraz posady. Oferty skierować
do Kurjera Pozn. zdg 59 004.

Posade ke'nera
kto wyrobi, wynagrodzenie gwa-
rancją. Oferty Kurjer Poznański
zdg 59 150

Ki'kaset
złoty dam za wyrobienie posady
magistrowi prawa. Oferty
Kurjer Poznański zdg 59 541

Bufetowa
poszukuje posady w kawiarni lub
restauracji, dobre polecenia.
Oferty Kurjer Poznański zdg 59 494

Gorzelnik
kawaler poszukuje posady. Oferta Kurier Poznański zdg 59 847

Dziewczyna
do wszystkiego, dobrą swiadectwami poszukuje posady od zaraz. Łaskawe zgłoszenia Kurier Poznański zdg 59 588

Gorzelnik
kawaler, po ukończeniu służby wojskowej z ukończonym kursem wojskowym i kilkoletnią praktyką w Wielkopolskiej Izby Rolniczej poszukuje posady. Zgłoszenie Kurier Poznański zdg 59 905

Panienska
bardzo miła szuka jakiegokolwiek zajęcia, najchętniej do składów, miejscowości obojętne. Oferta Kurier Poznański zdg 59 909

Posługi
szuka pracownika za skromny pokaż. Oferta Kurier Poznański zdg 59 913

Panienska
inteligentna ucziwa do pomocy w składzie i lekkich prac domowych poszukuje posady. Oferta Kurier Poznański zdg 59 921

Praczką
szuka prania. Piekary 20/21. — Oferta Kurier Poznański zdg 59 922

Kuchmistrz
długoletnia praktyka poszukuje posady. Oferta Kurier Poznański zdg 59 924

Poszukuje
posługi w średnim wieku lub pokoju za posługę. Oferta Kurier Poznański zdg 59 880

Młodsza
dobrej rodziny szuka posady do dzieci lub dwóch osób z gotowaniem od 1. 11. mam dobre polecenia swiadectwa. Oferta Kurier Poznański zdg 59 888

Dziewczyna
ucziwa do wszystkiego, dobrem gotowaniem szuka posady od 1 listopada. Oferta Kurier Poznański zdg 59 889

Zdolny
maturzysta poszukuje posady wyjazd jako wychowawca nauki i moralności młodszych dzieci. Warunki b. skromne. Telefon 73-94, mile dzy 15-17. — Oferta Kurier Poznański zdg 59 719

Panienska
w przykrej sytuacji. VII gimn. umie pisać na maszynie, niemiecki, francuski, angielski szuka posady do biura do dzieci, lekcyj jako wychowawczyni lub innej. Oferta Kurier Poznański zdg 59 708

Absolwentka
zinnazjum, interesująca się fotografowaniem poszukuje praktyki w redakcji czasopisma — może być Lepiatka. Oferta Kurier Poznański zdg 59 703

Służąca
samodzielną gotowaniem, dobrami swiadectwami poszukuje posady od 1. lub zaraz. Oferta Kurier Poznański zdg 59 657

Księgowy
rutynowany bilansista, poszukuje pracy, zakłada, reguluje księgi wyjazd. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 59 526

Kucharka
samodzielną restauracyjną, zna buffet zimny oraz wszelkie dania szuka posady. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 59 447

Poszukuje
posady do biura, znajomość maszyni względnie do składu tow. krotkich galanterii w charakterze ekspedientki. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdg 59 176

Maszynistka
młoda, biegła szuka posady. — Oferta Kurier Poznański zdg 59 672

Panienska
do pomocy w składzie lub jakiejś pracy poszukuje posady. — Oferta Kurier Poznański zdg 59 862

Dziewczyna
poczta szuka posady z gotowaniem do samotnej osoby. Oferta Kurier Poznański zdg 59 803

Uczniwa
panienka poszukuje pracy najchętniej do składu, córka wdowy. Oferta Kurier Poznański zdg 59 817

Sierota
poszukuje posady cośkolwiek gotowaniem. Oferta Kurier Poznański zdg 59 828

Szofer - słuszar
kawaler, lat 24, znający maszyny parowe, rolnicze, światło elektryczne, dobrać swiadectwami poszukuje jakiegokolwiek posady. Oferta Kurier Poznański zdg 59 836

Stenotypistka
młodsza w krytycznym położeniu poszukuje posady. Łaskawe oferty Kurier Poznański zdg 59 859

Posługaczka
poszukuje posługi na cały dzień od 1. 11. Oferta Kurier Poznański zdg 59 860

Dziewczyna
do wszystkiego czysta szuka posady. Oferta Kurier Poznański zdg 59 861

Kasjerka
ksiązkowa, lat 34, z kilkoletnią praktyką poszukuje posady od 1. 11. 36. Miejscowość obojętne. Oferta Kurier Poznański zdg 59 870

Poszukuje
posady magazyniera, złoży kaucję 1000 zł. Oferta Kurier Poznański zdg 59 871

Urządnic
gospodarzy lat 36, z 15 letnią praktyką, z poważnymi referencjami poszukuje posady od 1. 11. 1936. Oferta Kurier Poznański zdg 59 872

Czeladnik
piekarski znający się na cukiernictwie szuka posady. Oferta Kurier Poznański zdg 59 875

Dziewczyna
ucziwa i czysta z dobrem gotowaniem i dobrami poleceniami szuka posady jako samodzielna od 1. lub 15. Oferta Kurier Poznański zdg 59 879

Młodsza
dziewczyna jako przyrodnia poszukuje posady do lekkiej pracy domowej. Oferta Kurier Poznański zdg 59 800

Biuralista
dobry korespondent, znający wszelkie prace biurowe, kancelaryjne, pozatem reklamator, propagandzista, wykonujący wszelkie rysunki artystyczne, techniczne, b. pracownik składni maszyn pisaćcych, wszechstronnie uzdolniona, referencje, poszukuje jakiegokolwiek posady za skromnym wynagrodzeniem. Oferta: Kocimierz, Kepno, Poniatońskiego zdg 59 765

Posługi
całodziennej poszukuje. Łazarz. Oferta Kurier Poznański zdg 59 756

Przyjmę
sprzątanie biur lub posługę na 1 godzinę popołudniu. Oferta Kurier Poznański zdg 59 747

Osoba
inteligentna szuka posady gospodyni do wszystkiego. Oferta Kurier Poznański zdg 59 744

Dziewczyna
z dobrem gotowaniem, dobrze polecona szuka posady od 1. 11. może być bez spania. Oferta Kurier Poznański zdg 59 691

Pokojowa
pierwszorzędna dobrami referencjami szuka posady, miejscowość obojętne. Oferta Kurier Poznański zdg 59 796

Absolwentka
dwuletniej Miejskiej Szkoły Handlowej poszukuje praktyki biurowej. Oferta Kurier Poznański zdg 59 787

Inteligentna
młoda, dobre gotowanie, prowadzenia domu. Oferta Kurier Poznański zdg 59 935

Inteligentna
do składni pieczywa, rzemieślnictwa poszukuje posady. Oferta Kurier Poznański zdg 59 937

Biegła
stenotypistka polsko - niemiecka szuka posady. Zgłoszenie Kurier Poznański zdg 59 955

Gorsciarka
samodzielną szuka posady. Oferta Kurier Poznański zdg 59 957

Tokarz - rusznikarz
wrócił z wojska, szuka posady. — Ludwik Grzeszkowiak, Smolna 7, m. 6. — Oferta Kurier Poznański zdg 59 974

Panienska
poszukuje pracy za kaucją. Łaskawe oferty Kurier Poznański zdg 59 971

Praczką
poszukuje prania. Oferta Kurier Poznański zdg 59 967

Sierota
ucziwa, pracowita, szuka posady. Oferta Kurier Poznański zdg 59 961

Posługaczka
ucziwa poszukuje posługi. Oferta Kurier Poznański zdg 60 103

Panienska
chcę się wyuczyć gotowania, pójdzie do pomocy w kuchni lub gosposi. Oferta Kurier Poznański zdg 60 101

Krawcowa
garderoba damska, dziecięca, przeróbki futer, reparacje szuka posady, domu, poza dom Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 60 055

Gospośnia
poszukuje posady od 1. 11. najchętniej w Poznaniu. Oferta Kurier Poznański zdg 60 052

Praczką
szuka prania 2.50 dziennie. — Oferta Kurier Poznański zdg 59 985

Przedstawicielstwo
na Poznań przyjmę. Oferta Kurier Poznański zdg 59 977

Uczennica
branży piekarskiej, posiadająca rok praktyki poszukuje posady miejscowości obojętne. Łaskawe oferty Kurier Poznański zdg 59 976

Kuśnierka
modernizuje futra karakułowe, seowe itp. pierwszorzędnie szuka posady, prywatna domy tanio. Oferta Kurier Poznański zdg 60 142

Nauczycielka
poszukuje posady. Przygotuje I, II gimnazjalnej, nauczy polskiego, zakresie gimnazjum za pokój, obiady. Oferta Kurier Poznański zdg 60 469

Gospośnia
młodsza z gotowaniem do wszystkiego szuka posady. Oferta Kurier Poznański zdg 60 143

Bona-wychowawczyni
obowiązkowa, dobre polecenia, zna język niemiecki i szyćce poszukuje posady. Oferta Kurier Poznański zdg 60 148

Handl.-dekor.
del. tow. kolonj, poszukuje jakiegokolwiek posady od zaraz za kaucją. Oferta Kurier Poznański zdg 60 207

Sierota
ucziwa, skromnym gotowaniem dobrami poleceniami szuka posady do wszystkiego. Oferta Kurier Poznański zdg 60 184

1.000
kaucji da książkawy-handlowiec za posadę. Oferta Kurier Poznański zdg 60 178.

Szukam
posady do wszystkiego gotowaniem do samotnej osoby. Oferta Kurier Poznański zdg 60 177.

Posługaczka
szuka posady długoletnimi swiadectwami i dobrami poleceniami. Oferta Kurier Poznański zdg 60 176

Gospodyni
kucharka, dobre swiadectwa poszukuje posady. ewentualnie przychodzą cały dzień. Oferta Kurier Poznański zdg 60 241

Dziewczyna
ucziwa, pracowita szuka posady do wszystkiego od 1. 11. Oferta Kurier Poznański zdg 60 219

Dla
mej siostry prawnicy szukam posady do dzieł pomocą lekcyj. Zna szyćce, robotki. Oferta Kurier Poznański zdg 59 904

Panienska
poszukuje jakiegokolwiek posady z kaucją 150.— Oferta Kurier Poznański zdg 60 250

Książkowa - kasjerka
z kilkoletnią praktyką szuka posady. Bwła, za kaucją. Oferta Kurier Poznański zdg 60 249

Wychowawczyni
młoda, skromna szuka posady do niemowlat lub starszych dzieci. Pomoce w nauce. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 60 245

Inteligentna
starsza panna zajmie się wszelką pracą w samotnej osobie. Warunek dobre traktowanie. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 59 986

Dziewczyna
szuka posady z gotowaniem, możliwie bez prania. Oferta Kurier Poznański zdg 60 235

Gospodyni
kucharka poszukuje pracy. Oferta Kurier Poznański zdg 60 006

Kuśnierka
dobra, szuka pracy. Oferta Kurier Poznański zdg 60 062

Dziewczyna
do wszystkiego z gotowaniem szuka posady. Oferta Kurier Poznański zdg 60 229

Mamka
młoda, zdrowa z lepszej rodziny od zaraz szuka posady. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 60 084

Szukam
posady do dzieci. Oferta Kurier Poznański zdg 60 092

Emerytowana
własna maszyna do pisania przyjmie pracę w dom biegła na dyktando polskie, niemieckie. — Kościelna 28, m. 6, zdg 60 049

Porządna
rodzina szuka portjerską 2 dorosłych dzieci centralne ogrzewanie. Oferta Kurier Poznański zdg 60 193

Dziewczyna
poszamięscowa, znająca prace domowe i szyćce przyjmie posadę. Oferta Kurier Poznański zdg 60 233

Krawcowa
poszukuje posady 2 zł. dziennie. Oferta Kurier Poznański zdg 60 020.

Dziewczyna
młodsza poszukuje posługi do dzieci i wszelkich prac domowych. Oferta Kurier Poznański zdg 60 283

Wdówka
wesola, kochająca dzieci, zajmie się troskliwą opieką nad sierotami lub do chorej osoby poszukuje posady ewentualnie pokój za ustupę od 1. 11. Oferta Kurier Poznański zdg 60 282

Uczniwa
dziewczyna dobrze polecona szuka posady. Oferta Kurier Poznański zdg 60 290

Krawcowa
poszukuje posady po domach na wszelką pracę pierwszorzędna. Oferta Kurier Poznański zdg 60 470

Poszukuje
posługi lub prania. Oferta Kurier Poznański zdg 60 267

Poszukuje
posady służącej jako początkującej władam językiem polskim i francuskim. Oferta Kurier Poznański zdg 60 263

Dziewczyna
poszukuje posady z gotowaniem do wszystkiego. Oferta Kurier Poznański zdg 60 332

Dziewczyna
poziwa z gotowaniem, poszukuje dobrej i stałej posady. Oferta Kurier Poznański zdg 60 295

Szofer-mechanik
długoletnia praktyka, sam. — kaucją 500 zł poszukuje posady w poważnym przedsiębiorstwie. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 60 292

Pani
inteligentna z praktyką przyjmie posadę samodzielną w samotnej osobie na wsi lub mieście bez wynagrodzenia. Oferta uprasza do Kurjera Poznańskiego zdg 60 291

Kierownik biura
doświadczony w handlu, przemysł i rolnictwie, kszycowość, bilansach oraz podatkach, dobry organizator, szuka posady od 1 grudnia wżgl. i styczni. Złoży gwarancje. Oferta Kurier Poznański zdg 60 345

Starsza inteligentna
maszyną, posciela, szuka zatrudnienia za pokój, utrzymanie. — Oferta Kurier Poznański zdg 60 417.

Praczką
przyjmie pranie. Oferta Kurier Poznański zdg 60 412.

Dziewczyna
ucziwa chętna poszukuje posady od pierwszego z gotowaniem. Oferta Kurier Poznański zdg 60 399

Krawcowa
kuśnierka szuka pracy. Oferta Kurier Poznański zdg 60 397

Uczniwa
czysta, kochająca dzieci cośkolwiek szyćcem, znająca wszelkie prace domowe szuka posady w lepszym domu od 1. 11. lub 15. 11. Łaskawe oferty Kurier Poznański zdg 60 396

Magister
praw młody praci pp. adwokatów o aplikacie lub cokolwiek prace biurowe. Oferta Kurier Poznański zdg 60 395

Posady
bez pośrednictwa za ogłoszeniem „GLOBUS” Marcinkowskiego 16. zdg 60 350

300
zł dam za podzielenie posady. — Oferta Kurier Poznański zdg 60 153

Dziewczyna
starsza szuka posady, posługi z gotowaniem od zaraz. Oferta Kurier Poznański zdg 60 340

3.000
kaucji złoży za odpowiednią posadę. Oferta Kurier Poznański zdg 60 438

Posługaczka
poszukuje posługi gotowaniem. Oferta Kurier Poznański zdg 60 505.

Młody
urządnic, kawaler, energiczny z 10-letnią praktyką biurową, — przedstawiciel poważnej firmy na Poznań i Pomorze, szuka posady biurowej. Język polski, niemiecki i angielski. Czas pracy nieograniczony, warunki skromne. Łaskawe zgłoszenia Kurier Poznański zdg 60 382

Panienska
poszukuje raz lub dwa razy tygodniowo. Oferta Kurier Poznański zdg 60 357

Praczką
szuka prania. Oferta Kurier Poznański zdg 60 485

Dobrem
gotowaniem do wszystkiego szuka posady. Oferta Kurier Poznański zdg 60 429

Powstaniec
ochotnik W. P. w Poznaniu prosi Szan. PP. Pracodawców o jakiegokolwiek posadę. Jestem zęgar-mistrzem niegę. Mogę przyjąć posadę stróża portjera lub robotnika. Znam języki: polski, francuski i niemiecki. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznański zdg 60 427

Saksofonista
(alt tenor), kłarnet od 1 listopada wolny. Oferta „Pa” Toruń. Saksofonista. Pz 6172-64.138

Posługaczka
ucziwa poszukuje posługi. — Oferta Kurier Poznański zdg 59 637

Gospodyni
kucharka, ucziwa, pracowita, — dobrze polecona, poszukuje posady na prowincji. Agencja Kurjera Poznański, Krotoszyn, ng 16 756

Dziewczyna
samodzielną gotowaniem szuka posady. Oferta Kurier Poznański zdg 59 360.

Panienska
emigrantka z językiem niemieckim i francuskim poszukuje posady do dzieł. Oferta Kurier Poznański zdg 58 849

Dziewczyna
poszukuje posady lub posługi. — Oferta Kurier Poznański zdg 59 520

Dziewczyna
ucziwa samodzielną gotowaniem poszukuje posady od 1. 11. Oferta Kurier Poznański zdg 59 528

Przyjmę
posadę samodzielną gotowaniem, miejscowość obojętne. — Oferta Kurier Poznański zdg 59 523

Poszukuje
posady do wszelkich prac, najchętniej do dwóch osób. Oferta Kurier Poznański zdg 59 474

Poszukuje
zajęcia do dzieł językiem francuskim, robotkami lub posługi zaraz. Oferta Kurier Poznański zdg 59 479.

Służąca
do wszystkiego, 15 lat w jednym miejscu, poszukuje posady Poznań. Wymagania skromne. — Oferta Kurier Poznański zdg 59 468

Kucharka - służąca
nawskroś ucziwa szuka posady w lepszym domu. Oferta Kurier Poznański zdg 59 473

Dziewczyna
z gotowaniem, dłuższymi swiadectwami szuka posady. Oferta Kurier Poznański zdg 59 481

Prawo jazdy
na samochód posiadam, znam Poznańskie i Pomorze, przyjmę przedstawicielstwa. — Łaskawe oferty Kurier Poznański zdg 59 497

Kucharka
młoda z ukończoną szkołą gospodarzy do wszystkiego poszukuje od pierwszego posady. Oferta Kurier Poznański zdg 59 483

Kucharka
samodzielną szuka posady do wszystkiego. Oferta Kurier Poznański zdg 58 870

Kelner
rutynowany młody, kaucja 100.— poszukuje posady zaraz. Oferta Kurier Poznański zdg 59 671

Kaucja 200 zł
szukam posady woźnego, inkasenta lub w innym zawodzie. — Oferta Kurier Poznański zdg 59 536

Panienska
z ukończoną Szkołą Handlową szuka posady (do biura). Oferta Kurier Poznański zdg 58 810

Osoba
inteligentna szuka posady gospodyni za skromnym wynagrodzeniem. Oferta Kurier Poznański zdg 58 874

Biurowy
młodszy poszukuje posady. Oferta Kurier Poznański zdg 59 412

Poszukuje
posady na majatku jako druga pokojowa lub kucharka. Oferta Kurier Poznański zdg 59 321

Pokojowa
poszukuje posady. Oferta Kurier Poznański zdg 59 189

Przyjmę
sprzątanie biur lub posługę od 1-go. Oferta Kurier Poznański zdg 59 202

Posługaczka
poszukuje posługi na cały dzień lub dwie godziny, zaraz lub 1. — Oferta Kurier Poznański zdg 58 861

Kucharka
poszukuje posady od 1 posługi lub prania. Oferta Kurier Poznański zdg 58 825

Sierota
inteligentna, skromna, ucziwa z cośkolwiek szyćcem, gotowaniem szuka jakiegokolwiek posady. — Oferta Kurier Poznański zdg 59 153 i

Rządca
gospodarzy, kawaler, lat 38, szkoła rolnicza, 13 lat praktyki, zamilowany rolnik, organizator prac, przyjmie posadę samodzielną pod dyspozycją zaraz 1. 11. 36. Zgłoszenia Kurier Poznański, Gniezno 206. — ng 16 705

Młodszy
inteligentny, religijny, poszukuje posady woźnego portjera, inkasenta, względnie innej od 1. 11. lub później. Kaucja 1000 zł — Oferta Kurier Poznański zdg 58 773

Panienska
poszukuje posady krawcowej. — Krawca do reki. Oferta Kurier Poznański zdg 58 846

Ekspedientka
działa, branży kolonijanej lub innej, dobre swiadectwa poszukuje posady zaraz. Oferta Kurier Poznański zdg 58 825

Młody
inteligentny poszukuje posady z kaucją 400 zł. Oferta Kurier Poznański zdg 58 880

Gospodyni - kucharka
poszukuje posady do samotnej osoby także na wyjazd. Oferta Kurier Poznański zdg 58 883

Krawcowa
samodzielną poszukuje posady. — Oferta Kurier Poznański zdg 58 929

Starsza
ucziwa szuka posady lub posługi. Oferta Kurier Poznański zdg 58 890

Praczką
przyjmie pranie. Oferta Kurier Poznański zdg 59 210

Szukam
posady z gotowaniem, kochająca dzieci. Oferta Kurier Poznański zdg 58 892

Szukam
posady z gotowaniem, kochająca dzieci. Oferta Kurier Poznański zdg 58 934

Kasjerka
z kaucją, wdowa po urzędniku szuka posady referencje. Oferta Kurier Poznański zdg 59 116

Fortepianu
do ćwiczeń poszukuje. Oferta Kurier Poznański zdg 59 164

Skrzypek
młody, rutynowany, wolny 1-go Inowrocław, Skrytka pocztowa 52. — ng 16 686

Pomocnik
frzyzierski poszukuje posady, w nagrodzenie skromne. Oferta Kurier Poznański zdg 59 162

Posady
woźnego, portjera, inkasenta, — magazyniera lub jakiegokolwiek z kaucją 300.— poszukuje. Oferta Kurier Poznański zdg 59 210

Posługaczka
poszukuje posługi. Oferta Kurier Poznański zdg 59 138

Pomocnik krawiecki
poszukuje pracy na duże sztuki, możliwe od zaraz. Oferta Kurier Poznański zdg 59 127

Dziewczyna
z dobrem gotowaniem szuka posady. Oferta Kurier Poznański zdg 59 152

Panna
z kilkoletnią praktyką większych majatkach ukończ. szkoła gospodarza szuka posady gospodyni na majatku lub probostwo. Oferta Kurier Poznański zdg 59 305.

Cukiernik
poszukuje posady, ewent. wyjazd. Oferta Kurier Poznański zdg 59 374

Dwie
panienki do szyćce, szukają posady u krawcowej. Oferta Kurier Poznański zdg 59 415

programy radjowe

WARSZAWA

Poniedziałek, 29 października.

6.50 aud. por.: 7.20 dziennik — 11.57 sygnał czasu; 12.05 dziennik — 12.15 koncert malej ork. P. R.; 13.25 chwilka dla kobiet; 15.15 gielda; 15.30 muzyka z płyt; 16.00 lekcja j. niemieckiego; 16.15 koncert tria salon. Baliński; 16.45 skecz: „Wywiad”; 17.00 pog. „Fantazja w dzieł”; 17.15 wiersze Janta-Polczyńskiego; 17.20 koncert solistów w wyk. M. Czokowska (sopiew) P. Szporówna (fortep.); 17.50 pog. przyrodniega; 18.00 koncert ork. 73 p. w. z Katowic; 18.30 listy od dzieci; 18.45 arje śpiewa G. Thill (tenor op. paryskiej) płyty; 19.00 skrzynka rolnicza; 19.35 aud. 20.00 „Dzień z ramy tańca” — aud. muzyczna; 20.45 dziennik; 21.00 Wesołe na Podolu — aud. Miwa słowno-muzyczna; 21.30 wiersze literackie powięconym M. Konopnickiej; 22.00 koncert symf. ork. P. R.; 23.05 muzyka taneczna z płyt.

POZNAŃ

Poniedziałek, 28 października.

Poznań — 6.30 aud. por.; 7.50 program; 11.57 z Warszawy; 13.30 muzyka z płyt; 15.15 z Warsz.; — 15.20 gielda; 15.30 melodie wiejskie i węgierskie (płyty); 16.00 z Warsz.; 18.30 skrzynka o rólna; 18.45 recital W. Pastów

ny (mezzo-sopran); 19.00 skrzynka rolnicza; 19.10 program; 19.45 — sport; 19.49 z Warsz.; 23.05 muzyka z płyt.

PROPONUJEMY LAMPOWICZOM

na poniedziałek:

16.00 Koenigs-wusterhausen. — Muzyka lekka; 17.00 Wrocław. — Koncert radjoork. Sztuttgart. — Koncert ork. i solistów. W progr. Beethoven, Haydn, Chopin — Strauss itd. Monachium. Muzyka lekka. Kolonia. Koncert popularny. 17.20 Wiedeń. Koncert chóru czeskiego. 17.30 Budapeszt. Koncert chóru. Moskwa (WCSPS). „Faust” — opera Gounoda (tr. z Teatru).

18.15 Anglia (Nat. Progr.). Muzyka taneczna. 18.30 Radio Paris. Muzyka symfon.

19.00 Kolonia. Koncert popularny. 19.05 Koenigs-wusterhausen. Koncert ork. detej. 19.30 Anglia (Reg. Progr.). Muzyka lekka. — 19.40 Budapeszt. — Koncert ork. filh. z wd. pianisty E. Dohnanyego. 1. Beethoven; Koncert ork. 2. Saint-Saens; Kolowrotek Ormfall, 3. Kodaly; Taniec dragonów. 4. Berlioz; Symfonia fantastyczna.

20.10 Frankfurt. „Simone Bocanegra” — op. Verdięo. Hamburg. Koncert solistów. 20.15 Bukareszt. Czeska muzyka kameralna. Oslo. Koncert symfonicz.

21.00 Wiedeń. Koncert muzyki hiszpańskiej. 21.05 Kopenhaga. — Koncert orkiestr. 21.10 Hamburg Koncert wiecz. 21.10 Kolonia. Recital śpiewaczy K. Erba. 21.45 Wieża Eiffila. Koncert symf. 21.45 Radio Paris. Muzyka kamer.

22.00 Sztokholm. Program rozrywkowy. 22.10 Poste Parisien. Muzyka lekka. Budapeszt. Muzyka cygańska. Wiedeń. Wesołe pieśni. 22.15 Oslo. Recital woloncz. Bukareszt. Muzyka lekka. 22.30 — Koenigs-wusterhausen. — „Nočna muzyczka”. Kopenhaga. Muzyka kamer. Wrocław. „Muzyka na dobranoc”. 22.40 Berlin. Obrazki Jesienne. 22.55 Poste Parisien. — Muzyka kameralna.

23.00 Anglia (Nat. Progr.). Muzyka kameralna. Hamburg. Muzyka popularna. Monachium. Muzyka lekka. Kolonia. Orkiestra detej. 23.05 Kopenhaga. Muzyka taneczna. 23.01 Budapeszt. Muzyka jazzowa. 23.25 Berlin. „Dobrej noce” — koncert solistów. 23.45 Radio Paris. Muzyka tan. Wiedeń. Muzyka taneczna.

24.00 Sztuttgart. Koncert nocny. Mistrzowie muz. niemieckiej.

Powiem tobie w tajemnicy mówi Zosia rówieśnicy męża znajdziesz bogatego ubrawszy się u Cichockiego

Pg 6 159-43.64

Dziewczyna uczciwa z dobrimi świadectwami poszukuje posady do wszystkiego. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 381

Uczciwa służąca gotowaniem, praniem — prasowaniem — własną pościelą, szuka posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 60 455

Torebki damskie - Parasole - Walizy - Teki WIKTOR CZYSZ, Poznań, Szkolna 11. Specjalność: Foki — Krokodyle. Pg 5 818-42.79

Drogerzysta dyplomowany przyjmie posadę — każde czasu, na życzenie złoży kaucję 500.— Zgłoszenia Wolsztyn, Białogóra 17, Nowak. zdg 60 035/6

Nauczyciel lat 22 z praktyką, zna także ogrodnictwo i może dopomagać w administracji szuka posady nauczyciela domowego. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 897

Witold Rożański I. baryton oper zagranicznych. Królewiec, Hamburg i innych, pozatem gość oper w Berlinie, Dreźnie, Budapeszcie, Kolonii, Norymberdze itd. mistrz włoskiego bel canto zdg 12 077 udziela lekcji śpiewu. Pałac Działyńskich, Stary Rynek. Tel. 34-25.

Technik dentystyczny poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 453

Gospodyni z dobrimi świadectwami szuka posady do dworu 1. 11. 35. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 471

TEATRY TEATR POLSKI: Sobota, 26. 10. „Dzień bez kłamstwa”, gościnny występ Marjuszka Maszyńskiego. Niedziela, 27. 10 o godz. 4: „Wszystkie prawa zastrzeżone”, gościnny występ Marjuszka Maszyńskiego. Niedziela, 27. 10 o godz. 8: „Dzień bez kłamstwa”, gościnny występ Marjuszka Maszyńskiego. TEATR WIELKI (Opera): Sobota, 26. 10. „Faust”. Niedziela, 27. 10. godzina 3: „Hrabia Luxemburg”. Ceny popularne od 0,50 do 2,00 zł. Niedziela, 27. 10. godz. 20: „Aida”. Poniedziałek, 28. 10. Teatr nieczynny. TEATR NOWY: Sobota, 26. 10. „Dżungla”.

KINA Poznań, sobota, 26. 10. APOLLO: „Ucieczka”. CORSO: „Szalona noc”. GONG: „Książę Arkadij”. GWIAZDA: „Królowa Krystyna”. METROPOLIS: „Ucieczka”. OSWIATOWE T. C. L.: — „Buster rozda miliony” oraz „Idylla natury”. RENAISSANCE: „Niebezpieczna piękność” oraz „Rok 1914”. SŁONCE: „Wyprawy krzyżowe”. SFINKS: „Grzech miłości”. SWIT: „Ostatni sygnał”. TECZA-Lazarz: „Dwie Joasie”. TECZA-Wilda: „Niedokończona symfonia”. WILSONA: „Zbrodnia w Trinidad”.

Szofer wysoki, po wojskowości, bez narządów, instalacje elektryczne, najchętniej na majątek szuka posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 60 156

27. WOLNE MIEJSCA Mijają szybko wieczory jesienne przy ciekawej książce z Wypożyczalni Z. Hulanickiej. Wszystkie nowości polskie, francuskie książki dla młodzieży. Ceny, warunki abonamentu dostosowane do indywidualnych wymagań. Abonament zbiorowy od 1,20 miesięcznie. — Dąbrowskiego 1, narożnik Jasnej. Otwarta 9-6. Pg 5814-42.51

Służąca ze znajomością polskiego i niemieckiego języka z dobrem gotowaniem od zaraz poszukiwana. Godlewska, Mleczarnia Czempin, powiat kościański. zdg 59 147

Od 1 listopada br. przyjmie z pierwszorzędnymi świadectwami zamilowaną w akuratkności i czystości, uczciwą oszczędną i pracowitą kucharkę

znającą wykwinną kuchnię oraz pokojową z dobrimi referencjami, pierwszorzędną obsługą. Oferty odpisami świadectw Kurjer Poznański zdg 59 419

Freblanka francuski — niemiecki do dwójga dzieci. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 59 507

Książkowna pisanie na maszynie. Pożądane referencje. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 131

Służąca uczciwa samodzielnie gotowanie potrzebna od 1 listopada. Aleja Hetmańska 11, m. 4. zdg 59 661

Służąca potrzebna. Adres Kurjer Poznański zdg 59 713

Służąca uczciwa z praniem zaraz. Kobylińska, Dąbrowskiego 7. zdg 59 813

Paniękę do składu utrzymaniem gotówki 300 zł. Adres Kurjer Poznański zdg 59 881

Inżynier - metalurg dr. chemi lat 46, na kierowniczych stanowiskach w przemyśle francuskim, angielskim pracował lat trzydzieści, od kilku lat ostatnich w administracji rządowej, dziedzinie ekonomicznej, pragnie wrócić do przemysłu i orzec warunki materialne na rezultatach zracjonalizowania organizacji pracy, obniżeniu kosztów produkcji itp. Bardzo poważne referencje w kraju i zagranicą. Oferty „Par”, Poznań, pod 56.424 Pg 6147-56.424

Ogrodnika poszukuje, kaucja. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 59 740

Biurowa młoda, zdolna, ze znajomością książkowości, pisanie na maszynie potrzebna. Oferty z własnoręcznie napisanym życiorysem i fotografią do Kurjera Poznańskiego pod zdg 59 772

Panięka inteligentna z lepszego domu do dzieci. Stachowska, Ogrodowa 9. zdg 59 755

Fryzjer prowincji dzielny, posada stała. Załączyc znak. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 911

BIELIZNA damska WELNIANA i jedwabna najkorzystniej z firmy „PANI” Aleje Marcinkowskiego nr. 13 dz 4 510

Przedstawiciela siłę wybitną na Poznań zaprowadzonego, cukry, czekolada, pierniki. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 59 748

Fryzjer mesko-damski potrzebny od 7. 11. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 702

Zdolna akwizytor. Bukowska 9 — 3. zdg 59 690

Książkowna - kasjerka z kaucją zł 2-3 tysięcy do poważnego przedsiębiorstwa potrzebna. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 59 946

Dziewczyna młodsza zaraz. Dąbrowskiego 57, cukierenka. zdg 59 950

Wafłarka wykwalifikowana na piec gazowy może się zgłosić. Wawrzyńca nr. 111. zdg 59 962

Apteka blisko Poznania przyjmie początkującą magist. Zgłoszenia z podaniem warunków przy wolnym utrzymaniu. Oferty Kurjer Poznański zdg 59 491

WIELKI WYBÓR MEBLI PIĘKNE WZORY CENY OBNIŻONE DOGODNE WARUNKI W. NOWAKOWSKI i SYNOWIE Fabryka i magazyny Górna Wilda 134 Wystawa, ulica Kantaka nr. 1. UWAGA! SOLIDNE WYKONANIE Z DRZEWA WYSUSZONEGO W NOWOCZESNYCH SUSZARNIACH.

Ekspedjentka branży rzeźnikowo-wędliniarskiej potrzebna. Stanisław Górski, Poznań, Wroniecka 18. zdg 60 053

Bufetowa może się zgłosić do restauracji. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 051

Potrzebne dziewczę do dziecka. Zgłoszenia Górna Wilda 147, m. 11, godz. 2-4. zdg 60 072

Kucharka do wszystkiego od zaraz. Wrocławska 15, mieszkamie 8. zdg 60 149

Technik budowlany do opracowania projektu potrzebny. Zgłoszenia z podaniem wynagrodzenia do Kurjera Poznańskiego zdg 60 264

Kierownika kilku żelazników przyjmie. Oferty odpisami świadectw Kurjer Poznański zdg 59 929

Za wkład 3-5 tys. gotówki dam stałą posadę kier. filii. Panowie z branży technicznej pierwszeństwo Oferty Kurjer Poznański zdg 60 111.

Uczeń biurowy, ładne pismo, do 17 lat, potrzebny. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 136

Bufetowa z obsługą gości. Woźna 18. zdg 60 134

Służąca do wszystkiego z dobrem gotowaniem potrzebna od 1. 11. Zgłoszenia Solacz, Wołyńska 6, m. 1. dz 4 576

Książkowny rutynowany z dłuższą praktyką, pewny bilansista, pierwszorządnie polecany, potrzebny do dużego majątku na stałą posadę. Oferty „Par” 56.431. Pg 6 153-56.431

Służąca na wskroś uczciwa potrzebna od zaraz lub 1. 11. Zgłoszenia osobiste w niedzielę od 3 do 5. Jezierska, Skarbowska 4, m. 11. zdg 59 989

Uczeń kelnerski z dobrej rodziny potrzebny. Restauracja „Continental”. zdg 59 988

Małopolanka do wszystkiego. Ratajczaka 14 — 22a. zdg 60 271

Ekspedjentka potrzebna. M. Kotecka, Pocztowa 3. zdg 60 023

Uczeń zegarmistrz potrzebny. Chwiłkowski, Nowa 8. zdg 60 468

Agenci dobrze reprezentujący się, dobry zarobek. Piękary 26, m. 2. zdg 60 444

Potrzebny zaraz nauczyciel lub student do 2 chłopców. Warunki, referencje podać. Płoska, Bocheniec, poczta Golub. zdg 58 448

Ekspedjentka branży obuwia potrzebna. Kempniński, Stary Rynek 43. zdg 60 329

Dziewczyna potrzebna. Grudzień 40, zgłoszenia w niedzielę 10 — 13. zdg 60 325

Posługaczka młodsza gotowaniem, praniem. Jezuitska 9, m. 7. zdg 60 349

Ekspedjentka branży obuwicznej potrzebna. — Tylko pierwszorządne sily zgłosz się mogą z życiorysem, świadectwami i 1 fotografią do firmy „Leo”, 27 Grudnia 3. zdg 60 345

Inkasenta na samochód z towarem gotówka 1500 złotych jako współnika przyjmie zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 425.

Przyjmę młodszą paniękę do sklepu, gotówka 250. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 420.

Dzielne ekspedjentki od 1 potrzebne. Magazyn Obuwia Stary Rynek 80/82 zdg 60 416

Służąca do jadalni zaraz. Wielkie Garbary 35. zdg 60 414

Uczennica bez i z szkołą handlowa potrzebna. — Zgłoszenia poniedziałek Czyst, Szkolna 11. zdg 60 439

Emulsja „Erbe” z tranu norweskiego zawierającego 500 jedn. Witamin A i 250 „ Witamin D ng 14 658/9

Spółdzielnia spożywcza w Poznaniu poszukuje z dniem 1. 11. wykwalifikowanej sily do ekspedycji i prowadzenia księgowości. Kaucja pożądana. — Zgłoszenia z odpisami świadectw warunków Kurjer Poznański zdg 60 180

Portjer hotelowy do większego hotelu poszukiwany. Język niemiecki i francuski obowiązkowy. Referencje. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 406

Garderobe wdzierzawie sprzedaż wyrobów tytoniowych. Przejście 300 zł. — Oferty Kurjer Poznański zdg 60 407.

Uczeń fryzjerski z utrzymaniem i mieszkaniem może się zgłosić. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 463.

Poszukuje się rutynowanej pokojowej tylko z dobrimi referencjami. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 60 465.

Przedstawiciele do sprzedaży materiałów opaływych na miasto Poznań potrzebni. Magazynowa 55. zdg 60 466

Akwizytorzy w każdym mieście, miasteczku do sprzedaży zegarków i prawdziwej biżuterii na dogodne spłaty ratalnie — poszukiwani. Łatwy zbyt szczególnie na Gwiadzkę. Wysoki zarobek. Oferty Union, Warszawa, Sienna 40. ng 16 764

Do dziecka za życie. Adres Kurjer Poznański zdg 60 388

Marszantka potrzebna. Wskaże Kurjer Poznański zdg 60 337

Poszukuje zdolnego przedstawiciela na Poznań oraz okolicę w wyjazd w okolice Poznania. Surowiec, Bydgoszcz. Grudziądzka 27/33, telefon 14-58. zdg 60 359

Krawcowa dzielna potrzebna także kuśnierka. Wielkie Garbary 18, m. 4. zdg 60 482

Klejarki torebek papierowych piekarskich i innych potrzebne. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 480

Ucznia przyjmie drogeria Kościelna 1. zdg 60 374

Kupiec za pożyczkę 2-3 tys. zł. otrzyma stałą posadę prowadzenie filii na Pomorzu. Oferty Kurjer Poznański zdg 60 458

Panięki umiejące szyć garderobe dziecięcą, poszukuje. Zgłoszenia ulica Niegolewskich 24, m. 6. zdg 60 457

50 zł tygodniowo zarabiaja pilne osoby wszędzie lekka praca piśmienna domowa. Gdańsk, Skrzynka 21. Tg 1939

Szmuklerka do robót szmuklerskich (pasamenteryjnych) potrzebna zaraz. Zgł. do Kurjera Pozn. dz 4579

Polecam uczciwą dziewczynę — Jadwigę Smiglakową, pl. Ostroroga 37. dz 4581

Stolarze na stałą pracę potrzebni. Piłkowskiego, św. Marcin 31, kawiar. zdg 60 472

28. ROZRYWKA Niebawym film lotniczy Ostatni sygnał Kino „Świt”, Sw. Marcin 65 ng15 8 19/20

Skarbiec Jasnogórski w Poznaniu zwiędzajcie wystawę

Skarba i momentów historycznych Jasnej Góry oraz wojny światowej 1914 — 15 — 16 — 17 ulica św. Marcina 34 Otwarta od godz. 9 do 20. Wejście 45 gr. dla młodzieży szkolnej 25 gr. zdg 59 849/50

Kobieta orchidea Miłość dziewczęcia dancingu. Kinoteatr „Sfinks” zdg 60 139/40

Restauracja Strzecha, ul. Pocztowa 31. Repek, wyborne potrawy, napoje, koncert. zdg 60 106

Miło wesolo zabawisz się jedynie w „Edenie”, plac Działowy. Pg 5 796-56.116

Ostatni raz „Książę Arkadij”. Język niemiecki. Kino „Gong”. zdg 60 124

Kino „Tęcza” - Lazarz Dwie Joasie. zdg 60 251

Kino „Tęcza” - Wilda Niedokończona Symfonia. zdg 60 389

Londyńska Maszalarska poleca swym byłym i sympatycznym wieczór. Dancig, Koncert artystyczny. zdg 60 401

Milowody Sanatorium czynne cały rok — Elektryk, kardjograf, roentgen, dżiatermja, krótko, długofalowa, wodolecznictwo, plókanie kieszek etc. Adres: Milowody, per Oborniki, woj. poznańskie. d 4543

Kursy stenografji pisania na maszynach rozpoczynam z dn. 5 listopada zg 12079 UL. KANTAKA 1. II p.

Humor zagraniczny Poezja i proza. — Nie mogę się doczekać wieczoru. — Ja również, najdroższa! — Czy ty także masz ciasne buciki? (Ridendo — Paryż). S. F.

Edmund Rychter — co futro — to Edmund Rychter — co palto — to Edmund Rychter — co ubranie — to Edmund Rychter, Poznań, Ostrów Wielkop

Przedpłata na miesiąc listopad 1935 r. za oba wydania razem w Poznaniu w ekspedycji zł 3,20, w agencjach w mieście zł 3,50, z odnośnikiem do domu w Poznaniu zł 3,70, z odnośnikiem przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie zł 4,14. kwartalnie zł 12,40, pod opaską miesięcznie w Polsce zł 7,50, w innych krajach zł 9,50. W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przesyłek w zakładzie, strajków i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

Ogłoszenia na stronie 6-lamowej 25 gr., na stronie 4-lamowej przy końcu tekstu redakcyjnego 60 gr., na stronie czwartej (lub piątej) 100 gr., na stronie drugiej (lub trzeciej) 120 gr., przed wiadomościami potocznymi 200 gr. wyżej. Ogłoszenia do wydania porannego przyjmujemy do godz. 18,30, w nagłych wypadkach do godz. 22 w stróża, do wydania głównego (wieczornego) „drobne” do g. 11 10, w dni przedświąteczne do godz. 11,00, większe długiej według możliwości. Drobne ogłoszenia najwyższe 100 słów (z 5 nagłówkami); słowo nagłówek (tłuste) 25 gr., każde dalsze słowo 15 gr. Za różnicę między zestawem a wysokością ogłoszenia, powstałe wskutek matryc, wydawnictwo nie odpowiada.

W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną odczinną część numeru z reklamami i ogłoszeniami materiał poświęcony danej uroczystości. Telefony do Redakcji i Administracji: 44-61, 11-76, 33-07, 35-24, 35-25, 40-72, w niedzielę, święta i nocą tylko 14-76, 35-24 i 40-72.